

A27 Houten – Hooipolder

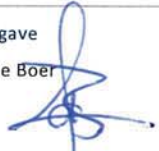
Bureauonderzoek Archeologie en Cultuurhistorie t.b.v. MER en OTB

Zaaknummer 31047319

Opdrachtgever:

Rijkswaterstaat

Programma's, projecten en Onderhoud

Datum vrijgave 8-4-2016	Beschrijving revisie Definitief	1 ^e lijns goedkeuring I. Vossen 	2 ^e lijns goedkeuring R. Bronckers 	Vrijgave R. de Boer
----------------------------	------------------------------------	--	--	---

Inhoud

Administratieve gegevens.....	5
1 Inleiding	6
1.1 Het kader: OTB/MER A27 Houten - Hooipolder	6
1.2 Bureauonderzoek archeologie en cultuurhistorie	9
1.3 Leeswijzer	10
2 Beschrijving onderzoekslocatie.....	11
2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied.....	11
2.2 Landschappelijk situatie	12
2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen	17
2.4 Huidig en toekomstig gebruik.....	18
2.4.1 Huidig gebruik plangebied.....	18
2.4.2 Consequenties toekomstig gebruik.....	18
3 Cultuurhistorisch onderzoek.....	20
3.1 Historische geografie	20
3.1.1 Gemeenten Houten en Nieuwegein.....	20
3.1.1.1 Provinciale waardenkaart Utrecht.....	20
3.1.1.2 Gemeentelijke waardenkaart	21
3.1.2 Gemeente Vianen.....	23
3.1.2.1 Provinciale waardenkaart Utrecht.....	23
3.1.2.2 Gemeentelijk waardenkaart	23
3.1.3 Gemeenten Zederik en Giessenlanden	24
3.1.3.1 Provinciale waardenkaart Zuid-Holland	24
3.1.3.2 Gemeentelijke waardenkaart.....	26
3.1.4 Gorinchem.....	27
3.1.4.1 Provinciale waardenkaart.....	27
3.1.4.2 Gemeentelijke waardenkaart	27
3.1.5 Gemeenten Werkendam en Woudrichem	28
3.1.5.1 Provinciale waardenkaart.....	28
3.1.5.2 Gemeentelijke waardenkaart	30
3.1.6 Gemeente Geertruidenberg.....	31

3.1.6.1	Provinciale waardenkaart.....	31
3.1.6.2	Gemeentelijke waardenkaart.....	32
3.2	Historische (steden)bouwkunde.....	33
3.2.1	Werelderfgoed (Unesco).....	33
3.2.1.1	Nieuwe Hollandse Waterlinie.....	33
3.2.1.2	Oude Hollandse Waterlinie	41
3.2.1.3	Limes.....	43
3.2.2	Monumentenwet	43
3.2.2.1	Beschermde Stads- en Dorpsgezichten	43
3.2.2.2	Rijksmonumenten	44
3.2.3	Provinciale cultuurhistorische waarden.....	49
3.2.3.1	Utrecht.....	49
3.2.3.2	Zuid-Holland	55
3.2.3.3	Noord-Brabant.....	60
3.2.4	Gemeentelijke cultuurhistorische waarden	68
3.2.4.1	Gemeentelijke monumenten	68
3.2.4.2	Overige gemeentelijke waarden	69
3.2.5	Uiterwaardenkaart	76
4	Archeologisch bureauonderzoek	78
4.1	Archeologisch beleid.....	78
4.1.1	Gemeentelijk beleid	78
4.2	Bekende archeologische waarden.....	81
4.2.1	AMK-terreinen.....	81
4.2.2	Waarnemingen.....	83
4.2.3	Eerder uitgevoerde onderzoeken.....	84
4.3	Archeologische verwachting.....	84
4.3.1	Bestaande verwachtingskaarten	84
4.3.1.1	IKAW	84
4.3.1.2	Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden.....	84
4.3.1.3	Gemeentelijke verwachtingskaarten.....	85
4.3.2	Gespecificeerde archeologische verwachting.....	87
5	Conclusie en advies.....	90
5.1	Cultuurhistorisch onderzoek	90
5.1.1	Conclusie	90

5.1.2	Advies	90
5.2	Archeologisch onderzoek	90
5.2.1	Conclusie	90
5.2.2	Advies	91
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	93

Bijlagen

- Bijlage 1 - Archeologische perioden
- Bijlage 2 - Archeologische monumentenzorg (AMZ)
- Bijlage 3a - AMK-terreinen (ARCHIS)
- Bijlage 3b - Archeologische waarnemingen (ARCHIS)
- Bijlage 4 - Uitsneden uit gemeentelijke archeologische beleidskaarten
- Bijlage 5 - Vestigierapport 1e Fase MER Deelrapport Archeologie en CH

Kaarten

- Kaart 401317-STR - Ligging stroomgordels
- Kaart 401317-TMK1850 - Topografisch-militaire kaart 1850
- Kaart 401317-ARCHIS - Gegevens uit ARCHIS
- Kaart 401317-AK - Advieskaart

Administratieve gegevens

AG Projectnummer 401317
OM-nummer 3291673100
Provincies Zuid-Holland, Utrecht, Noord-Brabant
Gemeenten Houten, Nieuwegein, Vianen, Zederik, Giessenlanden, Gorinchem, Werkendam, Geertruidenberg, Oosterhout
Plaatsen divers
Toponiem (O)TB A27 Houten - Hooipolder

Kaartblad divers
Coördinaten 137900/449656 (N) 119990/409930 (Z)

Opdrachtgever Rijkswaterstaat
Uitvoerder Flow27 – Antea Group
Datum uitvoering juli/oktober 2015

Projectteam I. Vossen (senior KNA-archeoloog)
B. van Munster (fysisch geograaf/prospecteur)
M. Visser-Poldervaart (specialist cultuurhistorie)
B. van Dijk (specialist cultuurhistorie)

Bevoegd gezag Minister van I&M, geadviseerd door RCE
mevr. E. Vreenegeer

Beheer documentatie Antea Group
Vondstdepot n.v.t.

1 Inleiding

Het voorliggende rapport betreft het bureauonderzoek archeologie en cultuurhistorie ten behoeve van het MER en OTB A27 Houten – Hooipolder. Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, bodemkundige gegevens en informatie over de landschappelijke situatie. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, datering en eventuele (mate van) verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Het doel van het onderdeel cultuurhistorie is het inventariseren en beschrijven van de aanwezige cultuurhistorische waarden binnen het omschreven gebied.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

1.1 Het kader: OTB/MER A27 Houten - Hooipolder

Nu en in de toekomst is de capaciteit van de A27 tussen Houten en Hooipolder onvoldoende om het verkeer goed af te kunnen wikkelen. De voorziene reistijden voldoen niet aan de streefwaarden uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De te beperkte capaciteit zorgt voor negatieve effecten ten aanzien van de doorstroming op de A27, de bereikbaarheid van de regio, de verkeersdruk op het onderliggende wegennet en de verkeersveiligheid. Daarom heeft Rijkswaterstaat het voornemen de capaciteit van de A27 tussen aansluiting Houten en knooppunt Hooipolder te vergroten.

Het project kent een lange voorgeschiedenis. Vanaf eind jaren negentig staat de A27 tussen Lunetten en knooppunt Hooipolder op de bestuurlijke agenda en is dit traject onderwerp van studie naar het zoeken van oplossingsrichtingen voor het bereikbaarheidsprobleem. In het eerste fase MER is het probleemoplossend vermogen van de alternatieven en het onderling onderscheidend vermogen onderzocht, met als planhorizon 2020. Vervolgens is een versoberd alternatief E gekozen om verder uit te werken. Deze uitwerking heeft plaatsgevonden in twee stappen: zeef 1 en zeef 2. Deze fasen kennen een meer inhoudelijk-analytisch karakter. De informatie die is verkregen in zeef 2 heeft geleid tot een keuze voor het voorkeursalternatief. Op 18 april 2014 heeft de minister het Voorkeursalternatief voor het tracé van de A27 tussen de aansluiting Houten en knooppunt Hooipolder vastgesteld. Het betreft de E3 variant. Van de drie onderzochte varianten in zeef 2 leidt deze tot de grootste verbetering van de doorstroming op de A27 en heeft deze de hoogste MKBA-score.

Het voorkeursalternatief, dat is uitgewerkt in het (O)TB-ontwerp, omvat de uitbreiding van de A27 tussen Houten en knooppunt Hooipolder met deels extra rijstroken en deels extra spitsstroken. Op hoofdlijnen vinden de volgende aanpassingen plaats:

Houten – Everdingen

De westbaan gaat van twee rijstroken + spitsstrook naar vier rijstroken. De oostbaan valt buiten de scope van het project en wordt niet gewijzigd. De oostbaan houdt daarmee twee rijstroken + spitsstrook. Om de wegverbreding te kunnen realiseren wordt de bestaande Houtensebrug (over het Amsterdam – Rijnkanaal) aan de westzijde verbreed.

De bestaande brugdelen van de Hagesteinsebrug (over de Lek) blijven gehandhaafd. Westelijk van de bestaande brug wordt een nieuwe brug voor de westelijke parallelrijbaan gebouwd. Op deze brug is ruimte voor twee rijstroken en een weefstrook. Enkele lokale wegen die fysiek door de wegverbreding worden geraakt, worden aangepast.

Everdingen – Scheiwijk

De westbaan bestaat in de plansituatie uit drie rijstroken met een spitsstrook tussen knooppunt Everdingen en de brug over het Merwedekanaal. Ten opzichte van de huidige situatie betekent dit een toevoeging van een spitsstrook. Vanaf het Merwedekanaal tot aan Scheiwijk wordt in de plansituatie aan de bestaande twee rijstroken een spitsstrook toegevoegd.

Het eerste deel van de oostbaan tussen Scheiwijk en Knooppunt Everdingen bestaat uit drie rijstroken. Ten noorden van de (toekomstige) toerit Gorinchem Noord wordt daar een spitsstrook aan toegevoegd. In de huidige situatie liggen op dit deel twee rijstroken en een spitsstrook. Tussen Scheiwijk en Noordeloos gaan de drie rijstroken met een spitsstrook over in twee rijstroken met een spitsstrook. Waar in de huidige situatie de spitsstrook stopt bij de aansluiting Noordeloos, loopt deze in de plansituatie door tot knooppunt Everdingen.

Ten behoeve van de toekomstige aansluiting Gorinchem Noord die door middel van een bestemmingsplanprocedure wordt geregeld (en dus buiten het (O)TB valt), wordt een in- en uitvoegstrook gerealiseerd evenals het eerste gedeelte (vanaf / tot het loslaatpunt) van een toe- en afrit.

Ter hoogte van de aansluiting Noordeloos wordt de N214 aangepast waarbij er ter plekke van de oostelijke toe- en afritten een turborotonde wordt gerealiseerd. De turborotonde aan de westzijde wordt aangepast. De bestaande viaducten Blommendaal, Dorpsweg en Groeneweg worden allen vervangen door viaducten met een grotere/ hogere overspanning. Daardoor komen de Blommendaal en de aansluitende parallelweg, de Dorpsweg en de Groeneweg hoger te liggen dan in de huidige situatie het geval is.

Scheiwijk – Werkendam

Op de westbaan tussen Scheiwijk en Werkendam liggen in de plansituatie vier rijstroken. Ter hoogte van de aansluitingen Avelingen en Werkendam gaat de vierde strook telkens over in de op- en afrit zodat de doorgaande rijrichting ter plaatse drie rijstroken beschikbaar heeft. In de huidige situatie liggen er op dit wegvak twee rijstroken. Ten behoeve van de westelijke rijbaan wordt een nieuwe brug over de Boven Merwede gerealiseerd welke tevens ruimte biedt voor een twee richtingen fietspad.

Op de oostbaan tussen Werkendam en Scheiwijk liggen in de plansituatie drie rijstroken tot aan Avelingen. In de huidige situatie zijn dat er twee. Tussen de aansluiting Avelingen en het knooppunt Gorinchem bestaat de rijbaan uit drie rijstroken en een weefstrook. De hoofdrijbaan in het knooppunt blijft ongewijzigd en bestaat uit twee rijstroken. Nadat de verbindingsboog vanaf de A15 is samengevoegd met de A27, bestaat de oostbaan uit vier rijstroken tot aan Scheiwijk, waarvan één weefstrook naar de (toekomstige) afrit Gorinchem-Noord.

Aan de aansluitingen op het onderliggend wegennet vinden verschillende aanpassingen plaats. De aansluiting Werkendam wordt aangepast waarbij de toe- en afrit in noordelijke richting verplaatst worden. Bij de aansluiting van de oostelijke toe- en afrit wordt een turborotonde gerealiseerd. De

oostelijke toe- en afrit van de aansluiting Werkendam worden circa 600 meter naar het noorden verplaatst en met een rotonde aangesloten op de Rijksstraatweg.

Werkendam – Hooipolder

In beide rijrichtingen liggen in de plansituatie tussen Werkendam en Hank twee rijstroken met een spitsstrook. Tussen Hank en Geertruidenberg liggen op de westbaan vier rijstroken, waarvan twee als hoofdrijbaan en twee als parallelrijbaan. Na de aansluiting Geertruidenberg voegen deze samen en is tot knooppunt Hooipolder sprake van twee rijstroken en een weefstrook. Op de oostbaan liggen tussen knooppunt Hooipolder en Geertruidenberg drie rijstroken. Vanaf Geertruidenberg tot aan Hank liggen drie rijstroken met een spitsstrook. In de huidige situatie kent dit traject op zowel de west- als oostbaan twee rijstroken.

Ten oosten van de bestaande brug zal er een nieuwe brug over de Bergsche Maas gebouwd worden voor de oostelijke rijbaan en het twee richtingen fietspad. In de aansluiting Geertruidenberg wordt een nieuwe oostelijke toe- en afrit aangelegd die middels een rotonde aansluit op de Werfkampseweg. Ter hoogte van de westelijke toe- en afrit naar de A27 wordt een nieuwe rotonde gerealiseerd. De huidige afrit Hank wordt over circa 1300 meter in noordelijke richting verplaatst waarbij de toe- en afritten aan weerszijde van de A27 door middel van een rotonde worden aangesloten op de N283. De toe- en afrit van de aansluiting Nieuwendijk worden eveneens aangepast en worden aan de oostzijde door middel van een rotonde aangesloten op de N322.

A59 Aansluiting Oosterhout (nr. 33) – knooppunt Hooipolder

Om de doorstroming bij knooppunt Hooipolder te bevorderen wordt er een vrij liggende verbindingsboog gerealiseerd tussen de A59 West (vanuit knooppunt Zonzeel) en de A27 (richting Utrecht). De overige verbindingen worden via de huidige kruispunten met verkeerregelinstanties afgewikkeld. Bij het ontwerp van de verbindingsboog is met een mogelijke toekomstige uitbreiding van het knooppunt Hooipolder naar een volledig knooppunt rekening gehouden. De verbindingsboog bestaat uit twee rijstroken en een vluchtstrook. Met de realisatie van de nieuwe verbindingsweg kan de bestaande aansluiting Raamsdonksveer op de A59 (richting 's-Hertogenbosch) niet meer gehandhaafd blijven. De verbindingsboog doorkruist namelijk de huidige ligging van de toe- en afrit.

Voor de ontsluiting van Raamsdonksveer en Geertruidenberg wordt een nieuwe verbindingsweg richting de bestaande aansluiting Oosterhout (nr. 33) op de A59 gerealiseerd.

Onderdeel van het project zijn rivier verruimende maatregelen aan de zuidzijde van de huidige Merwedebrug en aan de nieuw te bouwen Merwedebrug ten behoeve van de doorstroming tijdens hoogwater. De maatregelen worden uitgevoerd in het kader van het Deltaprogramma.

In figuur 1.1 is het traject het traject A27 Houten-Hooipolder op hoofdlijnen weergegeven. De separate detailkaarten van het (ontwerp)tracébesluit bieden meer detail.

Figuur 1.1: Traject A27 Houten - Hooipolder

Het voorkeursalternatief is in het OTB/MER nader uitgewerkt tot het (O)TB-ontwerp. Hierbij zijn de effecten van de aanpassingen aan de weg onderzocht en zijn de exacte aanpassingen aan de weg met de benodigde maatregelen in de omgeving beschreven.

1.2 Bureauonderzoek archeologie en cultuurhistorie

In het kader van het plan-MER in de voorliggende fase is ook een uitgebreid archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd.¹ Het huidige bureauonderzoek kan gezien worden als een aanvulling op dit eerdere bureauonderzoek, waarbij (nieuw) vigerend beleid, nieuwe data en het Inpassingsontwerp (IO) worden meegenomen. Wat betreft de beschrijving van cultuurhistorische waarden zijn wel zowel de oude als (indien daar sprake van is) nieuwe waarden opgenomen.

Onderhavig bureauonderzoek zal, samen met het al eerder uitgevoerde bureauonderzoek, als achtergronddocument dienen voor de twee volgende processtappen in de besluitvorming: een project-MER en het Ontwerp-Tracébesluit (OTB). Hierin zullen de effecten die de verbreding van de

¹ Eimerman *et al.* 2010. Dit eerdere onderzoek is als Bijlage 5 aan dit rapport toegevoegd.

A27 op (mogelijk) aanwezige archeologische en cultuurhistorische waarden heeft worden beschreven. Eventuele vervolgonderzoeken zullen later moeten worden uitgevoerd.

1.3 Leeswijzer

De voorliggende rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 is een landschappelijke en korte historische beschrijving opgenomen van het onderzoeksgebied. Ook wordt de begrenzing van het plan- en het onderzoeksgebied gegeven en worden mogelijke en al bekende verstoringen beschreven. In hoofdstuk 3 volgt een uitgebreide beschrijving van de cultuurhistorische (historisch-geografische en (steden)bouwkundige) waarden in het onderzoeksgebied. Vervolgens komen in hoofdstuk 4 de bekende en verwachte archeologische waarden aan bod. In hoofdstuk 5 tenslotte zullen de conclusies en adviezen voor (eventueel) vervolgonderzoek worden gepresenteerd.

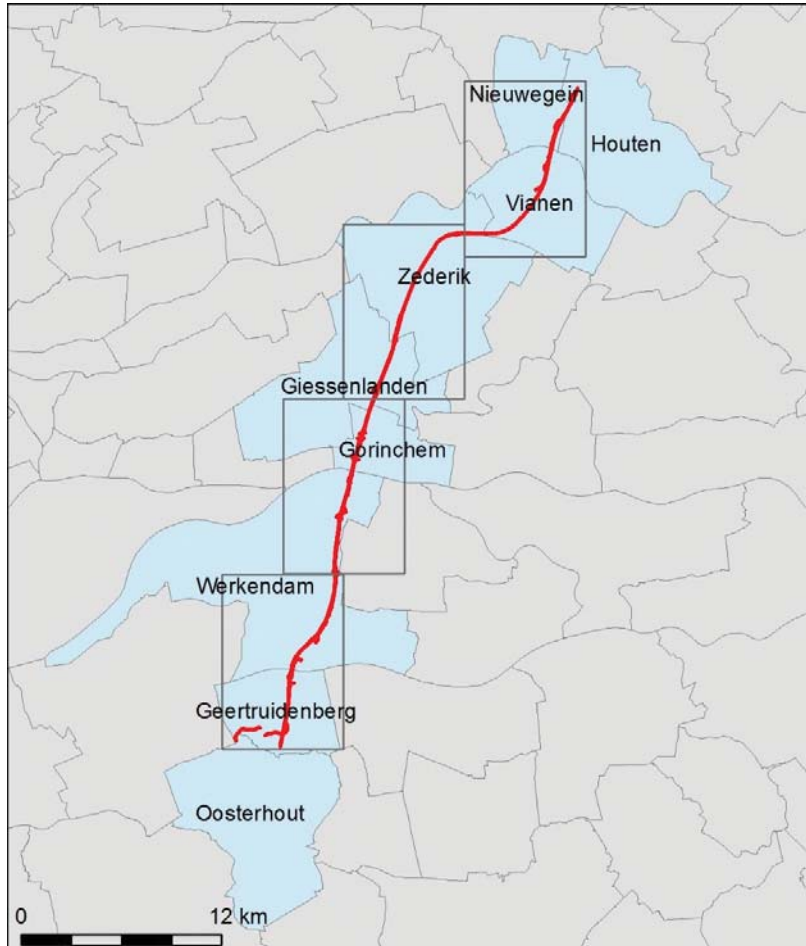
2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen plangebied enerzijds en onderzoeksgebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Voor het plangebied wordt in de regel ook de ruimtelijke procedure gevoerd waarvan dit onderzoek een onderdeel is. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische en cultuurhistorische waarden verstoord worden.

Het plangebied vormt de huidige snelweg A27 tussen Houten en knooppunt Hooipolder met aan weerszijden een zone waar ingrepen in het kader van de verbreding zullen plaatsvinden (op basis van het Inpassingsontwerp (IO), oktober 2015). Het betreft een tracé dat grofweg is gelegen tussen km 16 en 69 met een lengte van circa 47 kilometer. Ook diverse op- en afritten vallen onder het plangebied en een deel van de snelweg A59 onder Raamsdonkveer waar eveneens een nieuwe aansluiting tussen de A59 en Raamsdonkveer wordt gerealiseerd. Het plangebied (zie ook figuur 2.1) is gelegen in de provincie Utrecht (gemeenten Houten, Nieuwegein en Vianen), de provincie Zuid-Holland (gemeenten Zederik, Giessenlanden en Gorinchem) en de provincie Zuid-Brabant (gemeenten Werkendam, Geertruidenberg en Oosterhout).

Het onderzoeksgebied is het gebied waar informatie over wordt ingewonnen voor het opstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting en is groter dan het plangebied zelf. In principe wordt een straal van 500 m rondom het plangebied gehanteerd. Dit wordt voldoende geacht om relevante informatie te verzamelen om het gespecificeerd verwachtingsmodel op te kunnen stellen. Dit op basis van een vergelijkbare situatie als het plangebied van onder andere de hoogteligging, geomorfologie, historische situatie etc. Voor de cultuurhistorische waarden wordt een afstand van 1 km aangehouden. (Steden)bouwkundige en historisch-geografische waarden binnen deze afstand worden in beeld gebracht. Op een grotere afstand wordt geen invloed verwacht. Indien in het vervolg blijkt dat aanpassingen van het tracé sterker afwijken van het huidige tracé in ligging of hoogte, dan is wellicht een inventarisatie binnen een grotere afstand noodzakelijk. Dit kan bij de effectbeoordeling nader aangevuld worden.

Figuur 2.1: Ligging tracé A27 Houten – Hooipolder met weergave betreffende gemeenten

2.2 Landschappelijk situatie

Landschappelijke ontwikkeling en geologie

Het plangebied ligt grotendeels in het Nederlandse rivierengebied dat zich voornamelijk in de periode na de laatste ijstijd, het Holocene (vanaf circa 10.000 jaar geleden) heeft ontwikkeld. Het zuidelijk deel van het plangebied bevindt zich op de overgang van het rivierengebied naar het Brabantse zandgebied. Hier komen de oudere pleistocene afzettingen direct aan het maaiveld of onder een dun dek van holocene afzettingen voor.

De Lek en de Boven-Merwede doorsnijden het Hollandse veengebied. Tussen deze rivieren ligt dan ook een gebied waarin veen ontstond. Bij Geertruidenberg en Raamsdonksveer is het veen grotendeels weggeslagen tijdens stormvloed (met name in de 15^e eeuw) en is zeeklei afgezet.

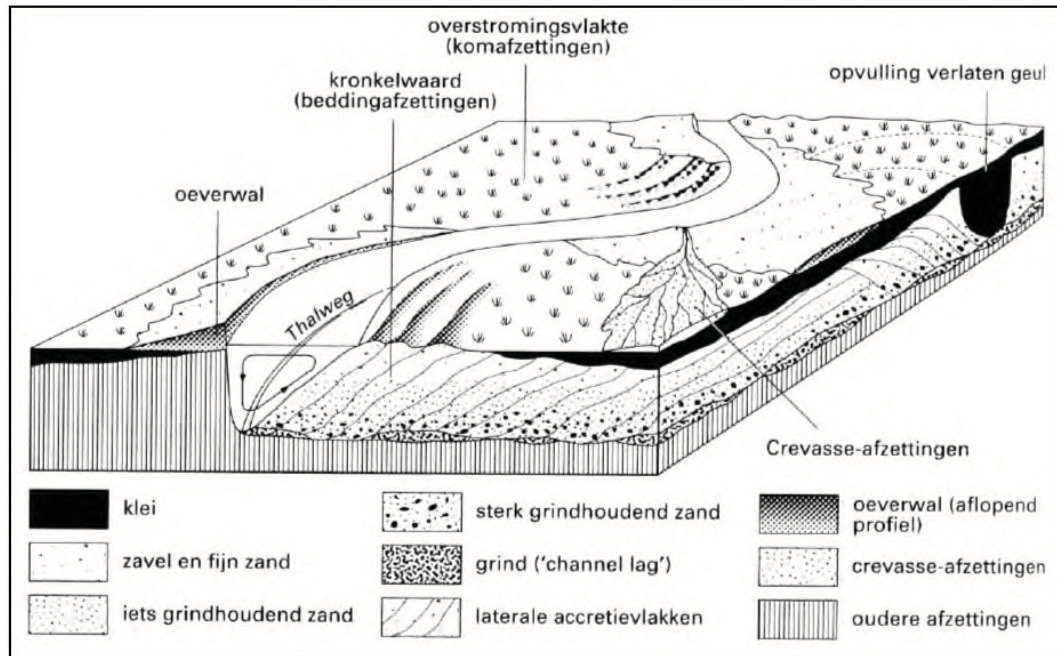
In het Brabantse zandgebied komen in de ondiepe ondergrond rivierafzettingen van de Maas en Rijn (toen nog vlechtende rivieren) uit het vroeg en midden pleistoceen (Formatie van Sterksel, Waalre, Beegden) en Laat-Pleistoceen (Formatie van Kreftenheye) voor. De afzettingen bestaan overwegend

uit een afwisseling van matig tot uiterst grove zanden, grind en ook kleilagen. In het rivierengebied ligt de top van de pleistocene afzettingen (voornamelijk Formatie van Kreftenheye) onder een meters dik pakket holocene afzettingen.

Ten tijden van de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000-10.000 jaar geleden) heerste er in Nederland een toendraklimaat. De bodem was slecht zeer schaars bedekt met vegetatie waardoor de wind vat kreeg op de sedimenten en op grote schaal verstuiving van zand kon optreden. Een pakket dekzand werd over het landschap en alle onderliggende afzettingen afgezet. De dekzanden zijn onderverdeeld in het oude en het jonge dekzand en behoren tot de Formatie van Boxtel. Het oude dekzand is tijdens het Pleniglaciaal afgezet en vaak verspoeld. Het komt vaak voor in horizontaal gelaagde pakketten met lemige of zwak grindige banden. Het jonge dekzand is tijdens het Laat-Glaciaal afgezet voornamelijk in de vorm van dekzandruggen. Leem- of grindbanden komen hierin nauwelijks voor. Het jonge dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden. De dekzanden komen in het Brabantse zandgebied dicht onder het maaiveld voor, op de pleistocene rivierafzettingen, en worden soms afgedekt door een dunne laag Holocene afzettingen. Ook in het huidige rivierengebied kunnen in de diepere ondergrond dekzanden voorkomen op de locaties waar geen vlechtende rivieren actief waren gedurende de ijstijden. Vanuit de vaak geheel of gedeeltelijk droogliggende brede en ondiepe rivierbeddingen van de vlechtende rivieren kon gedurende koude periodes eveneens verstuiving optreden, waardoor naast de rivieren hoge duinen, zogenaamde rivierduinen (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Delwijnen), konden ontstaan. Op enkele plaatsen steken de rivierduinen nog boven de jongere sedimenten uit en worden zij donken genoemd. De minder hoge rivierduinen zijn vaak bedekt door jongere afzettingen, maar zijn door verschillen in inklinking tussen de sedimenten vaak toch in het landschap zichtbaar.

Gedurende het Holoceen nam de temperatuur toe en door het afsmelten van het landijs trad een sterke zeespiegelstijging op. Onder invloed van de zeespiegelstijging steeg de grondwaterspiegel waardoor vernatting van met name het westelijk deel van Nederland optrad. De riviersystemen veranderde van vlechtende rivieren in meanderende rivieren. In de westelijke helft van Nederland ontstond een groot uitgestrekt veengebied dat werd doorsneden door meanderende rivieren.

In het rivierengebied zijn naast de huidige, actieve rivieren talloze fossiele stroomgordels van voorheen meanderende rivieren gelegen. Een schematische doorsnede van zo een stroomgordel is weergegeven in figuur 2.2. Een stroomgordel bestaat uit relatief grof sediment. Zo bestaan de oevers van een rivier uit zavelige (zandige klei) tot licht kleiige afzettingen (oeverafzettingen, Formatie van Echteld) en bestaat de bedding van een rivier voornamelijk uit zandige en soms grindrijke afzettingen (beddingafzettingen, Formatie van Echteld). Het fijnere sediment dat de rivier vervoert kan over grotere afstand getransporteerd worden en is met name in de lager gelegen kommen op grotere afstand van de rivieren afgezet tijdens overstromingen (komafzettingen, Formatie van Echteld). De kommen tussen de rivieren in bestaan dan ook uit klei, maar ook veen, daar op voldoende afstand van de rivier veenvorming mogelijk bleef (Formatie van Nieuwkoop). De komgebieden vormden vaak natte gebieden die ongeschikt waren voor bewoning. De stroomgordels van een rivier daarentegen zijn juist hoger in het landschap gelegen en boden een geschikte bewoningslocatie.

Figuur 2.2: Schematische dwarsdoorsnede van een meanderende rivier (bron: Berendsen 2004)

Gedurende het Holoceen traden veelvuldig stroomgordelverleggingen (avulsies) op waardoor nieuwe rivierlopen door de vaak lager gelegen gebieden (kommen) werden gevormd. De oude stroomgordels raakten vaak na verloop van tijd buiten gebruik en de riviergeul verlandde. Door verschillen in inklinking tussen de verschillende afzettingen zijn de oude stroomgordels meestal als verhoging in het landschap zichtbaar. Deze worden dan ook stroomruggen genoemd. De oude stroomruggen waren een zeer geschikte bewoningslocatie. Doordat in de westelijke helft van Nederland voornamelijk sedimentatie optrad, liggen jonge stroomgordels relatief hoger dan oudere stroomgordels. De oudere stroomgordels zijn na verloop van tijd weer bedekt door oever- of komafzettingen van de jongere stroomgordels.

Rond de 12e eeuw werden de meeste rivieren in Nederland bedijkt. Hierdoor traden minder vaak overstromingen op, verlegde rivieren zich minder en konden meer gebieden in gebruik genomen worden voor de landbouw. De komgronden werden ontgonnen waarbij vanaf de hoger gelegen gronden, vaak loodrecht op de rivier, of langs een gegraven ontginningsbasis, een smalle strookverkaveling ontstond. Op de wat hogere en droge gronden (zoals oude stroomruggen) ontstond een meer blokvorming verkavelingspatroon.

Digitaal basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta

In het digitaal basisbestand paleogeografie van de Rijn-Maas Delta zijn de in de Rijn-Maas Delta bekende stroomgordels opgenomen inclusief onder meer datering en diepteligging.² De ligging van de stroomgordels is beschikbaar aan de hand van digitale gegevens die weergegeven zijn op de kaart in (kaartbijlage 402317-STR). Het plangebied kruist diverse stroomgordels. Een overzicht van de

² Cohen *et al.* 2011

stroomgordels die het plangebied van noord naar zuid kruisen is weergegeven in tabel 2.1. De archeologische verwachtingswaarde en de periode waarvoor deze verwachtingswaarde van toepassing is zoals aangegeven op de gemeentelijk verwachtingskaarten (zie ook hoofdstuk 4) is hier tevens in opgenomen (indien beschikbaar). In het nieuwe basisbestand zijn een aantal stroomgordels die afwijken van de gemeentelijke verwachtingskaarten doordat deze op de oudere dataset van de Rijn-Maasdelta zijn gebaseerd.³ In de nieuwe dataset zijn een aantal stroomgordels toegevoegd of hebben een andere naam gekregen (nieuw) en één stroomgordel is verwijderd (~~doorgestreept in de tabel~~)

Tabel 2.1: Overzicht van stroomruggen die het plangebied kruisen met archeologische verwachtingswaarde en de periode waarvoor deze verwachting geldt zoals opgenomen op de gemeentelijke beleids- en verwachtingskaarten. De diepteligging op basis van NAP is afkomstig van het digitale basisbestand Rijn-Maas Delta. *Naam en datering wijken af van de gemeentelijke beleidskaart.

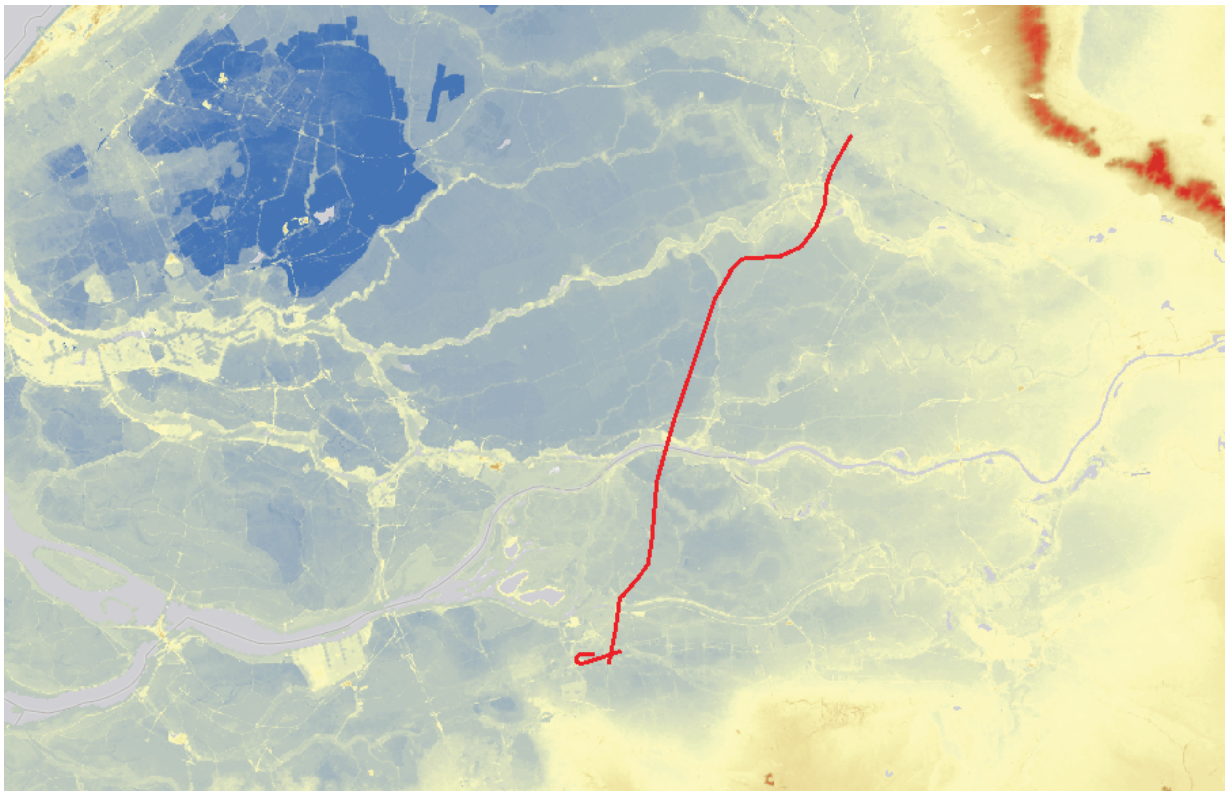
Naam	Gemeente	Verwachting	Periode (gemeentelijke verwachtingskaart)	Datering C ¹⁴	Zanddiepte NAP
21 Blok (voorheen 78 Jutphaas)	Houten	hoog	vanaf midden bronstijd	3795-3000	1,7 - -0,6
183 Wiersch	Houten/ Nieuwegein	middelhoog	laat mesolithicum - midden neolithicum	6500-5800	-2,5 - -4,0
301 uiterwaarden 91 Lek	Nieuwegein/ Vianen	middelhoog	Romeinse tijd – nieuwe tijd	1950-0 1950-850	10,2 -3,0
162 Tienhoven	Vianen	middelhoog	laat mesolithicum – vroeg neolithicum	7350-6260	-0,9 - -1,4
173 Vuykoop	Vianen	hoog	midden neolithicum - laat neolithicum	5350-3795	1.1 – 0.2
56 Hagestein	Vianen	hoog	vroege ijzertijd – vroege middeleeuwen	2514-1050	2,8 – 2,2
12 Autena	Vianen	middelhoog	vroeg neolithicum – midden neolithicum	6110-5350	0,4 – 0,1
84 Kortenhoeven	Vianen	middelhoog	laat mesolithicum – vroeg neolithicum	7100-6260	-2,3 - -5,5
197 Zijderveld	Alblasserwaard	hoog	neolithicum/bronstijd	5345-4082	0,6 -2,0
~~413 Lake~~	~~Alblasserwaard~~	~~hoog~~	~~Romeinse tijd/vroege middeleeuwen~~		~~Zie 91 Lek~~
3 Achthoven	Alblasserwaard	hoog	neolithicum/bronstijd	6190-5350	-3,9 - -4,9
120 Nieuwland	Alblasserwaard	hoog	mesolithicum	7370-6270	-2,1 - -5,4
152 Schoonrewoerd	Alblasserwaard	hoog	neolithicum/bronstijd	4520-3700	0,8 - -1,8
150 Schaik	Alblasserwaard	hoog	neolithicum/bronstijd	5285-4240	1,8 - -2,0
52 Gorkum-Arkel	Werkendam	middelhoog	vroeg neolithicum – midden neolithicum	6515-5590	-3.4 - -5.9
158 Spijk	Alblasserwaard	hoog	ijzertijd	2510-220	2,2 - -1,7
303 Waal-Merwede uiterwaarden	Alblasserwaard/ Werkendam	hoog	laat Romeinse tijd*	1625-0	onbekend
307 Merwede (bedijkt)	Alblasserwaard/ Werkendam	hoog	Romeinse tijd*	2071-0	onbekend
109 Merwede (nieuw)	Werkendam		Romeinse tijd (indirect gedateerd)*	2071-850	onbekend
148 Rijswijk	Werkendam	middelhoog	ijzertijd – Romeinse tijd	2071-1800	0.0 -0.1
264 Brakel verlengd (nieuw)	Werkendam			6515-5100	onbekend
180 Werken	Werkendam	hoog	ijzertijd – late middeleeuwen	2258-890	0.7-0.1
165 Uitwijk	Werkendam	middelhoog	midden neolithicum	5788-5360	-1.9 - -2.5
9 Andel (nieuw)	Werkendam			4820-4160	-1,3 – 1,8
7 Almkerk	Werkendam	hoog	Romeinse tijd – late middeleeuwen	1983-890	-0.3 – -0.7
67 Hill (nieuw)	Werkendam			6515-5590	-3,8 - - 5,9
19 Biesheuvel-Hamer	Werkendam	middelhoog	laat neolithicum – midden bronstijd	4020-3210	0.9 - -0.3
40 Dussen	Werkendam	hoog	bronstijd – Romeinse tijd	2980-1760	1.7 – 0.1

³ Berendsen & Stouthamer 2001

57 Hank	Werkendam	hoog	ijzertijd – vroege middeleeuwen	2200-1130	0.5 - -1.0
132 Oude Maasje	Geertruidenberg	middelhoog	late ijzertijd - middeleeuwen	1760-700	0.8 – 0.0
17 Bergsche Maas	Geertruidenberg	laag	nieuwe tijd (gegraven)	46-0	

Geomorfologie en AHN

Op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) zijn de huidige stroomgordels van de Lek, de Waal en de Maas duidelijk zichtbaar doordat zij hoger in het landschap zijn gelegen (Figuur 2.3, geel). Diverse rivieren en stroomruggen kruisen het plangebied van oost naar west. Ten noordoosten van het plangebied is de Utrechtse Heuvelrug zichtbaar en ten zuiden van het plangebied het hoger gelegen Brabantse zandgebied. Tussen deze hogere zandgronden ligt het rivierengebied met diverse hogere stroomgordels (gele lijnen). Wanneer verder wordt ingezoomd op de individuele stroomgordels, dan komen deze duidelijker naar voren en worden meer oudere en door jongere sedimenten bedekte stroomgordels zichtbaar. Over het algemeen kan worden aangenomen dat het verschil tussen een actieve stroomgordel en de omliggende komgronden maximaal circa 2,0 m bedraagt. De fossiele stroomgordels zijn vaak eveneens nog zichtbaar in het landschap door differentiële inklinken. Door differentiële inklinking zijn de kleiige en venige gebieden lager komen te liggen, terwijl de zandige stroomgordels minder zijn ingeklonken en daardoor een relatief hoge ligging hebben. Naarmate een fossiele stroomrug dieper is gelegen (meer bedekt is met Holocene afzettingen), zal deze minder goed zichtbaar worden in het landschap en op het AHN. Behalve voor het identificeren van stroomgordels is het AHN goed bruikbaar om rivierduinen/donken te herkennen en ook zullen onder meer oude bewoningslinten naar voren komen.

Figuur 2.3: Hoogteligging plangebied met laag naar hoog in blauw – geel – rood aangegeven (bron: AHN.nl).

Op basis van het AHN-beeld binnen het plangebied komen echter geen nieuwe (niet in gemeentelijke verwachtingskaarten opgenomen) stroomgordels, donken en bewoningslinten aan het licht.

Bodem en grondwater

De bodems in het rivierengebied zijn over het algemeen vrij jong waardoor weinig bodemvorming is opgetreden. De afzettingsgelaagdheid is samen met de waterhuishouding bepalend voor de indeling in bodemtypen. De bodems die in het rivierengebied voorkomen behoren vrijwel allemaal tot de vaaggronden. Op de stroomgordels zijn dit voornamelijk ooivaaggronden en in de kommen voornamelijk poldervaaggronden. Daarnaast komen op een aantal locaties ook drechtvaaggronden (klei-op-veen gronden, in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden) en nesvaaggronden (slappe klei) voor. Nabij restgeulen van rivieren kan veen op zandige stroomgordelafzettingen voorkomen en kunnen leek- en woudeerdgronden aanwezig zijn. In de komgronden in het veengebied van de Alblasserwaard komen waardveengronden, koopveengronden en weideveengronden voor. Waar rivierduinen onder de komafzettingen aanwezig zijn kunnen eerdgronden aanwezig zijn.

De grondwatertrappen in het rivierengebied hangen eveneens sterk samen met het voorkomen van de stroomruggen. Over het algemeen kan worden aangenomen dat de kommen relatief nat zijn en hier hogere grondwaterstanden voorkomen (lage grondwatertrap). De stroomruggen zijn wat droger en hebben een hogere grondwatertrap. Hoewel de grondwaterstand op de stroomruggen lager is dan de komgronden, zijn de grondwaterstanden ook daar vaak hoog genoeg geweest voor een gunstige conservering van (organische) archeologische resten.

2.3 Historische situatie en mogelijke verstoringen

In de middeleeuwen is het veengebied in gebruik genomen. Op de oeverwallen en stroomruggen werd eerder al gewoond. De huidige landschappelijke structuren bevatten nog veel verwijzingen naar de ontginninggeschiedenis.

De stroomruggen in het rivierengebied zijn sinds het ontstaan hiervan in het Holoceen gewilde locaties voor bewoning geweest. De oudste bewoning op de stroomruggen in het onderzoeksgebied was dan ook mogelijk vanaf circa het midden mesolithicum. Wanneer een rivier na verloop van tijd zijn loop verlegde, stopte de sedimentatie en verloor de rivier langzamerhand zijn hogere ligging in het landschap. Door de continue sedimentatie in de Holocene Rijn-Maasdelta, werden de oude rivierlopen afgedekt en ontstonden nieuwe bewoningsmogelijkheden langs de nieuwe en actieve rivierlopen. In de holocene Rijn-Maas delta zijn honderden stroomruggen gelegen die zijn afgedekt door een tot maximaal een tiental meters dik pakket holocene rivierafzettingen. Door de sedimentatie in de delta zijn in het algemeen de oudste bewoningsresten op de diepste stroomruggen gelegen. Naarmate de stroomruggen hoger zijn gelegen neemt de ouderdom van de bewoningsresten af. Hoewel bekend is dat in de Romeinse tijd al ontwatering vanaf de hoger gelegen stroomruggen plaatsvond, werd de invloed van de mens op het landschap pas echt merkbaar vanaf circa de 12^e eeuw wanneer de rivieren werden bedijkt en op grotere schaal ontginning vanaf de stroomruggen plaatsvond (zie ook hoofdstuk 3 en kaartbijlage 401317-TMK 1850).

De nattere gedeelten van het gebied werden ontgonnen vanuit de oeverwallen, stroomruggen en donken die reeds eerder bewoond werden. Op deze oeverwallen, stroomruggen en donken is veelal een meer onregelmatige (blokvormige) verkaveling aanwezig. In de veengebieden (met name tussen de Lek en de Boven-Merwede) werd een strookvormige verkaveling aangelegd in opstreckende stroken of cope-ontginningen. Bij de copeontginning was op voorhand de achterzijde van het te ontginnen gedeelte vastgelegd. Opstreckende strokenverkavelingen werden in de loop van de tijd

verlengd. Het veen kon alleen op deze wijze ontgonnen worden, omdat het veen sterk ontwaterd moest worden. Deze ontwatering leidde tevens tot oxidatie en inklinking van het veen, waardoor het maaiveld daalde.

Bijzondere ontwikkelingen in het gebied zijn het ontstaan van de Biesbosch en de inrichting van de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinies. Over beide waterlinies is wordt uitgebreid gesproken in hoofdstuk 3. De Biesbosch is een uniek gebied met geulen, kreken, platen en gorzen en grote en kleine polders. Dit gebied ontstond door overstromingen in 1421 (St. Elisabethsvloed). Verzwakte dijken en het lage maaiveld leidden ertoe dat grote delen van het gebied dat toen bekend stond als de Grote Waard onder water kwamen te staan. Het gebied kon niet snel weer bedijkt worden, maar werd vanaf de randen in de perioden erna weer herontgonnen. De zee had in de tussenliggende periode een belangrijke invloed op het gebied. De afwisseling van polders en natuurlijke elementen is zeer kenmerkend voor het gebied en maakt dit gebied uniek in Nederland. In het gebied is de griendcultuur een belangrijk kenmerk. Deze griendcultuur (de teelt van wilgentenen) was goed toepasbaar in dit zeer natte gebied.

Het gebied rond Geertruidenberg werd eveneens later herwonnen op de zee. In de omgeving van Geertruidenberg is een blokvormige verkaveling aanwezig die wijst op een ondergrond van zeeklei.

De historische kaarten van het gebied vertonen duidelijk de strokenverkavelingen, dijken en watergangen die het gebied doorsnijden. Ook de Biesbosch is op deze kaarten duidelijk zichtbaar. In kaartbijlage 401317-TMK is het tracé weergegeven op de topografische militaire kaart (TMK) uit 1850.

2.4 Huidig en toekomstig gebruik

2.4.1 *Huidig gebruik plangebied*

Het plangebied bestaat grotendeels uit de bestaande A27 (wegdek, talud, berm(greppels) en zones direct naast de huidige snelweg A27 die voornamelijk bestaan uit weilanden/akkers direct naast de huidige snelweg. Ook diverse op- en afritten worden verbeterd. Ten zuiden van Raamsdonkveer wordt een nieuwe aansluiting van de snelweg A59 naar Raamsdonkveer gerealiseerd die deels een al aanwezige weg volgt, maar ook deels door weiland en een stukje bos loopt. Ook het deel van de A59 ten zuiden van Raamsdonkveer wordt verbreed, waarbij het plangebied voornamelijk uit bermen en weilanden/akkers bestaat.

2.4.2 *Consequenties toekomstig gebruik*

Aan de hand van het zogenaamde Inpassingsontwerp (IO, oktober 2015) kan al een goed inzicht worden verkregen waar versturende ingrepen zullen plaatsvinden. Het IO is in vereenvoudigde vorm als kaartlaag opgenomen op de advieskaart in de kaartenbijlage (kaart 401317-AK). Wel kunnen er nog wijzigingen optreden. De verstoring zal in elk geval zeker niet overal even groot zijn. Over delen van het tracé zal de verbreding plaatsvinden binnen het huidige talud.

In grote lijnen bestaan de voorziene ((bodem)versturende) ingrepen uit:

- verbreding talud aan één of beide zijden en/of;

- nieuwe wegcunets voor enkele aansluitende wegen;
- verleggen/graven (nieuwe) bermgreppels/sloten en/of;
- nieuwe taluds voor aan te passen op- en afritten;
- aanleg van drie grote nieuwe kunstwerken in de vorm van bruggen over de Lek, Merwede en Bergsche Maas (vooralsnog wordt voorzien in de aanleg van nieuwe kunstwerken naast de bestaande bruggen);
- compensatiegebieden voor water(berging) en groen;
- werkgebieden

Bij het aanleggen van taluds is weliswaar sprake van ophoging, maar door de relatief slappe ondergrond binnen grote delen van het plangebied en vanwege het gegeven dat voor het aanbrengen van een talud de bovengrond meestal wordt opgegraven tot op potentiële archeologische niveaus, moet de aanleg van een talud worden beschouwd als (bodem)verstorend voor ter plekke aanwezige archeologische en cultuurhistorische waarden.

3 Cultuurhistorisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de cultuurhistorische waarden op en langs het tracé van de A27 Houten-Hoopolder beschreven. Indien geen waarde is toegekend, maar wel een beschrijving beschikbaar is, is wel een beschrijving opgenomen om een zo compleet mogelijk beeld te geven. Bij de beschrijving van de cultuurhistorische waarden is een onderscheid gemaakt tussen historische geografie (paragraaf 3.1) en historische (steden)bouwkunde (paragraaf 3.2). In paragraaf 3.1 zullen de historisch-geografische waarden van noord naar zuid per gemeente of cluster van de gemeenten aan de hand van de provinciale respectievelijk gemeentelijke waardenkaarten (indien aanwezig) de revue passeren.

Ten behoeve van dit onderzoek is ook CultGIS geraadpleegd, de nationale database met gegevens over historische geografie. Deze database laat grotendeels de gegevens zien die ook naar voren komen uit de provinciale en gemeentelijke waardenkaarten. Opmerkelijk is nog het voorkomen van grienden in grote delen van het gebied, met name in het noordelijke gedeelte van het tracé. Deze worden op de provinciale en gemeentelijke waardenkaarten niet zozeer benoemd, maar zijn vanuit de ontstaansgeschiedenis van het riviereengebied wel een belangrijk gegeven. Grienden zijn productiebossen van wilgen, waarvan de wilgentenen geoogst worden. Deze productie werd gekozen omdat de betreffende gronden te nat waren voor andere nuttige toepassing. Daarmee geven de grienden een belangrijk inzicht in de verschillende functies die het landschap in de loop van de tijd gehad heeft. In de grienden zijn wilgenstobben (lage stammetjes) op lage walletjes geplant.

In paragraaf 3.2 worden de historische (steden)bouwkundige waarden op en langs het tracé in principe ook van noord naar zuid besproken, maar hierbinnen wordt een onderscheid gemaakt naar Unesco-, rijks-, provinciaal en gemeentelijk erfgoed.

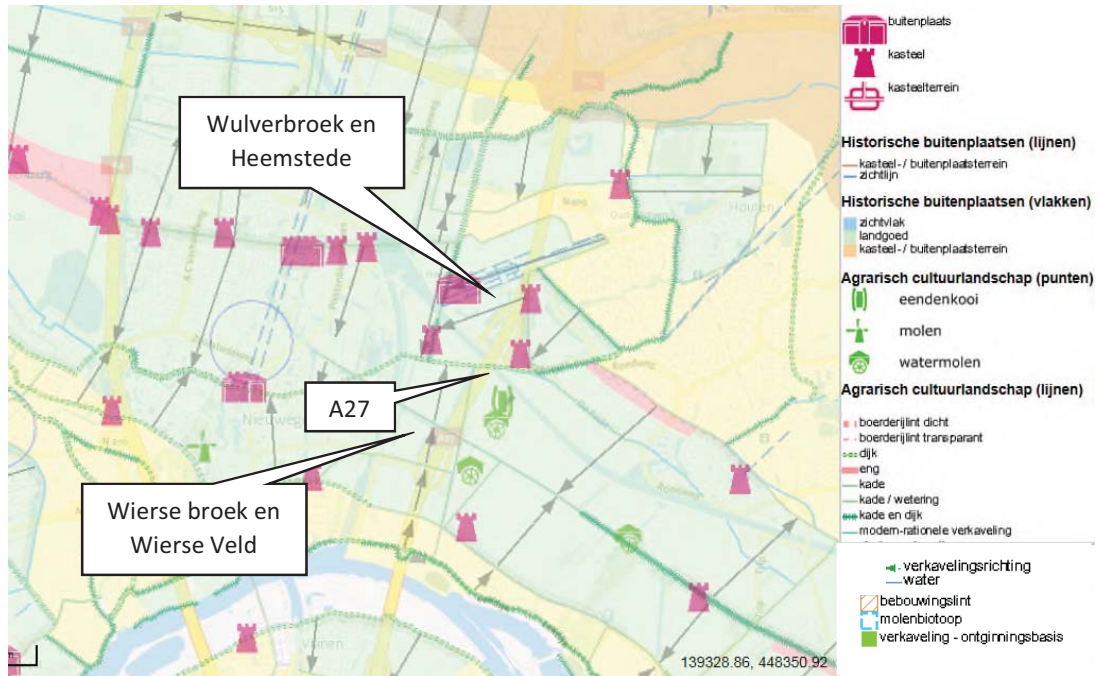
Het Werelderfgoed van de Nieuwe Hollandse Waterlinie bestaat uit zowel historisch-geografische als historisch-(steden)bouwkundige en archeologische waarden. De historisch-geografische en historisch-(steden)bouwkundige waarden worden als geheel beschreven in (paragraaf 3.2.1.1). De archeologische waarden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden beschreven in hoofdstuk 4.

3.1 Historische geografie

3.1.1 *Gemeenten Houten en Nieuwegein*

3.1.1.1 Provinciale waardenkaart Utrecht

De cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Utrecht geeft voor dit gebied (figuur 3.1) aan dat het historische landschap gekenmerkt wordt door een agrarische strokenverkaveling. Ten noorden van het Amsterdam-Rijnkanaal bevindt zich de strokenverkaveling van Wulverbroek/Heemstede dat een noordoost-zuidwestelijke richting kent. Dit is als hoge waarde aangemerkt. Het gedeelte tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en de Lek is bekend als Wierse Broek en Wierse Veld en als zeer hoge cultuurhistorische waarde aangemerkt. Dit gedeelte kent een zuid-noord georiënteerde verkaveling.

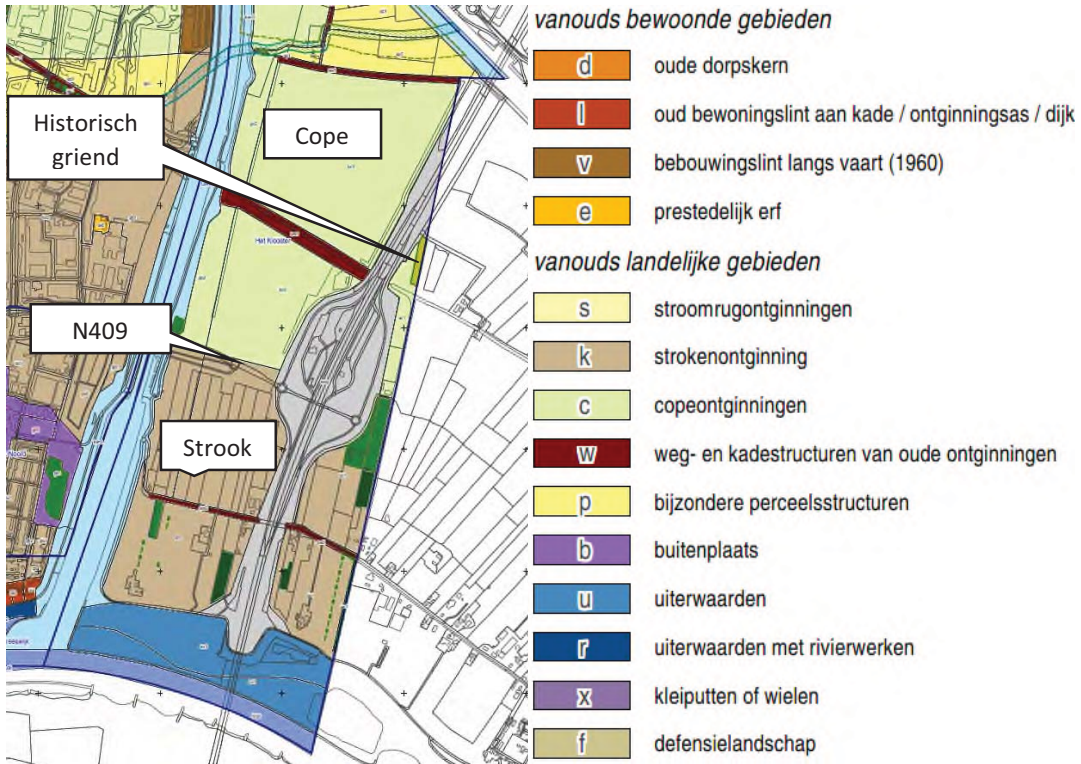

Figuur 3.1: Uitsnede provinciale waardenkaart, Utrecht. (Bron: <https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer>)

3.1.1.2 Gemeentelijke waardenkaart

De gemeente Houten beschikt niet over een cultuurhistorische waardenkaart (alleen een archeologische kaart). De gemeente Nieuwegein heeft daarentegen een eigen cultuurhistorische waardenkaart (zie uitsnede in figuur 3.2). Hierop is aangegeven dat het gedeelte ten zuiden van de N409 een strokenverkaveling betreft, terwijl het gedeelte ten noorden daarvan als copeontginning is aangeduid. Dit zijn beide voor het rivierengebied kenmerkende verkavelingen, waarbij de copeontginning een ontginning betreft die in strakkere kaders ondernomen werd (met een van tevoren bepaalde achtergrens) dan de andere strokenverkavelingen.

Ter hoogte van de Vuilcop, de Schalkwijkse wetering en de Achterweg zijn ontginningsassen op de kaart aangegeven. Ter plaatse van de A27 zijn deze ontginningsassen reeds doorsneden. De omvang van de doorsnijding is fors, omdat de weg een vrij breed gedeelte van de as doorsnijdt. Een aantal percelen is aangeduid als historisch passende boomgaard of bos (aangeduid in groen in figuur 3.2). Het betreft geen boomgaarden of bospercelen die historisch op deze plaats aanwezig geweest zijn. Aan de oostzijde van de A27 is een historische griend aanwezig. Dit betreft een kenmerkend onderdeel in een komgebied.

Figuur 3.2: Uitsnede uit de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Nieuwegein (Bron: Gemeente Nieuwegein)..

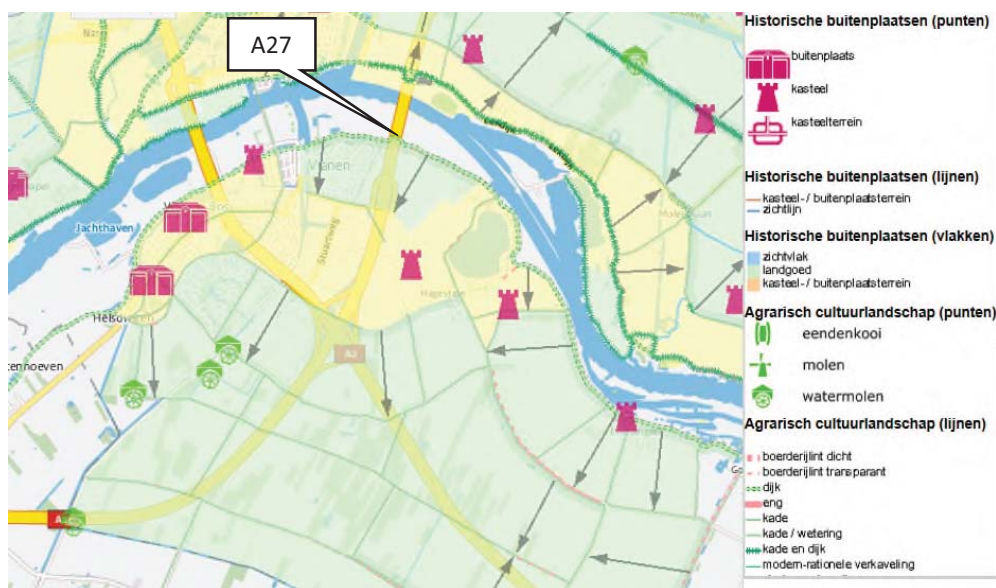
Figuur 3.3: Uitsnede waarderingskaart gemeente Nieuwegein (grijs: geen waarde, groen: basiswaarde, geel: middelhoge waarde, oranje: hoge waarde, rood: zeer hoge waarde)

Figuur 3.3 geeft de gewaardeerde waarden aan voor de gemeente Nieuwegein. Hieruit blijkt dat aan de A27 zelf geen waarde wordt toegekend. Ook de polders tussen de Vuilcop en de Achterweg wordt grotendeels geen waarde toegekend. Dit komt overeen met het beeld van de luchtfoto, waarin de verkaveling van deze polders nauwelijks meer herkenbaar is. De randen van de polder kennen wel een hoge historisch-geografische waarde. Het gedeelte tussen de Achterweg en de Lek is als zeer hoge waarde aangeduid. De historisch-geografische waarden in dit gedeelte worden door de gemeente Nieuwegein als belangrijk gezien.

3.1.2 Gemeente Vianen

3.1.2.1 Provinciale waardenkaart Utrecht

De provinciale waardenkaart van de provincie Utrecht geeft voor het gebied ten zuiden van de Lek (rondom de A27) een gedeelte met strokenverkaveling en een gedeelte met blokkenverkaveling weer. Deze verkavelingen zijn op de kaart niet nader gewaardeerd. Daarmee hebben deze verkavelingen geen bijzondere waarde. De Lekdijk en de kaden en weteringen in het gebied hebben evenmin bijzondere cultuurhistorische waarde toegekend gekregen.

Figuur 3.4: Uitsnede uit de cultuurhistorische waardenkaart provincie Utrecht ((Bron: <https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer>))

3.1.2.2 Gemeentelijk waardenkaart

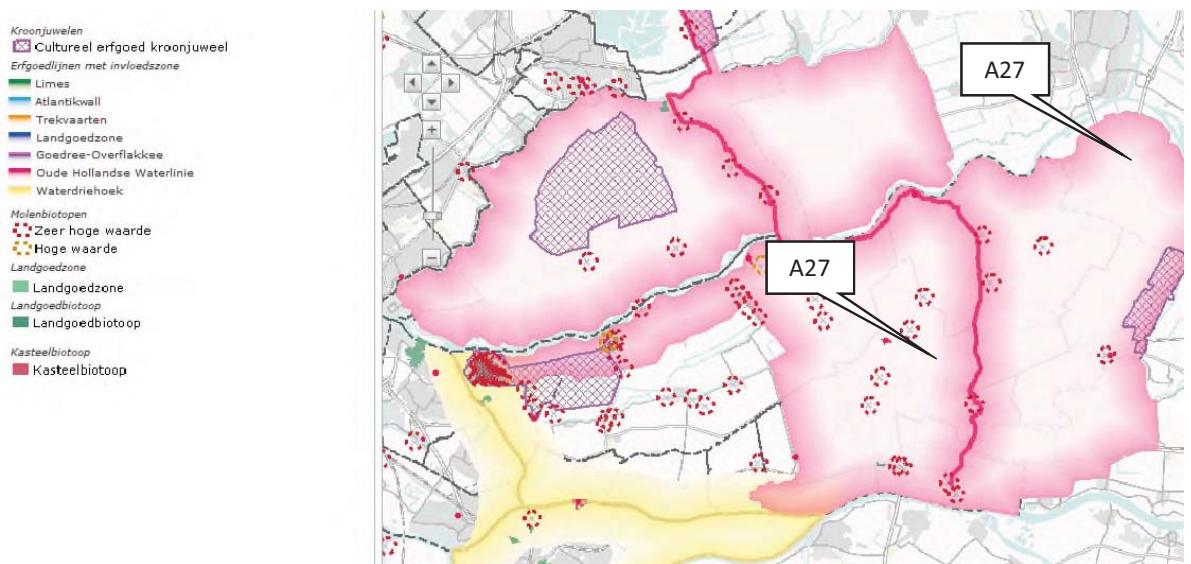
De gemeente Vianen beschikt niet over een gemeentelijke waardenkaart waarin de historisch-geografische waarden opgenomen zijn.

3.1.3 Gemeenten Zederik en Giessenlanden

3.1.3.1 Provinciale waardenkaart Zuid-Holland

Ten zuiden van Vianen ligt de A27 in de provincie Zuid-Holland. De weg leidt daar door de gemeenten Zederik, Giessenlanden en Gorinchem. De provinciale waardenkaart (zie figuur 3.5) geeft aan dat dit gebied in het invloedsgebied van de Oude Hollandse Waterlinie ligt (zie paragraaf 3.3.1.2). Op de figuur is tevens een “erfgoedlijn” weergegeven. Deze erfgoedlijn is door de provincie gedefinieerd als “een geografische structuur die meerdere monumentale stippen met één gemeenschappelijk historisch verhaal verbindt tot een streep of lijn op de kaart.” In dit geval betreft de lijn de Zouwedijk/Gorinchemsestraat/Bazeldijk (figuur 3.6). Deze kruist de A27 ten noorden van Meerkerk.

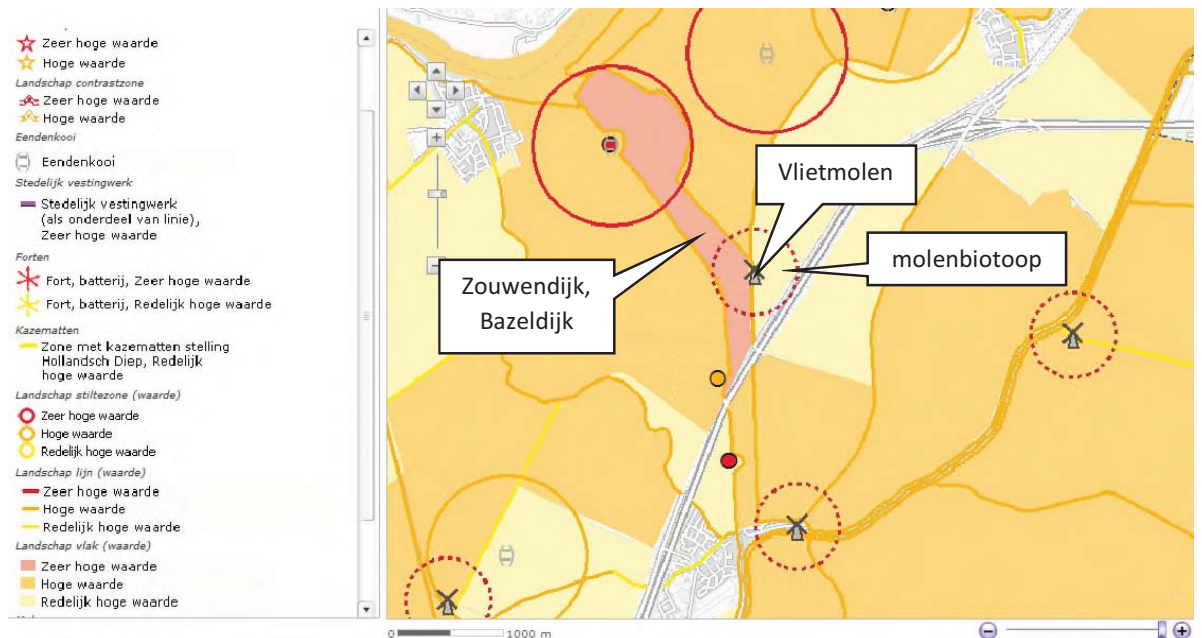
De Zouwedijk/Bazeldijk vormt tevens de begrenzing van de Alblasserwaard, die zich naar het westen toe uitstrekt. De Oude Zederik vormt de westelijke begrenzing van Vijfherenlanden. Deze polders werden in de 12^e en 13^e eeuw bedijkt.

Figuur 3.5: Uitsnede Cultuurhistorische waardenkaart, beleidskaart Zuid-Holland (Bron: <http://geo.zuid-holland.nl/geoloket/html/atlas.html?atlas=chs>)

In de gemeente Zederik ligt de Vlietmolen (zie ook figuur 3.6). Deze molen is als rijksmonument aangewezen (zie ook bij historische (steden)bouwkunde, paragraaf 3.2.3.2 en 3.2.4.2). Historisch geografisch is de zone rondom de molen, de molenbiotoop van belang. Van de molenbiotoop is een beschrijving gemaakt door de provincie Zuid-Holland (biotooprapport 187), waaruit blijkt dat de biotoop 'redelijk' is. Dit houdt in dat er enige belemmeringen voor windvang voor de molen zijn (in de vorm van opgaand groen). Aan de zijde van de A27 ligt de molen vooral in open landschap met rietbegroeiing. De molenbiotoop is aan deze zijde met andere woorden 'goed'.

Figuur 3.6: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart Zuid-Holland, landschappelijke waarden (Bron: <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>)

Ten westen van de molen ligt een gebied dat als van zeer hoge waarde gewaardeerd is op de provinciale waardenkaart. Dit betreft een boezemgebied, gelegen tussen de Zouwendijk (aan de westzijde) en de Oude Zederik. Dit boezemgebied maakte deel uit van de ontwatering van de polders in de richting van de Lek en maakt daarmee onlosmakelijk onderdeel uit van de landschaps-geschiedenis van het gebied. Deze boezem is later aangelegd dan de verkavelingen, maar werd, met het steeds natter worden van het gebied, noodzakelijk om het agrarisch gebruik te kunnen voortzetten. De A27 doorsnijdt deze boezem, die voor het overige nog gaaf is. In het boezemgebied komen ook grienden voor, die in het rivierengebied werden aangelegd om de natte delen van het gebied (waar geen agrarisch gebruik mogelijk was) toch te kunnen gebruiken.

Aan weerszijden van het boezemgebied liggen dijken (of kaden) die van hoge waarde zijn, waarbij de Zouwendijk ook twee wielen kent (oranje en rode stip in figuur 3.6). Deze wielen zijn de overblijfselen van dijkdoorbraken. Ook deze wielen vertellen een zeer herkenbaar verhaal van de geschiedenis van het gebied. Het zuidelijke wiel kent een zeer hoge waarde.

Figuur 3.7: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart Zuid-Holland, landschappelijke waarden (Bron: <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>)

Verder ligt de A27 door een gebied van voornamelijk redelijk hoge waarde (zie ook figuur 3.7). Tussen Meerkerk en Gorinchem ligt een aantal verkavelingen van hoge waarde op relatief korte afstand ten westen van het tracé van de A27. Het gebied wordt gekenmerkt door veenverkavelingen in verschillende richtingen. De smalle strokenverkaveling is over het algemeen duidelijk herkenbaar. De gegroeide dorpen zijn hierop een uitzondering (bijv. Meerkerk). De A27 snijdt door deze verkavelingen heen.

Molenbiotopen liggen op een zodanige afstand (of afgeschermd van de A27 door tussenliggende bebouwing) dat geen sprake is van invloed door de werkzaamheden aan de A27 op deze biotopen. De A27 doorkruist een aantal poldergrenzen (lijnelementen) die als hoge of redelijk hoge waarde zijn gewaardeerd.

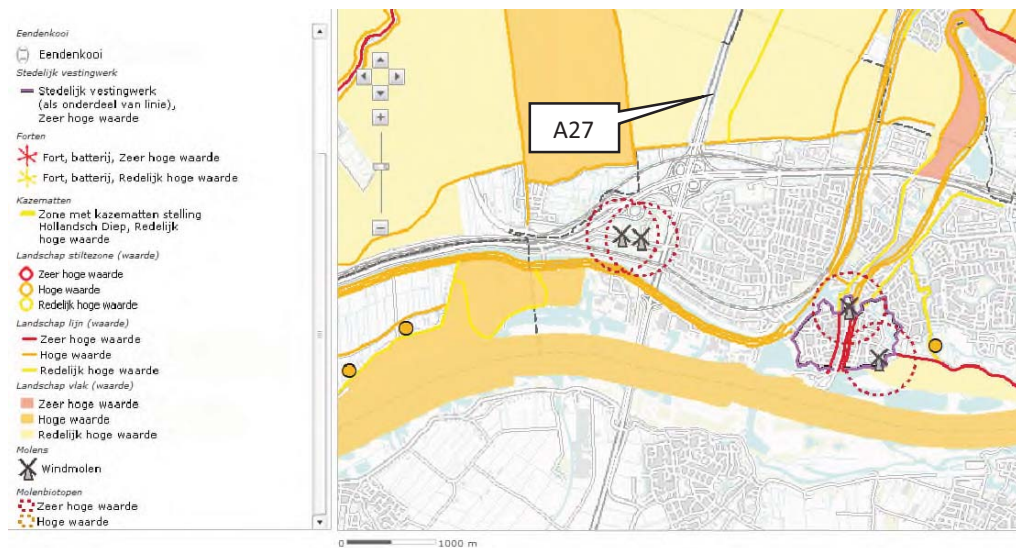
3.1.3.2 Gemeentelijke waardenkaart

De gemeenten Giessenlanden en Zederik hebben samen met de gemeente Leerdam een integraal landschapskader opgesteld. Het landschapskader beschrijft de geschiedenis van het gebied. Er worden geen specifieke cultuurhistorische waarden toegekend. De inventarisatie beschrijft dezelfde waarden die ook op de provinciale cultuurhistorische waardenkaart beschreven zijn. De verkaveling, kades, wegen en waterlopen geven in dit gebied nog altijd in belangrijke mate informatie over de ontginningsgeschiedenis.

3.1.4 Gorinchem

3.1.4.1 Provinciale waardenkaart

Ter hoogte van Gorinchem leidt de A27 grotendeels door bebouwd gebied, de buitenwijken van deze stad. De A27 ligt hier ingesloten tussen infrastructuur en bebouwing. Op de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zuid-Holland is dit gebied grotendeels niet gewaardeerd (zie figuur 3.8).

Figuur 3.8: Uitsnede uit de cultuurhistorische waardenkaart Zuid-Holland, landschappelijke waarden (Bron: <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>)

Bijzondere waarden in dit gebied zijn de rivierdijk en hoofdwatering ten noorden van de uiterwaarden van de Boven-Merwede, die de A27 doorkruist. Deze zijn als hoge waarde gewaardeerd op de cultuurhistorische waardenkaart. De rivier is eveneens als hoge cultuurhistorische waarde aangegeven op de kaart.

Ten westen van de A27 liggen twee molens, waarvan de molenbiotopen over het huidige tracé van de A27 reiken: de Oost- en de Westmolen. Van beide molens is een beschrijving van de molenbiotoop beschikbaar (biotoopbeschrijvingen 185 en 186). De molenbiotopen worden ernstig beperkt door de aanwezigheid van snelweg, spoorlijn en bebouwing in de omgeving.

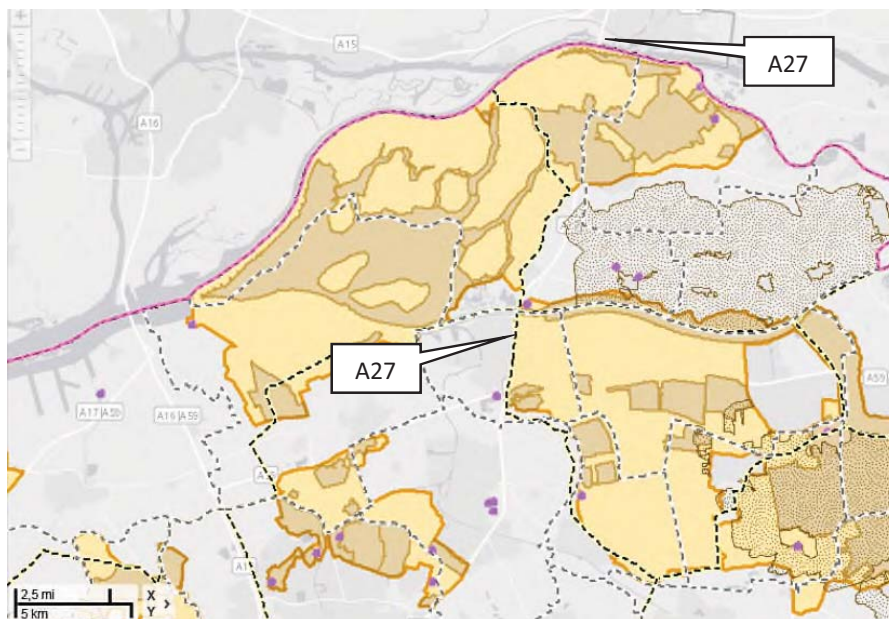
3.1.4.2 Gemeentelijke waardenkaart

De gemeente Gorinchem heeft geen beleid en geen waardenkaart op het gebied van historische geografie.

3.1.5 Gemeenten Werkendam en Woudrichem

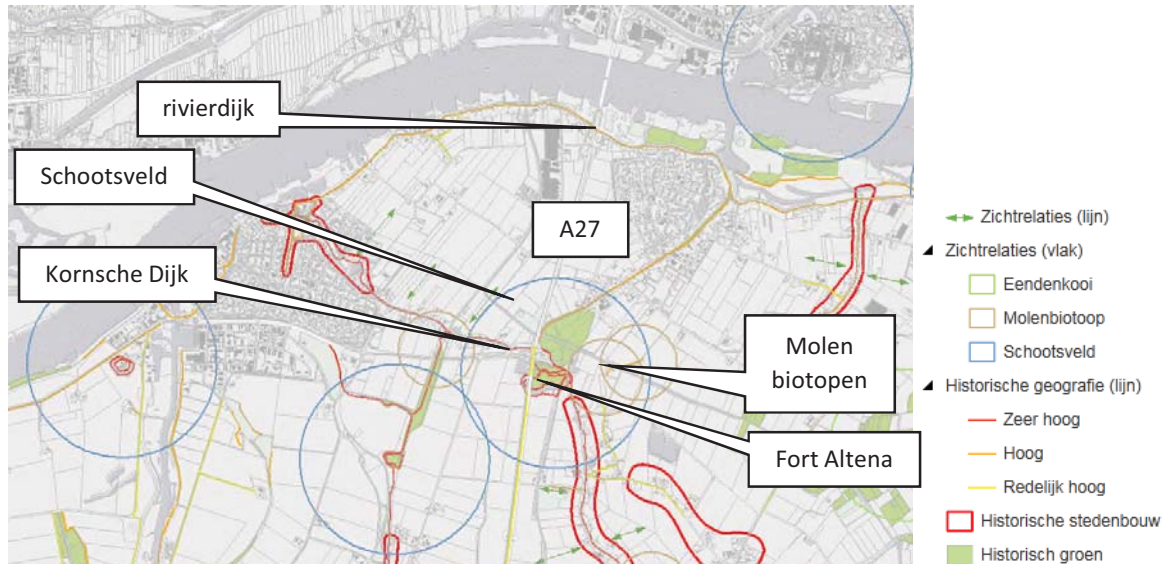
3.1.5.1 Provinciale waardenkaart

Ten zuiden van Gorinchem begint de provincie Noord-Brabant. De cultuurhistorische waardenkaart van deze provincie bevat naast de inventarisatie van cultuurhistorische elementen (punten, vlakken en lijnen) ook een kaart waarop de provinciale cultuurhistorische belangen zijn weergegeven (zie figuur 3.9).

Figuur 3.9: Uitsnede uit de cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant, kaart provinciale belangen (Bron: <http://atlas.brabant.nl/SilverlightViewerProvNB/Viewer.html>)

Deze kaart geeft aan dat de A27 ter hoogte van Werkendam en Woudrichem een aantal gebieden met een provinciaal belang cultuurhistorie doorsnijdt. Ter hoogte van Geertruidenberg vormt de A27 de westelijke grens van een provinciaal cultuurhistorisch belang. In de gemeenten Werkendam en Woudrichem betreft dit het landschap van de Nieuwe Hollandse waterlinie (zie paragraaf 3.2.1.1) en de inundatiegronden die daarbij behoren. Tevens is hier de Biesbosch een gebied van landschappelijke cultuurhistorische kwaliteit (zie ook hoofdstuk 2). Tevens zijn de buitendijkse gronden ten noorden van Sleeuwijk in dit gebied aangewezen.

Figuur 3.10: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant, gedeelte bij Werkendam (Bron: <http://atlas.brabant.nl/SilverlightViewerProvNB/Viewer.html>)

Ten zuiden van de Boven-Merwede vormt de rivierdijk een belangrijke cultuurhistorische waarde (figuur 3.10). Deze dijk beschermt (en beschermt nog altijd) het achterliggende land tegen wateroverlast van de rivier. Deze dijk is daarmee een belangrijk onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied, want zonder de dijk was het onmogelijk het gebied blijvend te bewonen.

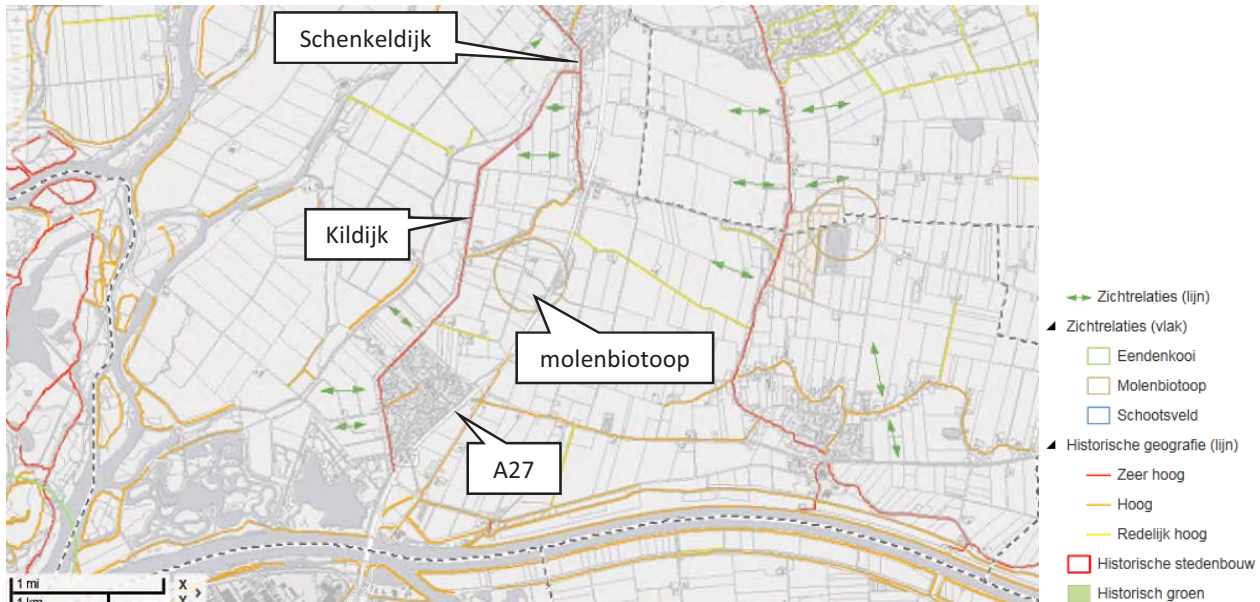
In de gemeente Werkendam ligt Fort Altena, een van de forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (zie ook paragraaf 3.2.1.1). Dit fort wordt deels doorsneden door de A27. Ook het schootsveld rond het fort is cultuurhistorisch waardevol. Dit schootsveld is niet meer geheel vrij van bebouwing en opgaande beplanting, maar nog wel grotendeels, met name aan de west- en zuidzijde. De molens met molenbiotopen ten oosten van het fort ondervinden in veel geringere mate invloed van de A27. Zij vormen een beperkt aandachtspunt in het vervolg.

Bij Fort Altena ligt ook de oude zeedijk tussen Werkendam en Drongelen (Kornsche Dijk, figuur 3.10). Deze dijk heeft een belangrijke rol gespeeld in het terugwinnen van land in de Biesbosch na de Sint-Elisabethsvloed in 1421. De dijk is als tracé en deels als dijklichaam nog duidelijk herkenbaar in het landschap en is dan ook als van zeer hoge cultuurhistorische waarde gewaardeerd. De A27 kruist het tracé ten noorden van Fort Altena.

Ten zuiden van Fort Altena is het tracé van de A27 zelf als cultuurhistorische lijn redelijk hoge waarde aangemerkt. Een beschrijving van de waarde ontbreekt echter.

Ten westen van de A27, rondom Nieuwendijk, is de Schenkeldijk (Vestingwerk Kildijk) aangewezen als cultuurhistorische lijn van zeer hoge waarde (figuur 3.11). Het betreft een dijk die onderdeel uitmaakt van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze sluit ten zuiden ook aan op de Kildijk (ten zuiden van Dwarsteeg), Rijksweg, die eveneens als zeer hoge cultuurhistorische waarde is aangewezen.

Beide dijken komen in de buurt van de A27 samen. Voor de Schenkeldijk ligt dit punt tussen Nieuwendijk en Hank, voor de Kildijk ligt dit punt ten zuiden van Hank.

Figuur 3.11: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant, gedeelte tussen Nieuwendijk en Hank (Bron: <http://atlas.brabant.nl/SilverlightViewerProvNB/Viewer.html>)

Tussen Nieuwendijk en Hank staat ten westen van de A27 een molen, waarvan de molenbiotop tot over de A27 reikt. De molenbiotop van deze molen is voor het grootste deel vrij van opgaande bebouwing en groen en is daarmee goed.

Ter hoogte van de Bergsche Maas geeft de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Brabant een aantal lijnen van hoge cultuurhistorische waarde weer. Dit betreft voornamelijk dijken.

De cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Brabant geeft (voor dit gebied) geen informatie over de waarde van de verkaveling. De verkaveling in het gebied is grotendeels een blokvormige verkaveling. Het gebied is in de 15^e eeuw overstroomd geweest.

3.1.5.2 Gemeentelijke waardenkaart

De gemeente Werkendam beschikt samen met de gemeente Woudrichem over een cultuurhistorische beleidsadvieskaart (figuur 3.12). Deze kaart is nog niet in een definitieve beleidskaart met doorwerking in het beleid vertaald. De kaart bestrijkt ook het grondgebied van de gemeente Woudrichem. Tevens zijn bebouwingslinten weergegeven en diverse dijken en watergangen als relevante lijnelementen in het landschap.

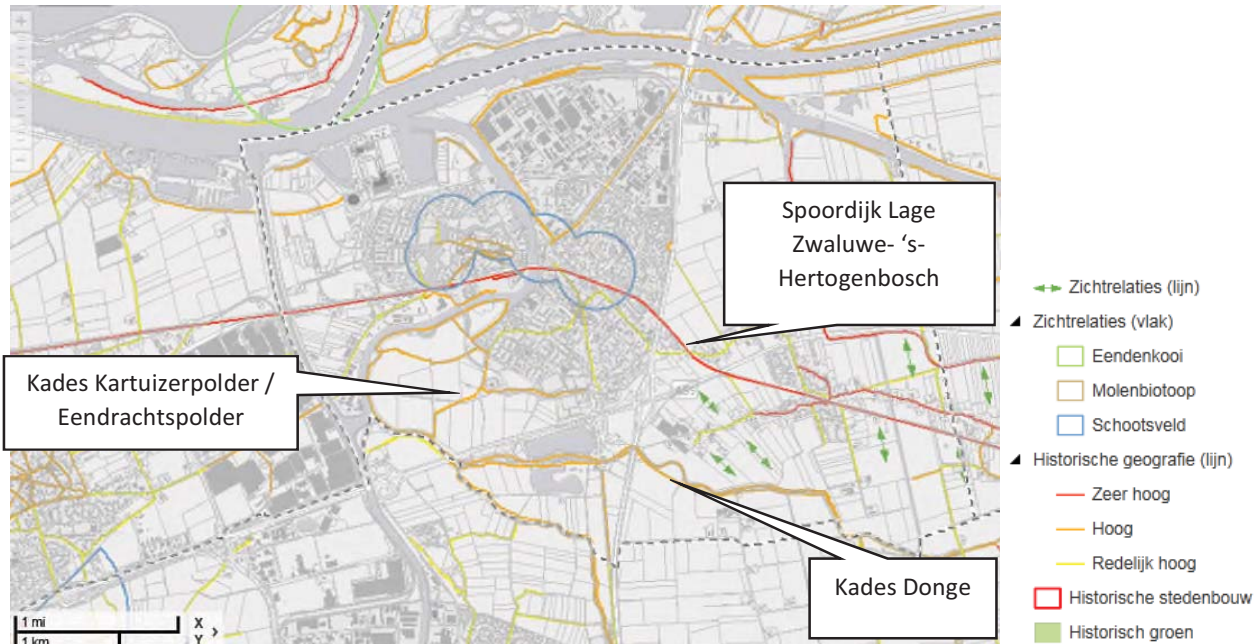

Figuur 3.12: Uitsnede cultuurhistorische beleidskaart gemeenten Werkendam en Woudrichem

3.1.6 Gemeente Geertruidenberg

3.1.6.1 Provinciale waardenkaart

Ten zuiden van de Bergsche Maas ligt het tracé van de A27 in de gemeente Geertruidenberg. De provinciale waardenkaart geeft ter plaatse een aantal lijnen van hoge cultuurhistorische waarde weer. Dit betreft voornamelijk dijken en historische wegen. Verder doorkruist het tracé van de A27 hier de spoordijk Lage Zwaluwe – 's-Hertogenbosch, dat in de volksmond het Halve Zolenlijntje genoemd wordt. Het baanvak ter hoogte van Geertruidenberg werd in 1886 aangelegd. Het enkelspoor is inmiddels verdwenen, maar het tracé is nog altijd aanwezig en als van zeer hoge cultuurhistorische waarde aangewezen (rood aangegeven in figuur 3.13).

Figuur 3.13: Uitsnede cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant, gedeelte bij Geertruidenberg (Bron: <http://atlas.brabant.nl/SilverlightViewerProvNB/Viewer.html>)

Ten zuiden van de aansluiting van de A27 op de A59 zijn de Donge en de kades daarlangs als lijnen van hoge cultuurhistorische waarde aangeduid op de waardenkaart van de provincie.

Ook de kades van de Kartuizerpolder en Eendrachtspolder ten zuidwesten van Raamsdonksveer zijn als hoge cultuurhistorische waarde weergegeven. Het betreft oude begrenzingen van de polders, die nog altijd herkenbaar zijn.

In het gebied bevinden zich ook een aantal lijnen van redelijk hoge waarde, veelal kades en wegen. Een aantal van deze lijnen worden in de huidige situatie door de A27 doorkruist.

3.1.6.2 Gemeentelijke waardenkaart

De gemeente Geertruidenberg beschikt niet over beleid op het gebied van historische geografie.

3.2 Historische (steden)bouwkunde

3.2.1 Werelderfgoed (Unesco)

3.2.1.1 Nieuwe Hollandse Waterlinie

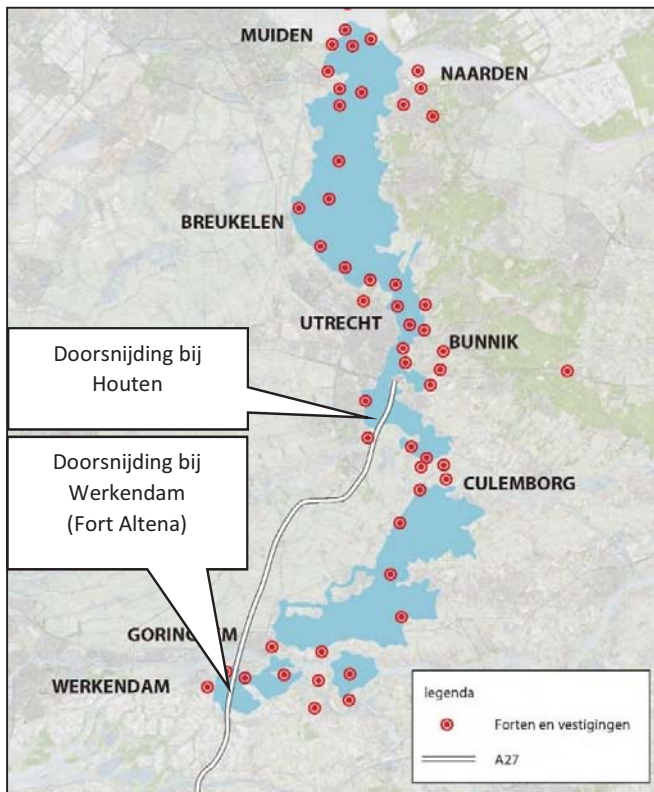
Algemeen

De A27 doorsnijdt op het tracé Houten-Hoopipolder tweemaal de Nieuwe Hollandse Waterlinie, aangewezen als Nationaal Landschap, Rijksmonument en opgenomen op de (voorlopige) lijst van Werelderfgoederen (Unesco):

- ten zuidwesten van Houten (ca. km 66);
- ten oosten van Werkendam (ca. km 31).

Op het tussenliggend tracé ligt de A27 op afstand van de meer oostelijk gelegen Nieuwe Hollandse Waterlinie.

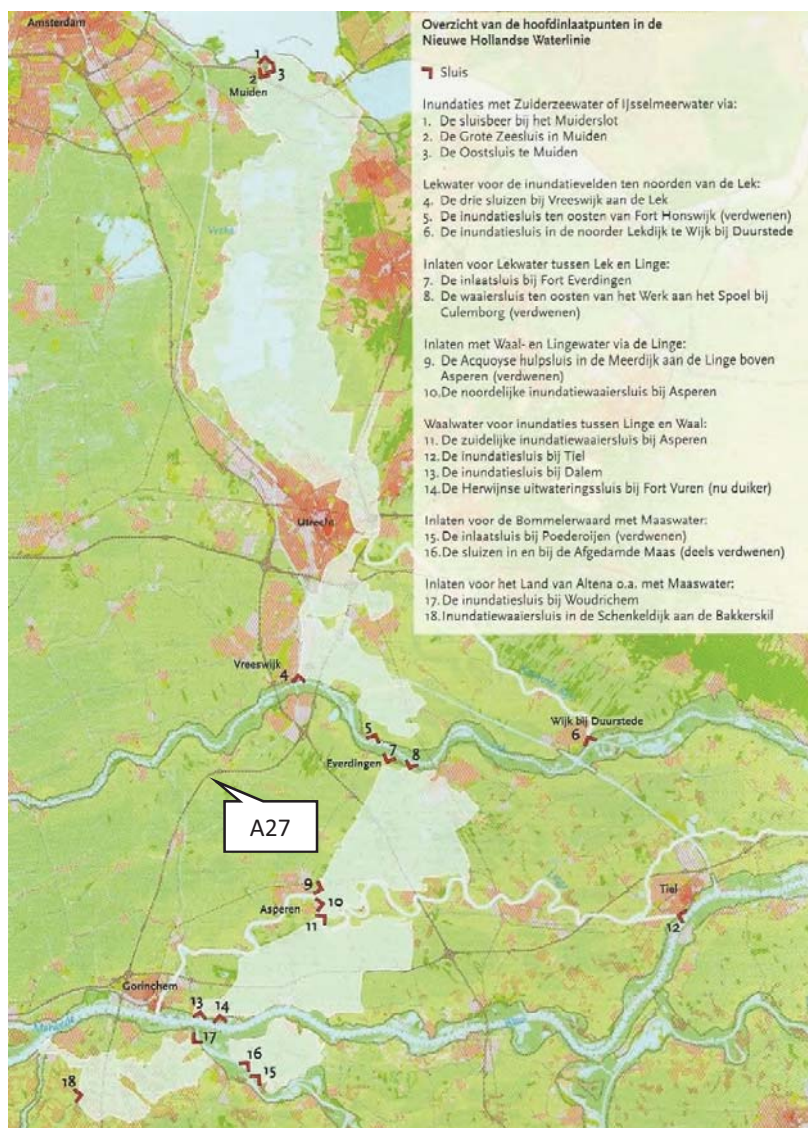
De Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) is een compleet voorbeeld van een militair verdedigingsstelsel van inundatievelden (overstromingsgebieden) en forten ter verdediging van de niet-inundeerbare locaties (de zogenaamde accessen) en aanverwante bouwwerken, waterwerken en landschappelijke elementen (zie figuur 3.14). De NHW loopt van het IJmeer bij Muiden tot de Biesbosch bij Werkendam. De NHW was actief in de 19^e en 20^e eeuw en tot zo'n 60 jaar geleden de belangrijkste defensielinie van (het westen van) Nederland.

Figuur 3.14: Nieuwe Hollandse Waterlinie (bron: www.hollandsewaterlinie.nl)

De basis van de waterlinie bestaat al meer dan 300 jaar. In de loop van de geschiedenis is de waterlinie uitgebreid en aangepast aan de veranderende militaire situaties en inzichten. De werking van de waterlinie is gebaseerd op het middels inlaatpunten inlaten van water om laaggelegen gebieden onder water te laten lopen (figuur 3.15) en het verdedigen van de zwakke punten/verbindingswegen met forten. Beschermde waarden zijn:

- de bebouwde elementen: forten, inlaatwerken, watergangen e.d.;
- de landschappelijke elementen: inundatiegebieden;
- de beschermde zones: schootsvelden rondom forten met de zogenaamde Verboden Kringen (gebieden waarbinnen geen stenen bebouwing, opgaande beplanting, wallen e.d. toegestaan waren).

Figuur 3.15: Ligging inundatiegebieden en inlaatpunten Nieuwe Hollandse Waterlinie (bron: Will, 2002)

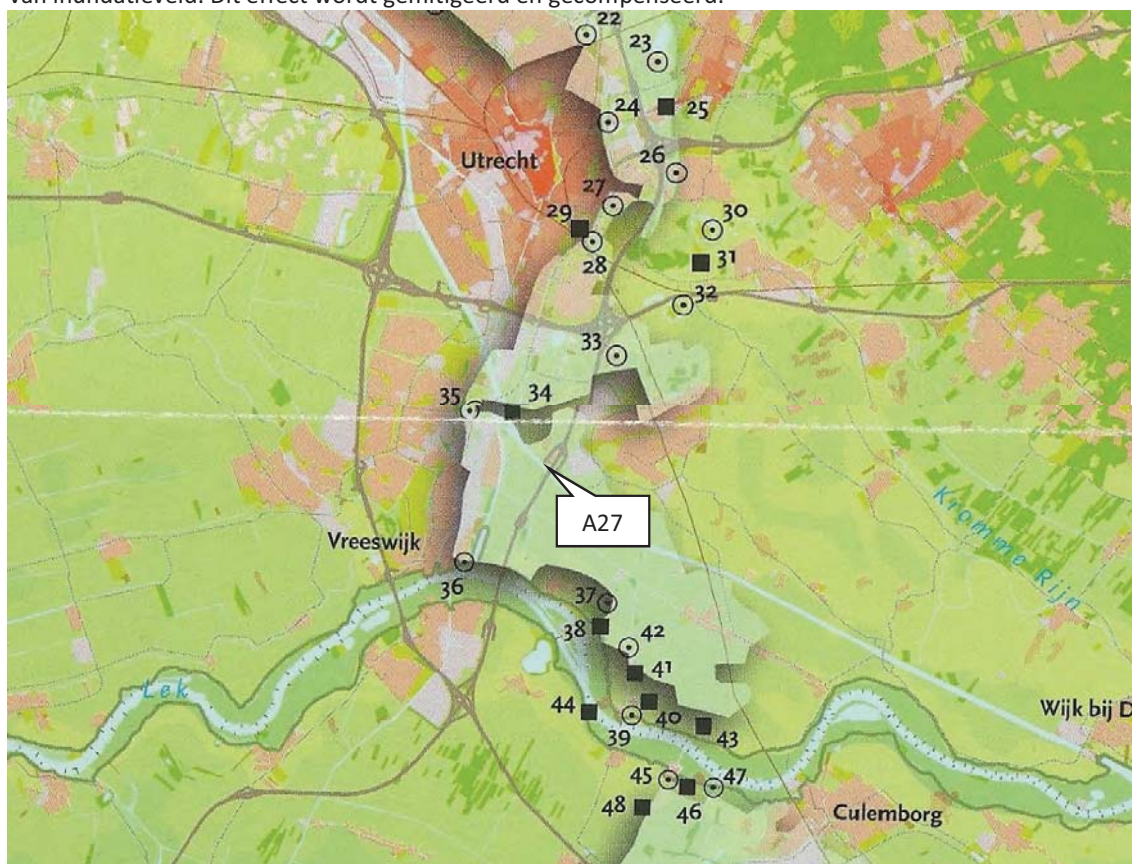
Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Houten

Bij Houten is de A27 gelegen in het inundatiegebied ten noorden van de Lek (figuur 3.16 en 3.17). Dit inundatiegebied kon middels drie sluizen bij Vreeswijk (Nieuwegein, nr. 4 op figuur 3.15) onder water worden gezet. De A27 ligt ter plaatse niet nabij forten. Het dichtstbijzijnde gelegen fort is dat van Vreeswijk (Nieuwegein, nr. 36 op figuur 3.16 en figuur 3.19). Het schootsveld van Vreeswijk reikt tot aan de A27 (figuur 3.19).

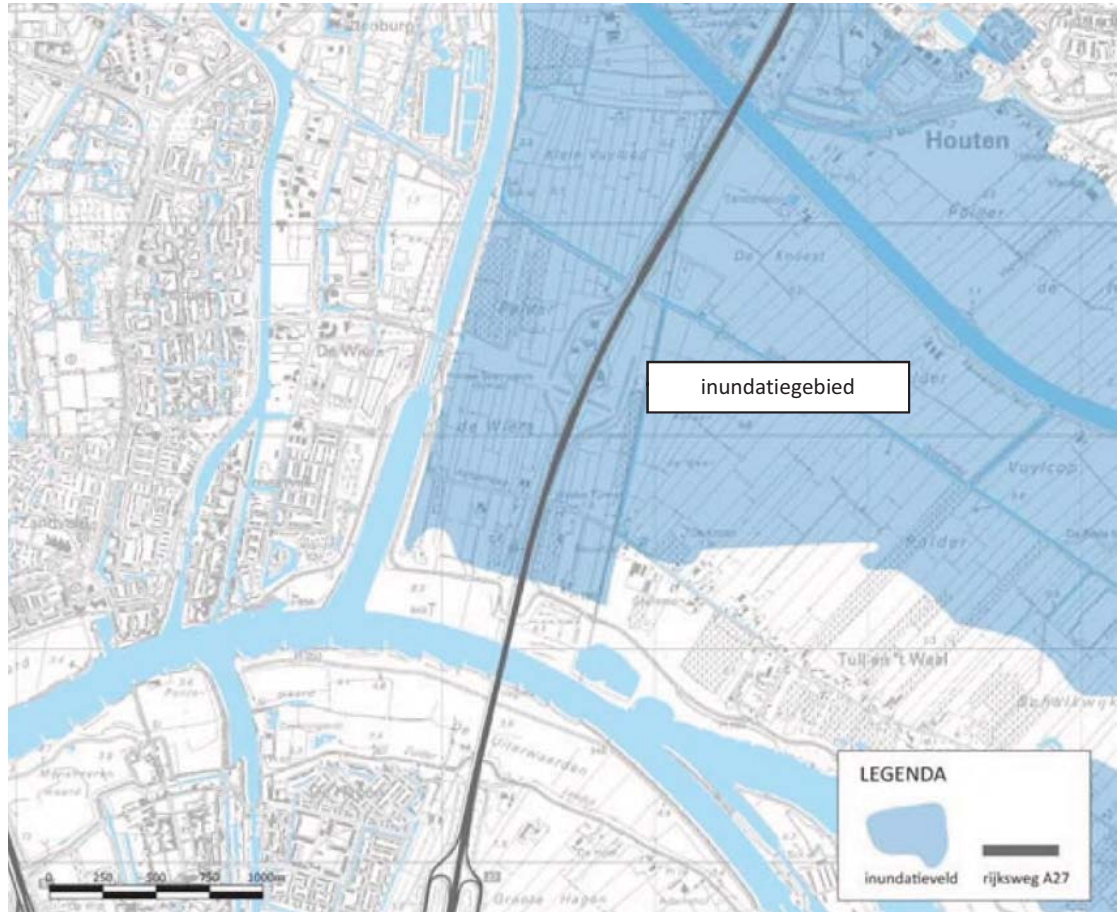
Wel passeert de A27 direct ten noorden van de Lek de Noorderdijk, een liniedijk (figuur 3.18). De waarde van het gebied is met name gelegen in de liniedijk en de laaggelegen ligging, de openheid en de werken ten behoeve van inundatie (watergangen, sluisjes e.d.) in het inundatiegebied.

In de huidige situatie is het oorspronkelijke inundatiegebied al aangetast en verstoord door de omliggende bebouwingkernen en de A27 zelf.

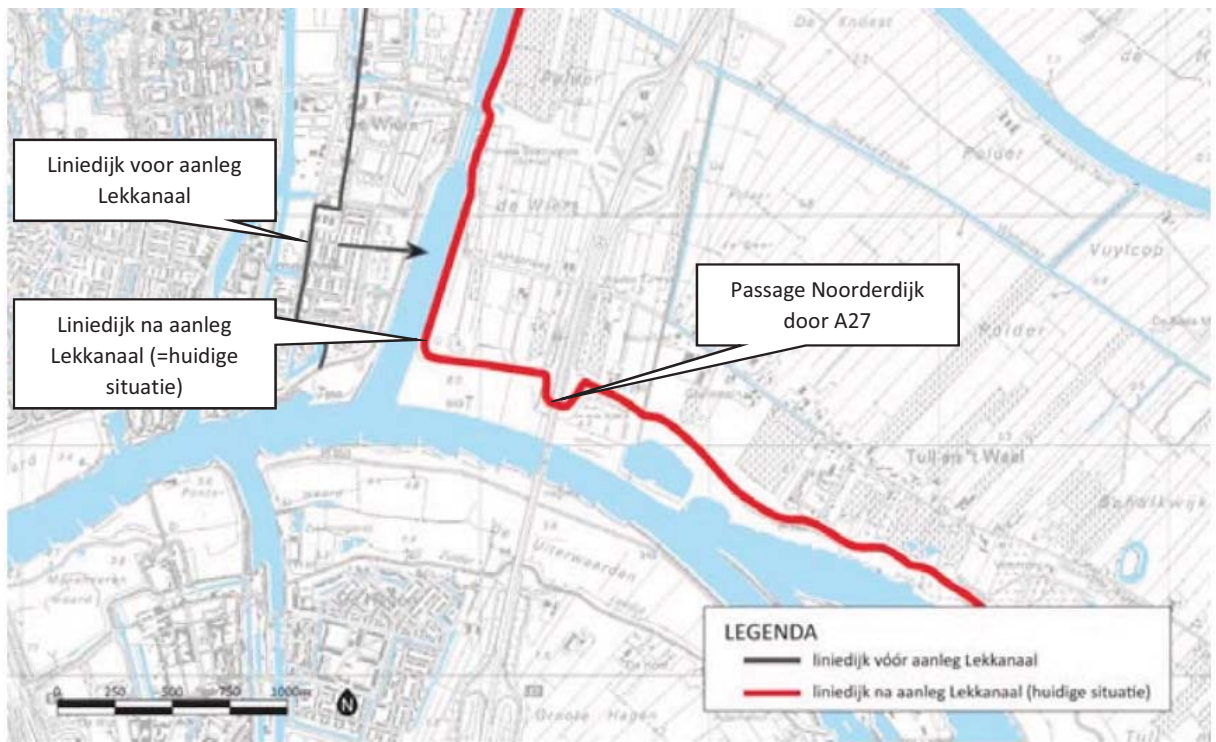
In het kader van de Heritage Impact Assessment (HIA, zie kader elders voor uitleg HIA) voor de verbreding van het Lekkanaal en realisatie van bedrijventerrein Het Klooster tussen A27 en Nieuwegein heeft een uitgebreide analyse plaatsgevonden van de waarden van de Nieuwe Hollandse waterlinie ter plaatse. Geconstateerd is dat verbreding van het Lekkanaal en aanleg van het bedrijventerrein Het Klooster een groot tot zeer groot effect hebben op de Nieuwe Hollandse Waterlinie: verlies en verplaatsing van de liniedijk en diverse waterstaatkundige elementen en verlies van inundatieveld. Dit effect wordt gemitigeerd en gecompenseerd.

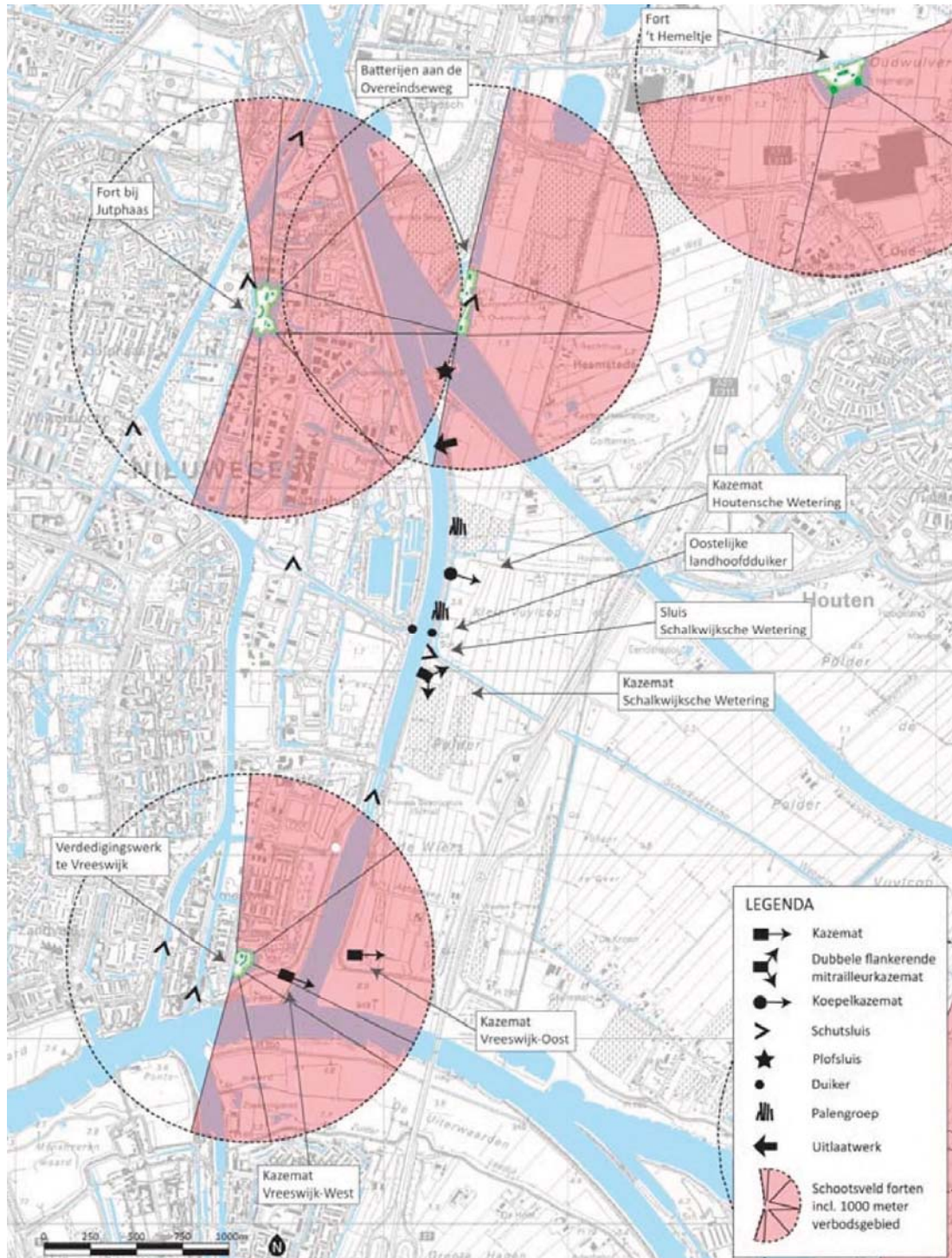
Figuur 3.16: Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Houten (bron: Will, 2002) (rondje = fort, vierkantje = andersoortig werk)

Figuur 3.17: Inundatiegebied Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Houten (bron: HIA Lekkanaal/het Klooster, 2013)

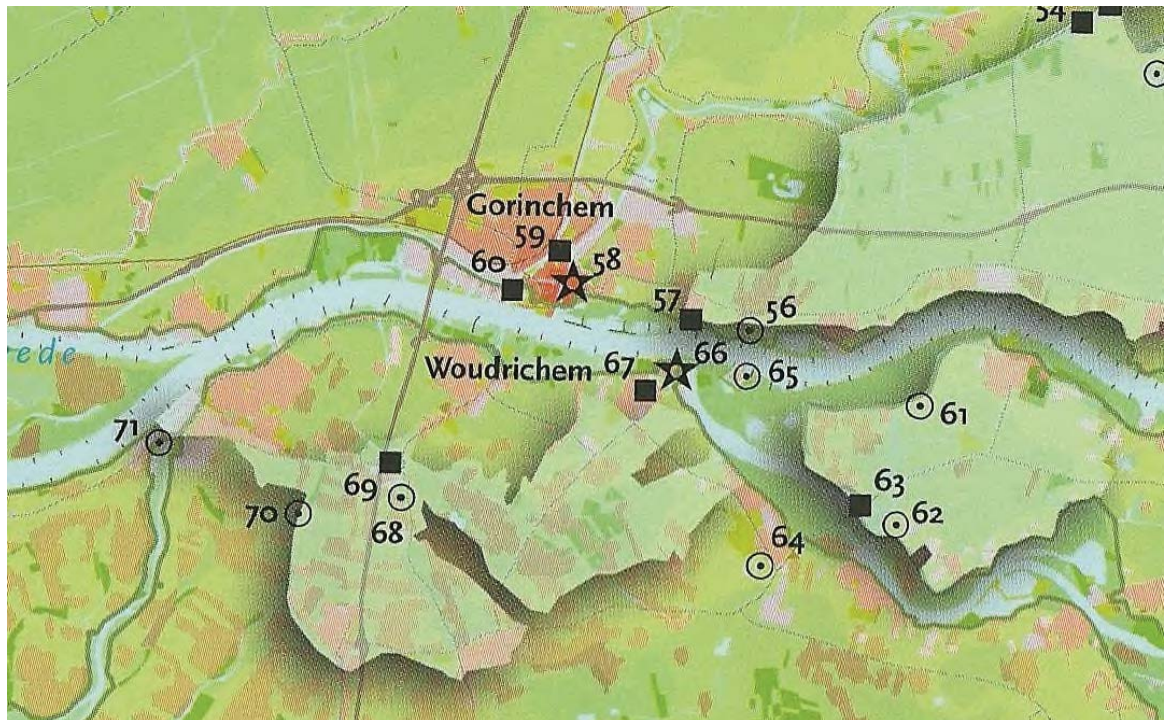
Figuur 3.18: Liniedijk Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Houten (bron: HIA Lekkanaal/het Klooster, 2013)

Figuur3.19: Militaire en waterstaatkundige elementen Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Houten
(bron: HIA Lekkanaal en het Klooster, 2013)

Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Werkendam

Bij Werkendam doorsnijdt de A27 het Land van Altena, het meest zuidelijke inundatiegebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (figuur 3.20). Dit inundatiegebied werd door middel van sluisen bij Woudrichem (nr 17 op figuur 3.15) en Schenkeldijk/Bakkerskil (nr 18 op figuur 3.15) onder water gezet. De waarde van het gebied als inundatiegebied is met name de laaggelegen ligging, de openheid en de werken ten behoeve van inundatie (watergangen, sluisjes e.d.). In de huidige situatie is het oorspronkelijke inundatiegebied al aangetast en verstoord door de A27.

Figuur 3.20: Nieuwe Hollandse Waterlinie bij Werkendam (bron: Will, 2002).
(ster = vesting, rondje = fort, vierkantje = andersoortig werk)

Fort aan de Uppelse Dijk / Fort Altena

Ten oosten van Werkendam loopt de A27 direct langs het Fort aan de Uppelse Dijk (Fort Altena, nr. 68 op figuur 3.20). Het fort Fort Altena is rond 1840-1850 aangelegd. De voornaamste functie van het fort was de afdekking van Gorinchem tegen artilleriegeschut. Later kreeg ook het afsluiten van enkele accessen in de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals de straatweg Breda-Gorinchem, de Uppelsedijk en een niet te inunderen strook ten zuidoosten van het fort prioriteit. Het fort bestond uit een ronde aarden redoute met een vrijstaande bomvrije toren omgeven door een gracht met ophaalbrug. Rond 1880 werd het fort uitgebreid tot een langgerekt gebastioneerd fort met aan de zuidzijde een bomvrije kazerne en emplacements. Het fort is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van de ontwikkelingen van de met de krijgskunst verbonden architectuur en de plaats die het innam als essentiële schakel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Architectuurhistorische waarden zijn gelegen in het bijzondere samengaan tussen een torenfort met een fort volgens het polygonale stelsel. Vanwege de samenhang met de oude straatweg van Breda naar Gorinchem en de bij het fort horende aardwerken en gracht is er sprake van een hoge ensemblewaarde. Het fort is gaaf bewaard gebleven en als samengevoegd bouwtype zeldzaam. Het fort wordt in de huidige situatie al doorsneden door de A27. Momenteel is het fort in gebruik als recreatief en horecaknooppunt.

Figuur 3.21 Huidige situatie Fort Altena (bron: Google maps)

Oorspronkelijk lag direct ten noorden van Fort Altena een batterij (Batterij achter het Fort aan de Uppelse Dijk, nr. 69 op figuur 3.20). Deze batterij diende ter optimalisatie van de verdediging van de weg tussen Breda en Gorinchem. Het aardwerk van de batterij is geheel verdwenen (Will, 2002). Onduidelijk is of ondergronds elementen van de batterij bewaard zijn gebleven.

Heritage Impact Assessment (HIA)

Aantasting van aangewezen Werelderfgoed is niet zondermeer toegestaan. De Unesco vraagt om een specifiek onderzoek naar waarden en effecten, een zogenaamde Heritage Impact Assessment (HIA). HIA is in Nederland een relatief jong onderzoeksinstrument en nog maar in een paar projecten uitgevoerd.

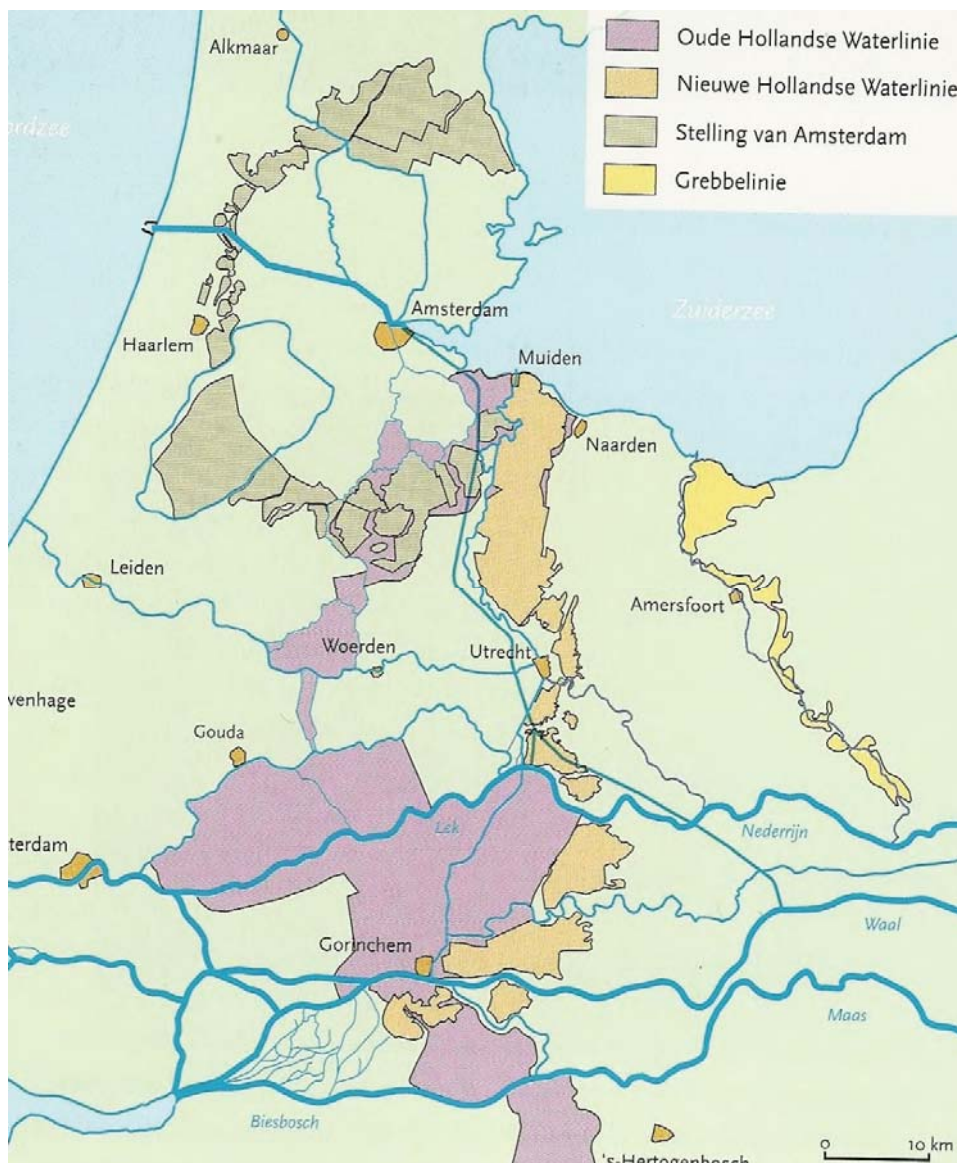
Of en zo ja in welke vorm een HIA voor de verbreding van de A27 moet worden uitgevoerd, wordt in de fase van effectenbepaling onderzocht.

Voor de verbreding van het Lekkanaal en de aanleg van bedrijventerrein Het Klooster ten oosten van Nieuwegein is een HIA uitgevoerd (Stuurgroep Lekkanaal, 2013). Hierin zijn de waarden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie ter plaatse geïnventariseerd en is het effect hierop van de verbreding van het Lekkanaal en Het Klooster op de waarden onderzocht en beoordeeld.

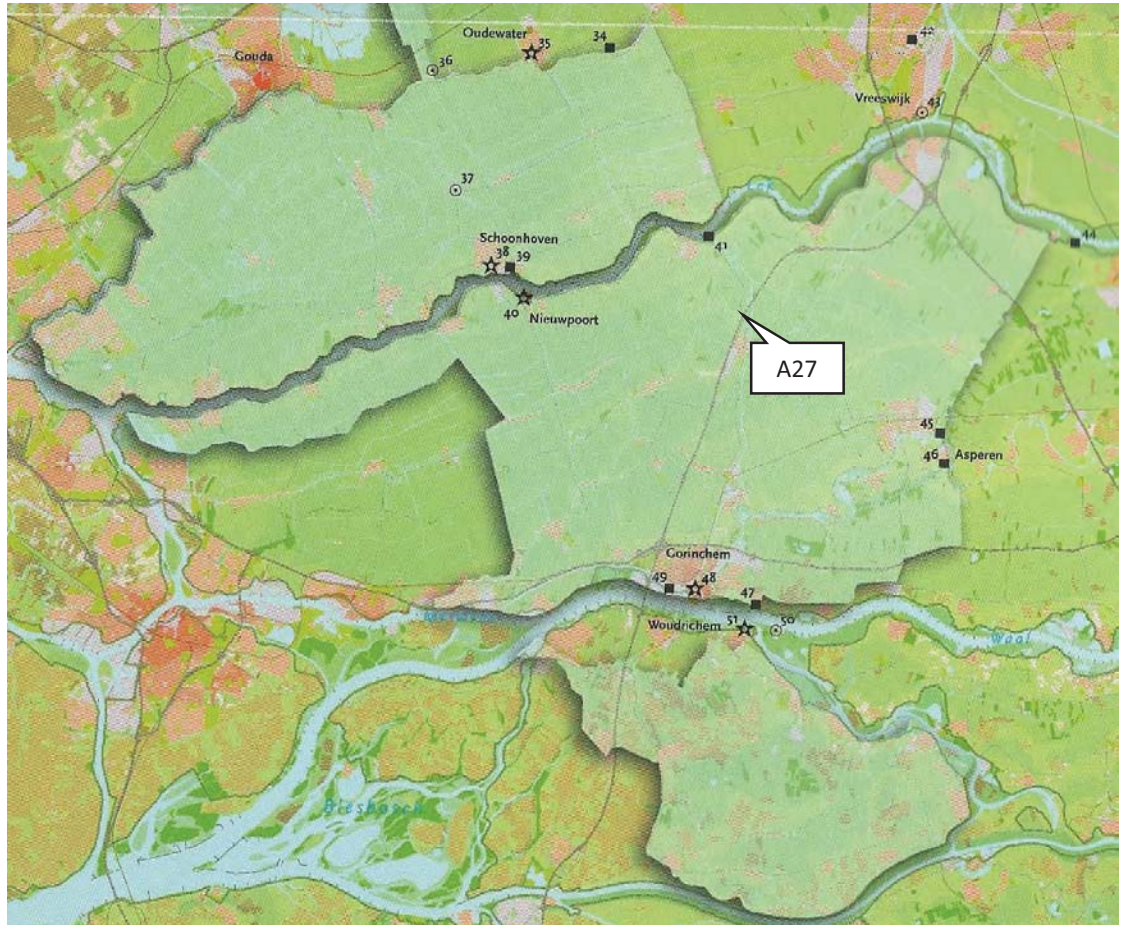

3.2.1.2 Oude Hollandse Waterlinie

Tussen Maas en Nederrijn liggen ten westen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie relictten van de Oude Hollandse Waterlinie (zie figuur 3.22). De Oude Hollandse Waterlinie is een voorloper van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en er deels in opgenomen. De A27 doorsnijdt de Oude Hollandse Waterlinie op het traject Houten-Hooipolder in een groot deel van het gebied tussen Werkendam en Houten, tussen Waal en Lek. Het betreft met name inundatiegebieden (zie figuur 3.23). De Oude Hollandse Waterlinie is niet aangewezen als Werelderfgoed, als geheel niet beschermd als Rijksmonument (zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie), maar is wel provinciaal aangeduid als cultuurhistorisch waardevol (zie verder).

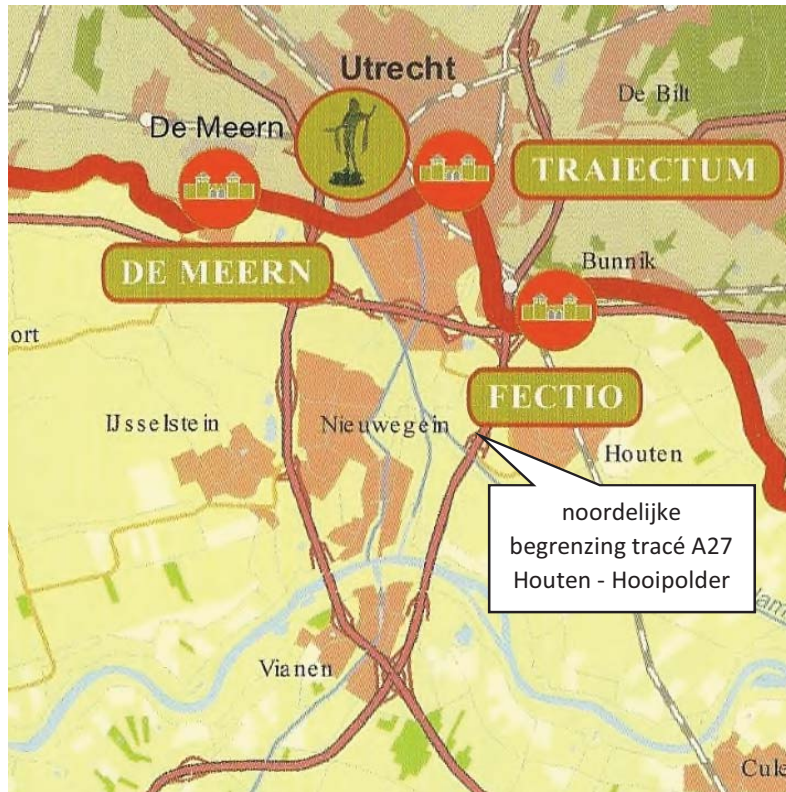
Figuur 3.22: Ligging Oude Hollandse Waterlinie in relatie tot Nieuwe Hollandse Waterlinie (bron: Will, 2002)

Figuur 3.23: Ligging Oude Hollandse Waterlinie (bron: Will, 2002)
(ster = vesting, rondje = fort, vierkantje = andersoortig werk)

3.2.1.3 Limes

De A27 doorsnijdt op het tracé Houten-Hooipolder niet de Limes, de Romeinse rijksgrens langs de Rijn (figuur 3.24) voorgedragen als Werelderfgoed. De Limes ligt ten noorden van Houten, bij Vechten (Fectio), Utrecht (Trajectum), De Meern/Vleuten.

Figuur 3.24: Ligging Limes bij Utrecht (bron: Projectbureau Limes)

3.2.2 Monumentenwet

3.2.2.1 Beschermd Stads- en Dorpsgezichten

De A27 ligt op het tracé Houten-Hooipolder niet langs of nabij Beschermd Stads- en Dorpsgezichten. De dichtstbijzijnde Beschermd Stads- en Dorpsgezichten zijn:

- Vreeswijk (Nieuwegein) op ca. 750 m ten westen van A27;
- Vianen/Zederik op ca. 1 km ten westen van A27;
- Ameide/Jaarsveld op ca. 3 ten (noord)westen van A27;
- Noordeloos op ca. 2 km ten westen van A27;
- Gorinchem op ca. 1,5 km ten oosten van A27;
- Geertruidenberg op ca. 1,5 km ten westen van A27.

3.2.2.2 Rijksmonumenten

Er liggen langs de A27 tussen Hooipolder en Houten diverse Rijksmonumenten, beschermd in het kader van de Monumentenwet. De meeste van deze Rijksmonumenten liggen echter op grote afstand (meer dan 500 m) van de A27. Onderstaande tabel geeft een overzicht van Rijksmonumenten binnen 1 km van de A27.

Tabel 3.1: Overzicht Rijksmonumenten binnen 1 km van de A27

Gemeente / RM nr.	Adres	Beschrijving	Afstand tot A27	Toelichting
<i>Houten</i>				
45461	Koedijk 1	Kasteel Wulven (restanten)	200 m ten O	Aan oostzijde A27, waar geen verbreding voorzien is
22686	Koedijk 1	Wulven, boerderij	200 m ten O	
22660	Hoofdveste 1	Boerderij	1 km ten O	
22656	Heemsteedseweg 6	Viersprong, boerderij	800 m ten W	
222657	Heemsteedseweg 8	Jacobahoeve, boerderij	800m ten W	
22658	Heemsteedseweg 10	Rechthuis, boerderij	800 m ten W	
454995 + diverse	Heemsteedseweg 26	Kasteel Heemstede, tuin, park, bruggen, elementen	direct ten W, 100 m ten N van start tracé	Historische tuin doorsneden door A27 (figuur 3.25, 3.26)
22709	Waalweg 85	Gerenstein, boerderij	750 m ten W	Aan oostzijde A27, waar geen verbreding voorzien is
398785	Waalweg 71	Hervormde Kerk Tull en t Waal	1 km ten W	
<i>Nieuwegein</i>				
526825	Schalkwijkerwetering	Sluis	750 m ten W	
526816	Schalkwijkerwetering	Beatrixsluizen	750 m ten W	
30434 diverse	Voorhavendijk	Fort Vreeswijk: o.a forrt, fortwachterswoning, artillerieloods	1 km ten W	
<i>Vianen (geen)</i>				
<i>Zederik</i>				
diverse	Hei en Boeicopseweg	boerderijen		
25816 527584	Zederikkade223	Vlietmolen Plukkopmolen	350 m ten W	
25814	Lakerveld 147	boerderij	750 m ten O	
25815	Lakerveld 189	Boerderij	1 km ten O	
25817	Lakerveld 282	Bonkmolen	1 km ten O	
28426	Zouwendijk 117	boerderij	250 m ten W	
28425	Zouwendijk 79	boerderij	150 m ten O	
diverse	In kern Meerkerk	diverse	250-500 m ten O	
<i>Giessenlanden</i>				
515494	Bazeldijk 69	boerderij	1 km ten O	
diverse	In kern Hoogblokland	diverse	150-750 m ten O	

Gemeente/ RM nr.	Adres	Beschrijving	Afstand tot A27	Toelichting
<i>Gorinchem</i>				
16693	Grote Schelluinsekade 18	Westmolen	1 km ten W	
<i>Werkendam</i>				
510294	Kerkeinde 31	Oude Kerkje	500 m ten W	
515773	Schans 41c	Landeke, incomplete molen	250 m ten O	
38669	Schans 22a	Vervoorne molen	1 km ten W	
520431	Tol 8	Fort Altena	Direct ten O	Fort doorsneden, zie figuur 3.20, 3.21 en bij Werelderfgoed: Nieuwe Hollandse Waterlinie
39607	Uppelse Steeg	Zandwijkse molen	750 m ten O	
38670	Uppelse Steeg	Uitwijkse molen	1 km ten O	
520433	Kildijk 143	Fort Bakkerskil	1 km ten W	
520434	Kildijk 143	Papsluis	1 km ten W	
39603	Uppelse Hoek 15	boerderij	1 km ten O	
521380	Uppelse Hoek 17	boerderij	1 km ten O	
520432	Rijksweg 69	woonhuis	250 m ten W	
14220	Hellegatswet 4	Zuid Hollandsche Molen	250 m ten W	
14216	Jachtlaan 44	woonhuis	1 km ten O	
<i>Geertruidenberg</i>				
520055	Oosterhoutseweg 18	Watertoren	400 m ten O	Direct langs beoogde boog A59-A27
520048, 32282, 32283, 32284	Korte Broekstraat 2, 3,5,9	Boerderijen, villa	500 m ten O	400 m ten ZO van beoogde boog A59-A27

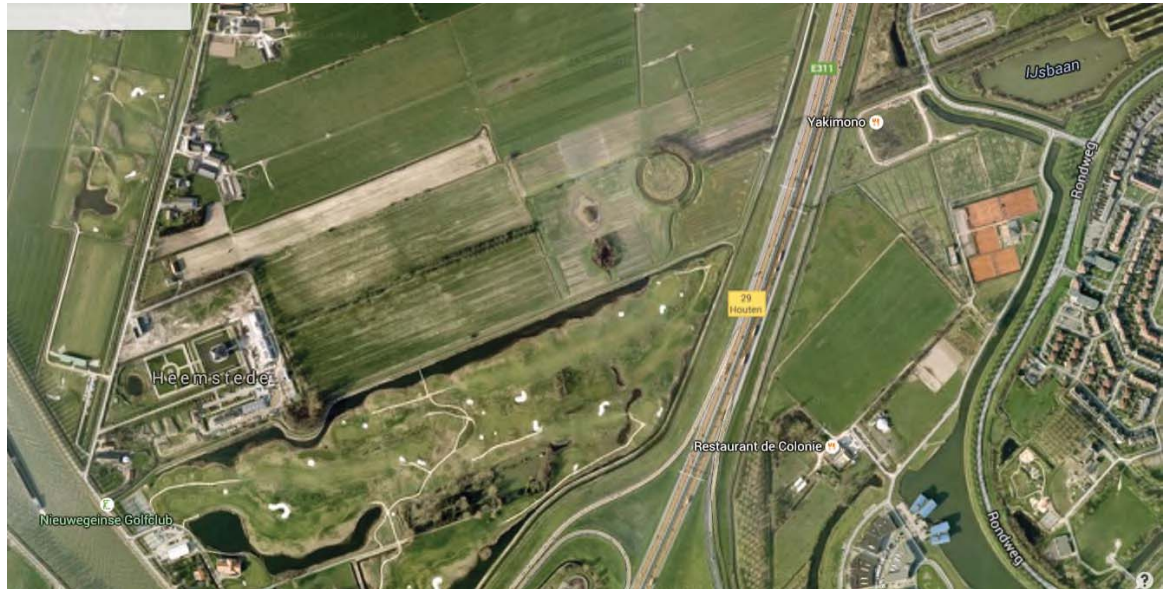
Onderstaand wordt nader ingegaan op een tweetal Rijksmonumenten, waar de A27 en/of de beoogde aanpassing ervan direct langs gelegen is:

- tuin Kasteel Heemstede (gemeente Houten);
- watertoren Raamsdonkveer (gemeente Geertruidenberg);

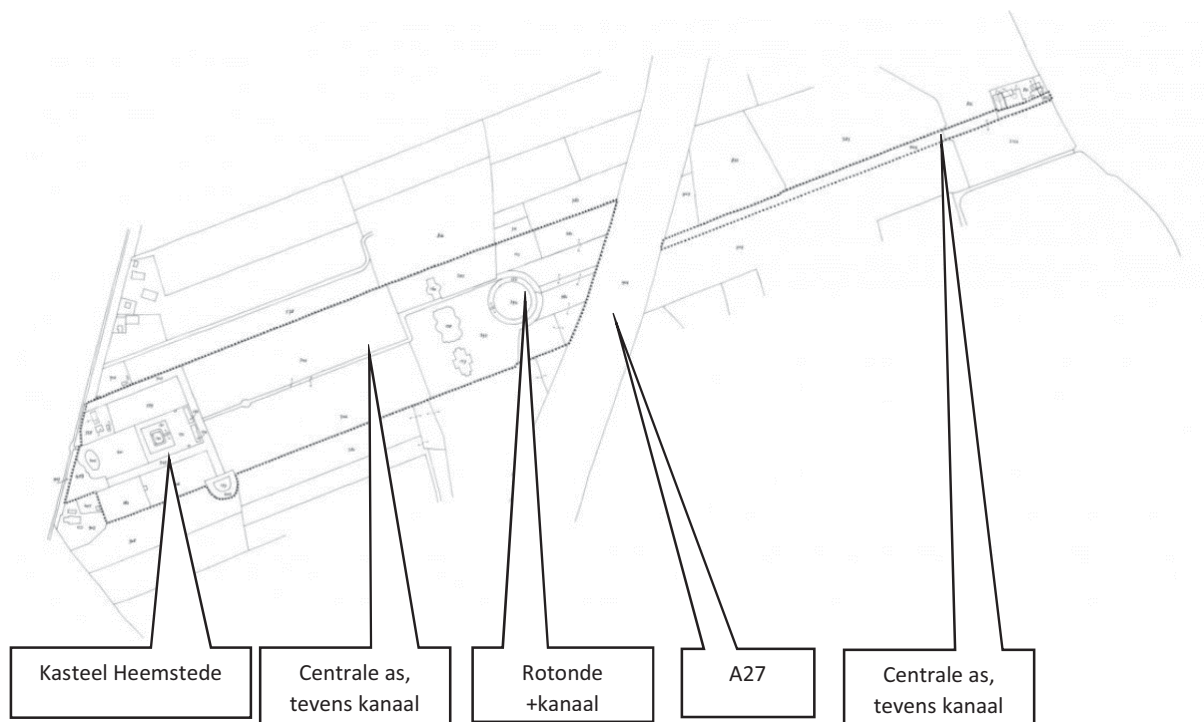
De A27 ligt ook direct langs Fort Altena (gemeente Werkendam), dit monument is reeds beschreven in paragraaf 3.2.1.1. Werelderfgoed: Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Tuin Kasteel Heemstede

Bij Houten is de A27 langs de tuin van Kasteel Heemstede gelegen (figuur 3.25). Het kasteel zelf ligt ca. 1 km ten westen van de A27 aan de Heemsteedseweg, de tuin strekt zich echter uit vanaf het kasteel tot aan de A27 (en oorspronkelijk eroverheen, figuur 3.26). Het terrein bevindt zich overigens net ten noorden van het traject A27 Houten – Hooipolder.

Figuur 3.25: Huidige situatie tuin Kasteel Heemstede (bron: google maps)

Figuur 3.26: Historische plattegrond / kadastrale begrenzing tuin Kasteel Heemstede (bron: www.rijksmonumenten.nl)

De tuin bij het kasteel Heemstede is aangelegd rond 1690. De tuin is een ruim opgezette en in compositorisch opzicht zeer geslaagde en uitgebalanceerde classicistische aanleg van singels, lanen, compartimenten met siertuinen en bosketten, beelden, waterkanalen en ornamentale vijverpartijen. Het oostelijk deel van de tuin is later aangelegd, rond 1700. De tuin was tot in de 18e eeuw een der beroemdste voorbeelden van een classicistische tuin, waarin Franse motieven waren verwerkt, zoals de lange, ten dele in aanleg en ten dele in structuur bewaard gebleven centrale as in de compositie, die als zichtas van het voorplein tot de Utrechtseweg te Houten reikt en die oorspronkelijk ook als toegangslaan heeft dienst gedaan. Aan de Utrechtseweg wordt het eindpunt van deze as, die aan weerszijden voor een gedeelte met fruitbomen en eiken is beplant, door twee met siervazen bekroonde bakstenen pijlers met ijzeren hek gemarkeerd. De hoofdstructuur van de aanleg bleef bestaan, maar de invulling hiervan wijzigde zich gedeeltelijk in de tweede kwart van de 18e eeuw. Vier ornamentale vijverpartijen even ten westen van de op de centrale as gelegen rotonde werden tot drie ornamentale vijvers heraanlegd, waarbij de middelste twee tot een grote ovale vijver met uitgeschulpte randen werden vergraven. Van deze vijvers is de centrale en de ten zuiden hiervan gelegen vijver bewaard gebleven in de vorm van een sterk verzande waterpoel. De op de centrale as gelegen rotonde bestaat nog in haar geheel, ten dele in aanleg en ten dele als historisch-structureel element. Deze rotonde, samengesteld uit een deels dichtgeslibde ronde kom omgeven door een ten dele wederzijds met eik en beuk beplante wal waaromheen een buitengracht, vormde het eindpunt van het wandelpark. Ter weerszijden van de rotonde sloten twee kanalen in de vorm van een halve accolade, die aansloten op de ronde gracht rond de rotonde, de aanleg van het wandelpark aan deze zijde af. Het ten zuiden van de rotonde gelegen kanaal in de vorm van een halve accolade bestaat nog steeds en loopt in rechte lijn door tot aan de Heemsteedseweg, vormende de oorspronkelijke zuidgrens van het wandelpark. De rechte waterloop, die de oorspronkelijke noordgrens van het wandelpark vormt is eveneens bewaard gebleven, maar - daar waar de zuidelijke waterloop naar de rotonde afbuigt - strekt de noordelijke waterloop zich in rechte lijn uit tot de A27.

Watertoren Raamsdonkveer

Ten zuiden van Raamsdonkveer is aan de Oosterhoutseweg een watertoren gelegen. Deze ligt op afstand van de A27, maar direct nabij de beoogde boog tussen de A59 en de A27. De watertoren dateert uit 1925, is 44 meter hoog en heeft een zeshoekige plattegrond. De toren heeft een betonnen skelet met bakstenen vulling/bekleding, is bepleisterd en heeft stijlelementen van het Expressionisme en de Art Deco.

De toren heeft cultuurhistorische waarde als bijzondere illustratie van de ontwikkeling van de watervoorziening in Noord-Brabant. Voorts is het object van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de betonnen watertoren. Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege de plaats die het inneemt binnen het werk van de architect Sangster en vanwege het bijzondere materiaalgebruik. De watertoren heeft ensemblewaarde als beeldbepalend gebouw in het open landbouwgebied ten zuiden van het dorp Raamsdonkveer. Tot slot bezit de watertoren architectuurhistorische zeldzaamheid: als voorbeeld van het werk van Sangster is het zeldzaam geworden. De watertoren is sinds 1970 buiten gebruik en heeft momenteel een functie als kantoor annex expositieruimte.

Figuur 3.27: Watertoren Raamsdonksveer (bron: www.rijksmonumenten.nl)

Figuur 3.28: Watertoren Raamsdonksveer (bron: www.rijksmonumenten.nl)

Keizersveerbrug, Merwedebrug. Houtensebrug, Lekbrug Hagestein

De Merwedebrug en Keizersveerbrug hebben een zeer hoge cultuurhistorische waarde. Beide bruggen zijn opgenomen in de CIWW (Cultuurhistorische Inventarisatie en Waardering van Waterstaatswerken Rijkswaterstaat) en hebben de status oranje in DISK.

De Merwedebrug stamt uit 1961 en heeft waarde als brug uit de wederopbouw. De Keizersveerbrug stamt uit 1931 en is in de Tweede Wereldoorlog opgeblazen. De huidige brug stamt uit de jaren zeventig en bestaat uit brugdelen van de oude Moerdijkbrug. De Keizersveerbrug is in 2010 voorbeschermd als Rijksmonument, maar (vooralsnog) niet definitief aangewezen als Rijksmonument. Voorafgaand aan werkzaamheden aan de Keizersveerbrug en Merwedebrug dient een waardenstellend bouwhistorisch onderzoek plaats te vinden met advies voor de uitvoering van de werkzaamheden.

De Houtensebrug, een standaard betonnen kokerbrug uit ca. 1975is, opgenomen in de CIWW (Cultuurhistorische Inventarisatie en Waardering van Waterstaatswerken Rijkswaterstaat) jonge monumenten (1965). Hiervoor is strikt genomen geen waardenstellend bouwhistorisch onderzoek verplicht, het wordt wel aanbevolen.. De Lekbrug bij Hagestein, een standaard liggerbrug uit 1981, heeft geen bijzondere cultuurhistorische waarden.

3.2.3 *Provinciale cultuurhistorische waarden*

3.2.3.1 *Utrecht*

Utrecht maakt in haar Cultuurhistorische Atlas (CHAT) uit 2013 onderscheid in historische buitenplaatsen, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap en archeologie. Per thema zijn speerpunten benoemd en waarden (lijnen, vlakken, punten) aangegeven. Hier worden historische buitenplaatsen, militair erfgoed en agrarisch cultuurlandschap beschreven, voor betrekking hebbend op bebouwde waarden. Historisch-geografische (paragraaf 3.1) en archeologische waarden (paragraaf 4.2) zijn elders beschreven.

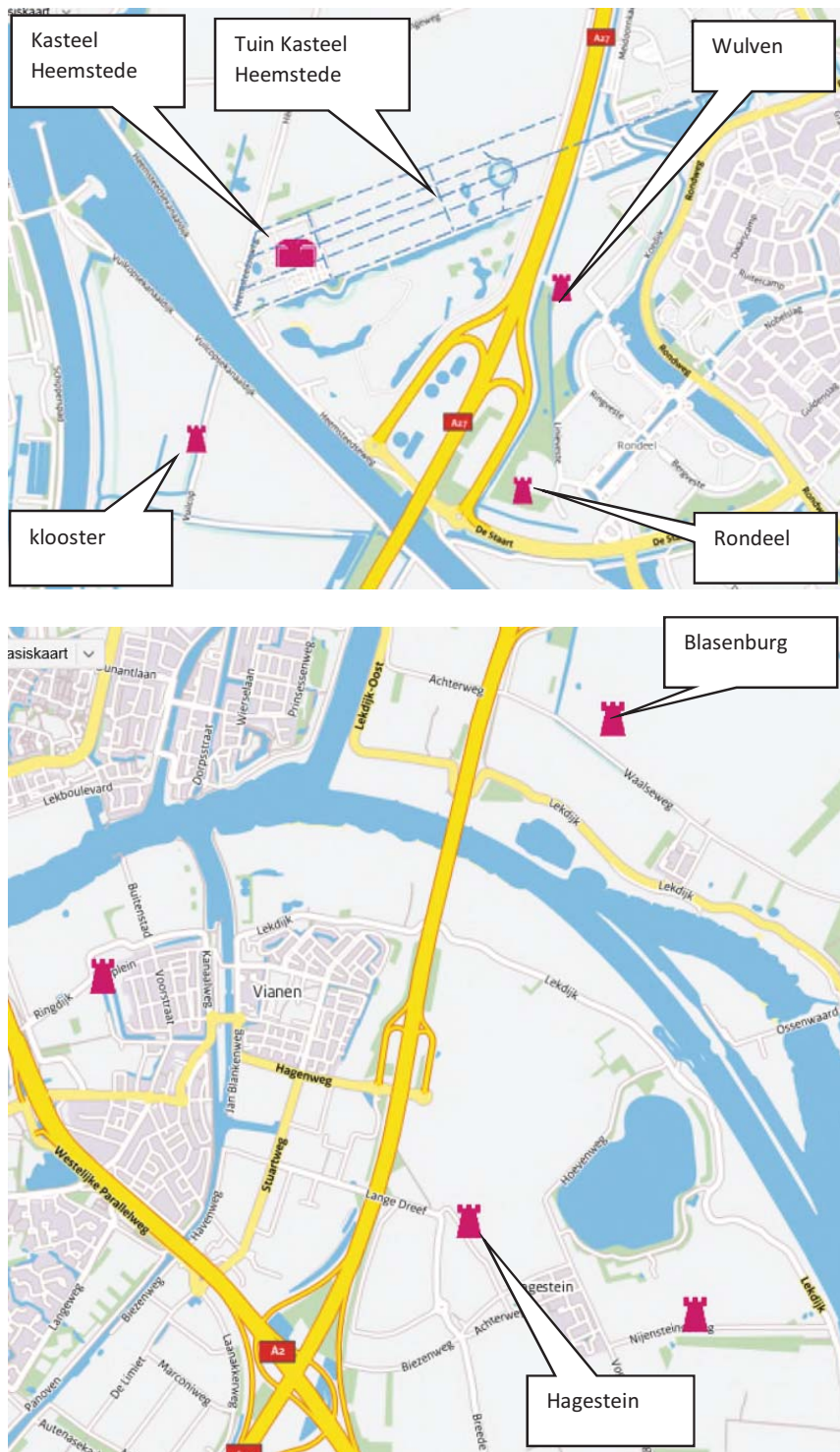
Historische buitenplaatsen

Langs het Utrechtse deel van de A27 Houten-Hooipolder zijn zes-tal (voormalige) kastelen/buitenplaatsen op de CHAT aangegeven (figuur 3.29):

- kasteel Heemstede + tuin (de lijnen van de tuin zijn apart als waarde benoemd), direct ten westen van de A27;
- voormalig kasteel Wulven, direct ten oosten van de A27;
- Rondeel, direct ten oosten van de A27;
- voormalig klooster langs de Lek, 500 m ten westen van de A27;
- voormalig kasteel Blasenburg, 750 m ten oosten van de A27;
- voormalig kasteel Hagestein, 500 m ten oosten van de A27.

Geen van de historische buitenplaatsen is als speerpunt benoemd.

De tuin van Kasteel Heemstede en de terreinen van de voormalige kastelen Wulven en Rondeel liggen in het invloedsgebied van de A27. De tuin van Kasteel Heemstede is reeds beschreven bij Rijksmonumenten (paragraaf 3.2.2), Wulven en Rondeel bij Archeologie (paragraaf 4.2).

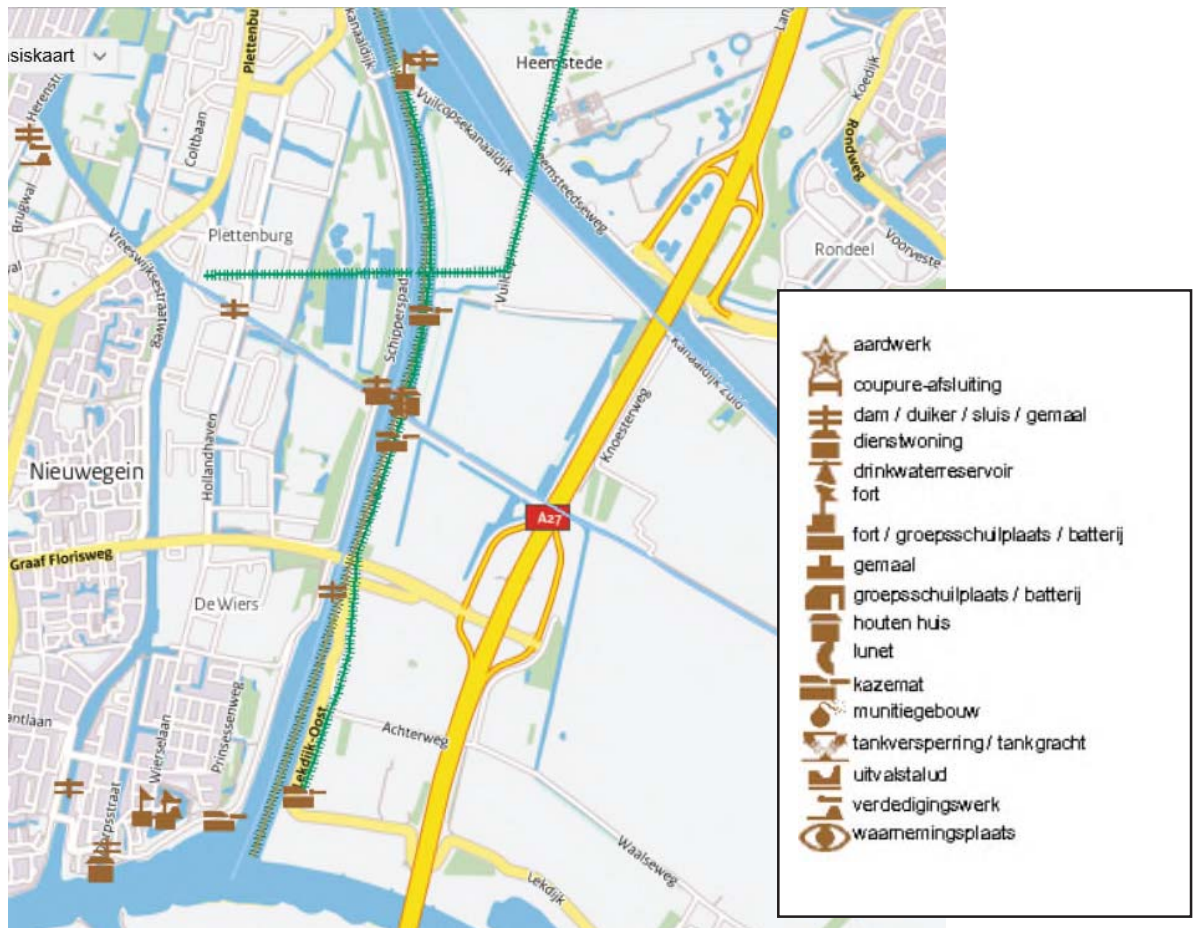

Figuur 3.29: Historische buitenplaatsen (bron: CHAT Utrecht)

Militair erfgoed

Langs het Utrechtse deel van de A27 Houten-Hoopolder is een aantal militaire relicten gelegen, gerelateerd aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie (figuur 3.30). Dit met name langs het Lekkanaal, 500 m tot 1 km ten westen van de A27 en daarmee buiten het invloedsgebied. Grote delen van het gebied langs de A27 maken wel onderdeel uit van inundatiegebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie ten oosten van de forten (figuur 3.31). Waarde van de inundatiegebieden is met name de openheid. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is uitgebreider beschreven bij Werelderfgoed-Nieuwe Hollandse Waterlinie (paragraaf 3.2.1.1).

Langs de A27 liggen enkele Verboden Kringen. Deze overlappen de A27 niet. De forten en Verboden Kringen zijn aangewezen als speerpunt (figuur 3.32). De A27 doorsnijdt een klein deel van het speerpunt, direct ten noorden van de Hagesteinbrug over de Lek.

Figuur 3.30: Militair erfgoed (punten en lijnen)(bron: CHAT Utrecht)

Figuur 3.31: Militair erfgoed (vlakken: schootsvelden en inundatiegebieden)(bron: CHAT Utrecht)

Figuur 3.32: Speerpunten militair erfgoed (bron: CHAT Utrecht)

Agrarisch cultuurlandschap

Langs het Utrechtse deel van de A27 Houten-Hoopolder is een aantal agrarische waardevolle elementen gelegen. Het betreft historisch waardevolle boerderijen, deels monumenten (figuur 3.33), watermolens (6) en een eendenkooi (direct ten zuiden van het Amsterdam-Rijnkanaal). Geen van de waarden is aangewezen als speerpunt. De meeste agrarische waarden liggen op ruime afstand van de A27 (meer dan 500 m). Twee boerderijen en 1 watermolen liggen dichterbij:

- Lekdijk (boerderij, 100 m ten oosten van de A27);
- Bolgerijsekade (boerderij, minder dan 100 m ten oosten van de A27);
- Geerweg (watermolen, minder dan 100 m ten zuiden van A27).

Figuur 3.33: Agrarisch cultuurlandschap (bron: CHAT Utrecht)

3.2.3.2 Zuid-Holland

Zuid-Holland maakt in haar Cultuurhistorische Atlas onderscheid in archeologie, landschappen, nederzettingen en een algemene beleidskaart. In de eerste drie wordt onderscheid gemaakt in kenmerken en waarden.

Per thema zijn allerlei deelaspecten benoemd. Hier worden de thema's landschappen, nederzettingen en algemeen, voor betrekking hebbend op bebouwde waarden. Historisch geografische (3.1) en archeologische waarden (4.2) zijn elders beschreven.

Landschappen

Binnen het thema landschappen zijn langs het Zuid-Hollandse deel van de A27 geen kenmerken / waarden in de Cultuurhistorische Atlas opgenomen. De historisch-geografische waarden zijn beschreven in paragraaf 3.1.

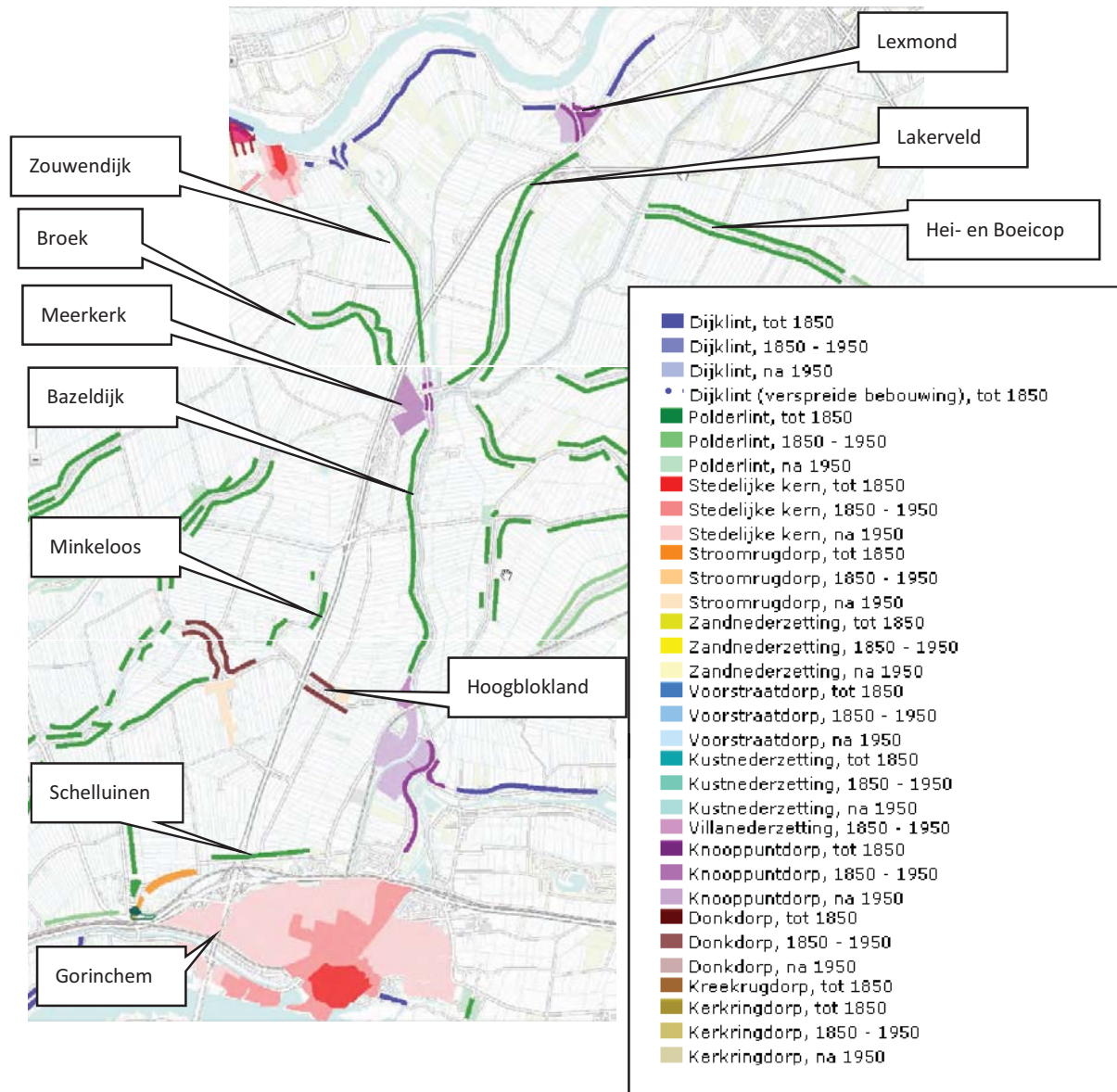
Nederzettingen

In de Cultuurhistorie Atlas zijn langs het Zuid-Hollandse deel van de A27 een aantal lintbebouwingen als waardevol opgenomen (figuur 3.34). De polderlinten van Lakerveld, Zouwendijk en Schelluinen worden door de huidige A27 doorsneden. De dorpsnederzettingen Lexmond en Meerkerk en de polderlinten Broek en Minkeloos liggen direct langs de A27. Figuur 3.35 geeft de nederzettingen-waarden langs het Zuid-Hollandse deel van de A27 zoals in de Cultuurhistorische Atlas opgenomen. Hierin is een waarde toegekend aan de hierboven beschreven linten en zijn overige waarden opgenomen, zoals bijvoorbeeld molens en hun biotopen en rijksmonumenten.

Langs het Zuid-Hollandse deel van de A27 liggen drie molens waarvan de biotoop direct langs of over de A27 heen ligt. Het betreft één molen langs de Zouwendijk en twee ten westen van Gorinchem. De rijksmonumenten zijn reeds eerder beschreven.

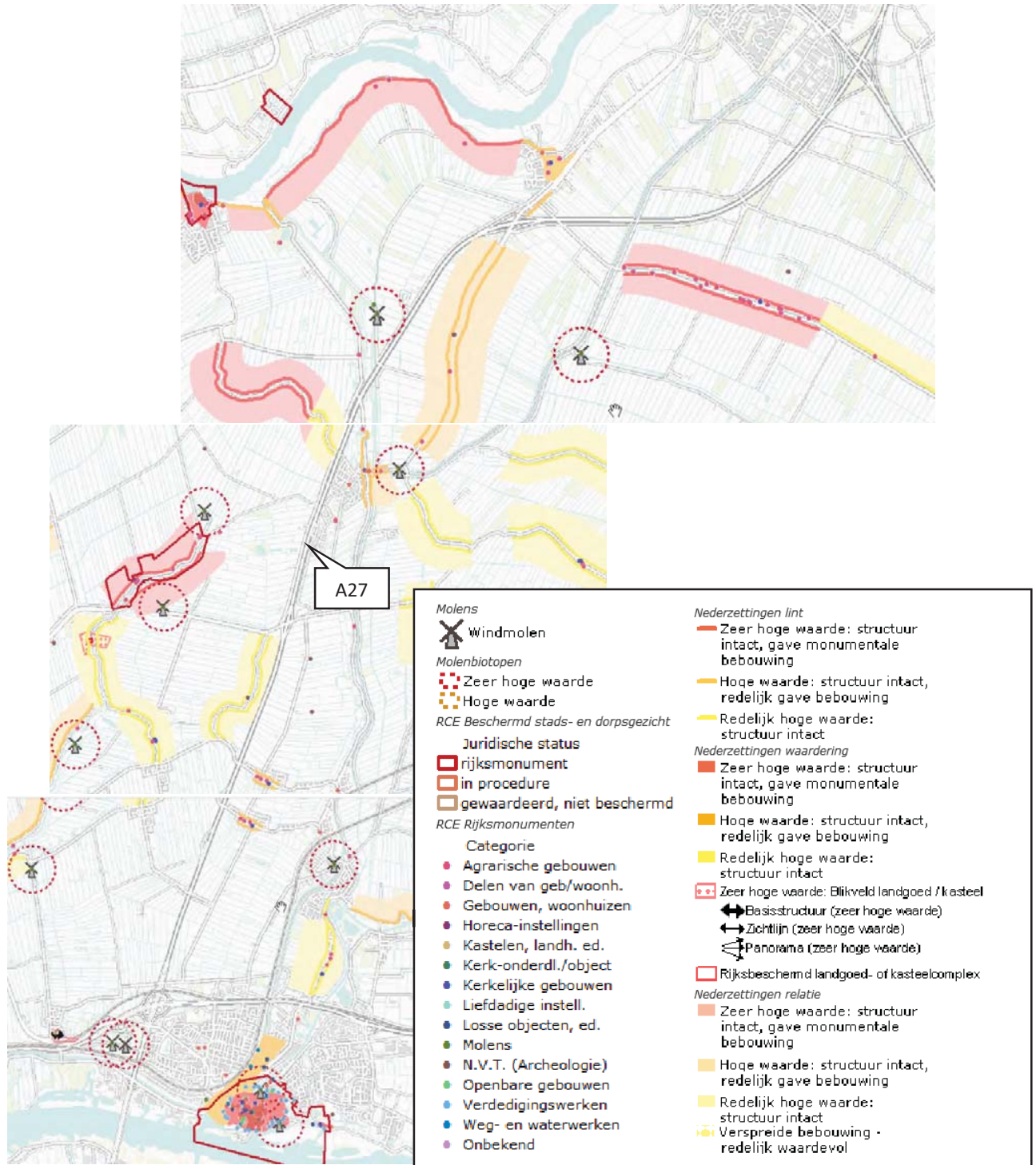
Figuur 3.36 geeft de algemene beleidskaart van de Cultuurhistorische Atlas weer. Belangrijkste (nieuwe) waarde hierop de Bazeldijk-Zouwendijk, een belangrijke lijn in de Oude Hollandse Waterlinie. De Cultuurhistorische Atlas geeft een invloedsgebied rond de Oude Hollandse Waterlinie. Ten noorden van Meerkerk doorsnijdt de A27 de Bazeldijk-Zouwendijk (figuur 3.37).

Rond de A27 liggen geen "kroonjuwelen", de belangrijkste cultuurhistorische waarden/gebieden binnen de provincie Zuid-Holland.

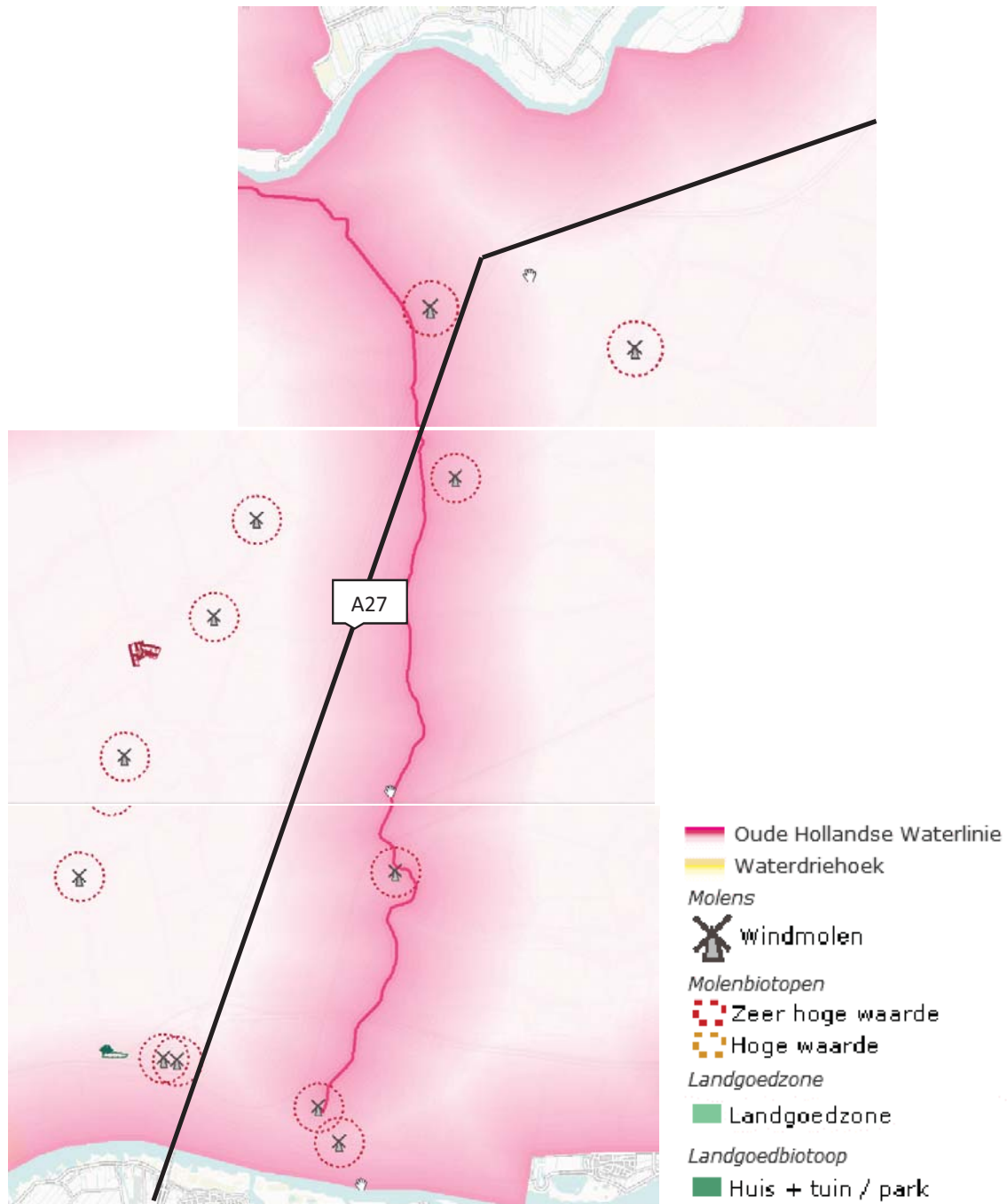

Figuur3.34: Bebouwingslinten (Cultuurhistorische Atlas, Zuid-Holland)

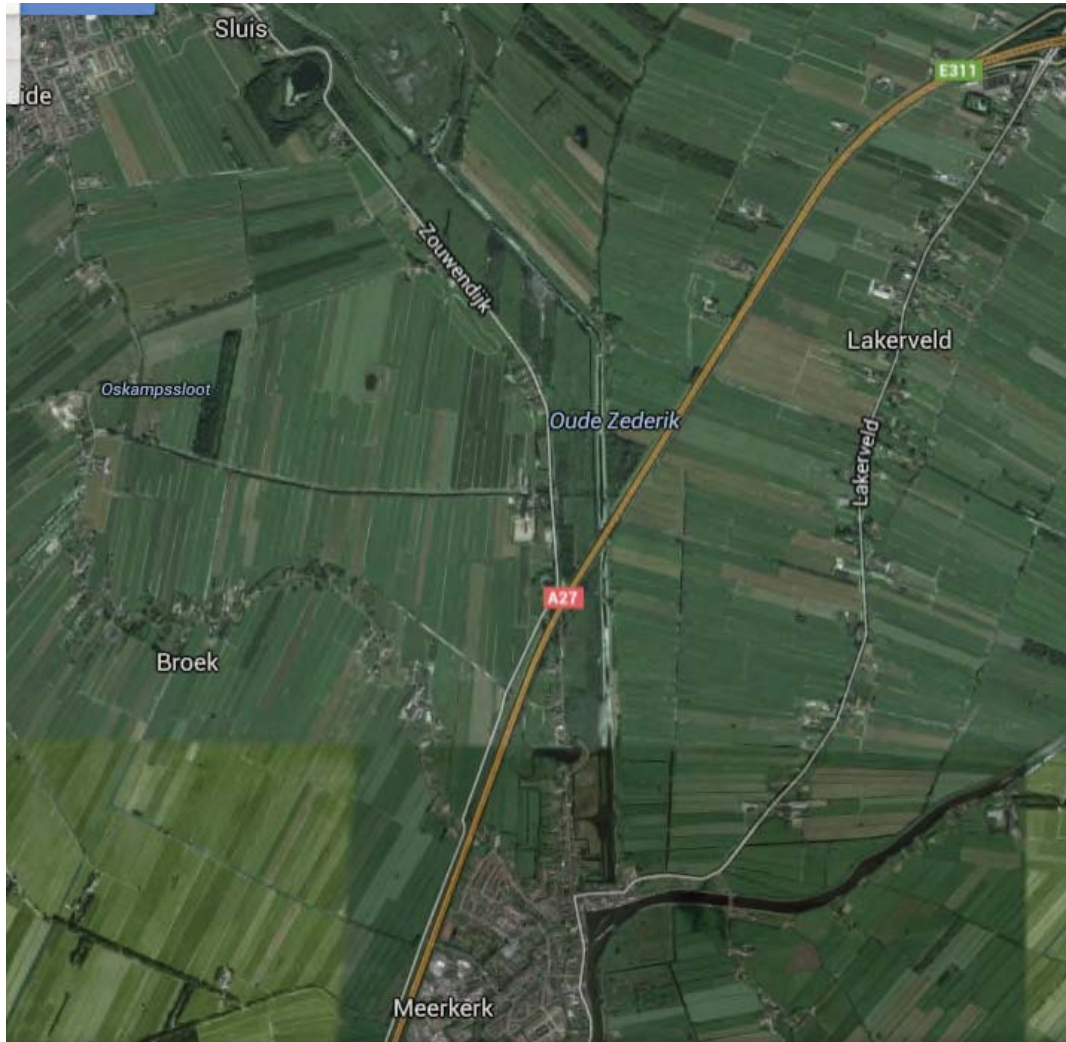

Figuur 3.35: Nederzettingen – waarden (Cultuurhistorische Atlas, Zuid-Holland)

Figuur 3.36: Beleidskaart -- algemeen (Cultuurhistorische Atlas, Zuid-Holland)

Figuur 3.37: Doorsnijding Bazeldijk / Zouwendijk (Oude Hollandse Waterlinie) door A27 ten noorden van Meerkerk
(bron: google maps)

3.2.3.3 Noord-Brabant

Noord-Brabant maakt onderscheid in cultuurhistorische waarden die als provinciaal belang worden gezien (“Cultuurhistorische waardenkaart 2010”) en overige cultuurhistorische waarden (“Cultuurhistorische waardenkaart 2006”).

Cultuurhistorische waardenkaart 2010

In de cultuurhistorische waarden met provinciaal belang wordt onderscheid gemaakt in cultuurhistorische landschappen, cultuurhistorische vlakken en complexen van cultuurhistorisch belang. De ontwikkelingsgeschiedenis van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de bijbehorende cultuurhistorische kwaliteiten zijn beschreven in paragraaf 3.2.1.

Cultuurhistorische landschappen:

- Nieuwe Hollandse Waterlinie (ten westen en oosten van A27);
- Biesbosch (ten westen van A27);
- Langstraat (ten oosten van A27).

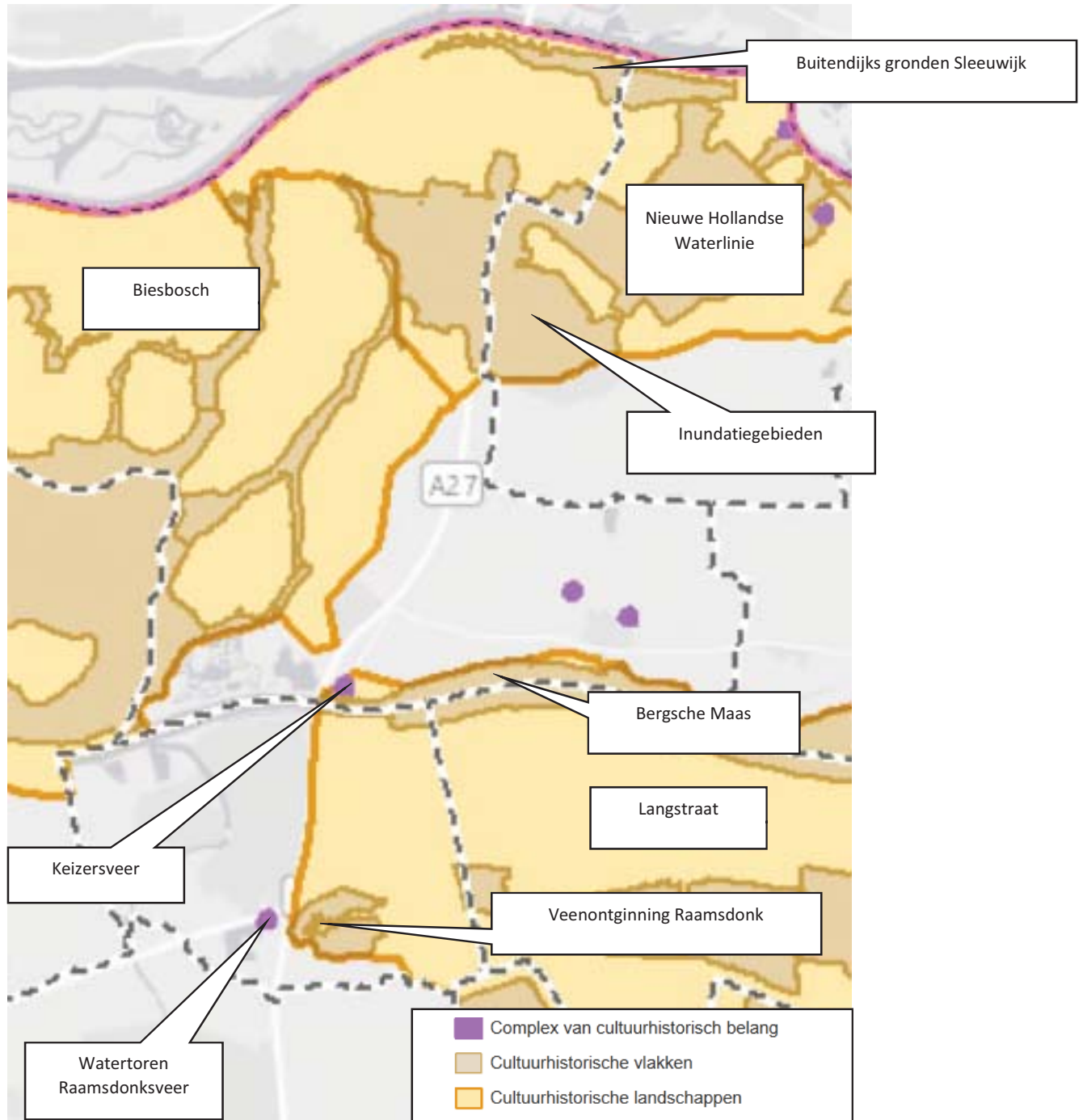
Cultuurhistorische vlakken:

- buitendijkse gronden Sleeuwijk;
- inundatiegebieden;
- Bergsche Maas;
- veenontginning Raamsdonk.

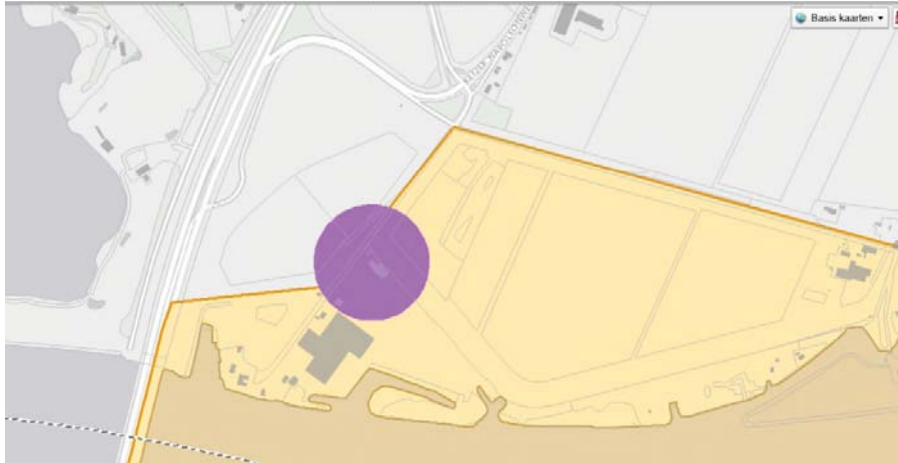
Langs de A27 zijn twee Complexen van cultuurhistorisch belang gelegen (figuur 3.38):

- Keizersveer;
- watertoren Raamsdonkveer.

Het complex bij Keizersveer is niet nader benoemd en/of omschreven op de Cultuurhistorische Waardenkaart (figuur 3.39 en 3.40). De watertoren bij Raamsdonkveer is reeds beschreven bij Rijksmonumenten (paragraaf 3.2.2).

Figuur 3.38: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (2010, provinciale belangen)

Figuur 3.39: Complex van cultuurhistorisch belang bij Keizersveer (bron: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant)

Figuur 3.40: Huidige situatie bij Keizersveer (bron: Google maps)

Cultuurhistorische waardenkaart 2006

De overige cultuurhistorische waarden in Noord-Brabant, niet zijn de provinciale belangen zijn weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart 2006. Op deze kaart wordt onderscheid gemaakt in allerlei cultuurhistorische waarden: historische geografie, historisch groen, monumentale bomen, zichtrelaties, historische stedenbouw, overige bouwkunst. Voor deze inventarisatie is ingegaan op de historische geografie (zie paragraaf 3.1 en zichtrelaties, voor zover van belang). Historisch groen en monumentale bomen worden expliciet betrokken bij de effectbeoordeling.

Historische stedenbouw

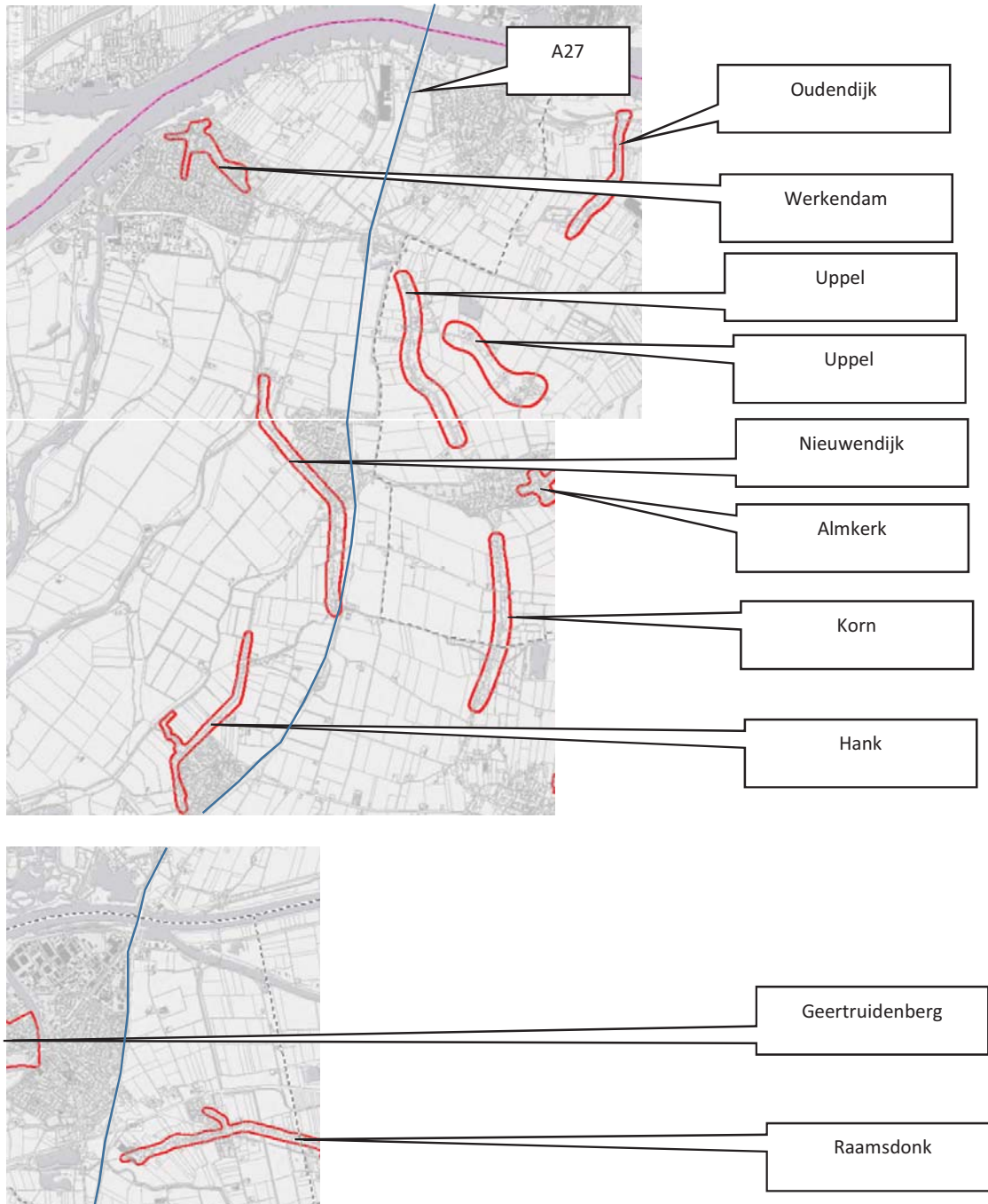
Langs de A27 zijn de volgende kernen/linten aangegeven aan als historische stedenbouw (figuur 3.42):

- Oudendijk (dijknederzetting, 3 km ten oosten van A27);
- Werkendam (2,5 km ten westen van A27);
- Uppel (dijknederzetting, 250 tot 1250 m ten oosten van A27);
- Uppel (boerderijcluster, 1 tot 2 km ten oosten van A27);
- Nieuwendijk (dijknederzetting, 0 tot 1250 m ten westen van A27);
- Almkerk (2,5 km ten oosten van A27);
- Korn (dijknederzetting, 2 km ten oosten van A27);
- Hank (dijknederzetting, 100 tot 1000 m ten westen van A27);
- Geertruidenberg (vesting, 2 km ten westen van A27);
- Raamsdonk (lint, 250 m tot 2 km ten westen van A27).

De A27 raakt de zuidzijde van de dijknederzetting Nieuwendijk (figuur 3.41). De overige linten/kernen liggen buiten de invloedssfeer van de A27.

Figuur 3.41: Zuidelijk deel historisch-stedenbouwkundig waardevolle dijknederzetting Nieuwendijk versus A27 (bron: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant, 2006)

Figuur 3.42: Historische Stedenbouw (bron: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant, 2006)

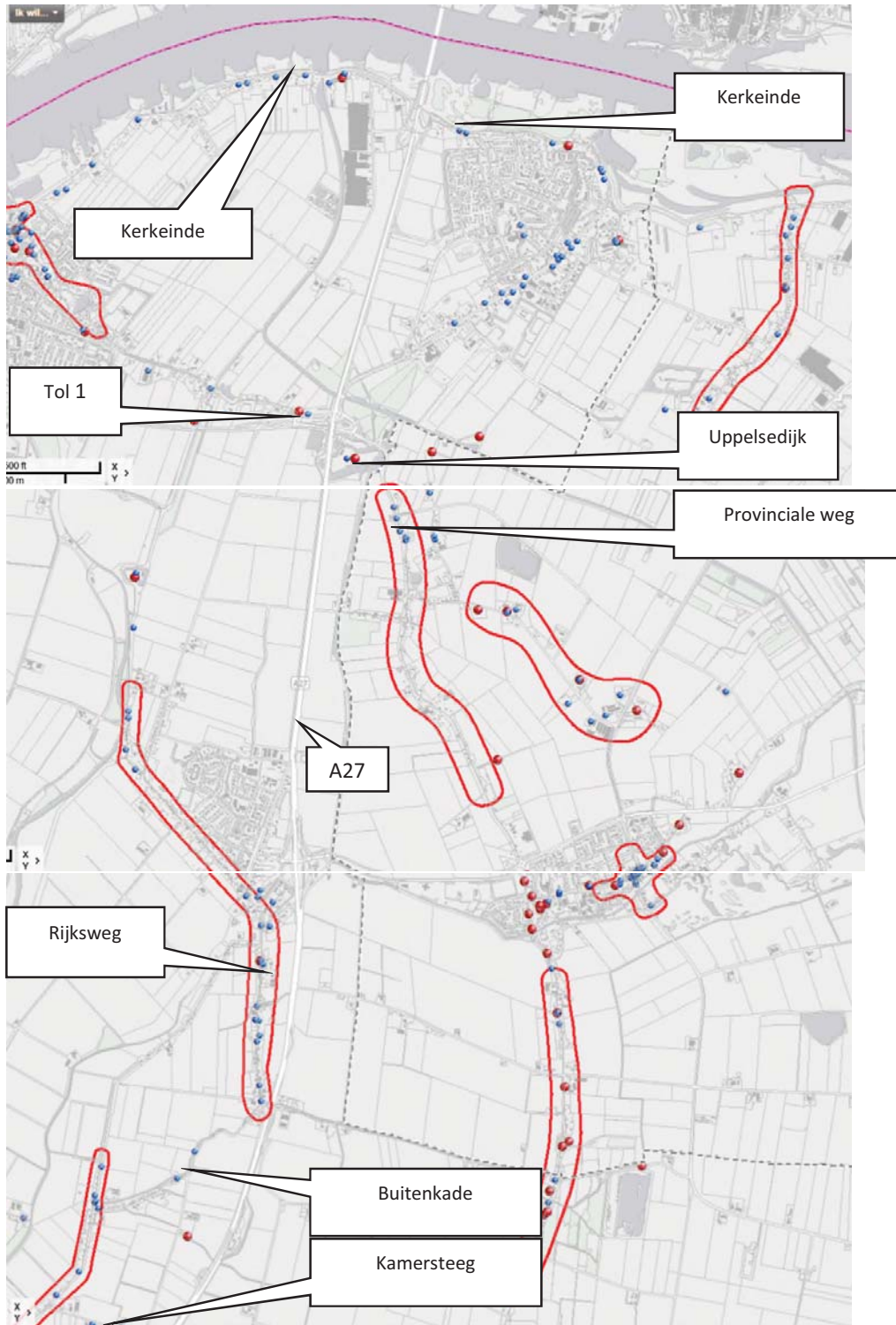
Overige bouwkunst

Tabel 3.2 en figuur 3.43 geven de “overige bouwkunst” langs de A27 weer, zoals opgenomen op de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant 2006. De tabel is beperkt tot de locaties direct langs de A27. De Rijksmonumenten zijn eerder beschreven (paragraaf 3.2.2) en niet opgenomen in deze tabel.

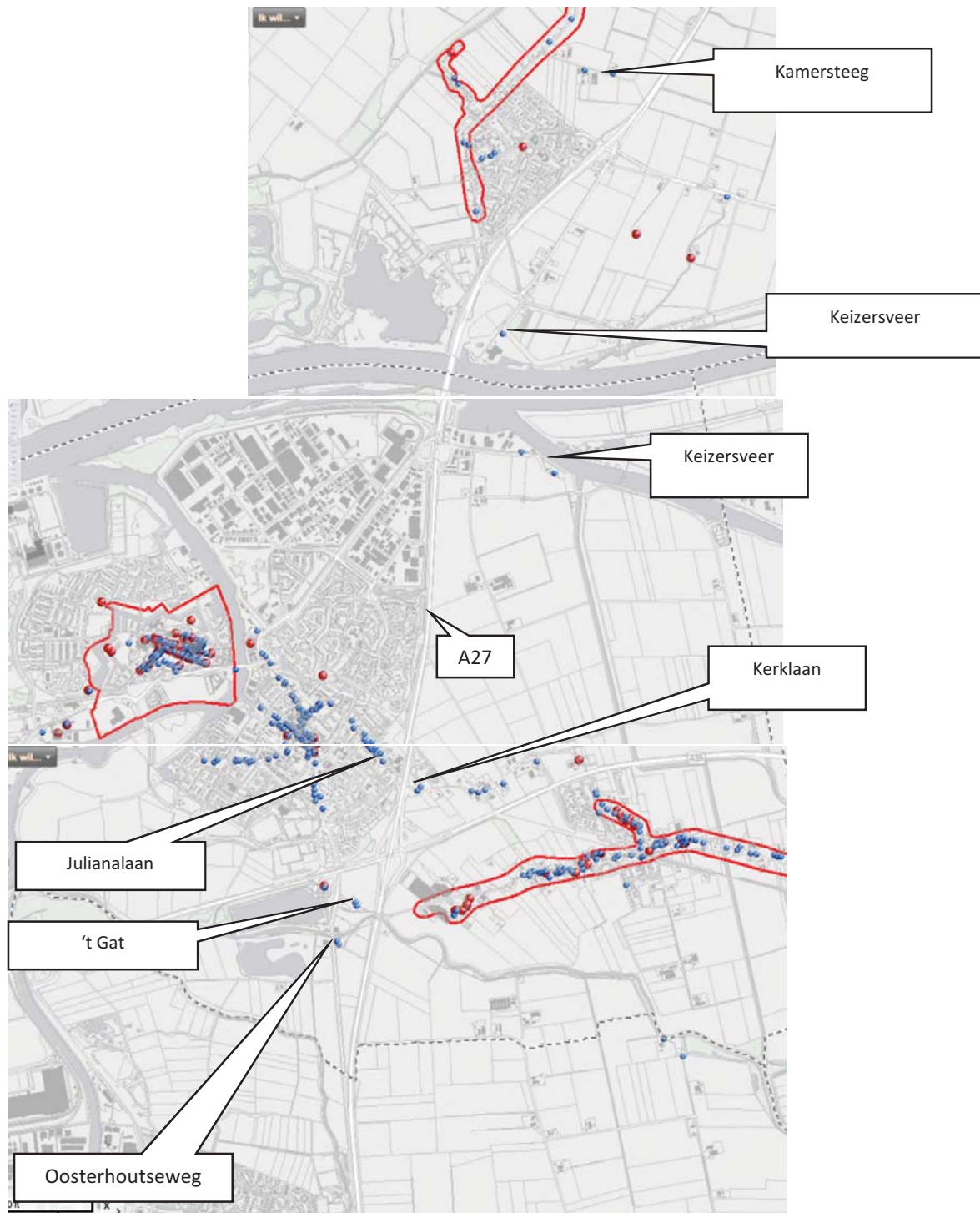
Tabel 3.2: Overzicht overige bouwkunst

Gemeente	Adres	Beschrijving	Afstand tot A27	Toelichting
Werkendam	Kerkeinde, Sleeuwijk (diverse)	diverse	250 m ten O 500 ten W	
	Tol 1	?	100 m ten W	Direct langs beoogde nieuwe aansluiting
	Uppelsedijk	?	100 m ten O	In Fort Altena
	Provinciale weg 110, 113, 115-117, 121, 123-125	boerderijen, woonhuizen	500 m ten O	In lint Uppel
	Rijksweg, Nieuwendijk (diverse)	diverse	0 tot 1250 m ten W	In lint Nieuwendijk
	Buitenkade Hank	2x waterwerk	400 m ten W	
	Kamersteeg 2 en 7	2x boerderij	300 m ten W	
Geertruidenberg	Keizersveer 5	bedrijf	250 m ten W	
	Keizersveer 7	bedrijf	500 m ten W	
	Keizersveer 21-23	Gemaal	500 m ten W	
	Julianalaan, Geertruidenberg (diverse)	woonhuizen	250 m ten O	In kern Geertruidenberg
	Kerklaan Raamsdonk 19, 20	Woonhuis, boerderij	100 m ten W	onder, direct langs boog A59-A27
	't Gat 1,3	2x boerderij	150 m ten W	100 m ten Z van boog A59-A27
	Oosterhoutse weg 79, 83	Stoomgemaal + dienstwoning	250 m ten W	250 m ten Z van boog A59-A27
	Korte Broekstraat 2	woonhuis	500 m ten O	In lint Raamsdonk

Tol 1 ligt in de beoogde aanpassing van de aansluiting Werkendam/Sleeuwijk. Het is onbekend wat de beschermde waarde van object is. Kerklaan 19/20 liggen onder de beoogde nieuwe aansluitingsboog tussen A59 en A27. Het betreft een woning en boerderij met historische waarde. 't Gat 1 en 3 liggen direct nabij de beoogde nieuwe aansluitingsboog tussen A59 en A27. Het betreft twee boerderijen met historische waarde.

Figuur 3.43: Overige bouwkunst (blauwe bolletjes, bron: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant, 2006)

Figuur 3.43 Overige bouwkunst (blauwe bolletjes, bron: Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant, 2006)

3.2.4 Gemeentelijke cultuurhistorische waarden

3.2.4.1 Gemeentelijke monumenten

Er liggen langs de A27 tussen Hoopolder en Houten behalve Rijksmonumenten ook diverse gemeentelijke monumenten, beschermd in het kader van de gemeentelijke erfgoedmonumentenverordeningen. De meeste van deze gemeentelijke monumenten liggen echter op grote afstand (meer dan 500 m). Onderstaande tabel geeft een overzicht van gemeentelijke monumenten binnen 1 km van de A27 (buiten bebouwde kernen).

Tabel 3.3: Overzicht gemeentelijke monumenten binnen 1 km van de A27 (buiten bebouwde kernen)

Gemeente/GM nr.	Adres	Beschrijving	Afstand tot A27	Toelichting
<i>Houten</i>				
GM 028/029	Heemsteedseweg 6, 8	schuren + leilindes	800 m ten W	Aan oostzijde A27, waar geen verbreding voorzien is
GM 030/031	Heemsteedseweg 28,30,32	Boerderijen,schuur	800m ten W	
GM 171	Waalseweg 72	Boerderij+brug	1 km ten O	
GM 172	Waalseweg 73	Herenhuis, kerkhof	1 km ten O	
GM 173, 174, 175, 176	Waalseweg 84, 85, 87, 89	Boerderij	500 m ten O	
<i>Nieuwegein</i>	Lekdijk Oost 1	Boerderij, schuur	200 m ten O	
<i>Vianen(1)</i>	geen			
<i>Zederik</i>	Hei en Boeicopseweg	boerderijen	500 m ten Z	
	Heicopperweg 45-47	dienstwoning	500 m ten Z	
	Lakerveld 17, 32, 40	boerderijen	100 -250 m ten N	
	Lakerveld 49, 55	boerderijen	300 – 400 m ten ZO	
	Lakerveld 71 , 103, 138, 142, 192	boerderij	500 m – 1 km ten O	
	Zouwendijk 41, 77	boerderij	200- 300 m ten O	
<i>Giessenlanden</i>	Beemdweg	brug	500 m ten O	
	Dorpsweg, Hofstede, Oudland	diverse	500 m ten O	In kern Hoogblokland
	Minkeloos 36	boerderij	500 m ten W	
	Minkeloos 11-13	boerderij	250 m ten W	
<i>Gorinchem (2)</i>	geen			
<i>Werkendam</i>	Rijksweg 1	hek	100 m ten W	In lint Nieuwendijk (gemeentemonument)
	Buitenkade 8, 10, 12, 14	Voormalige school	100 m ten W	Nieuwendijk (waardevolle objecten, geen monumenten)
	Rijksweg 1, 4, 5, 26, 31, 33,52, 84	Boerderijen, woonhuizen	100-200m ten W	
	Kerkeinde 9	Voorm. pastorie	200 m ten O	waardevolle objecten, geen monumenten
	Kerkeinde 20, 24, 53, 65, 67	Boerderijen, dijkwoningen	50m tot 1 km ten W	
<i>Geertruidenberg</i>	Oosterhoutseweg 81, 83, 85	o.a. dienstwoning	250 m ten W	250 m ten Z van boog A59-A27 Beeldbepalend (geen gem. monument)
	Oosterhoutse weg 79	Stoomgemaal	250 m ten W	250 m ten Z boog A59
	't Gat 3	boerderij	150 m ten W	100 m ten Z boog A59

(1) Vianen heeft (nog) geen gemeentelijke monumentenlijst, in 2014 gestart met Cultuurhistorische Waardenkaart

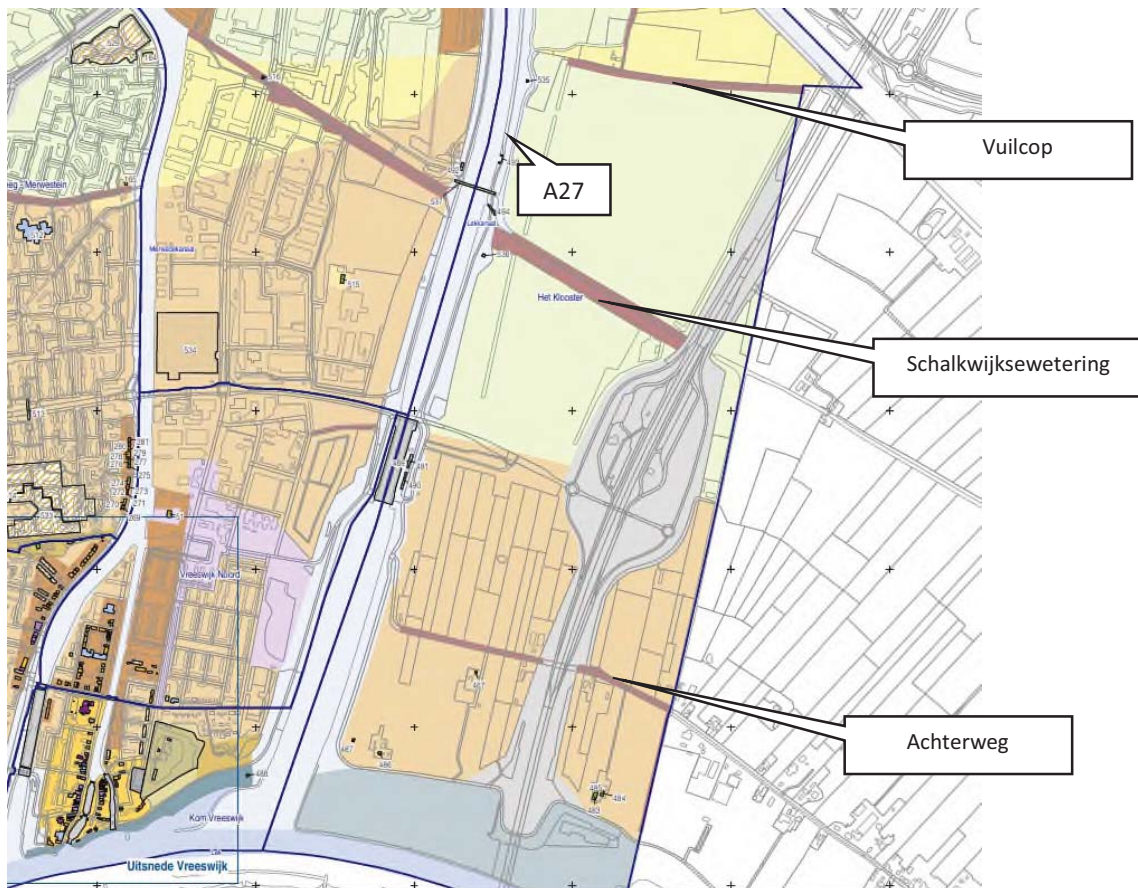
(2) Gorinchem heeft (nog) geen gemeentelijke monumentenlijst

3.2.4.2 Overige gemeentelijke waarden

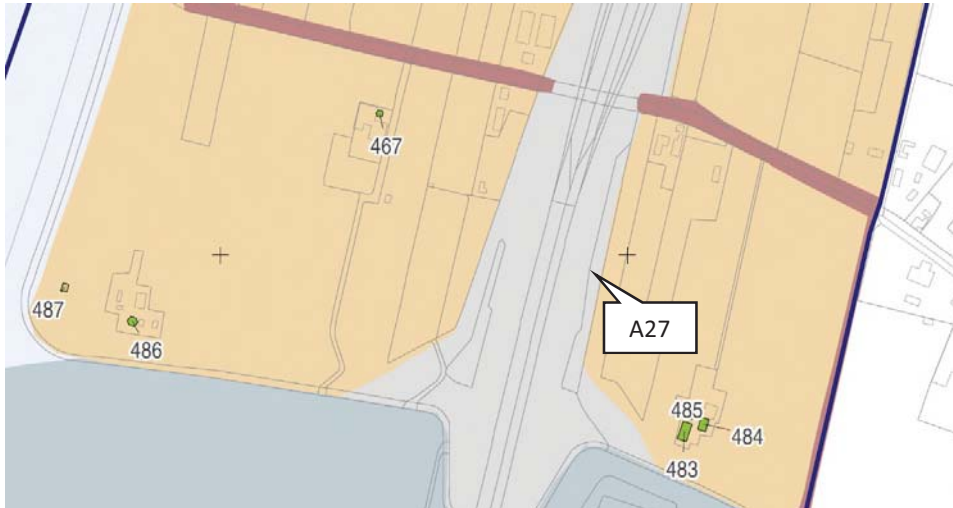
Naast de gemeentelijke monumentenlijsten hebben Nieuwegein, Zederik/Giessenlanden (gezaamenlijk) en Werkendam een gemeentelijke erfgoed/cultuurhistorische waardenkaart. Onderstaand wordt de gemeentelijke (bebouwde) cultuurhistorische waarden beschreven, voor zover nog niet eerder benoemd. Houten, Vianen en Gorinchem hebben geen gemeentelijke erfgoed/cultuurhistorische waardenkaart.

Nieuwegein

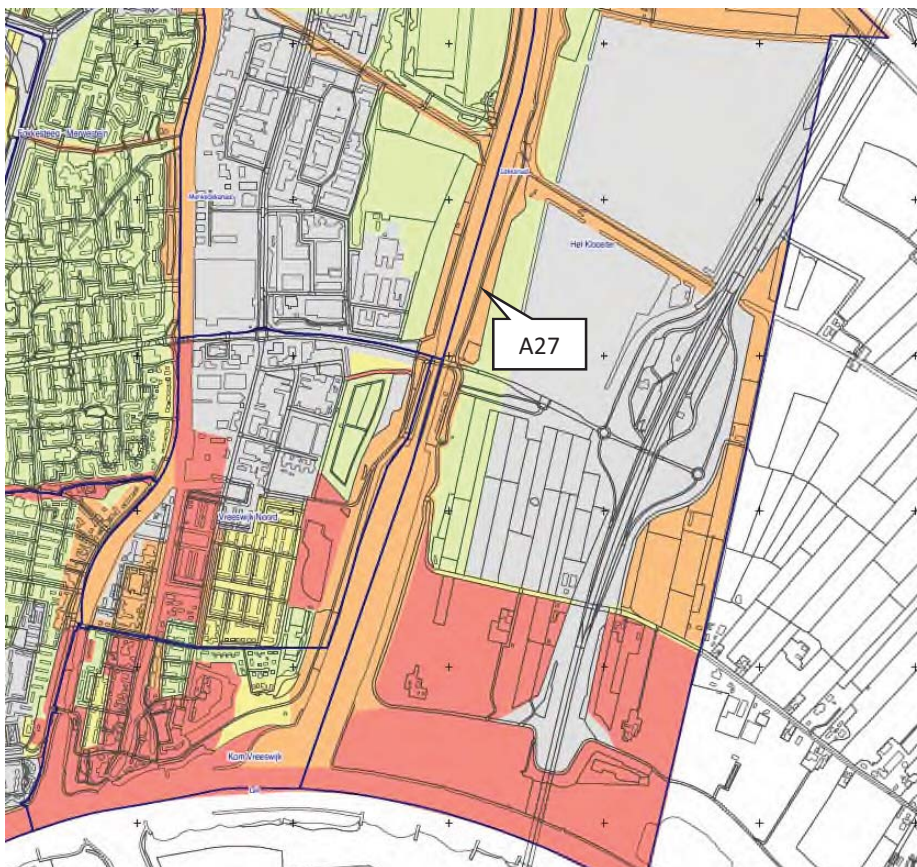
Op de cultuurhistorische erfgoedkaart van de gemeente Nieuwegein zijn langs de A27 drie bebouwingslinten als waardevol aangegeven (figuur 3.44a): Vuilcop, Schalkwijksewetering, Achterweg. Ten zuiden van de Achterweg is een aantal agrarische bebouwingsobjecten (boerderij, schuren) benoemd (figuur 3.44b). Drie ervan liggen ten oosten van de A27 waar geen verbreding is voorzien (waarvan 1 gemeentelijk monument: Lekdijk Oost 1). De drie ten westen van de A27 liggen op 200 tot 400 m van de A27. Vuilcop en Schalkwijksewetering hebben een hoge waardering (figuur 3.44c, oranje), de Achterweg heeft een middenwaardering (geel) en het gebied ten zuiden van de Achterweg een zeer hoge waardering (rood).

Figuur 3.44a: Cultuurhistorische Erfgoedkaart Nieuwegein: Historische stedenbouw en bouwkunst (2013)

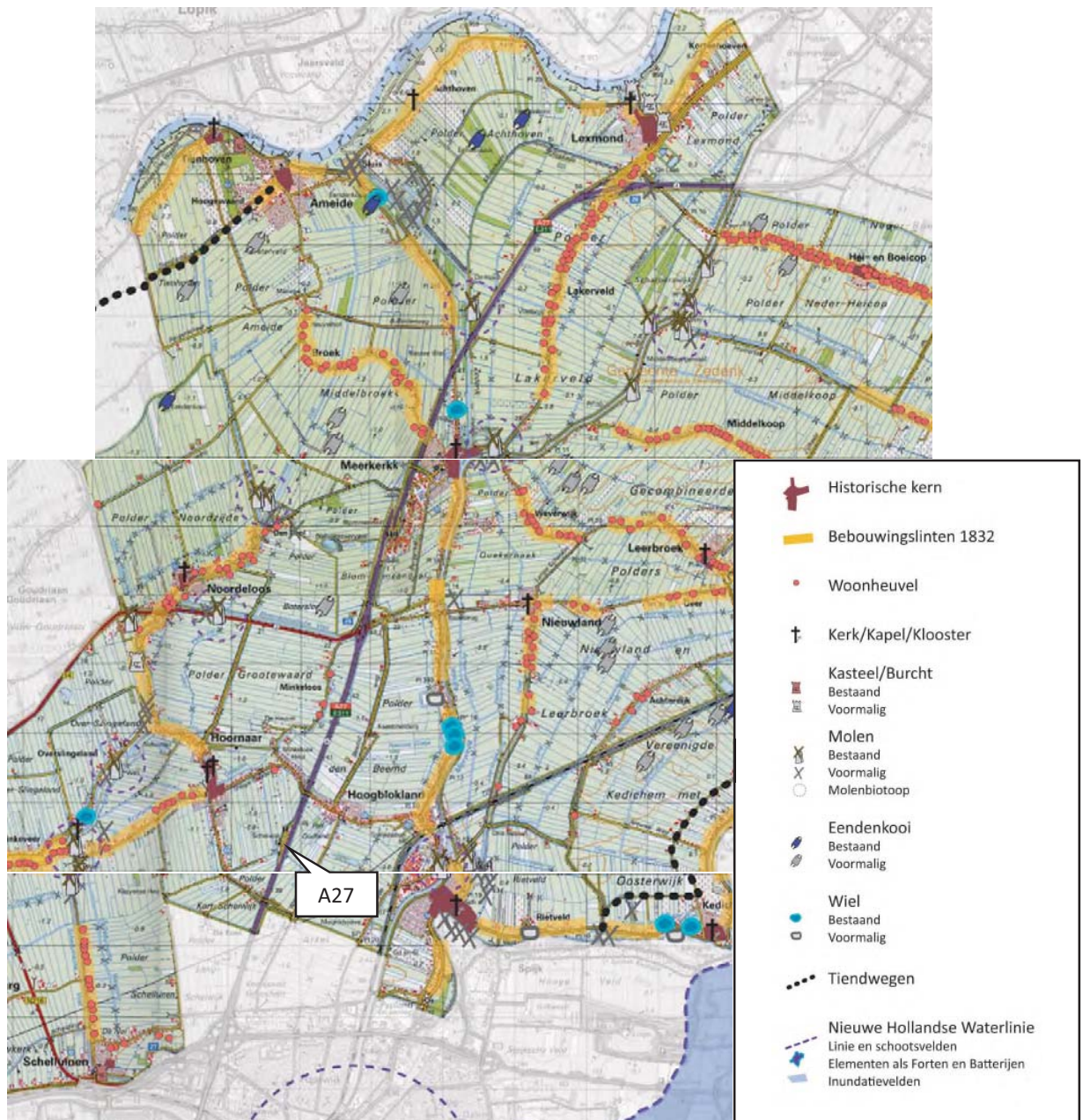
Figuur 3.44b: Cultuurhistorische Erfgoedkaart Nieuwegein: Historische stedenbouw en bouwkunst (2013)

Figuur 3.44c: Cultuurhistorische Erfgoedkaart Nieuwegein: Waardering (2013)

Giessenlanden/Zederik

De gemeenten Giessenlanden en Zederik hebben samen met de gemeente Leerdam een intergemeentelijk landschapskader opgesteld. In het kader hiervan is onder andere een cultuurhistorische kwaliteitenkaart gemaakt (figuur 3.45).

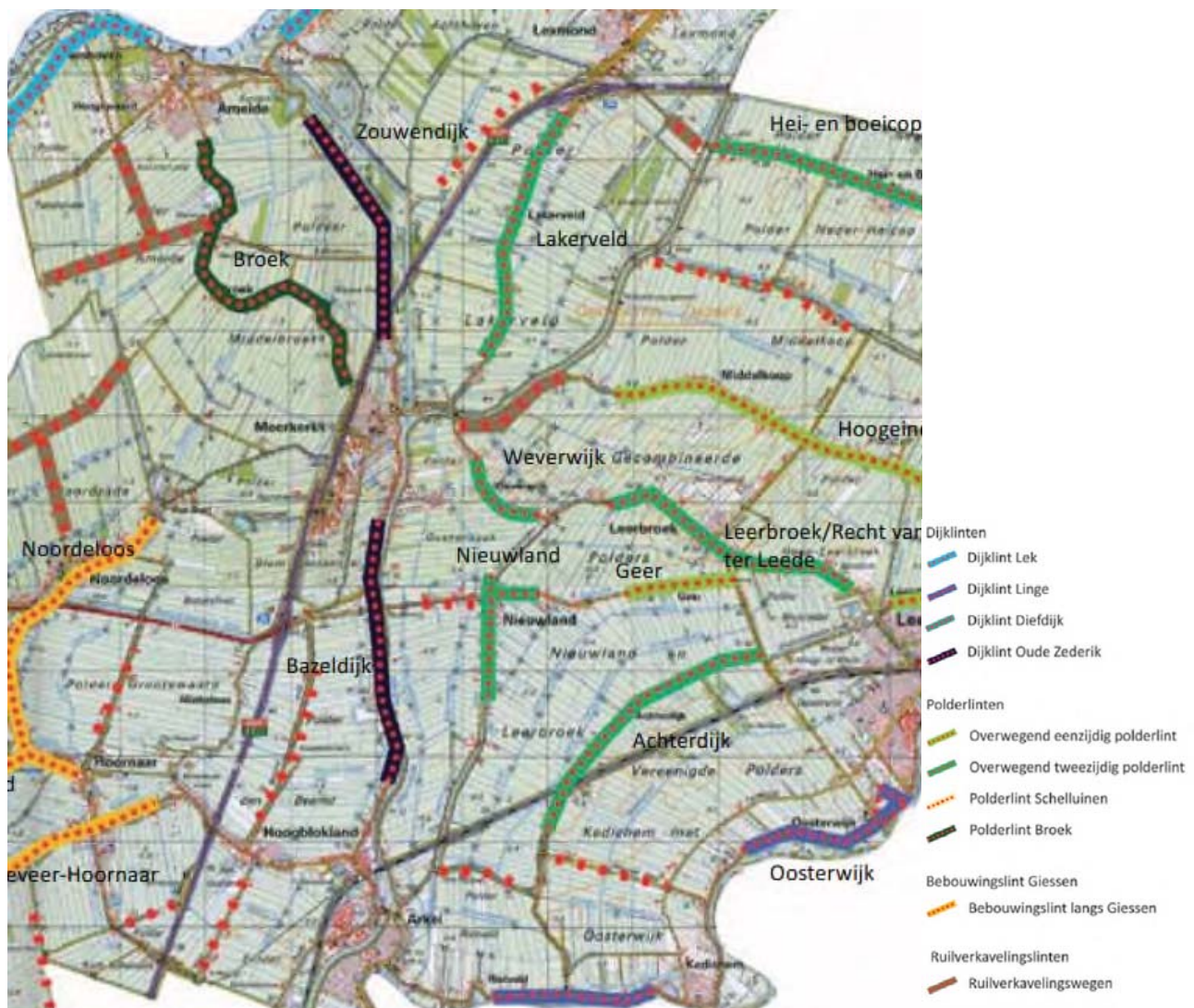

Figuur 3.45: Cultuurhistorische kwaliteitenkaart Leerdam, Zederik en Giessenlanden (2010)

Langs de A27 zijn de volgende waarden weergegeven (van noord- naar zuid):

- bebouwingslint Hei- en Boeicop met woonheuvel en twee eendekooien;
- voormalige molen daar waar de A27 het lint van Hei- en Boeicop doorsnijdt;
- bebouwingslint Lakerveld met woonheuvels (doorsneden door de A27);
- bebouwingslint Zouwendijk;
- Vlietmolen, met molenbiotoop over de A27;
- bebouwingslint Broek met woonheuvels (doorsneden door de A27);
- drie eendekooien ten westen van Meerkerk;
- bebouwingslint Bazeldijk met woonheuvels.

In het Intergemeentelijk Landschapskader worden de bebouwingslinten beschreven en gewaardeerd (figuur 3.46). De linten Hei- en Boeicop en Broek zijn zeer hoog gewaardeerd, Lakerveld, Zouwendijk en Bazeldijk zijn hoog gewaardeerd.

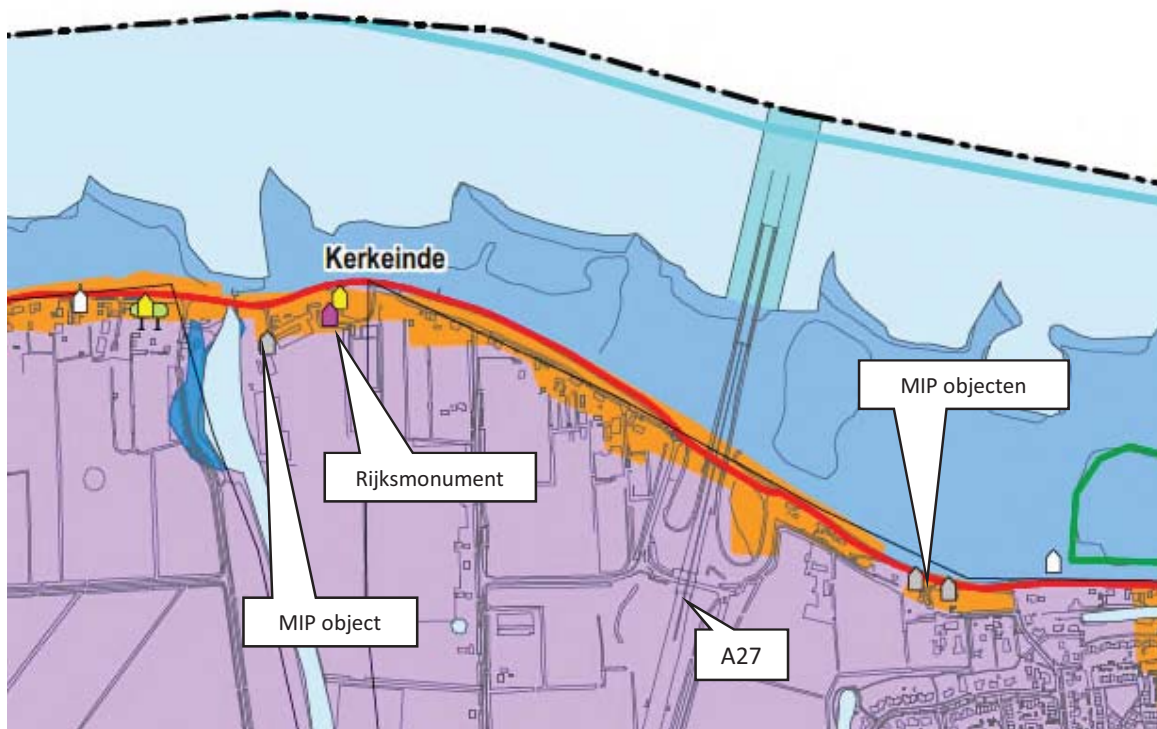

Figuur 3.46: Bebouwingslinten Zederik en Giessenlanden (Intergemeentelijk Landschapskader, 2011)

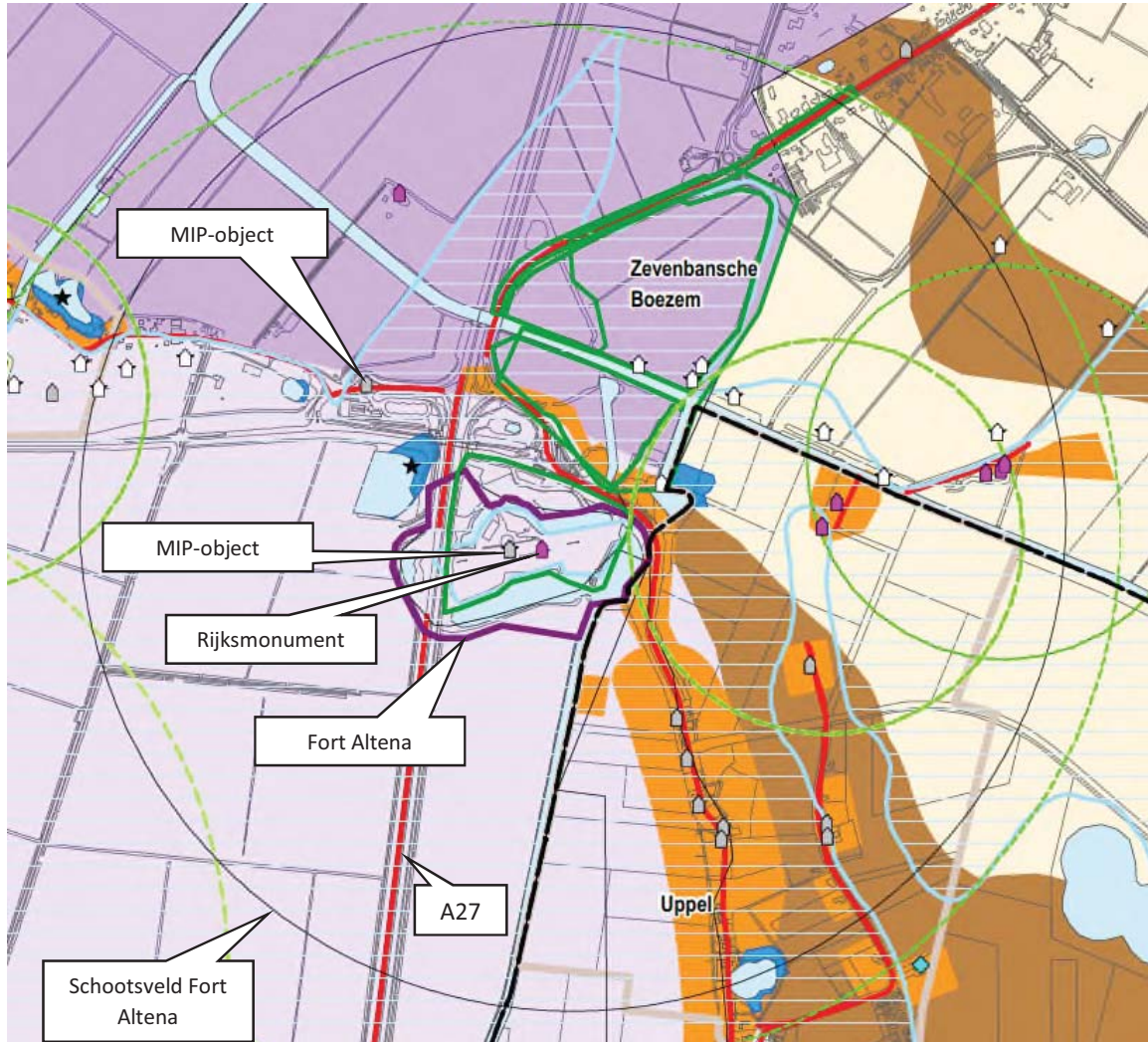

Werkendam

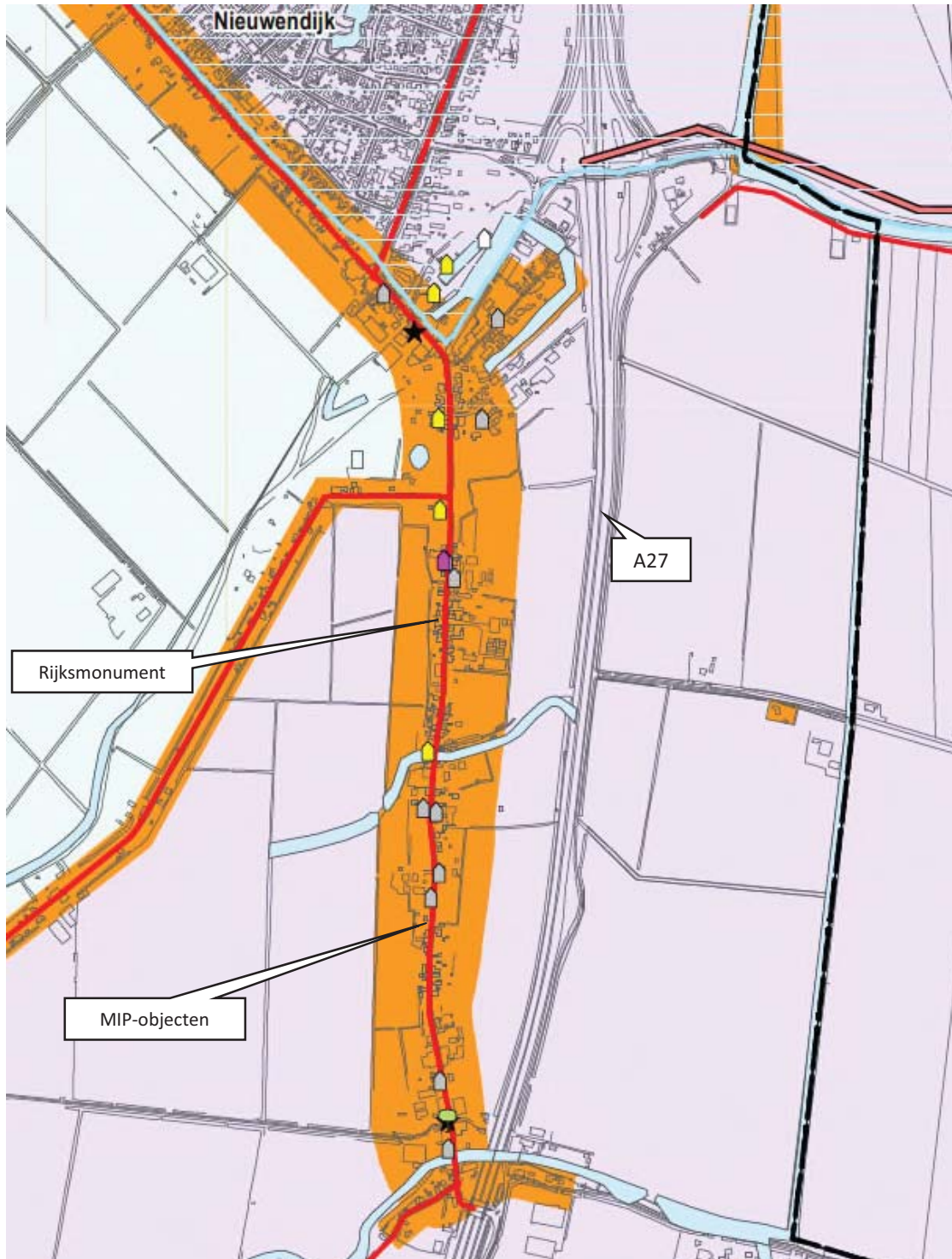
Werkendam heeft een Cultuurhistorische beleidsadvieskaart (2010, figuur 3.47). In aanvulling op eerder benoemde waarden is het lint Kerkeinde expliciet aangegeven met de cultuurhistorisch waardevolle bebouwing erlangs (figuur 3.47a), zijn de waarden rond Fort Altena gespecificeerd (figuur 3.47b) en zijn de waarden rond het lint Nieuwendijk aangegeven (figuur 3.47c).

Figuur 3.47a: Cultuurhistorische beleidsadvieskaart Werkendam (2010)

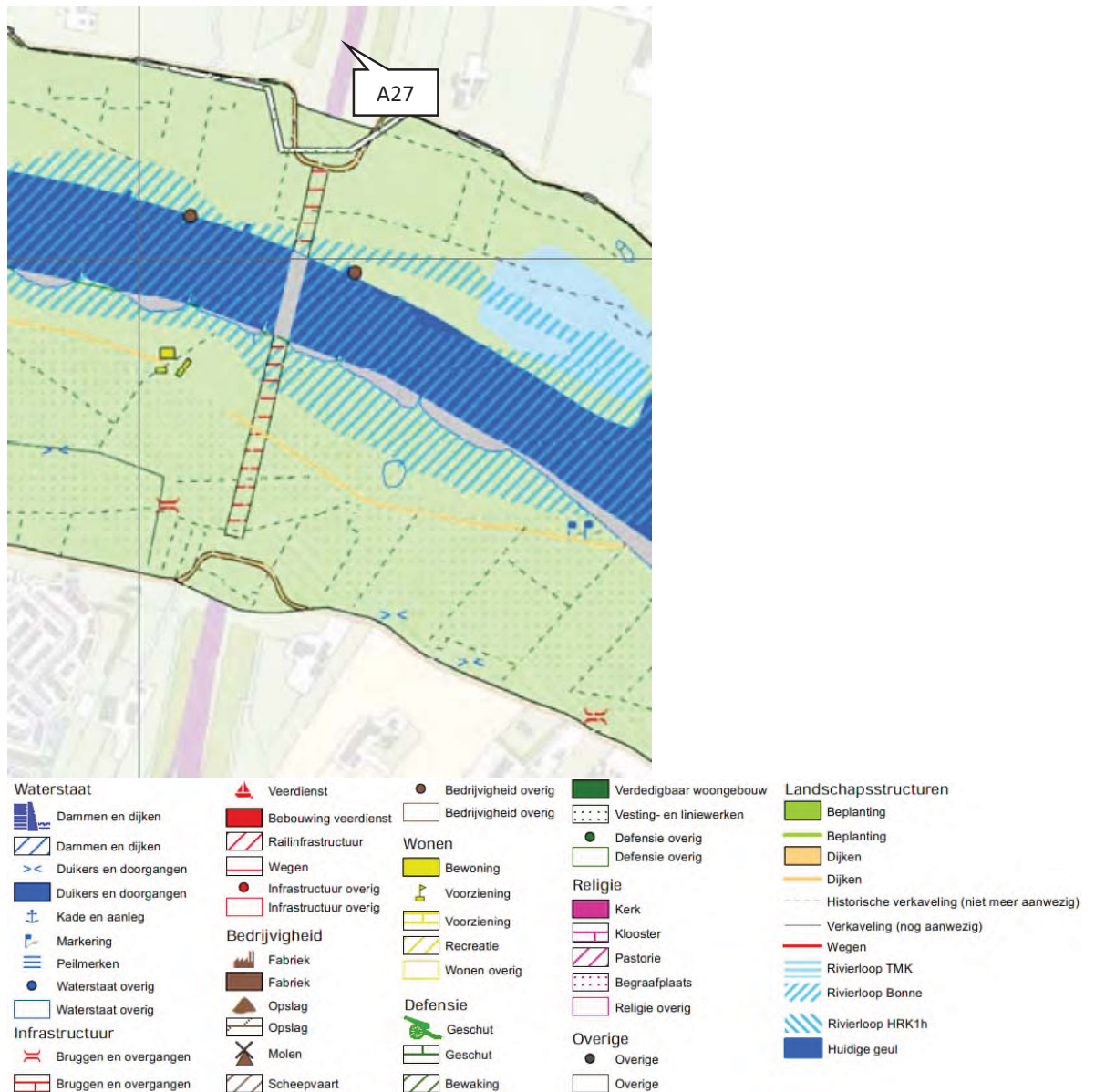
Figuur3.47b: Cultuurhistorische beleidsadvieskaart Werkendam (2010)

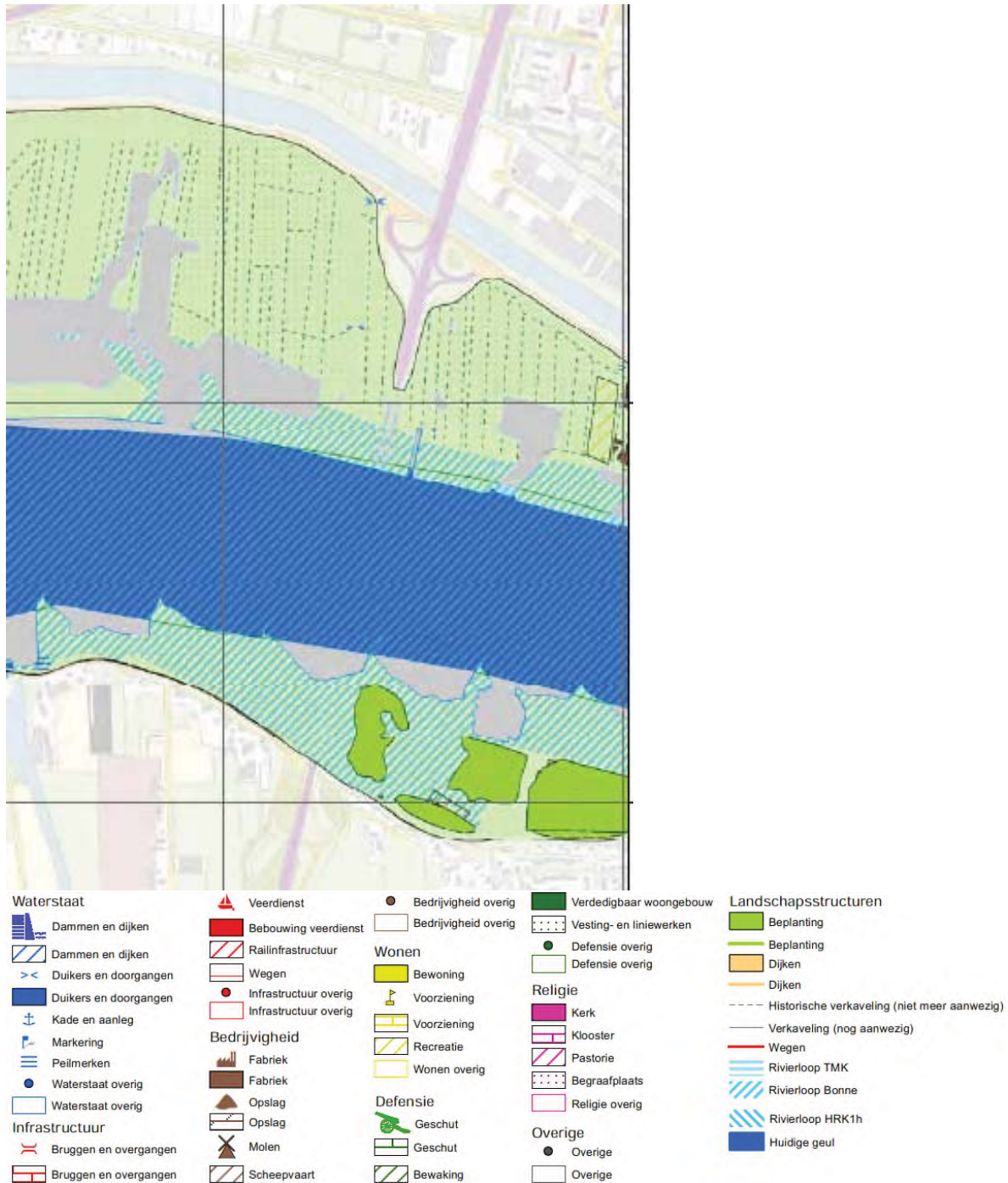
Figuur3.47c: Cultuurhistorische beleidsadvieskaart Werkendam (2010)

3.2.5 Uiterwaardenkaart

Popta en Arnoldussen (2015) hebben een cultuurhistorische elementenkaart van de uiterwaarden van het rivierengebied gemaakt. Figuur 3.48a en 3.48b geven uitsneden van deze kaart voor respectievelijk de passage van de Lek bij Hagestein en de passage van de Merwede bij Gorinchem. De passage van de Maas bij Raamsdonksveer is niet op de kaart opgenomen. In de uiterwaard langs de Lek liggen cultuurhistorische elementen als dijkjes, bruggetjes, duikers en enkele bebouwde objecten. In de uiterwaarden van de Merwede geeft de kaart geen cultuurhistorische elementen.

Figuur 3.48a: Cultuurhistorische elementenkaart uiterwaarden riviergebied: passage Lek door A27 (Popta & Arnoldussen, 2015)

Figuur3.48b Cultuurhistorische elementenkaart uiterwaarden riviergebied: passage Merwede door A27 (Popta & Arnoldussen, 2015)

4 Archeologisch bureauonderzoek

4.1 Archeologisch beleid

4.1.1 Gemeentelijk beleid

Door alle gemeenten in het onderzoeksgebied is een eigen beleidskaart opgesteld. In de gemeentelijke beleidskaarten zijn bekende archeologische waarden en veelal een gebiedsanalyse op basis van onder meer de bodemkaart, geomorfologische kaart en het AHN opgenomen. Het gemeentelijk beleid van de betreffende gemeenten wordt hieronder toegelicht. Uitsneden van alle gemeentelijke beleidskaarten inclusief legenda's zijn opgenomen in Bijlage 4. Hierin wordt de zelfde volgorde gehanteerd (van noord naar zuid) als in deze paragraaf.

Provincie Utrecht

Gemeente Houten

De gemeente Houten heeft een eigen beleidskaart.⁴ Het merendeel van het plangebied is in een zone zonder of met een lage archeologische verwachting gelegen (Categorie 5). Alleen voor m.e.r.-plichtige projecten en projecten die onder de tracéwet vallen wordt nader onderzoek verlangd. Verder loopt de westelijke op- en afrit van Houten (afrit 29, circa 250 m) door een zone met een hoge verwachting (Categorie 3). Onderzoek is vereist bij ingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 0,5 m –mv. Het plangebied ten zuiden van het Amsterdam-Rijnkanaal loopt over een lengte van circa 250 m aan beiden kanten van de A27 door een zone met een gematigde archeologische verwachting. Onderzoek is vereist bij ingrepen groter dan 5.000 m² en dieper dan 1,0 m –mv. Een vergunning wordt verleend indien archeologie in voldoende mate is onderzocht.

Gemeente Nieuwegein

Voor de gemeente Nieuwegein is een archeologische beleidsadvieskaart beschikbaar.⁵ Hierop zijn Archeologisch Waardevolle Verwachtingsgebieden (AWV) aangegeven inclusief het vigerend beleid. Waar het plangebied de stroomgordel van de Wiersch kruist is AWV 3 van toepassing. Hiervoor geldt dat bij bodemingrepen dieper dan 1,50 m –mv. en plangebieden groter dan 2.500 m² inventariserend archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Nabij de stroomgordel/uiterwaarde van de Lek is AWV 5 van toepassing waar bij bodemingrepen dieper dan 0,3 m –mv. en plangebieden groter dan 5.000 m² inventariserend veldonderzoek noodzakelijk is. Ook kruist het plangebied drie historische linten met waarde AWV 2. Inventariserend veldonderzoek wordt hier bij bodemingrepen dieper dan 0,3 m –mv. en plangebieden groter dan 500 m² noodzakelijk geacht. De tussenliggende gebieden hebben de waarde AWV 6. Bij bodemingrepen dieper dan 1,5 m –mv. en gebieden groter dan 10.000 m² wordt onderzoek noodzakelijk geacht.

Gemeente Vianen

Het beleid van de gemeente Vianen is vastgelegd in de archeologische beleidskaart.⁶ Op de beleidskaart kruist het plangebied op vier locaties een Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied

---

⁴ Hessing & Klerks 2007 – kaartenbijlage 8

⁵ Kloosterman et al. 2011

⁶ Sprangers et al. 2011

(AWV) met waarde 2. Dit is nabij de Lekdijk, het stuk tussen de Lange Dreef en de Biezenweg, de Bolgerijnse kade en de Achterkade. Ook net ten zuiden van op- en afrit Hagestein (27) is een gebied met waarde 3 gelegen. In gebieden met verwachtingswaarde 3 geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden groter dan 30 m² en bodemingrepen dieper dan 0,3 m –mv. De zone van de Lek tot net ten noorden van de Bolgerijse Kade heeft, waar AWV 3 niet van toepassing is, kent grotendeels AWV 2. Voor AWV 2 geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden groter dan 2.500 m² en bodemingrepen dieper dan 0,3 m –mv. Ook in het zuiden van de gemeente is nog een strook gelegen met AWV 2. In het zuidelijke gedeelte van de gemeente Vianen kruist het plangebied daarnaast zone AWV 5, waarvoor alleen onderzoek noodzakelijk wordt geacht bij plangebieden met een omvang groter dan 10.000 m².

Door de gemeente Vianen (Dhr. C. de Jong, 2009) is aangegeven dat nabij de AMK-terreinen (knooppunt Everdingen, Autenase Kade), of binnen een straal van 50 m rondom, nader archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Op basis van het Inpassingsontwerp blijft de voorziene verstoring als gevolg van de verbreding van de A27 buiten de bufferzone van 50 m. Daarnaast dient bij de verbreding van de A27 in oostelijke richting tussen de afrit Hagestein (27) en de Lange Dreef uitgebreid onderzoek plaats te vinden naar een vermoedelijke nederzetting uit de ijzertijd. Rekening moet worden gehouden met een opgraving.

Provincie Zuid-Holland

Gemeente Zederik, Giessenlanden en Gorinchem

Voor de regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden is één archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart opgesteld waar onder andere de gemeenten Zederik, Giessenlanden en Gorinchem in zijn opgenomen.⁷ Diverse stroomgordels, crevasses, rivierduinen en historische linten kruisen het onderzoeksgebied waarvoor een specifiek beleidsadvies is opgenomen. De stroomgordels hebben een hoge verwachting waar voor geldt dat bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 0,3 of 1,5 m –mv. (afhankelijk van diepteligging stroomgordel) archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Opgemerkt wordt dat de gereconstrueerde ligging van een aantal stroomgordels is veranderd in de nieuw beschikbare dataset.⁸ Voor de rivierduinen geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden met een oppervlak groter dan 250 m² en dieper dan 1,5 m –mv. Op een aantal locaties direct naast het plangebied heeft het rivierduin een zeer hoge verwachting en is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij ingrepen dieper dan 0,3 m –mv en plangebieden groter dan 50 m². De crevasses en de uiterwaarden hebben een middelmatige verwachting waarvoor geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij ingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 0,3 m –mv. Nabij de historische linten geldt dat bij bodemingrepen groter dan of gelijk aan 100 m² en dieper dan 0,3 m –mv. onderzoek noodzakelijk is. Bij woonheuvels geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij ingrepen groter dan of gelijk aan 30 m² (100 m² voor de gemeente Zederik) en dieper dan 0,3 m –mv. In de tussenliggende gebieden, veelal de komgebieden, geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij ingrepen groter dan of gelijk aan 10000 m² en dieper dan 0,3 cm –mv.

---

⁷ Boshoven 2012

⁸ Cohen et al. 2012

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Werkendam

De gemeente Werkendam heeft een eigen archeologische beleidskaart.⁹ Het plangebied kruist diverse stroomgordels, historische kernen en een rivierduin (< 5,0 m –mv.) waarvoor geldt dat bij een plangebied met een omvang van meer dan 50 of 100 m² archeologisch onderzoek noodzakelijk wordt geacht. De ondergrens van de verstoringsdiepte is afhankelijk van de diepteligging van de stroomgordel, in de historische kernen wordt onderzoek noodzakelijk geacht bij een verstoring van meer dan 0,3 m –mv. Echter voor het plangebied waarbinnen een zoetgetijdendek van de St. Elizabethsvloeden uit 1421 (dek 1-3 m dik) aanwezig is, geldt dat de verwachting tot 1,0 m –mv onzeker is.¹⁰ De top van een aantal stroomgordels is binnen 1,0 m –mv. gelegen: de Rijswijk, Werken, Almkerk, Dussen en Hank stroomrug (zie ook tabel 2.1). Opgemerkt wordt dat de gereconstrueerde ligging van een aantal stroomgordels is veranderd in de nieuw beschikbare dataset.¹¹ Waar het plangebied geen stroomgordel, historische bewoningslint of rivierduin kruist geldt dat onderzoek alleen noodzakelijk is bij onder meer MER-plichtige projecten en projecten onder de Tracéwet.

Voor de locaties waar het plangebied een historisch bewoningslint kruist wordt aanbevolen een bureauonderzoek uit te voeren eventueel aangevuld met een veldinspectie. In gebieden met een middel hoge (groen) en hoge verwachting (bruin) wordt aanbevolen bureauonderzoek uit te voeren, aangevuld met veldonderzoek. Deze gebieden betreffen met name de stroomgordels. Nabij de rivierduin is onderzoek noodzakelijk bij een verstoringsdiepte vanaf 5,0 m –mv.

Gemeente Geertruidenberg

Voor de gemeente Geertruidenberg is een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart beschikbaar. Het plangebied kruist boven Raamsdonkveer een zone met middelhoge verwachting waarvoor geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden met een omvang van meer dan 100 m² en een diepte van 0,6 m –mv. Ook bij de nieuw te ontwikkelen af- en toerit naar Raamsdonkveer vanaf de A59 kruist het plangebied de zone met middelhoge verwachting. Nabij het knooppunt Hoopolder loop het plangebied door een zone met hoge verwachting waarvoor geldt dat onderzoek noodzakelijk is ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 0,4 m –mv. Het plangebied ten zuidwesten van Raamsdonkveer loopt door de zuidelijke rand van een beschermd AMK-terrein (AMK-nr. 579 en 15307). Hiervoor geldt dat geen enkele bodemversturende activiteiten zijn toegestaan. Behoud in situ is het uitgangspunt. Alle bodemversturende activiteiten zijn hier vergunningsplichtig (Monumentenvergunning).

Gemeente Oosterhout

Voor de gemeente is een beleidskaart beschikbaar.¹² Alleen een deel van de op- en afrit ten zuiden van de A59 valt binnen de gemeentegrenzen van Oosterhout. Deze ligt in een zone met middelhoge verwachting waarvoor geldt dat onderzoek noodzakelijk is bij plangebieden met een omvang van 100 m² of meer en met een werkdiepte van 0,5 m –mv. Het overige deel van het plangebied heeft een lage archeologische verwachting waarvoor alleen archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij

---

⁹ Ellenkamp 2010; Peeters & Ellenkamp 2010

¹⁰ Werkendam deel 2. P. 29

¹¹ Cohen et al. 2012

¹² Koopmanschap & Visser-Poldervaart 2011

ontgravingen en/of MER-plichtige projecten en/of projecten met een planoppervlak van 5 hectare of meer.

4.2 Bekende archeologische waarden

In opdracht van Rijkswaterstaat Noord-Brabant is in februari 2010 door Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie een inventarisatie gemaakt van de bekende archeologische, cultuurhistorische en aardkundige waarden nabij de A27 tussen de knooppunten Lunetten – Hooipolder.¹³ Het destijds onderzochte tracé komt nagenoeg overeen met het huidige onderzoeksgebied, enkel het noordelijk deel van het destijds onderzochte tracé, knooppunt Lunetten, valt niet onder huidig onderzoeksgebied. Het noordelijk deel van huidig onderzoeksgebied start ten westen van Houten, circa 1 km ten noorden van het Amsterdam-Rijnkanaal. De inventarisatie geeft een goed beeld van de tot 2010 bekende AMK-terreinen, waarnemingen en uitgevoerde onderzoeken. In huidig onderzoek zal met name de aandacht liggen op de bekende archeologische waarden (AMK-terreinen, waarnemingen en uitgevoerde onderzoeken) die hier vanaf 2010 in het onderzoeksgebied bij zijn gekomen. Voor de bekende archeologische waarden tot 2010 wordt verwezen naar het bureauonderzoek van Vestigia Archeologie & cultuurhistorie. Daarnaast is veelal op de gemeentelijke beleids- en verwachtingskaarten een duidelijk overzicht gegeven van de bekende waarden inclusief (beschermde) monumenten (Bijlage 4).

De ligging van zowel oude als nieuwe (na 2010) AMK-terreinen, waarnemingen en onderzoeken is opgenomen op kaart 401317-ARCHIS in de kaartenbijlage.

4.2.1 AMK-terreinen

In het onderzoeksgebied zijn 14 AMK-terreinen gelegen (zie ook bijlage 3a). Hieronder is een korte omschrijving van de AMK-terreinen en hun ligging opgenomen, aangezien specifieke eisen kunnen gelden voor het uitvoeren van werkzaamheden op deze terreinen. Sinds 2010 zijn geen nieuwe AMK-terreinen in het onderzoeksgebied opgenomen. De opsomming van de terreinen is van noord naar zuid langs het plangebied gegeven.

In de gemeente Houten zijn drie AMK-terreinen gelegen ten oosten van het plangebied, de terreinen worden naar verwachting niet bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden. Het betreffen een laat-middeleeuws kasteelterrein met een voorterrein (AMK-nr. 826, 11512) en de resten van een laat middeleeuwse houten versterking (AMK-nr. 827). De terreinen met AMK-nr. 826 en 827 zijn wettelijk beschermd en hebben een zeer hoge archeologische waarde. Het AMK-terrein 11512 heeft een hoge waarde. Geen van deze terreinen (rekening houdend met een bufferzone van 50 m) zal echter bij de verbreding van de A27 worden verstoord.

In de gemeente Vianen zijn eveneens drie AMK-terreinen in het onderzoeksgebied gelegen. Dit betreft het terrein met de restanten van kasteel Hagestein en de resten van de stadsvorming van Hagestein (AMK-nr. 10703), dat op de rand van het onderzoeksgebied is gelegen. Het terrein wordt

---

¹³ Eimerman et al. 2010

niet bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast is één AMK-terrein gelegen binnen knooppunt Everdingen met een niet nader bepaalde nederzetting uit de late middeleeuwen (AMK-nr. 10704). Het terrein ligt tegen het plangebied aan. Het derde terrein (AMK-nr. 6761) ligt eveneens tegen het plangebied aan en betreft een terrein met bewoningssporen uit vermoedelijk de bronstijd. Het terrein is gelegen op een donk (rivierduin) en ligt tegen het plangebied aan. De donk is ook aan de westzijde van de A27 gelegen. Alle drie de terreinen hebben een hoge archeologische waarde, maar zijn niet wettelijk beschermd. Geen van deze terreinen (rekening houdend met een bufferzone van 50 m) zal echter bij de verbreding van de A27 worden verstoord.

In de gemeente Giessenlanden zijn zes AMK-terreinen in het onderzoeksgebied gelegen. Op de rand van het onderzoeksgebied liggen twee beschermde terreinen met een laat middeleeuwse huisterp (AMK-nr. 738) en een onbepaalde nederzetting uit vermoedelijk het neolithicum (AMK-nr. 739). Hier direct naast is nog één terrein (AMK-nr. 10447) met een vermoedelijke nederzetting uit het mesolithicum – neolithicum gelegen; dit terrein is niet wettelijk beschermd. De drie bovengenoemde terreinen hebben een zeer hoge archeologische waarde. De terreinen worden niet bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden. Iets verder naar het zuiden liggen twee terreinen (AMK-nr. 6792 en 10445) waar bewoning op donken is aangetoond. De terreinen hebben een zeer hoge archeologische waarden maar zijn niet wettelijk beschermd. De bewoningssporen dateren uit het mesolithicum en/of neolithicum en late middeleeuwen. Het terrein met AMK-nr. 10445 ligt direct tegen het plangebied aan (en zal in het uiterste westen worden verstoord bij het graven van een nieuwe sloot), het terrein met AMK-nr. 6792 ligt circa 100 m van het plangebied af. Het laatste terrein in de gemeente Giessenlanden ligt ten noordwesten van Gorinchem en betreft een terrein van zeer hoge archeologische waarden (AMK-nr. 10460), maar is niet wettelijk beschermd. Het terrein bevat sporen van bewoning uit de vroege tot late middeleeuwen, een rurale middeleeuwse vindplaats in een nat gebied. Het terrein wordt echter niet bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden.

In de gemeente Woudrichem is één terrein (AMK-nr. 4900) van hoge archeologische waarde gelegen. Het betreft een kasteelterrein daterend uit de late middeleeuwen. Het terrein ligt buiten het plangebied en wordt niet bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden.

Het laatste AMK-terrein betreft het wettelijk beschermde terrein van zeer hoge archeologische waarde van het voormalige kloosterterrein uit de late middeleeuwen beneden Geertruidenberg bij Raamsdonksveer. Het terrein heeft twee AMK-nummers doordat het in twee (voormalige) gemeenten lag (AMK-nr. 579 en 15307). De rand van het terrein valt binnen het plangebied. Er zal hier in eerste instantie gestreefd moeten worden naar behoud in situ (beperkte verplaatsing van het tracé naar het zuiden). Mocht dat niet mogelijk blijken, dan zal een Monumentenvergunning moeten worden aangevraagd, waaraan een opgraafplicht van het te verstoren deel van het AMK-terrein zal zijn gekoppeld.

Opgemerkt wordt dat door Eimerman *et al.* een uitgebreide beschrijving van de betreffende AMK-terreinen nabij het onderzoeksgebied is gegeven.¹⁴

---

¹⁴ Eimerman *et al.* 2010

4.2.2 Waarnemingen

In de gemeente Houten zijn sinds de inventarisatie van Eimerman *et al.* geen nieuwe waarnemingen gedaan. De waarnemingen die in de gemeente Houten liggen, zijn met name te relateren aan de ligging van de Jutphaas stroomgordel (vuurstenen afslag laat neolithicum – ijzertijd), het laat-middeleeuwse kasteelterrein en de houten versterking (AMK-nr. 826 en 827).¹⁵

Ten westen van de A27 en net ten noorden van de afrit Houten (afrit 28) zijn in de gemeente Nieuwegein een viertal nieuwe waarnemingen beschikbaar sinds 2010. Alle vier de waarnemingen hebben het toponiem 't Klooster, een plangebied dat wordt ingericht als bedrijventerrein. Twee waarnemingen zijn direct naast het plangebied gelegen. Eén waarneming (WNG-nr. 424503) is afkomstig van proefsleuvenonderzoek waarbij vondstmateriaal is verzameld dat afkomstig is van direct onder de bouwvoor tot een diepte van 0,8 m –mv. Het vondsmateriaal dateert uit de Romeinse tijd, de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Het aantal geringe sporen en het vondsmateriaal leveren geen onmiddellijke aanwijzingen voor een nederzetting. Wel betreft het vondsten die, in correlatie met het landschappelijke verhaal, gezien moeten worden in het licht van een actief agrarisch landgebruik gedurende de betreffende periodes. De tweede waarneming (WNG-nr. 433946) betreft houtskool en flinters verbrand bot, die mogelijk wijzen op het voorkomen van een seizoens- of extractiekamp of kleinere activiteitszones uit de midden en/of late steentijd net ten noorden van afrit 28.¹⁶ Het proefsleuvenonderzoek toont echter aan dat geen vindplaats aanwezig is binnen het onderzoeksgebied. Er kan echter niet worden uitgesloten dat deze elders wel aanwezig is op de oeverafzettingen van de Wiersch Stroomgordel.¹⁷ De derde waarneming (WNG-nr. 433983) ligt op enkele honderden meters ten westen van de A27 en betreft fragmenten houtskool die in de top van de oudere fluviatiele afzettingen (Wiersch en Benschop stroomgordel) zijn aangetroffen. Het houtskool kan verband houden met de aanwezigheid van prehistorische bewoners in het gebied, echter valt een natuurlijke oorsprong niet uit te sluiten. De laatste waarneming (WNG-nr. 438325) is op circa 500 meter afstand van het plangebied gelegen en betreft een ophogingspakket en/of gedeeltelijke demping van de voormalige vaargeul van de Houtense wetering.

Nabij het Lekkanaal en circa 500 meter ten westen van afrit 28 zijn vanaf 2010 twee nieuwe waarnemingen gedaan bij veldonderzoek in verband met de uitbreiding van het Lekkanaal in de gemeente Nieuwegein. De waarnemingen dateren uit het mesolithicum tot en met de ijzertijd; nadere informatie is niet beschikbaar. In de beschrijving van bijbehorend onderzoek worden vijf locaties benoemd waar mogelijk archeologische resten uit de middeleeuwen-nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn. Dit betreffen ontginningsassen, een vermoedelijke molenplaats en de Houtense wetering.¹⁸

In de gemeente Vianen zijn er nabij de Biezenweg drie nieuwe waarnemingen beschikbaar. Het betreft een vindplaats op de oeverafzettingen van de Hagesteinstroomgordel. De oudste bewoningssporen dateren uit de 13e -14e eeuw. Het betreft een omgreppeld terrein waarbinnen zich een bijgebouw en mogelijk nog twee spiekers bevinden. Sporen van de boerderij zijn niet aangetroffen. In de 15e eeuw heeft het gebied een rol gespeeld in de belegering van kasteel Hagestein in 1405. Militaire voorzieningen, zoals een brede loopgraaf en een T-vormige greppel, zijn

---

¹⁵ Eimerman et al. 2010, p. 23

¹⁶ Jansen 2011

¹⁷ Schrijer 2014

¹⁸ Jansen & Sprangers 2012

hier overblijfselen van.¹⁹ Ook in Eimermans *et al.* worden enkele waarnemingen langs de Biezenweg vermeld. Verder is nog een concentratie waarneming (van voor 2010) aanwezig net ten zuiden van afrit 27, aan de oostzijde van de A27. Vermoedelijk gaat het om ijzertijd- tot inheems-Romeins aardewerk dat afkomstig is uit de top van de oeverafzettingen (WNG-nr. 57710). Ook aan de westzijde van de A27 zijn scherven ijzertijdaardewerk aangetroffen (WNG-nr. 8630).

Ten zuiden van knooppunt Everdingen zijn geen nieuwe waarnemingen gedaan. Voor een overzicht van de waarnemingen in dit deel van het onderzoeksgebied wordt verwezen naar bijlage 3b, kaart 401317-ARCHIS en Eimerman *et al.*²⁰

4.2.3 *Eerder uitgevoerde onderzoeken*

(NB: bij de upgrade naar ARCHIS 3 is de oude ARCHIS II uit de lucht gehaald, terwijl de nieuwe versie nog maar zeer beperkt toegankelijk is. Waar voor de waarnemingen en AMK-terreinen bij Antea Group voldoende data *off-line* beschikbaar waren, gold dat niet voor gegevens betreffende uitgevoerd onderzoek (met uitzondering van de ligging van onderzochte terreinen; zie hiervoor kaart 401317-ARCHIS in de kaartenbijlage).

4.3 **Archeologische verwachting**

4.3.1 *Bestaande verwachtingskaarten*

4.3.1.1 **IKAW**

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

Binnen het onderzoeksgebied zijn de stroomruggen aangemerkt als zones met een middelhoge en de ondieper gelegen stroomgordels als zones met een hoge trefkans. De tussenliggende komgebieden kennen overwegend een lage trefkans.

4.3.1.2 **Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden**

De archeologische verwachtingskaart voor de uiterwaarden geeft een specifieke archeologische verwachting voor de uiterwaarden.²¹ Het plangebied kruist de uiterwaarden van de Lek, de Boven Merwede en de Bergsche Maas. De uiterwaarden van de Lek hebben grotendeels een lage trefkans voor archeologie op land. De noordelijkste strook tegen de dijk aan heeft een middelhoge trefkans voor de 14e tot 17e eeuw. Het rivierzand heeft grotendeels een trefkans op aquatische archeologie tussen 1 tot 6 m –mv en de vaargeul heeft een lage tot middelhoge verwachting voor maritieme archeologie (jonger dan 1850 na Chr.). De uiterwaarden ten zuiden van de Lek zijn afgegraven. De uiterwaarden van de Boven Merwede hebben eveneens grotendeels een lage trefkans op

¹⁹ Jordanov 2005; Leijnse 2011

²⁰ Eimerman *et al.* 2010, p. 26, 29

²¹ Cohen *et al.* 2014

archeologie op het land. Een kleine strook ten oosten van de A27 heeft een hoge trefkans; ten westen hiervan ligt een bedrijventerrein waarvan onbekend is of de bouw hiervan versterking heeft veroorzaakt. De geul van Boven Merwede zelf heeft een lage trefkans op watergerelateerde archeologie. De uiterwaarden van de Bergsche Maas hebben grotendeels een hoge trefkans op archeologie op het land. Direct naast de geul ligt een kleine zone met een lage trefkans voor archeologie op het land en een trefkans op archeologie in het rivierzand.

4.3.1.3 Gemeentelijke verwachtingskaarten

Door alle gemeenten in het onderzoeksgebied is een archeologische verwachtings- en/of beleidskaart opgesteld. In paragraaf 4.1.3 zijn deze kaarten besproken vanuit het oogpunt van gemeentelijk beleid, hier zullen ze worden behandeld vanuit inhoudelijk, archeologisch oogpunt. Op de verwachtingskaarten zijn bekende archeologische waarden en veelal een gebiedsanalyse op basis van onder meer de bodemkaart, geomorfologische kaart en het AHN opgenomen waardoor een nauwkeurig overzicht is gegeven van de te verwachten archeologische waarden in het gebied. Wel is de gereconstrueerde ligging van een aantal stroomgordels veranderd in de nieuwe dataset van stroomgordels.²² Dit betreft voornamelijk enkele stroomgordels in Werkendam en de Alblasserwaard. De archeologische verwachtingskaarten worden hieronder per gemeente van noord naar zuid toegelicht.

Uitsneden van alle gemeentelijke beleidskaarten inclusief legenda's zijn opgenomen in Bijlage 4. Hierin wordt de zelfde volgorde gehanteerd (van noord naar zuid) als in deze paragraaf.

Provincie Utrecht

Gemeente Houten

De gemeente Houten heeft een eigen waarden- en verwachtingenkaart.²³ Het merendeel van het plangebied is in een zone zonder of met een lage archeologische verwachting gelegen (Categorie 5). Het betreft over het algemeen laaggelegen, natte bodems, waar weinig archeologische vondsten zijn gedaan. De westelijke op- en afrit van Nieuwegein (afrit 28) loopt (circa 250 m) door een zone met een hoge verwachting (Categorie 3). Op deze locatie snijdt het plangebied de Jutphaasstroomgordel aan, waarvan de top van de stroomgordel binnen 2,5 m –mv. is gelegen. Archeologische sporen uit verschillende perioden vanaf de midden-bronstijd kunnen worden verwacht. Verder loopt het plangebied aan beide kanten van de A27 ten zuiden van het Amsterdam-Rijnkanaal over een lengte van circa 250 m door een zone met een gematigde archeologische verwachting. Het betreft de stroomgordel van de Wiersch (nr. 183) op een diepte van meer dan 2,5 m –mv. Er zijn in de omgeving van deze stroomrug geen archeologische sporen aangetroffen die in relatie met de stroomrug kunnen worden gebracht, maar gericht onderzoek heeft niet plaatsgevonden. In theorie kan een dunne spreiding aan vroeg-prehistorische vindplaatsen (neolithicum) worden verwacht.²⁴

Gemeente Nieuwegein

De gemeente Nieuwegein heeft een archeologische verwachtingskaart prehistorie – Romeinse tijd en middeleeuwen – nieuwe tijd.²⁵ Op de verwachtingskaart voor de prehistorie – Romeinse tijd heeft de

---

²² Cohen et al. 2012

²³ Hessing & Klerks 2007 – Kaartenbijlage 7

²⁴ Hessing & Klerks 2007

²⁵ Kloosterman et al. 2011 – kaartbijlage 4 en 5

stroomrug van de Wiersch een middelhoge verwachting voor sporen uit het laat mesolithicum - midden neolithicum. De top van het beddingzand komt tussen de 2,5 en de 4,0 m –NAP voor. Vindplaatsen op deze stroomgordel zijn niet bekend, maar sporen uit de periode laat mesolithicum – midden neolithicum kunnen worden verwacht. De stroomgordel/uiterwaarden van de Lek hebben een middelhoge verwachting voor de periode laat mesolithicum – midden neolithicum en Romeinse tijd. Aan weerszijden van de stroomruggen ligt een zone waarin crevasse-complexen kunnen voorkomen. Deze zone heeft een onbekende archeologische verwachting voor de periode paleolithicum – midden neolithicum. De tussenliggende gebieden hebben een onbekende archeologische verwachting voor de periode paleolithicum – mesolithicum en een lage verwachting voor de overige periodes. De verwachtingswaarde is gebaseerd op het dieper gelegen dekzandlandschap. Op de verwachtingskaart voor de middeleeuwen – nieuwe tijd zijn drie linten (150 m breed) aangegeven met een hoge verwachting voor de periode middeleeuwen – nieuwe tijd, het betreffen ontginningsassen en historische terreinen. De uiterwaarden van de Lek hebben een middelhoge tot hoge verwachting (hoog voor middeleeuwen – nieuwe tijd: bewoning).

Gemeente Vianen

De gemeente Vianen heeft een archeologische verwachtingskaart prehistorie – Romeinse tijd en middeleeuwen – nieuwe tijd.²⁶ Hierop hebben de Vuylkoop (incl. crevassecomplex) en de Hagestein stroomrug een hoge verwachting voor de prehistorie – Romeinse tijd. De Benschop, Tienhoven, Autena en Kortenhoeven stroomrug hebben een middelhoge verwachting. Het rivierduin heeft een hoge verwachting (1,7 m –mv. oostzijde A27). Op de verwachtingskaart voor de periode middeleeuwen - nieuwe tijd hebben de ontginningsassen Lekdijk, Biezenweg, Bolgerijsekade en Achterkade een hoge verwachting voor de periode middeleeuwen - nieuwe tijd. De stroomgordels van de Lek en de Hagestein hebben een middelhoge verwachting voor deze periode. De overige gebieden, met name de komgronden, hebben een lage verwachting.

Provincie Zuid-Holland

Gemeente Zederik, Giessenlanden en Gorinchem

Voor de regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden is één archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart opgesteld waar onder andere de gemeenten Zederik, Giessenlanden en Gorinchem in zijn opgenomen.²⁷ In het onderzoeksgebied zijn diverse stroomgordels, crevasses, rivierduinen/donken en historische bebouwingslinten aanwezig. De stroomgordels hebben alle een hoge verwachting voor de periode prehistorie tot middeleeuwen. De verwachting is onderverdeeld aan de hand van de diepteligging van de betreffende afzettingen met archeologische verwachting. De crevasse-systemen hebben een middelmatige verwachting. In het onderzoeksgebied zijn daarnaast een aantal rivierduinen/donken met een zeer hoge verwachting voor archeologische waarden uit de periode prehistorie tot middeleeuwen aanwezig. De historische linten/ontginningsassen hebben overwegend een middelmatige verwachting voor de late middeleeuwen en nieuwe tijd, wel zijn diverse woonheuvels op de linten aangegeven met een zeer hoge verwachting voor dezelfde periode.

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Werkendam

²⁶ Sprangers et al. 2011

²⁷ Boshoven 2012

In de beleidskaart van de gemeente Werkendam is tevens een verwachtingswaarde opgenomen.²⁸ De verwachtingswaarde voor de stroomruggen en het rivierduin is middelhoog (groen) of hoog (bruin). In het algemeen kan worden aangenomen dat de ouder en dieper gelegen stroomgordels een middelhoge verwachting hebben en de jongere stroomgordels een hoge verwachting. De stroomgordels hebben een verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden uit de periode vroeg neolithicum – late middeleeuwen. De tussengelegen komgebieden hebben een lage archeologische verwachting.

Gemeente Geertruidenberg

Voor de gemeente Geertruidenberg is een gemeentelijke verwachtingskaart beschikbaar.²⁹ Het bijgeleverde onderzoeksrapport betreft een conceptversie. Het plangebied kruist tweemaal een zone met middelhoge verwachting en eenmaal een zone met hoge verwachting. De hoge archeologische verwachting is gebaseerd op het voorkomen van dekzandruggen, oeverwallen en de historische bebouwingslinten. De middelhoge verwachting is gebaseerd op het voorkomen van dekzandruggen en pleistocene rivierafzettingen in de ondergrond.

Gemeente Oosterhout

Alleen het uiterste zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is in de gemeente Oosterhout gelegen. Op de verwachtingskaart is zichtbaar dat het onderzoeksgebied grotendeels een lage archeologische verwachting heeft en dat ontgroningen hebben plaatsgevonden in het gebied.³⁰ Enkel het tracé aan de zuidkant van de A59 heeft een middelhoge verwachting door de ligging in een beekdal.

4.3.2 *Gespecificeerde archeologische verwachting*

Het onderzoeksgebied is grotendeels in het rivierengebied gelegen en gaat naar het zuiden toe over in het Brabantse zandgebied. Tussen de grote rivieren in snijdt het plangebied het westelijk veengebied. Bij Raamsdonkveer en Geertruidenberg is het veen weggeslagen tijdens stormvloeden en is zeeklei afgezet. In het onderzoeksgebied komen een aantal specifieke landschappelijke eenheden naar voren die geschikt zijn (geweest) voor bewoning en waar de kans op het aantreffen van archeologische waarden het hoogst is. Het gaat met name om het pleistocene dekzand en enkele rivierduinen, de holocene stroomgordels inclusief crevasseafzettingen en ontginningsassen/bewoningslinten. Deze landschappelijke eenheden zijn op nagenoeg alle gemeentelijke verwachtingskaarten aangegeven met een middelhoge tot zeer hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden.

Pleistocene dekzand en rivierduinen

Op het pleistocene dekzand kunnen bewoningssporen uit het paleolithicum tot de nieuwe tijd worden verwacht, afhankelijk van de diepteligging van het dekzand. In het rivierengebied werd het pleistocene zand al snel te nat voor bewoning en afgedekt door holocene sedimenten en worden voornamelijk sporen uit het paleolithicum tot mesolithicum verwacht. Door de diepe ligging is de kans op het aantreffen van archeologische waarden meestal laag. Meer naar het zuiden toe heeft het dekzand langer aan het oppervlak gelegen en waren met name de hogere dekzandruggen voor lange

---

²⁸ Ellenkamp 2010; Peeters & Ellenkamp 2010

²⁹ Boshoven 2007

³⁰ Koopmanschap & Visser-Poldervaart 2011

tijd een geschikte bewoningslocatie. Waar het pleistocene zand dicht onder het oppervlak voorkomt, heeft dit een middelhoge tot hoge verwachting voor alle periodes.

Voor de rivierduinen geldt eveneens een middelhoge tot zeer hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische bewoningssporen uit de periode paleolithicum tot nieuwe tijd. De rivierduinen zijn door hun hoge ligging in het landschap vaak voor langere periodes gewilde bewoningslocaties geweest. De flanken van de rivierduinen liggen vaak grotendeels onder een meters dik pakket holocene afzettingen. De toppen van de rivierduinen kunnen tot aan of net onder het maaiveld reiken.

Stroomgordels en crevasseafzettingen

Nagenoeg alle stroomgordels hebben een middelhoge tot hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische bewoningssporen. Afhankelijk van de ouderdom van de stroomgordel (zie tabel 2.1) kunnen sporen van bewoning vanaf circa het neolithicum tot en met de nieuwe tijd aangetroffen worden. De oudste bewoningssporen liggen op de dieper gelegen stroomgordels, naarmate de stroomgordels hoger liggen worden archeologische sporen uit jongere periodes verwacht. De oeverwallen van de rivieren vormde door hun relatief hoge ligging ten opzichte van de lager gelegen kommen gewilde bewoningslocaties en waren zeer geschikt voor landbouw, daarnaast vormden zij vaak belangrijke routes door de nattere komgebieden.

Crevasse hebben over het algemeen net als de stroomgordels een relatief hoge ligging echter zijn deze kleiner dan de stroomgordels en worden er met name kleinschaligere vondstlocaties verwacht.

De komgebieden zijn over het algemeen minder geschikt geweest voor bewoning doordat deze lager gelegen zijn en hier nattere condities heersten. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten is daardoor laag, echter kan nooit worden uitgesloten dat zich archeologische waarden in komgebieden bevinden. In de kommen kunnen onder meer knuppelpaden en vondsten gerelateerd aan jacht en rituele depositie worden aangetroffen.

Bewoningslinten/ontginningsassen

De eerste bewoningslinten dateren uit het begin van de late middeleeuwen en zijn ontstaan langs de ontginningswegen die het onderzoeksgebied doorsnijden. Gedurende de eeuwen die volgden zijn steeds nieuwe bewoningslinten ontstaan. De kans op het aantreffen van archeologische waarden is middelhoog aangezien slechts delen van de bewoningslinten bewoond zijn geweest. Overigens zijn de bewoningslinten vrijwel altijd gelegen op stroomgordels. Op de locaties waar wel bewoning is geweest kan plaatselijk een hogere vondsdichtheid gelden. Zo komen in de Alblasserwaard woonheuvels voor, die tot op heden in het landschap zichtbaar zijn en veelal de basis van de diverse bewoningslinten vormen.³¹ De woonheuvels hebben naast een cultuurhistorische waarde een zeer hoge archeologische verwachtingswaarde. De meeste woonheuvels dateren uit de eerste helft van de late middeleeuwen en zijn al dan niet in meerdere fases opgeworpen. In de heuvels kunnen resten van een langere continue bewoningsgeschiedenis met meerdere bewoningsfasen worden verwacht.

Omvang

De omvang van de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen/resten in het onderzoeksgebied varieert sterk. Tijdelijke kampementen uit het paleolithicum en mesolithicum zijn vaak van geringe

---

³¹ Boshoven 2012

omvang, te denken valt aan een straal van 10 tot 40 meter. Nederzettingen vanaf het neolithicum bestaan vaak uit één of meerdere huizen, en kunnen een omvang hebben gehad tot meer dan 1 ha. In het geval van menselijke begravingen kan het gaan om geïsoleerde graven tot grafvelden van enkele honderden tot duizenden vierkante meters.

Complextypen

Paleolithicum en mesolithicum: resten die samenhangen met de mobiele leefwijze van de mens, zoals kleine kampementen die slechts tijdelijk werden bewoond. Deze vindplaatsen zijn met name te herkennen aan vuursteenconcentraties en haardkuilen.

Neolithicum tot en met de Romeinse tijd: resten van huizen/nederzettingen (paalgaten, haardplaatsen, greppels, funderingen), alsmede schuren, spiekers en opstallen. Verder kunnen sporen van agrarische activiteit worden aangetroffen, zoals erfafscheidingen.

Middeleeuwen tot en met nieuwe tijd: woonheuvels, nederzettingen en resten van ambachtelijke en agrarische activiteit worden verwacht (bijvoorbeeld greppels).

Uiterlijke kenmerken

Paleolithicum en mesolithicum: vuursteenverspreiding, indicaties van bewerking van vuursteen, halffabrikaten, productieafval, productiegereedschap o.a. geweiknoppen en klopstenen. Indicatie van kortdurende nederzetting/kamp: haardkuilen, verbrand vuursteen. Indicaties van jacht/voedselverzameling en -bereiding: werktuigen, spitsen, bijlen, schrabbers, stekers.

Vroeg-neolithicum tot en met nieuwe tijd: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), muurresten/funderingsleuven, greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen, knuppelpaden/routes. Tussen het laat-neolithicum en in de vroege middeleeuwen: periode-specifieke wijze van het begraven / cremen van de doden (al dan niet met grafgiften).

Verstoring

Het is lastig aan te geven waar in het plangebied verstoring van de bodem heeft plaatsgevonden. Voor de gemeente Werkendam is aangegeven dat een zoetgetijdendek van de St. Elizabethsvloeden uit 1421 (dek 1-3 m dik) de jongere holocene afzettingen bedekt. Het plangebied ligt op de rand van dit zoetgetijdendek. Het is onbekend hoe dik deze getijdenafzettingen exact zijn in het plangebied en of de overstromingen erosie van de ondergelegen stroomgordels hebben veroorzaakt. Doordat het plangebied op de rand van het overstromingsgebied is gelegen, is de erosie van onderliggende afzettingen mogelijk beperkt gebleven. De rivierduin is hier op grotere diepte gelegen (>5,0 m –mv.) en hoogstwaarschijnlijk niet verstoord door de overstromingen. Ten westen van de A27, tussen Raamsdonkveer en de Bergsche Maas is aangegeven dat het plangebied is opgehoogd, onbekend is of dit verstoring van de bodem heeft veroorzaakt en hoe dik de ophoging is. Verder is in het plangebied mogelijke verstoring opgetreden bij de aanleg van de huidige snelwegen, ook de omvang van deze mogelijke verstoringen is niet bekend. De overige verstoringen zullen voornamelijk zijn ontstaan door agrarisch gebruik van het land, de omvang van deze verstoring zal echter beperkt van omvang zijn.

5 Conclusie en advies

5.1 Cultuurhistorisch onderzoek

5.1.1 Conclusie

Het tracé A27 Houten – Hooipolder doorkruist een relatief dunbevolkt gebied, waar veel cultuurhistorische elementen nog relatief onaangetast aanwezig zijn. In algemene zin kunnen we stellen dat de grootste verstoring waar het gaat om historisch-geografische waarden (zichtlijnen, verkavelingsstructuren, inundatiegebieden, dijken, bewoningslinten, wegen, molenbiotopen etc.), voor zover gelegen binnen het plangebied, met name zijn aangetast door de huidige A27 zelf. De werkzaamheden in het kader van de verbreding zullen deze niet of slechts in beperkte mate verder aantasten.

In het geval van historische (steden)bouwkundige waarden geldt in hoofdlijnen hetzelfde. Een beperkt aantal rijks- en gemeentelijk monumenten ligt in de nabijheid van de A27 (< 100 m), maar op Fort Altena, na zullen geen van alle aangetast worden bij de verbreding. De huidige A27 is bij Werkendam (ca. km 31) in de jaren '60 van de vorige eeuw, door de westelijke flank van Fort Altena, onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, aangelegd. Het vormde met het ten westen ervan gelegen batterij een eenheid, die met de aanleg van de A27 is verstoord. Het ontwerp voorziet ter plekke aan weerszijden van de huidige weg een verbreding van ca. 10 m.

5.1.2 Advies

Ten aanzien van fort Altena zal in de fase van de effectbepaling worden onderzocht of en zo ja in welke vorm een Heritage Impact Assessment (HIA) voor de verbreding van de A27 uitgevoerd zal moeten worden. Mogelijk volgt daar uit dat delen die verstoord zullen worden, archeologisch en bouwkundig worden onderzocht.

De Keizersveerbrug en de Merwedeburg zijn van zeer hoge cultuurhistorische waarde. Geadviseerd wordt dan ook deze bruggen te behouden en het ontwerp van de nieuwe bruggen erlangs af te stemmen op de bestaande bruggen.

Ook talrijke andere cultuurhistorische elementen aan weerszijden van de A27 kunnen worden aangewend het ontwerp te versterken. De in dit rapport beschreven cultuurhistorische waarden zullen hiertoe als input dienen bij het in het kader van het OTB op te stellen Landschapskwaliteitsplan.

5.2 Archeologisch onderzoek

5.2.1 Conclusie

Het tracé A27 Houten – Hooipolder doorkruist over een afstand van 42 km vrijwel het gehele westelijke rivierengebied. Naast de nog actieve rivieren Lek, Boven Merwede en Bergsche Maas, zijn in de ondergrond ca. 25 fossiele stroomgordels gesitueerd. Het zijn met name deze stroomgordels, naast enkele donken en al dan niet op stroomgordels gelegen historische bewoningslinten, waar archeologische waarden worden verwacht.

Evenals bij de cultuurhistorische waarden geldt voor aantasting van (eventueel aanwezige) archeologische waarden dat bij de aanleg van de bestaande A27 meer verstoring is opgetreden dan bij de huidige verbreding het geval zal zijn. Ook nu zullen er echter diverse zones worden doorsneden waar archeologische waarden in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Waar bodemverstoring ingrepen plaatsvinden (aanleg cunetten, aanbrengen taluds, graven van bermgreppels/sloten) zullen deze worden verstoord.

5.2.2 *Advies*

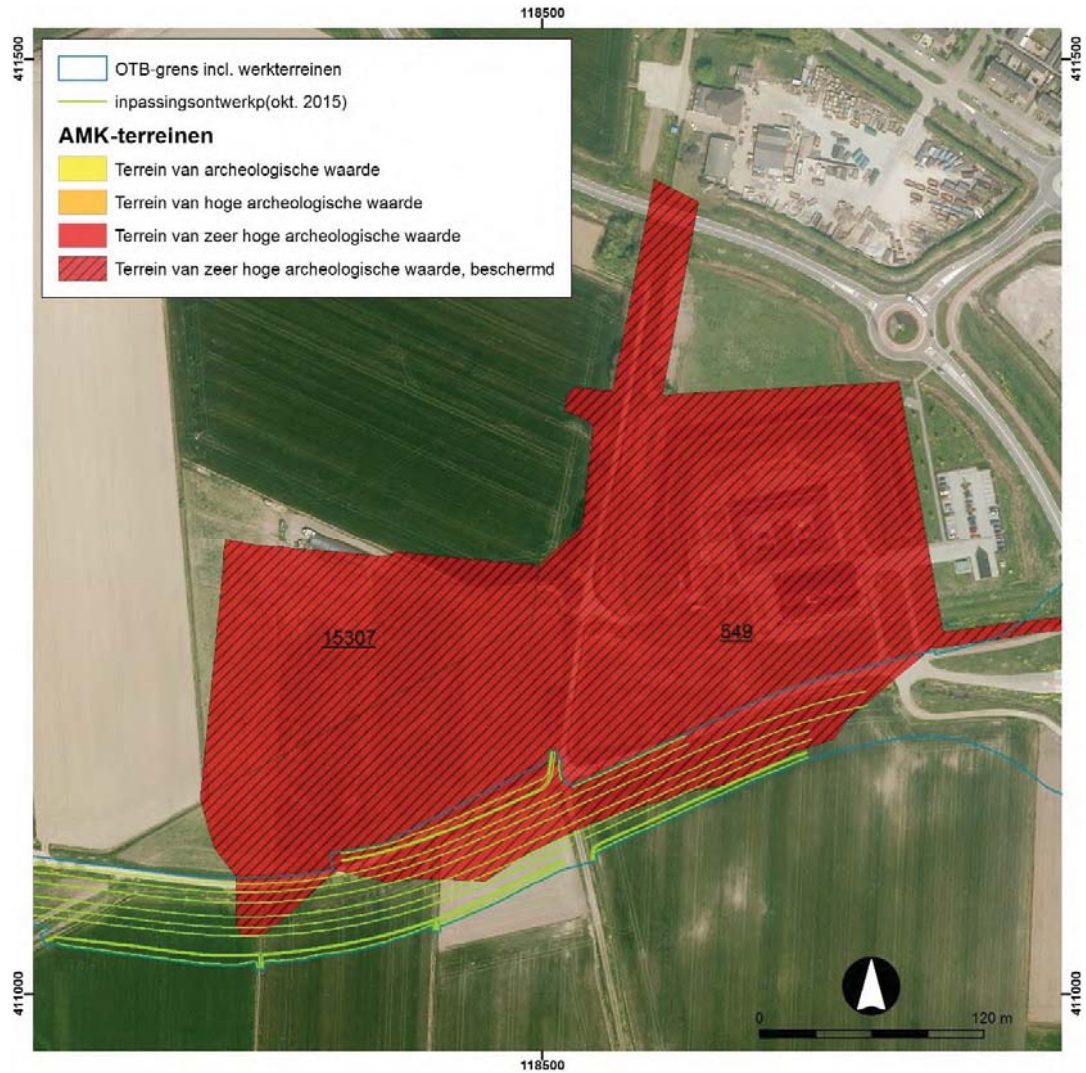
De archeologische verwachting is geconfronteerd met de voorziene ingrepen in het kader van de verbreding van de A27. Op basis hiervan wordt geadviseerd, ter plekke van die zones waarvoor conform de diverse gemeentelijke verwachtings-/beleidskaarten een onderzoeksplicht geldt (voor het merendeel stroomgordels) en waar volgens het Inpassingsontwerp (oktober 2015) bodemverstoring zal optreden, archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren. Geadviseerd wordt verder om dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen. Hierbij zal gekeken moeten worden naar de diepteligging, verstoring en aard van de diverse (fluviaatiele) afzettingen (kom-, oever-, beddingafzettingen etc.).

Het gaat hierbij om 100 zones die (als boorraaien) zijn aangegeven op kaart 401317-AK. In totaal betreft het ca. 30 km te onderzoeken tracédelen. Bij een verkennend booronderzoek waarbij per boorraai elke 25 m een boring wordt geplaatst, komt het totaal aantal verkennende boringen neer op ca. 1150.

Ter plekke van het beschermde archeologische rijksmonument (AMK-nr. 549) bij Geertruidenberg is in eerste instantie geadviseerd het ontwerp zodanig aan te passen dat het AMK-terrein niet wordt aangetast (bijvoorbeeld door plaatselijke verlegging of ophoging van het tracé; voor ligging zie figuur 5.1 en kaart 401317-AK – 4e kaartblad). Desondanks is in het Inpassingsontwerp op dit punt geen wijziging aangebracht kunnen worden. In dat geval een Monumentenvergunning moeten worden aangevraagd en zal het te verstoren deel door middel van een archeologische opgraving onderzocht moeten worden.³²

---

³² In de conceptversie van dit rapport, waarbij het advies was gebaseerd op het Elementair Ontwerp (EO), waren er nog ingrepen (sloot) voorzien binnen de grenzen van AMK-terrein 10445 (ca. km 40,5). Er is destijds geadviseerd de geplande sloot achterwege te laten. In het Inpassingsontwerp is hieraan gehoor gegeven.

Figuur 5.1: ligging tracé en (beschermd) AMK-terrein 549.

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A., 2004 (4e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Berendsen, H.J.A. 2005 (3e druk): *Landschappelijk Nederland*. Van Gorcum, Assen.

Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001: *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*. Van Gorcum, Assen.

Boshoven, E.H., 2007: *Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeente Geertruidenberg (concept)*. BAAC onderzoeks- en adviesbureau, Deventer (BAAC-rapport V-07.0377).

Boshoven, E.H., 2012: *Regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden – Een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart*. BAAC onderzoeks- en adviesbureau, BAAC-rapport V-08.0185, Deventer

Brons + Partners landschapsarchitecten bv, 2011: *Landschap in beeld, Giessen, Linge, Zouwen. Integraal landschapskader Giessenlanden, Leerdam en Zederik*.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, & A.H. Geurts, 2012: *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*. Dept. Physical Geography, Utrecht University, Utrecht (Digital dataset: <http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>).

Cohen, K.M., S. Arnoldussen, G. Erkens, Y.T. van Popta & L.J. Taal, 2014: *Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied*. Deltares i.s.m. Rijksuniversiteit Groningen & Universiteit Utrecht (Deltares rapport 120707; Digitale dataset: <http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-3tzg-aa>).

Ellenkamp, G.R., 2010: *Overvloed – Een erfgoedkaart voor de gemeenten Aalburg en Werkendam. Deel 1: toelichting op archeologische en de cultuurhistorische kaart*. RAAP Archeologisch Adviesbureau BV, Weesp (RAAP-rapport 2190).

Gemeenten Leerdam, Zederik en Giessenlanden, 2010: *Cultuurhistorische kwaliteitenkaart*.

Gemeenten Giessenlanden, Leerdam, Zederik, 2011: *Intergemeentelijk Landschapskader*

Gemeente Nieuwegein, 2013: *Cultuurhistorische Erfgoedkaart* (Raap-rapport 2538)

Gemeente Werkendam, 2010: *Cultuurhistorische beleidsadvieskaart*.

Hessing, W.A.M. & K. Klerks, 2007: *Toelichting op de archeologische en cultuurhistorische beleidskaarten voor het grondgebied van de gemeente Houten*. Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie, Amersfoort (Vestigia-rapport V335).

Jansen, B., 2011: *Windturbines plangebied 't Klooster, gemeente Nieuwegein; archeologisch vooronderzoek: een karterend booronderzoek*. RAAP Archeologisch Adviesbureau BV, Weesp (RAAP-rapport 4245).

Jansen, B. & J. Sprangers, 2012: *Plangebied Lekkanaal – derde kolk Prinses Beatrixsluizen in Nieuwegein, gemeente Nieuwegein; archeologisch vooronderzoek: een beperkt bureauonderzoek en verkennend en karterend booronderzoek*. RAAP Archeologisch Adviesbureau BV, Weesp (RAAP-rapport 2717).

Jordanov, M., 2005: *Plangebied industrieterrein Gaasperwaard, gemeente Vianen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*. RAAP Archeologisch Adviesbureau BV, Amsterdam (RAAP-rapport 1173).

Kloosterman, P., J. Sprangers & J.A.T. Wijnen, 2011: *Een gestapeld verleden – Gemeente Nieuwegein: Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*. RAAP Archeologische Adviesbureau BV, Weesp (RAAP-rapport 2145).

Koopmanschap, H. & M. Visser-Poldervaart, 2010: *Erfgoedkaart Oosterhout. Een verleden achter gevels en onder akkers*. Oranjewoud, Oosterhout (Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/121).

Leijnse, K. 2011: *Middeleeuwse bewoning langs de Biezenweg*. RAAP Archeologisch adviesbureau BV, Amsterdam, (RAAP-rapport 2412).

Peeters, M.M. & G.R. Ellenkamp, 2010: *Overvloed – Beleidsadviezen bij de erfgoedkaart voor de gemeenten Aalburg en Werkendam (alsmede Woudrichem). Deel 2: toelichting op de beleidsadvieskaart*. RAAP archeologisch adviesbureau, Weesp (RAAP-rapport 2190).

Popta, Y.T. van & S. Arnoldussen, 2015: *Van peilschaal tot steenfabriek. Cultuurhistorische elementenkaart uiterwaarden riviergebied* (Universiteit van Groningen, RCE).

Provincie Noord-Brabant, 2006, 2010: Cultuurhistorische waardenkaart 2006 en 2010.

Provincie Utrecht, 2013: *Cultuurhistorische Atlas (CHAT)*.

Provincie Zuid-Holland: *Cultuurhistorische Atlas*.

Stuurgroep Lekkanaal, 2013: *Nieuwe Hollandse Waterlinie. Heritage Impact Assessment (HIA) Lekkanaal en Het Klooster*.

Schrijer, E., 2014: *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Windturbinelocatie III, Plangebied 't Klooster te Nieuwegein, gemeente Nieuwegein*. MUG ingenieursbureau b.v., Leek (MUG-publicatie 2014-79).

Sprangers, J., R. Klaarenbeek, P. Kloosterman & J.A.T. Wijnen, 2011: *Gemeente Vianen; een actualisatie van de archeologische verwachtings- en beleidskaart*. RAAP Archeologische Adviesbureau BV, Weesp (RAAP-rapport 2169).

Tol, A., P. Verhagen & M. Verbruggen, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. SIKB.

Eimerman, E. et al., 2010: *1^e fase m.e.r. A27 Lunetten-Hooipolder, Natuurlijke omgeving en ruimte. Deelonderzoek Archeologie, Cultuurhistorie en aardkundige waarden*.

Will, C., 2002: *Sterk Water, De Hollandse Waterlinie*. Uitgeverij Matrijs

Internet

www.hollandsewaterlinie.nl

www.landschapnederland.nl

www.rijksmonumenten.nl

<http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs>

<https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer>

Bijlage 1 Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoners-geschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

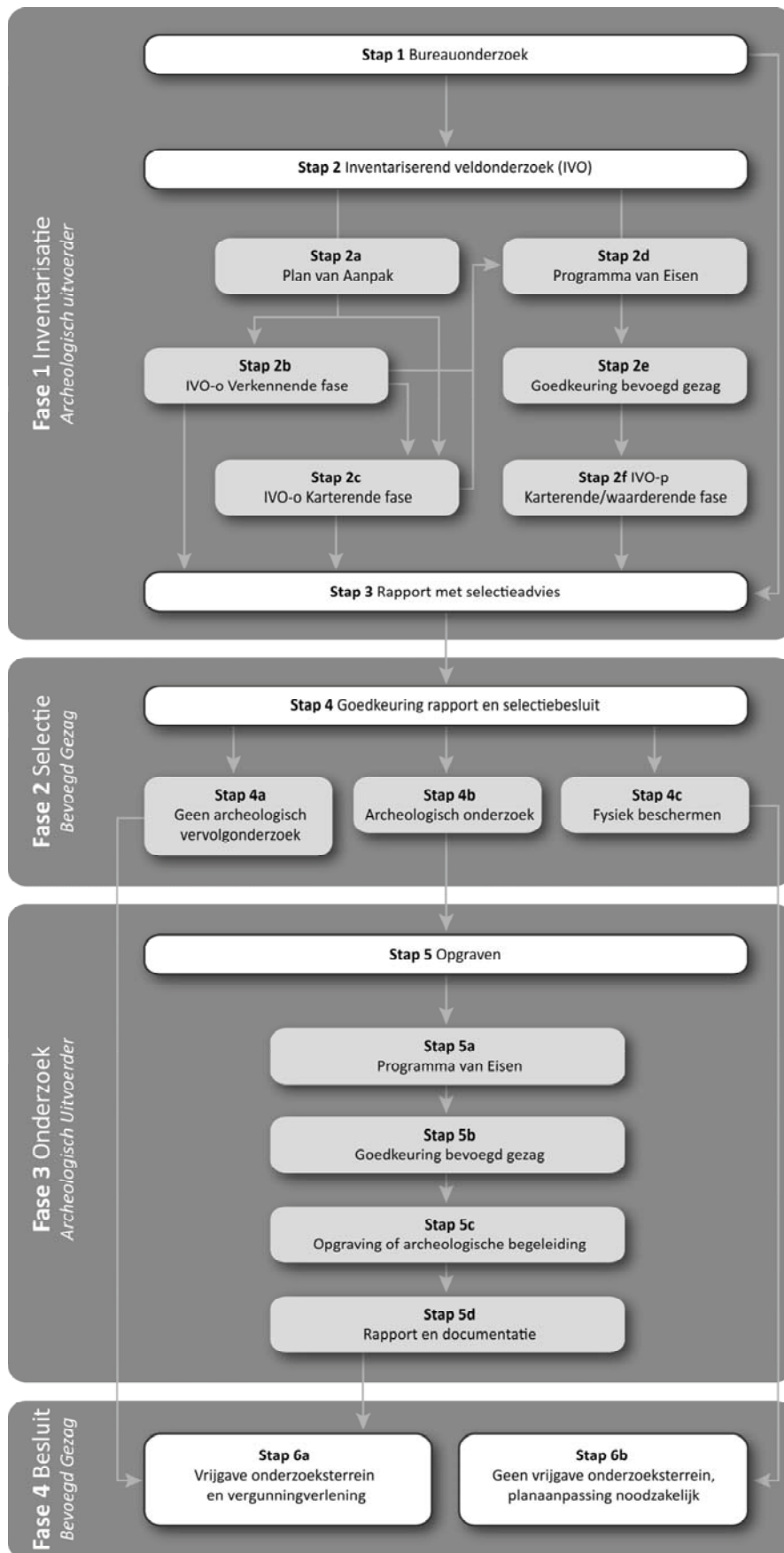
Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2 Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Schema Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of en opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een Inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Bijlage 3a AMK-terreinen (ARCHIS)

Bijlage 3a: AMK-terreinen uit ARCHIS II

monumentnr.	549		
waarde	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
kaartblad + volgnr.	44D 001	complextype	Klooster(complex)
provincie	Noord-Brabant	datering van	datering tot
plaats	Raamsdonksveer	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
gemeente	Geertruidenberg		
toponiem	Karthuizer Polder; Kloosterweg		
coördinaten	118557 411193		
monumentnr.	738		
waarde	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
kaartblad + volgnr.	38G 009	complextype	Huisterp
provincie	Zuid-Holland	datering van	datering tot
plaats	Minkeloos	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
gemeente	Giessenlanden		
toponiem	Polder Grootewaard; Minkeloos		
coördinaten	126249 433241		
monumentnr.	739		
waarde	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
kaartblad + volgnr.	38G 005	complextype	Nederzetting, onbepaald
provincie	Zuid-Holland	datering van	datering tot
plaats	Hoogblokland	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
gemeente	Giessenlanden		
toponiem	Polder den Beemd; Beemdweg; Donk van Peli		
coördinaten	127279 433892		
monumentnr.	826		
waarde	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
kaartblad + volgnr.	38F 005	complextype	Havezathe/ridderhofstad
provincie	Utrecht	datering van	datering tot
plaats	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
gemeente	Houten		
toponiem	Koedijk; Oud gerechtshuis van Wulven		
coördinaten	137898 449308		
monumentnr.	827		
waarde	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
kaartblad + volgnr.	38F 006	complextype	Borg/stins/versterkt huis
provincie	Utrecht	datering van	datering tot
plaats	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
gemeente	Houten		
toponiem	De Staart		
coördinaten	137772 448682		
monumentnr.	4900		
waarde	hoge archeologische waarde		
kaartblad + volgnr.	44E 014	complextype	Kasteel
provincie	Noord-Brabant	datering van	datering tot
plaats	Uppel	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
gemeente	Woudrichem		
toponiem	Gantelwijk; Wielenstein; Zandwijkse Molen		
coördinaten	124224 423449		

<i>monumentnr.</i>	6761		
<i>waarde</i>	hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38F 031	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	Bronstijd midden: 1800 - 1100 vC
<i>plaats</i>	Vianen	<i>datering tot</i>	Bronstijd midden: 1800 - 1100 vC
<i>gemeente</i>	Vianen		
<i>toponiem</i>	POLDER AUTENA; AUTENASE KADE		
<i>coördinaten</i>	135150 442111		
<i>monumentnr.</i>	6792		
<i>waarde</i>	zeer hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38G 015	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Zuid-Holland	<i>datering van</i>	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>plaats</i>	Hoogblokland	<i>datering tot</i>	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		
<i>toponiem</i>	Polder Den Beemd; Beemdweg		
<i>coördinaten</i>	126441 432311		
<i>monumentnr.</i>	10445		
<i>waarde</i>	zeer hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38G 043	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Zuid-Holland	<i>datering van</i>	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
<i>plaats</i>	Hoogblokland	<i>datering tot</i>	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		
<i>toponiem</i>	Dorpsweg; Beemdweg		
<i>coördinaten</i>	126390 431959		
<i>monumentnr.</i>	10447		
<i>waarde</i>	zeer hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38G 045	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Zuid-Holland	<i>datering van</i>	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
<i>plaats</i>	Minkeloos	<i>datering tot</i>	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		
<i>toponiem</i>	Polder Den Beemd; Beemdweg		
<i>coördinaten</i>	127309 433903		
<i>monumentnr.</i>	10460		
<i>waarde</i>	zeer hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38G 058	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Zuid-Holland	<i>datering van</i>	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
<i>plaats</i>	Schelluinen	<i>datering tot</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		
<i>toponiem</i>	Polder Schelluinen; Nolweg		
<i>coördinaten</i>	124313 428774		

<i>monumentnr.</i>	10703		
<i>waarde</i>	hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38F 044	<i>complextype</i>	Huisterp
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>plaats</i>	Hagestein	<i>datering tot</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Vianen	<i>complextype</i>	Stad
<i>toponiem</i>	GROOTE HAGEN; HAGESTEIN	<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	136609 443779	<i>datering tot</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
		<i>complextype</i>	Terp/wierde
		<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		<i>datering tot</i>	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>monumentnr.</i>	10704		
<i>waarde</i>	hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38F 045	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>plaats</i>	Vianen	<i>datering tot</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Vianen		
<i>toponiem</i>	KNOOPPUNT EVERDINGEN; OUDENHOF		
<i>coördinaten</i>	135604 443219		
<i>monumentnr.</i>	11512		
<i>waarde</i>	hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	38F A32	<i>complextype</i>	Havezathe/ridderhofstad
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering tot</i>	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>gemeente</i>	Houten		
<i>toponiem</i>	KOEDIJK; OUD GERECHTSHUIS VAN WULVEN		
<i>coördinaten</i>	137960 449276		
<i>monumentnr.</i>	15307		
<i>waarde</i>	zeer hoge archeologische waarde, bescherm		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	44D 006	<i>complextype</i>	Klooster(complex)
<i>provincie</i>	Noord-Brabant	<i>datering van</i>	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>plaats</i>	Raamsdonk	<i>datering tot</i>	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg		
<i>toponiem</i>	Eendrachtspolder		
<i>coördinaten</i>	118391 411189		

Bijlage 3b Archeologische waarnemingen (ARCHIS)

Bijlage 3b: Waarnemingen uit ARCHIS II

waarnemingsnr.	6066		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Tull en 't Waal	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Waalseweg, Bouwlust, Voormalig AMK		
<i>coördinaten</i>	136890 446450		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	5356		
<i>vondstatum</i>	08-04-1976		
waarnemingsnr.	8537		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp
<i>plaats</i>	Lexmond	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Zederik	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	LEXMOND	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	130300 440750	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	1972		
waarnemingsnr.	8622		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Lexmond	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Zederik	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	LAKERVELD	Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	130300 440750		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	9999		
waarnemingsnr.	8633		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Hagestein	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Vianen	IJzertijd: 800 - 12 vC	IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>toponiem</i>	HAGESTEIN		
<i>coördinaten</i>	135790 444040		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	1972		
waarnemingsnr.	10153		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Schalkwijk	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	POLDER DE WIERS		
<i>coördinaten</i>	136720 447490		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	13-01-1978		
waarnemingsnr.	10163		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Houten	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC
<i>coördinaten</i>	138140 449080	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	18-01-1978		

<i>waarnemingsnr.</i>	10170		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN		
<i>coördinaten</i>	138140 449080		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	18-01-1978		
<i>waarnemingsnr.</i>	10424		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	oud GERECHTSHUIS	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>coördinaten</i>	137930 449350		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	04-05-1979		
<i>waarnemingsnr.</i>	10994		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>coördinaten</i>	138190 449200	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstdatum</i>	21-12-1982	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
		<i>datering van</i>	<i>tot</i>
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	10995		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN		
<i>coördinaten</i>	138190 449200		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	21-12-1982		
<i>waarnemingsnr.</i>	10996		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>coördinaten</i>	138190 449200		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	21-12-1982		

<i>waarnemingsnr.</i>	11010	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten		Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Houten			
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN			
<i>coördinaten</i>	138190 449200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	21-12-1982			
<i>waarnemingsnr.</i>	24767	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Meerkerk		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Zederik			
<i>toponiem</i>	BROEKSEWEG			
<i>coördinaten</i>	127740 437410			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	30-11-1979			
<i>waarnemingsnr.</i>	24772	<i>type vindplaats</i>	Niet van toepassing	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Gorinchem		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Gorinchem			
<i>toponiem</i>	POLDER KORT-SCHEIWIJK			
<i>coördinaten</i>	125000 430000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: literatuur			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			
<i>waarnemingsnr.</i>	25092	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hoogblokland		Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC	Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden			
<i>toponiem</i>	DONK VAN PELICAAN			
<i>coördinaten</i>	127275 433880			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	12-10-1963			
<i>waarnemingsnr.</i>	25094	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Meerkerk		Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Zederik			
<i>toponiem</i>	POLDER BLOMMENDAAL			
<i>coördinaten</i>	126935 435665			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			
<i>waarnemingsnr.</i>	25096	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hoogblokland		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	POLDER DEN BEEMD			
<i>coördinaten</i>	126400 432400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			

<i>waarnemingsnr.</i>	25097	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hoogblokland	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	POLDER DEN BEEMD	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC		Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	126420 432400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			
<i>waarnemingsnr.</i>	25119	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Sleeuwijk	Romeinse tijd laat A: 270 - 350 nC		Romeinse tijd laat A: 270 - 350 nC
<i>gemeente</i>	Werkendam			
<i>toponiem</i>	BOVEN MERWEDE			
<i>coördinaten</i>	124000 426000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: literatuur			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			
<i>waarnemingsnr.</i>	26066	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hoogblokland	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC		Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden			
<i>toponiem</i>	POLDER KORT- SCHEIWIJK			
<i>coördinaten</i>	125500 430570			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	1966			
<i>waarnemingsnr.</i>	26096	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Polder Autena	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>gemeente</i>	Vianen	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
<i>toponiem</i>	AUTENASE DONK	IJzertijd: 800 - 12 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>coördinaten</i>	135150 442100	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	29-11-1964			
<i>waarnemingsnr.</i>	30572	<i>type vindplaats</i>	Grafveld, crematies	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Houten			
<i>toponiem</i>	WULVEN			
<i>coördinaten</i>	138140 449080			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	1231			
<i>vondstatum</i>	07-04-1986			
<i>waarnemingsnr.</i>	31262	<i>type vindplaats</i>	Klooster(complex)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg			
<i>toponiem</i>	KLOOSTERWEG			
<i>coördinaten</i>	118625 411250			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	1964			

<i>waarnemingsnr.</i>	31731		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel
<i>plaats</i>	Werkendam	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Werkendam	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	MUILWIJK; ZANDSTEEG	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	123050 423680		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	25-06-1975		
<i>waarnemingsnr.</i>	32430		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Borg/stins/versterkt huis
<i>plaats</i>	Hei- en Boeicop	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Vianen	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i>	133640 440520		
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	9999		
<i>waarnemingsnr.</i>	32643		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN-KOEDIJK-HET RONDE		
<i>coördinaten</i>	138190 449200		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl		
<i>OM-nr.</i>	1232		
<i>vondstdatum</i>	15-03-1993		
<i>waarnemingsnr.</i>	32670		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafveld, crematies
<i>plaats</i>	Houten	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Houten	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>toponiem</i>	POLDER WULVEN-HET RONDEEL	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>coördinaten</i>	138190 449200	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC
<i>OM-nr.</i>	1233	IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>vondstdatum</i>	28-03-1994	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
		Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	33815		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Uppel	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Werkendam	Romeinse tijd vroeg A: 12 vC - 25 nC	Romeinse tijd vroeg A: 12 vC - 25 nC
<i>toponiem</i>	UPPELSCHE DIJK	Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC	Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
<i>coördinaten</i>	123650 423450		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	1880		
<i>waarnemingsnr.</i>	35890		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp
<i>plaats</i>	Lakerveld	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Zederik	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	LAKENVELD		
<i>coördinaten</i>	127500 438020		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	1981		

<i>waarnemingsnr.</i>	36668			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Hoogblokland	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Voormalig AMK-terrein M13259 / CMA			
<i>coördinaten</i>	126310	433400		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36669			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Hoogblokland	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	126390	433970		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36689			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Schelluinen	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	124280	428720		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36690			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Schelluinen	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Gorinchem	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	124400	428920		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36691			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Schelluinen	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Gorinchem	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	124500	428890		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36692			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Schelluinen	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Gorinchem	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	124760	428930		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			

<i>waarnemingsnr.</i>	36693	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Groote Haar	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Gorinchem			
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	125280 429140			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36704	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Meerkerk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Zederik			
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	127720 437420			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36705	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Meerkerk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Zederik			
<i>toponiem</i>	voormalig monument 13258			
<i>coördinaten</i>	127680 437350			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	36750	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Lakerveld	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Zederik			
<i>toponiem</i>	LAKENVELD			
<i>coördinaten</i>	127500 438020			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
<i>waarnemingsnr.</i>	37114	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Almkerk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Woudrichem			
<i>toponiem</i>	GANTEL; GANTELWIJK			
<i>coördinaten</i>	123930 423000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: boring			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1948			
<i>waarnemingsnr.</i>	37144	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Schenkeldijk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>gemeente</i>	Werkendam	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	SCHENKELDIJK	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	123520 418850			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	9999			

<i>waarnemingsnr.</i>	38056	<i>type vindplaats</i>	Havezathe/ridderhofstad	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hagestein	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Vianen	<i>type vindplaats</i>	Kasteel	
<i>toponiem</i>	Kasteel Nyenstein	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>coördinaten</i>	136330 443930	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: literatuur	<i>type vindplaats</i>	Stad	
<i>OM-nr.</i>	-1	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>vondstdatum</i>	9999	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	43557	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Polder De Knoest	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	BOERDERIJ DE KNOEST	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>coördinaten</i>	137250 447550	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>vondstdatum</i>	1976	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
		<i>datering van</i>		<i>tot</i>
		Neolithicum: 5300 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>waarnemingsnr.</i>	43559	<i>type vindplaats</i>	Klooster(complex)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Tull en 't Waal	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Nieuwegein			
<i>toponiem</i>	ACHTERWEG			
<i>coördinaten</i>	136500 446500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	15-01-1977			
<i>waarnemingsnr.</i>	43571	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Polder De Knoest	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Houten			
<i>toponiem</i>	BOERDERIJ DE KNOEST			
<i>coördinaten</i>	137250 447550			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1978			
<i>waarnemingsnr.</i>	44580	<i>type vindplaats</i>	Akker/tuin	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Houten			
<i>toponiem</i>	KASTEEL HEEMSTEDEN			
<i>coördinaten</i>	137050 449300			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	15-10-2000			

<i>waarnemingsnr.</i>	45705	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Almkerk		Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC
<i>gemeente</i>	Woudrichem		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>toponiem</i>	ZEVENBANSCHÉ BOEZEM			
<i>coördinaten</i>	124100 423500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	1993			
<i>waarnemingsnr.</i>	45936	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hoogblokland		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	POLDER DEN BEEMD			
<i>coördinaten</i>	126500 432000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	10-05-1998			
<i>waarnemingsnr.</i>	45938	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Gorinchem		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Gorinchem		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	POLDER LANG-SCHEIWIJK, HAARWEG		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	124500 428950			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	25-07-1999			
<i>waarnemingsnr.</i>	46609	<i>type vindplaats</i>	Niet van toepassing	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Geertruidenberg		Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg			
<i>toponiem</i>	Karthuizerpolder			
<i>coördinaten</i>	117600 411500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	01-01-1983			
<i>waarnemingsnr.</i>	46611	<i>type vindplaats</i>	Niet van toepassing	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg			
<i>toponiem</i>	Polder Hooislobben			
<i>coördinaten</i>	118600 410300			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	01-09-1983			
<i>waarnemingsnr.</i>	46678	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	Karthuizer Polder		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	118480 411140			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	9999			

<i>waarnemingsnr.</i>	47510	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Nieuwegein			
<i>toponiem</i>	Lekdijk / Het Klooster			
<i>coördinaten</i>	136600 446150			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	25-05-1985			
<i>waarnemingsnr.</i>	51226	<i>type vindplaats</i>	Motte/kasteelheuvel/vliedberg	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Houten	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	De Staart			
<i>coördinaten</i>	137770 448685			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	28-10-2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	52128	<i>type vindplaats</i>	Klooster(complex)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg			
<i>toponiem</i>	Karthuizer Polder			
<i>coördinaten</i>	118400 411200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	12-2001			
<i>waarnemingsnr.</i>	55679	<i>type vindplaats</i>	Klooster(complex)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	118500 411200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	7206	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	30-11-2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	55681	<i>type vindplaats</i>	Borg/stins/versterkt huis	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	118600 411250	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	7206			
<i>vondstdatum</i>	30-11-2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	57240	<i>type vindplaats</i>	Percelering/verkeveling	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Schelluinen	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Gorinchem	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Knooppunt Gorinchem/ Giessenlanden			
<i>coördinaten</i>	124606 428873			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	27-06-2001			

<i>waarnemingsnr.</i>	57242	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Gorinchem	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>toponiem</i>	vindplaats 50	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	124325 428750	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>vondstdatum</i>	19-06-2000			
<i>waarnemingsnr.</i>	57710	<i>type vindplaats</i>	Basiskamp/-nederzetting	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	IJzertijd: 800 - 12 vC		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Vianen			
<i>toponiem</i>	Gaasperwaard			
<i>coördinaten</i>	136100 444400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	36053			
<i>vondstdatum</i>	15-04-2005			
<i>waarnemingsnr.</i>	58348	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Vianen	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Biezenweg	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	136000 443225	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	19-04-2005	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	58350	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Vianen	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Gaasperwaard	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	135765 443270	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>vondstdatum</i>	19-04-2005	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	59495	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Schalkwijk	IJzertijd laat: 250 - 12 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Houten	Romeinse tijd vroeg A: 12 vC - 25 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	VML.BOERDERIJ DE KNOEST	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	137230 447580			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1999			

<i>waarnemingsnr.</i>	127608	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Schelluinen	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	KNOOPPUNT GORKUM	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	124315 428740	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek		
<i>OM-nr.</i>	5464		
<i>vondstdatum</i>	1993		
<i>waarnemingsnr.</i>	138562	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	IJzertijd: 800 - 12 vC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Houten		
<i>toponiem</i>	Laagraven		
<i>coördinaten</i>	137030 449110		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek		
<i>OM-nr.</i>	10789		
<i>vondstdatum</i>	01-09-1999		
<i>waarnemingsnr.</i>	138563	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC	IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>gemeente</i>	Houten		
<i>toponiem</i>	Laagraven		
<i>coördinaten</i>	137375 449275		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek		
<i>OM-nr.</i>	10789		
<i>vondstdatum</i>	01-09-1999		
<i>waarnemingsnr.</i>	404941	<i>type vindplaats</i>	Brug
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Houten	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Houten		
<i>toponiem</i>	Koedijk; Oud gerechtshuis van Wulven	<i>type vindplaats</i>	Kasteel
<i>coördinaten</i>	137900 449310	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	9999		
<i>waarnemingsnr.</i>	407851	<i>type vindplaats</i>	Industrie/nijverheid
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Koedijk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Houten		
<i>toponiem</i>	Oud-Wulven		
<i>coördinaten</i>	137938 449171		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	12-1994		
<i>waarnemingsnr.</i>	408520	<i>type vindplaats</i>	Huisterp
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Minkeloos	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Giessenlanden		
<i>toponiem</i>	Voormalig AMK-terrein M13260 / CMA		
<i>coördinaten</i>	126380 433850		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	9999		

<i>waarnemingsnr.</i>	408570		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Hoogblokland	<i>datering van</i>	
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Paleolithicum: tot 8800 vC	<i>tot</i> Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Voormalig AMK-terrein M10446: Rijks		
<i>coördinaten</i>	125965 431773		
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	9999		
<i>waarnemingsnr.</i>	408572		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Hoornaar	<i>datering van</i>	
<i>gemeente</i>	Giessenlanden	Paleolithicum: tot 8800 vC	<i>tot</i> Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Voormalig AMK-terrein M10449: Het O		
<i>coördinaten</i>	125765 432267		
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	9999		
<i>waarnemingsnr.</i>	412601		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Vianen	<i>datering van</i>	
<i>gemeente</i>	Vianen	Paleolithicum: tot 8800 vC	<i>tot</i> Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Biezenweg	Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	135900 443200	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>OM-nr.</i>	25769	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	16-01-2008	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>waarnemingsnr.</i>	414642		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Vianen	<i>datering van</i>	
<i>gemeente</i>	Vianen	IJzertijd: 800 - 12 vC	<i>tot</i> IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>toponiem</i>	Lange Dreef	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC	IJzertijd laat: 250 - 12 vC
<i>coördinaten</i>	136050 444350	Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl		
<i>OM-nr.</i>	25768		
<i>vondstdatum</i>	01-01-2008		

<i>waarnemingsnr.</i>	415629	<i>type vindplaats</i>	Klooster(complex)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Raamsdonksveer	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Geertruidenberg	Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Kloosterweg, Karthuizenstraat	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	118600 411220	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	21844	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	27-06-2007	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>waarnemingsnr.</i>	419514	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwendijk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Werkendam			
<i>toponiem</i>	Buitendijk 2			
<i>coördinaten</i>	122879 419904			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	34666			
<i>vondstdatum</i>	08-05-2009			
<i>waarnemingsnr.</i>	420782	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Vianen			
<i>toponiem</i>	De Hagen			
<i>coördinaten</i>	135805 445435			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	09-1965			
<i>waarnemingsnr.</i>	420939	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hank	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Werkendam	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>	Buitendijk	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	120910 416128	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>OM-nr.</i>	8022	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	23-11-2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	420967	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Meerkerk	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Zederik	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	Burggraaf			
<i>coördinaten</i>	127819 436264			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl			
<i>OM-nr.</i>	18622			
<i>vondstdatum</i>	29-08-2006			

<i>waarnemingsnr.</i>	423442	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	't Klooster			
<i>coördinaten</i>	136938 447900			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	36520			
<i>vondstdatum</i>	15-09-2009			
<i>waarnemingsnr.</i>	423460	<i>type vindplaats</i>	Niet van toepassing	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Vianen	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	Ruimte voor de Lek			
<i>coördinaten</i>	136451 445138			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	37101			
<i>vondstdatum</i>	06-10-2009			
<i>waarnemingsnr.</i>	424503	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	't Klooster	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	136864 447796	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl			
<i>OM-nr.</i>	42260			
<i>vondstdatum</i>	03-08-2010			
<i>waarnemingsnr.</i>	433913	<i>type vindplaats</i>	Niet van toepassing	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hagestein	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Vianen	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	Gaasperwaard	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	135774 443239	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding			
<i>OM-nr.</i>	43169			
<i>vondstdatum</i>	30-09-2010			

<i>waarnemingsnr.</i>	433915	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Hagestein		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Vianen	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>toponiem</i>	Biezenweg	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>coördinaten</i>	135945 443215		Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving		Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
<i>OM-nr.</i>	37828		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstdatum</i>	16-12-2010		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
			Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
		<i>type vindplaats</i>	Stad	
		<i>datering van</i>		<i>tot</i>
			Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		<i>type vindplaats</i>	Versterking, onbepaald	
		<i>datering van</i>		<i>tot</i>
			Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>waarnemingsnr.</i>	433917	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Vianen		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Industrieterrein Gaasperwaard		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	135990 443230		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefs		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	36823		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	12-09-2009		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
		<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
		<i>datering van</i>		<i>tot</i>
			Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden

<i>waarnemingsnr.</i>	433919	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Vianen	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>gemeente</i>	Vianen	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Biezenweg	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	136000 443600	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding	<i>type vindplaats</i>	Weg	
<i>OM-nr.</i>	39576	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>vondstdatum</i>	20-02-2010	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>waarnemingsnr.</i>	433946	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>gemeente</i>	Nieuwegein			
<i>toponiem</i>	't Klooster			
<i>coördinaten</i>	136820 447729			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	48106			
<i>vondstdatum</i>	01-09-2011			
<i>waarnemingsnr.</i>	433983	<i>type vindplaats</i>	Akker/tuin	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Bronstijd: 2000 - 800 vC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	Plangebied 't Klooster	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	136920 448205			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	45434			
<i>vondstdatum</i>	24-02-2011			
<i>waarnemingsnr.</i>	438325	<i>type vindplaats</i>	Waterweg (natuurlijk)	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Nieuwegein	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Nieuwegein			
<i>toponiem</i>	't Klooster, Nieuwegein			
<i>coördinaten</i>	136800 448717			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	54877			
<i>vondstdatum</i>	14-12-2012			
<i>waarnemingsnr.</i>	439164	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Gorinchem	IJzertijd laat: 250 - 12 vC		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Gorinchem	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
<i>toponiem</i>	Land van de zes molens			
<i>coördinaten</i>	125300 430000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1939			

<i>waarnemingsnr.</i>	441473			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Nieuwegein	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>	Lekkanaal			
<i>coördinaten</i>	136172 447720			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	53996			
<i>vondstatum</i>	18-10-2012			
<i>waarnemingsnr.</i>	441475			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Nieuwegein	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Nieuwegein	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>toponiem</i>	Lekkanaal			
<i>coördinaten</i>	136030 447285			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	53996			
<i>vondstatum</i>	20-10-2012			

Bijlage 4 Uitsneden gemeentelijke archeologische beleidskaarten

Van noord naar zuid. Voor bronvermeldingen wordt verwezen naar paragraaf 4.1.1 en de literatuurlijst in het rapport

Provincie Utrecht

Gemeente Houten

Maatregelen

- Categorie 1a (wettelijk beschermd archeologisch monument)
- Categorie 2 (gebied of terrein van archeologische waarde)
- Categorie 3 (gebied met hoge archeologische verwachting)
- Categorie 4 (gebied met gematigde archeologische verwachting)
- Categorie 5 (Gebied of terrein met lage archeologische verwachting of geen archeologische verwachting)

Gemeente Nieuwegein

Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied (AWV)

- AWV 1
- AWV 2
- AWV 3
- AWV 4
- AWV 5
- AWV 6

voorschriften in bestemmingsplan

- bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv: vroegtijdig inventariserend onderzoek
- bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en plangebieden groter dan 500 m²: vroegtijdig inventariserend onderzoek
- bij bodemingrepen dieper dan 150 cm -Mv en plangebieden groter dan 2.500 m²: vroegtijdig inventariserend onderzoek
- bij bodemingrepen dieper dan 300 cm -Mv en plangebieden groter dan 2.500 m²: vroegtijdig inventariserend onderzoek
- bij bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv en plangebieden groter dan 5.000 m²: vroegtijdig inventariserend onderzoek
- bij bodemingrepen dieper dan 150 cm -Mv en plangebieden groter dan 10.000 m²: vroegtijdig inventariserend onderzoek

Gemeente Vianen

**Archeologisch Waardevol Verwachtings-
gebied (AWV)**

■ AWV 1

■ AWV 2

■ AWV 3

■ AWV 4

■ AWV 5

■ AWV 6

■ AWV 7

■ AWV 8

voorschriften in bestemmingsplan

geen bodemingrepen toegestaan.

plangebieden groter dan 30 m² : geen bodemingrepen dieper dan 30 cm - Mv

plangebieden groter dan 2500 m² : geen bodemingrepen dieper dan 30 cm -Mv

attentiezone (mogelijk locatie blokhuis, vliegtuigcrash of NGE's;
opnemen in de toelichting van het bestemmingsplan)

plangebieden in zones met bodemverstoringen of kleiner dan 10 ha: geen voorwaarde voor behoud

geen voorwaarde voor behoud

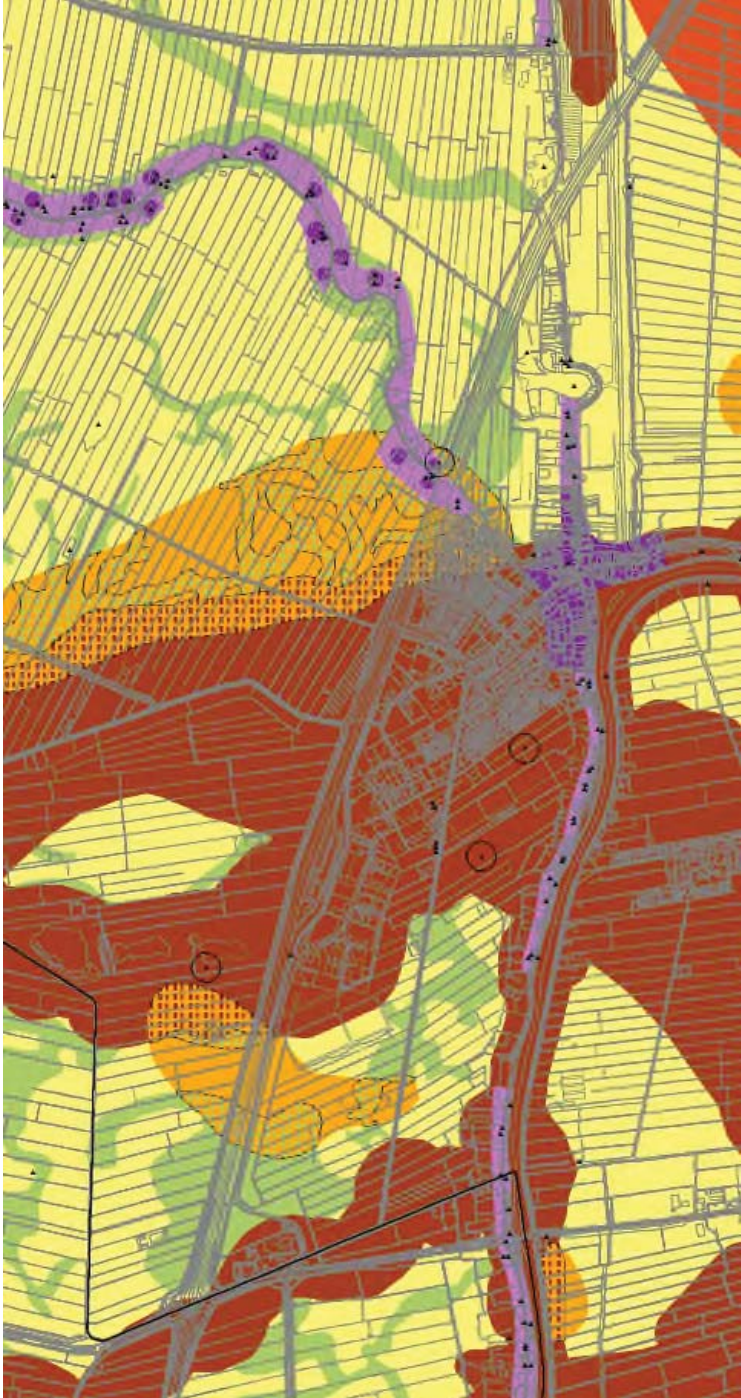
bij alle waterbodemingrepen contact opnemen met de Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed (RCE)

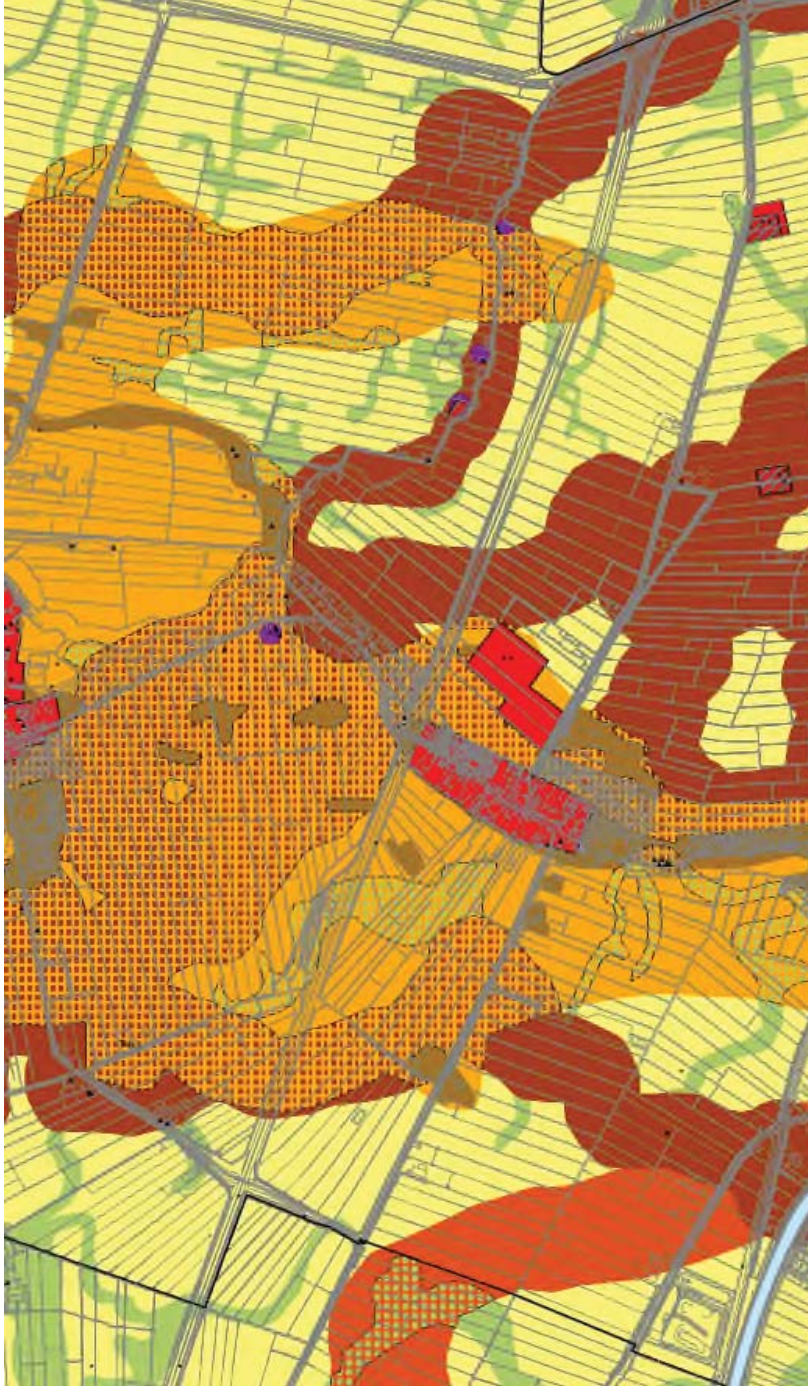
Indien het lijnelement een kade en/of dijk betreft: planologisch beschermen.
Als behoud niet mogelijk is: doorsnijdingen archeologisch laten begeleiden

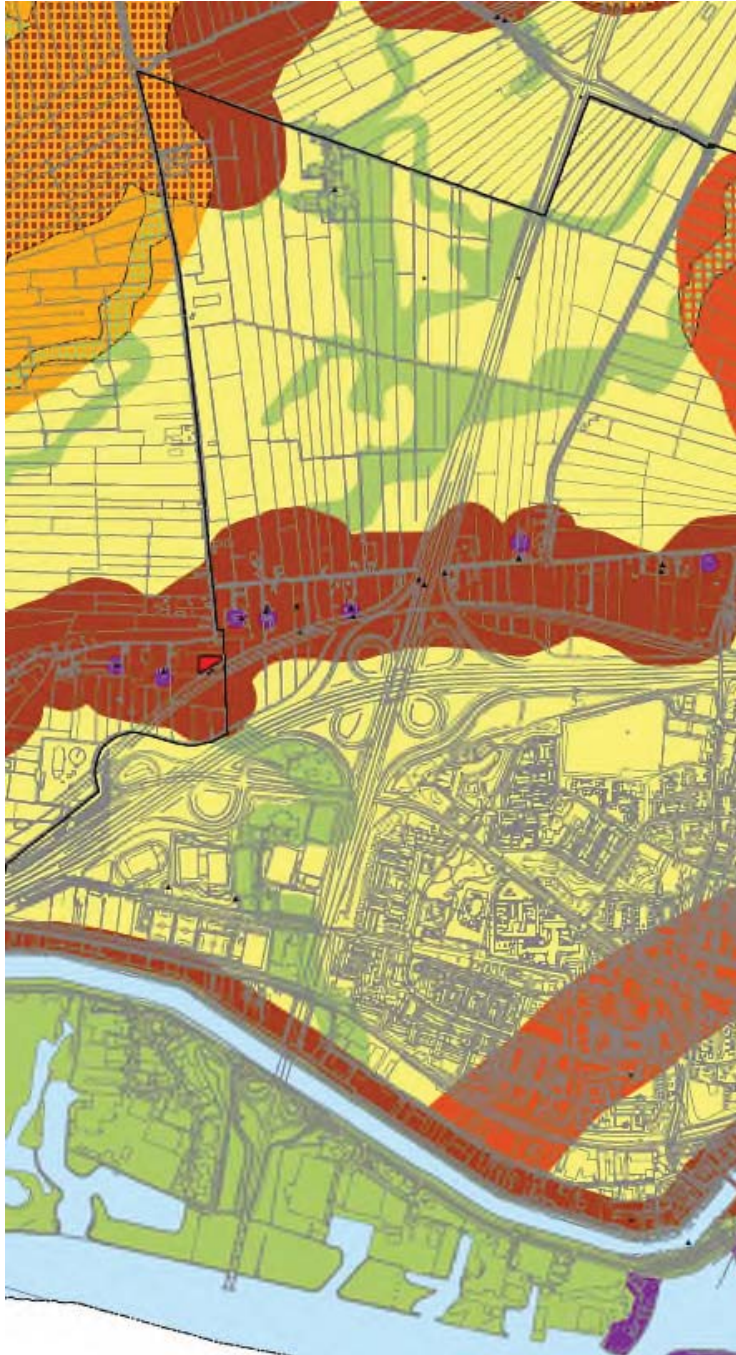
Provincie Zuid-Holland

Gemeente Zederik, Giessenlanden en Gorinchem

- archeologisch rijksmonument
- terreinen met een bepaalde archeologische waarde (overige AMK-terreinen)
- (potentieel) gem. archeologisch monument

Archeologische verwachting

specifieke verwachting voor Romeinse tijd

- zeer hoge verwachting voor Romeinse tijd

specifieke verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

- zeer hoge verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd
- zeer hoge verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd
- middelmatige verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

zeer hoge verwachting (voor prehistorie tot middeleeuwen)

- zeer hoge verwachting

hoge verwachting (voor prehistorie tot middeleeuwen)

- hoge verwachting aan of nabij het oppervlak
- hoge verwachting tussen 1,5 en 5 meter beneden maaiveld
- hoge verwachting dieper dan 1,5 m beneden maaiveld
- hoge verwachting dieper dan 5 meter beneden maaiveld

middelmatige verwachting (voor prehistorie tot middeleeuwen)

- middelmatige verwachting

lage verwachting (alle perioden)

- lage verwachting

- voor overlappende zones geldt dat de blokjes in het raster de bovenliggende laag vormen

Geen enkele bodemverstorende activiteiten toegestaan. Behoud in situ is uitgangspunt. Alle bodemverstorende activiteiten zijn vergunningsplichtig (aanvraag bij RCE).

Streven naar behoud in situ. Indien dat niet mogelijk is dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. Ingrepen met een oppervlakte kleiner dan 30 m² of tot 30 cm beneden maaiveld zijn vrijgesteld van onderzoek

Streven naar behoud in situ. Indien dat niet mogelijk is dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. Ingrepen met een oppervlakte kleiner dan 30 m² of tot 30 cm beneden maaiveld zijn vrijgesteld van onderzoek

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 30 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

extra beschermingsregime

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 30 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 100 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 50 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 150 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 150 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 500 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 500 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 10000 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen geldt het beleidsadvies van de bovenliggende laag.

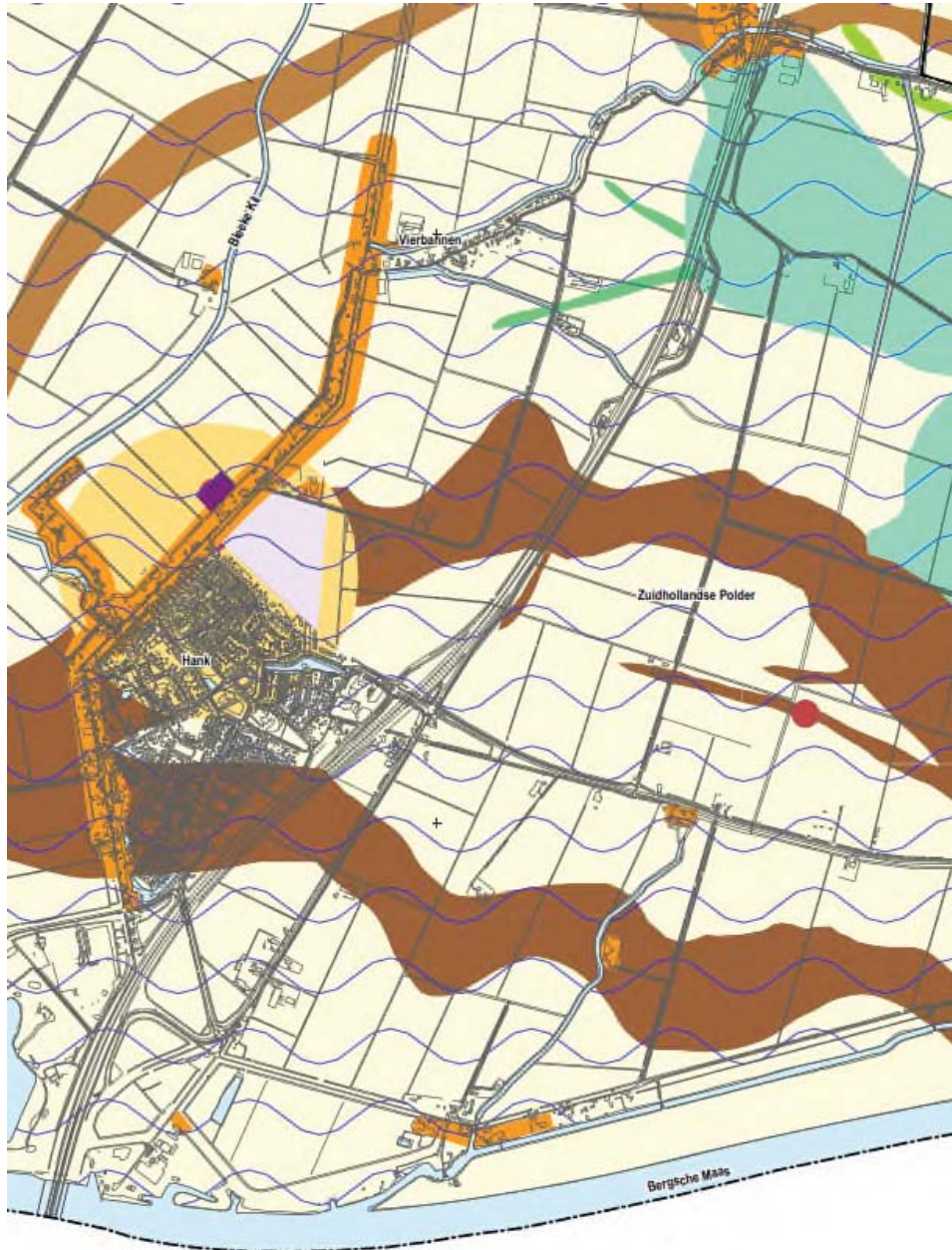
Provincie Noord-Brabant

Gemeente Werkendam

archeologische kaarteenheden	categorie	diepteligging	beleidslijn	diepte ondergrens	omvang ondergrens
 AMK-terrein beschermd	1	0 m -Mv	in samenspraak met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	n.v.t.	n.v.t.
 AMK-terrein	2	0 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	50 m2
 historische kern	2	0 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	50 m2
 archeologische vindplaats	3	0 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
 onbekende archeologische verwachting	3	onbekend	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
 verdrongen nederzetting	3	onbekend	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
 hoge archeologische verwachting	3	0 - 0,5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
 hoge archeologische verwachting	3	0,5 - 1,5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	100 m2
 middelhoge archeologische verwachting	3	0 - 0,5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
 middelhoge archeologische verwachting	3	0,5 - 1,5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	100 m2
 middelhoge archeologische verwachting	3	1,5 - 3 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	1,5 m -Mv	100 m2
 middelhoge archeologische verwachting	3	3 - 5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	3 m -Mv	100 m2
 middelhoge archeologische verwachting	3	>5 m -Mv	behoud in situ of: vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	5 m -Mv	100 m2
 lage archeologische verwachting	4	n.v.t.	archeologisch onderzoek vroeg in planfase bij MER-plichtige, projecten vallend onder de Wro, de Wet Milieubeheer of de Tracewet	n.v.t.	n.v.t.
 afgerond AMZ-proces	5	n.v.t.	geen restricties ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen	n.v.t.	n.v.t.
 lopend AMZ-proces	6	onbekend	afhankelijk van onderzoekfase	afhankelijk van onderzoeksresultaat	afhankelijk van onderzoeksresultaat
overig					
	met zoetgetijdenkleidek, resulterend in onzekerheid ten aanzien van de archeologische verwachting				

Bijlage 5 Vestigingsrapport 1e Fase MER A27

1e fase m.e.r. A27
Lunetten - Hooipolder
Natuurlijke omgeving en ruimte

Deelonderzoek Archeologie, Cultuurhistorie en
Aardkundige waarden

Oprachtgever **Rijkswaterstaat Noord - Brabant**
dhr. ing. H.L.E. van den Broek, mw. ir. A. Broeke

Ondertekenaar **Movares Nederland B.V.**
dhr. dr. R.M. van Heeringen, mw. drs. B.A. Brugman, dhr. drs. E. Eimermann
Versie Definitief

Utrecht, 26 februari 2010
vrijgegeven

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.1.1.	<i>Plaats van het onderzoek in de m.e.r.</i>	5
1.2	Gehanteerde werkwijze	6
1.3	Deeltrajecten	8
1.3.1.	<i>Alternatieven</i>	9
1.3.2.	<i>Varianten</i>	12
1.4	Leeswijzer	14
2	Huidige situatie	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Aardkunde	15
2.3	Archeologie algemeen	17
2.4	Bekende archeologisch waarden provincie Utrecht: deeltraject I	21
2.4.1.	<i>Gewaardeerde terreinen</i>	21
2.4.2.	<i>Waarnemingen</i>	22
2.4.3.	<i>Onderzoeksmeldingsgebieden</i>	24
2.5	Bekende archeologische waarden provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III	26
2.5.1.	<i>Gewaardeerde terreinen</i>	26
2.5.2.	<i>Waarnemingen</i>	26
2.5.3.	<i>Onderzoeksmeldingsgebieden</i>	27
2.6	Bekende archeologische waarden provincie Gelderland: deeltraject III	28
2.6.1.	<i>Gewaardeerde terreinen, waarnemingen en onderzoeksmeldingsgebieden</i>	28
2.7	Bekende archeologische waarden provincie Noord-Brabant: Deeltraject III en IV	29
2.7.1.	<i>Gewaardeerde terreinen</i>	29
2.7.2.	<i>Waarnemingen</i>	29
2.7.3.	<i>Onderzoeksmeldingsgebieden</i>	30
2.8	Verwachte waarden	30
2.8.1.	<i>Algemeen</i>	30
2.8.2.	<i>Verwachte waarden provincie Utrecht: deeltraject I</i>	31
2.8.3.	<i>Verwachte waarden provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III</i>	32
2.8.4.	<i>Verwachte waarden provincie Gelderland: deeltraject III</i>	32
2.8.5.	<i>Verwachte waarden provincie Noord-Brabant: deeltraject III en IV</i>	33
2.9	Historische geografie	33
2.9.1.	<i>Algemeen</i>	33
2.9.2.	<i>Provinciale setting</i>	34
2.10	Inventarisatiemethode	36
2.11	Historisch geografische elementen	37
2.11.1.	<i>Provincie Utrecht: deeltraject I</i>	37
2.11.2.	<i>Provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III</i>	38
2.11.3.	<i>Provincie Gelderland: deeltraject III</i>	38
2.11.4.	<i>Historisch-geografische elementen provincie Noord-Brabant: deeltraject III en IV</i>	39

2.12 Historische (steden)bouwkunde: deeltrajecten 1 t/m IV	39
3 Vigerend beleid en wet- en regelgeving	41
3.1 Aardkundige waarden	41
3.2 Archeologie	41
3.3 Historische geografie	42
3.3.1. <i>Rijk</i>	42
3.3.2. <i>Provincie</i>	43
3.3.3. <i>Gemeenten</i>	43
4 Autonome ontwikkeling	45
5 Belemmeringen	46
6 Probleemanalyse	47
6.1 Inleiding	47
6.2 Aardkundige waarden	47
6.3 Archeologie	47
6.4 Historisch-geografische waarden	48
6.5 Historische (steden)bouwkunde	49
7 Beoordelingskader	50
7.1 Inleiding	50
7.2 Beoordelingscriteria	51
8 Literatuur en digitale bronnen	53
Bijlagen	56
Afbeeldingen (kaartbijlage)	57
Colofon	59

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De doorstroming van het verkeer op de A27 op het traject Lunetten-Hooipolder (*figuur 1*), met een lengte van circa 50 kilometer, vormt zowel in de ochtend- als in de avondspits een probleem. Het traject kan het toenemende verkeer steeds minder goed verwerken. Dit probleem is de afgelopen jaren groter geworden, met name de Merwedeburg bij Gorinchem is al geruime tijd een knelpunt. Als gevolg van de algemene verkeersgroei en de ontwikkeling van stedelijke gebieden in de omgeving van het traject, wordt een verdere toename van het verkeer voorzien in de komende jaren. Het probleem zal hierdoor nijpender worden. Vergroting van de capaciteit van het traject zal het doorstromingsprobleem naar verwachting sterk verminderen.

Het vergroten van de wegcapaciteit kan nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Om de effecten op het milieu in beeld te brengen wordt een procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Hiervoor is in september 2007 door Rijkswaterstaat een Startnotitie uitgebracht [1]. In oktober 2008 zijn de richtlijnen voor de m.e.r. vastgesteld [1]. De volgende stap is het opstellen van een milieueffectrapport (MER).

1.1.1. Plaats van het onderzoek in de m.e.r.

Om de onderzoekslast en daarmee de doorlooptijd van de m.e.r. te verkorten wordt het MER A27 Lunetten – Hooipolder in 2 fasen uitgevoerd. In de 1^e fase worden alle alternatieven en enkele varianten globaal uitgewerkt, verkeerskundig doorgerekend en worden de milieueffecten globaal (voornamelijk kwalitatief) bepaald. Op basis van de 1^e fase wordt door het bevoegd gezag (Ministers van Verkeer en Waterstaat en VROM) een aantal alternatieven en varianten gekozen (trechterbesluit). Na het trechteringsbesluit wordt de 2^e fase m.e.r. doorlopen. In deze fase worden de milieueffecten van de gekozen alternatieven en varianten gedetailleerd beoordeeld.

De 1^e fase m.e.r. is gesplitst in 2 delen. Deel 1 bevat de inventarisatie van de huidige situatie, het beleid, de autonome ontwikkeling, de belemmeringen, de probleemanalyse en het beoordelingskader van een aantal deelthema's. De deelthema's die onderzocht worden zijn:

- Natuur
- Bodem en Water
- Archeologie, Cultuurhistorie en Aardkundige waarden
- Landschap
- Ruimtebeslag

Het voorliggende onderzoek (deelthema archeologie, cultuurhistorie en aardkundige waarden) is deel 1 van de 1e fase MER en vormt de basis voor de bepaling van de (globale) milieueffecten in deel 2 van de 1e fase. Het doel van dit onderzoek is een

eerste inzicht te krijgen in de confrontatie van de A27 - in de huidige situatie - en de uitbreiding van de weg, met de bestaande omgeving, milieuaspecten en functies nabij het traject (het studiegebied).

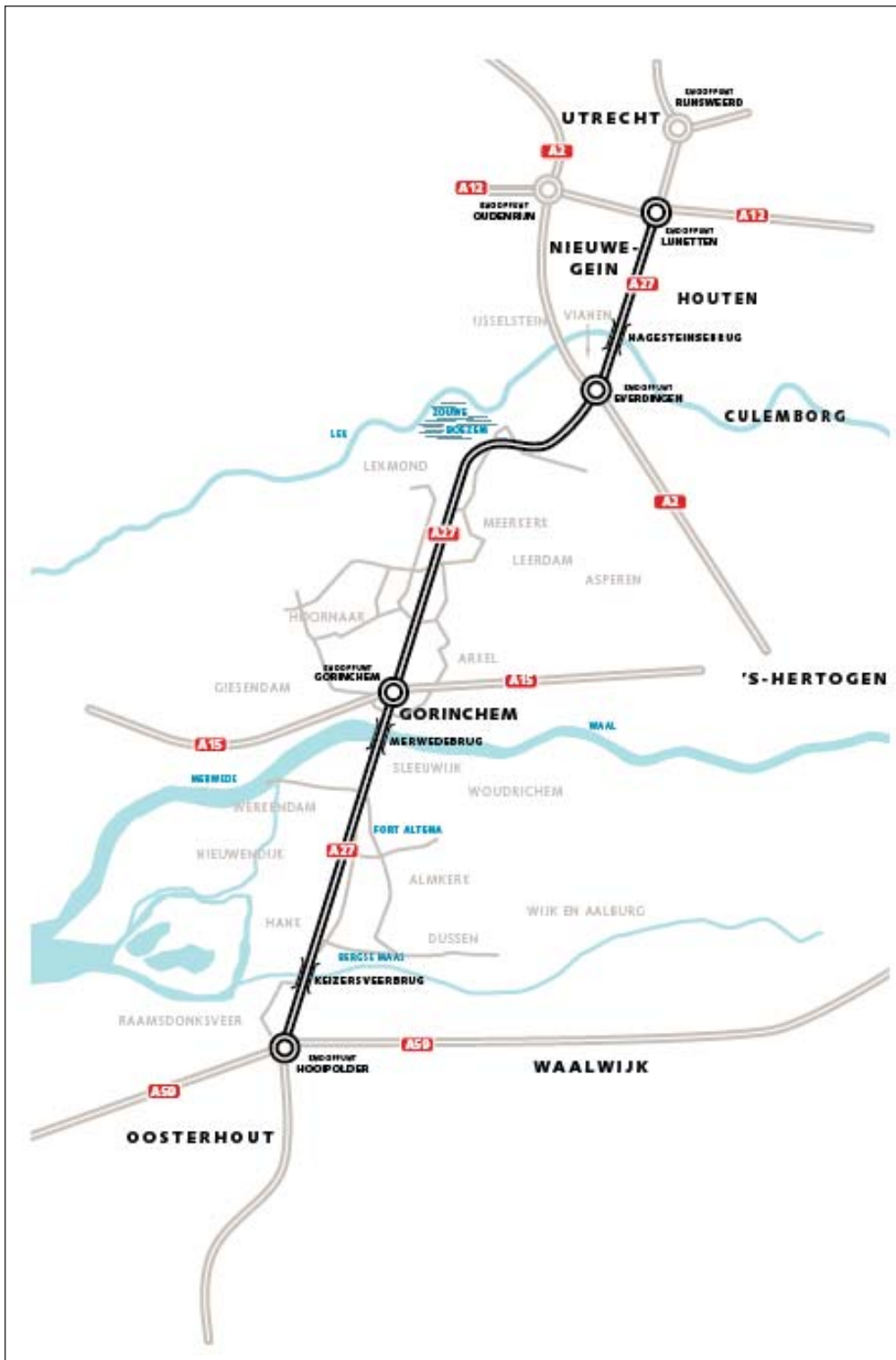
Tevens vormt het voorliggende onderzoek de basis voor het maken van de effectbeoordeling in de 2e fase MER A27 Lunetten – Hooipolder en een OTB/MER van het voorkeursalternatief en –variant.

1.2 Gehanteerde werkwijze

In dit aspectrapport wordt gekeken wat de consequenties zijn voor de cultuurhistorie en aardkundige waarden die in de richtlijnen zijn ondergebracht bij het aspect landschap [3]. De cultuurhistorie wordt opgedeeld in de volgende deelaspecten: archeologische waarden en verwachtingen, historische-geografische waarden en gebouwde monumenten (historische stedenbouw) [4]. Daarnaast wordt gekeken naar het a-biotische landschap (aardkunde). Om tot een snelle oplossing van de gesignaleerde verkeerskundig problemen te komen worden niet alle alternatieven in de m.e.r. in detail onderzocht en wordt de m.e.r. in twee fasen gesplitst [5]. In fase 1 worden de alternatieven A tot en met D en enkele varianten op hoofdlijnen uitgewerkt waarbij ze globaal worden onderzocht.

De huidige rapportage bevat de uitwerking van het *eerste deel* van fase 1: de inventarisatie van de bekende en verwachte waarden in relatie tot de bodem en de cultuurhistorie, en het opgestelde beoordelingskader. Gezien de geplande ingrepen op de verschillende delen van het tracé is het gehele traject opgedeeld in vier deeltrajecten (zie *paragraaf 1.3*). Het *plangebied* strekt zich over een variabele afstand ter weerszijde van het tracé uit. De begrenzing van het plangebied is zodanig bepaald dat de effecten (de bodemversturende activiteiten) van het initiatief (ruim) binnen de plangrenzen vallen. De geïnventariseerde waarden worden steeds per deelaspect en per deeltrajectplangebied op een afbeelding (kaartblad) weergegeven, waarbij het laatste deeltraject vanwege de lengte in twee kaartbladen is opgesplitst (*afbeelding 1 tot en met 6*). *Afbeelding 7* en *afbeelding 8* vormen een ‘samenvatting’ van de waarden (‘harde belemmeringen’ en ‘overige belemmeringen’).

De *bespreking* van de geïnventariseerde waarden voor de archeologie en de cultuurhistorie zijn echter per provincie en gemeente uitgevoerd, omdat veel gemeenten hun wettelijke taak ten aanzien van de archeologie inmiddels beleidsmatig hebben vormgegeven en beschikken over een beleidskaart. Ook de later in het proces aan de orde komende selectiebesluit ten aanzien van de archeologie wordt weliswaar op rijksniveau genomen, maar afgestemd met de gemeenten. In een aantal gemeenten wordt nog teruggevallen op de provinciale overheid of het rijksbeleidskader. De vigerende gemeentelijke waarden- en beleidskaarten zijn geïncorporeerd in het kaartbeeld. De indicatieve en kwantitatieve waarden die noodzakelijk zijn voor de effectbeoordeling aan de hand het beoordelingskader zullen echter per deeltraject worden gegenereerd volgens de vastgestelde deeltraject-indeling (zie *paragraaf 1.3*).

Figuur 1 Onderzoeksgebied [1].

Het plangebied ligt op het grondgebied van 4 provincies en 14 gemeenten: de provincie Utrecht met de gemeenten Utrecht, Bunnik, Houten, Nieuwegein en Vianen, de provincie Zuid-Holland met de gemeenten Zederik, Giessenlanden, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem, de provincie Gelderland met de gemeente Lingewaal en de provincie Noord-Brabant met de gemeenten Werkendam, (Woudrichem), Geertruidenberg en Oosterhout.

In het *tweede deel* van fase 1 zullen de alternatieven en varianten globaal worden geconfronteerd met de geïnventariseerde waarden en verwachtingen.

In fase 2 van de m.e.r. wordt het overgebleven alternatief met mogelijke varianten gedetailleerd uitgewerkt.

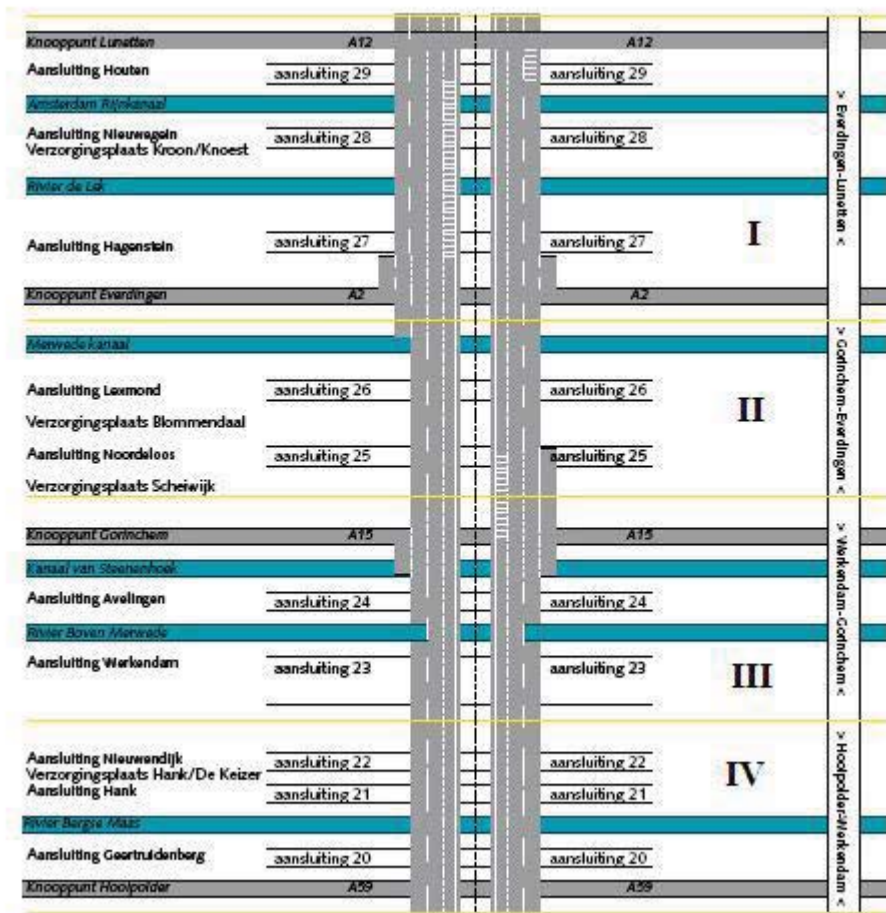
1.3 Deeltrajecten

Het onderzoek richt zich op het deel van de A27 van knooppunt Lunetten tot knooppunt Hooipolder. Het te beschouwen tracédeel is weergegeven in *figuur 1*.

De huidige A27 bestaat voor het grootste deel uit 2 rijbanen van elk 2 rijstroken. Tussen Utrecht en Vianen bestaat de A27 meestal uit 2 rijbanen met 2 rijstroken en een spitsstrook. Op grond van voorlopige verkeersberekeningen voor 2020 komt naar voren dat een verbreding naar 2 x 3 rijstroken voor een groot deel van de A27 voldoende probleemoplossend is [1]. Naar verwachting zal op enkele deeltrajecten een snelweg van 2 x 3 rijstroken alleen niet volstaan. Dit geldt met name voor de deeltrajecten door de stedelijke gebieden van Utrecht en Gorinchem. Gezien deze situatie is het tracé A27 Lunetten-Hooipolder ingedeeld in vier deeltrajecten, zie ook *figuur 2*:

- deeltraject I: inclusief knooppunt Lunetten (km 77.600) tot en met knooppunt Everdingen (km 55.550)
- deeltraject II: na knooppunt Everdingen (km 55.550) tot en met verzorgingsplaats Scheiwijk (km 39.500)
- deeltraject III: vanaf verzorgingsplaats Scheiwijk (km 39.500) tot en met aansluiting Werkendam, nr.23 (km 31.600)
- deeltraject IV: vanaf aansluiting Werkendam, nr.23 (km 31.600) tot en met knooppunt Hooipolder (km 14.950)

Hierbij wordt opgemerkt dat de weg uiteindelijk van km 71.750 tot km 17.750 verbreed wordt. De onderzoekscontouren reiken echter verder. Deze reiken van km 77.600 tot km 14.950. Voor de te beoordelen trajectdelen wordt de kilometerbegrenzing van de onderzoekscontouren aangehouden. Aan de hand van deeltrajecten worden de alternatieven beoordeeld. De beschrijving van de alternatieven komen overeen met de teksten uit de Startnotitie.

Figuur 2 Deeltrajecten A27 (van boven naar beneden: deeltrajecten I t/m IV)

1.3.1. Alternatieven

De volgende alternatieven worden onderscheiden.

Het nulalternatief

Het nulalternatief beschrijft de situatie in 2020, waarbij het huidige beleid zonder grote infrastructurele aanpassingen aan de A27 Lunetten-Hooipolder en zonder kilometerheffing wordt voortgezet. Onder huidig beleid worden alle (uitvoerings)besluiten en beleidsnota's verstaan die door de diverse overheden zijn genomen c.q. vastgesteld. Dit geldt zowel voor infrastructuur als voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen.

Alternatief A: 2 x 3 rijstroken met regionale verbindingen

Alternatief A omvat de verbreding van de A27 tussen Lunetten en Hooipolder naar 2 x 3 rijstroken. Tussen Lunetten en Everdingen en tussen Scheiwijk en Werkendam voldoen 2 x 3 rijstroken waarschijnlijk niet en is extra capaciteit nodig. Die wordt gezocht in het gebruik dan wel de aanleg van regionale verbindingen, dus niet-autosnelwegen. Hierdoor ontstaat bij de kruising met waterwegen een regionale oeververbinding naast de A27 en wordt het netwerk robuuster. Er wordt een

regionale verbinding voorzien tussen Nieuwegein-Houten en eventueel tot Vianen. Hiervoor wordt een nieuwe brug over het Amsterdam-Rijnkanaal gebouwd die aan beide zijden van het kanaal verbonden wordt met het regionale wegennet. De bestaande bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal en de Lek worden aangepast op 2 x 3 rijstroken. Tussen Gorinchem en het Land van Heusden en Altena is een regionale verbinding voorzien over de huidige Merwedebrug en langs de A15. De A27 zelf wordt via een nieuwe brug over de Merwede geleid en parallel aan de huidige rijbanen aangelegd. Ook over de Bergsche Maas wordt een nieuwe brug verondersteld.

Alternatief B: deels 2 x 3 rijstroken, deels 2 x 4 rijstroken

In dit alternatief wordt alleen de A27 verbreed. Alle benodigde capaciteit wordt gecreëerd door extra rijstroken toe te voegen. Op de landelijke deeltrajecten Everdingen-Scheiwijk en Werkendam-Hooipolder ontstaan dan 2 rijbanen van 3 rijstroken. Op de stedelijke deeltrajecten Lunetten-Hooipolder en Scheiwijk-Werkendam ontstaan 2 rijbanen met elk 4 rijstroken. Het regionale verkeer blijft gebruikmaken van de snelweg, en regionaal en doorgaand verkeer blijven gemengd. De bestaande bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal, de Lek, de Merwede, en het kanaal van Steenenhoek zijn niet breed genoeg voor 2 x 4 rijstroken. De brug over de Bergsche Maas is niet breed genoeg voor 2 x 3 rijstroken. Ook diverse kleinere kunstwerken zijn te klein. Daarom worden in dit alternatief nieuwe bruggen naast de bestaande verondersteld. Onderzocht wordt of bestaande bruggen geschikt zijn voor hergebruik en/of verbreding. In het langetermijnpakket uit de PKB Ruimte voor de Rivier voor het benedenrivierengebied is sprake van maatregelen aan twee flessenhalzen, die beiden met de A27 samenhangen. De eerste flessenhals ligt bij Gorinchem op de Boven- Merwede. Deze maatregel is voor de uitvoerbaarheid gekoppeld aan een eventuele aanpak van de snelweg zelf. De tweede flessenhals ligt bij Keizersveer en Geertruidenberg op de Bergsche Maas. De reservering om deze flessenhals aan te pakken is komen te vervallen vanwege de lage hydraulische effectiviteit in de huidige vorm [6].

Alternatief C: deels 2 x 3 rijstroken, deels 4 x 2 rijstroken

In dit alternatief wordt de snelweg op de landelijke trajecten Everdingen-Scheiwijk en Werkendam-Hooipolder uitgebreid naar 2 x 3 rijstroken. Op de stedelijke trajecten Lunetten-Everdingen en Scheiwijk-Werkendam liggen momenteel veel aansluitingen op korte afstand van elkaar. Dit leidt tot oponthoud door het grote aantal in- en uitvoegbewegingen. Daarom wordt het doorgaand en regionaal verkeer tussen Lunetten-Everdingen en Scheiwijk-Werkendam van elkaar gescheiden door 4 rijbanen van ieder 2 rijstroken te maken. In elke richting is er een hoofdrijbaan in het midden van de weg voor het doorgaand verkeer en een parallelrijbaan aan de zijkant voor het regionaal verkeer. Alle aansluitingen op het onderliggend wegennet worden aangesloten op de parallelrijbanen. De hoofdrijbanen hebben geen directe aansluitingen; op grote tussenafstanden zijn er uitwisselpunten tussen hoofd- en parallelrijbanen. De bestaande bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal, de Lek, de Merwede en het kanaal van Steenenhoek zijn niet breed genoeg voor 4 x 2 rijstroken. De brug over de Bergsche Maas is niet breed genoeg voor 2 x 3 rijstroken. Ook diverse kleinere kunstwerken zijn te klein. Onderzocht wordt of bestaande bruggen geschikt zijn voor hergebruik en/of verbreding.

Alternatief D: het Hoge Snelwegalternatief

Het alternatief Hoge Snelweg is een privaat initiatief van de Stichting Hoge Snelweg. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft de Tweede Kamer toegezegd de Hoge Snelweg als volwaardig alternatief in de planstudie A27 mee te nemen. Op grond hiervan wordt de Hoge Snelweg in het MER nader onderzocht. Het alternatief Hoge Snelweg voorziet in één extra rijstrook per richting op een doorgaande viaductconstructie in de zijberm van de bestaande A27. Bij enkele oeververbindingen wordt de Hoge Snelweg over één van de rijrichtingen van de A27 geleid om een brug naast de bestaande bruggen van de A27 te realiseren. Voor de passage Gorinchem en de kruising met de Merwede wordt voorzien in een geboorde tunnel met grote diameter. In de geboorde tunnel is voldoende ruimte beschikbaar om het doorgaande vrachtverkeer van de A27 met één rijstrook per richting te kunnen afwickelen onder de Hoge Snelweg, die eveneens bestaat uit één rijstrook per richting. Naast de tunnel blijft de huidige A27 met 2 x 2 rijstroken gehandhaafd. De Hoge Snelweg kent voornamelijk ten noorden en zuiden van de bestaande knooppunten uitwisselpunten met het verkeer op de bestaande A27. De op- en afritten worden nader uitgewerkt aan de hand van inzicht in het verkeersaanbod en de beschikbare ruimte. Ten noorden van knooppunt Lunetten is het meest noordelijke uitwisselpunt, ten zuiden van knooppunt Hooipolder het meest zuidelijke. Het alternatief Hoge Snelweg voorziet geen aanpassingen aan de bestaande A27 (Stichting Hoge Snelweg, 2004 en 2006). Het alternatief veronderstelt dat de Hoge Snelweg alleen toegankelijk is voor lichte voertuigen (personenauto's en bestelbusjes).

In tabel 1 zijn de verschillende alternatieven per deeltraject weergegeven.

Tabel 1 Alternatieven per deeltraject

Deeltraject	Alternatief A (2x3 met regioverbinding)	Alternatief B (deels 2x3, deels 2x4)	Alternatief C (deels 2x3, deels 4x2)	Alternatief D (Hoge Snelweg)
Lunetten-Everdingen	2x3 + regioverbinding	2x4	4x2	2x2 en 2x1
Everdingen-Scheiwijk	2x3	2x3	2x3	2x2 en 2x1
Scheiwijk-Werkendam	2x3 + regioverbinding	2x4	4x2	2x2 en 4x1
Werkendam-Hooipolder	2x3	2x3	2x3	2x2 en 2x1

1.3.2. Varianten

In *tabel 2* zijn de varianten die in de 1^e fase m.e.r. worden onderzocht binnen de verschillende alternatieven weergegeven. In tegenstelling tot wat in de Startnotitie is aangegeven, wordt de variant ‘aansluiting Avelingen opheffen’ niet in de 1^e fase m.e.r. meegenomen. De extra variant met op enkele stukken een ruimtereservering voor een toekomstige spoorlijn binnen alternatief C wordt toegevoegd in de effectenbeoordeling. De varianten die in het MER nader onderzocht worden zijn hieronder beschreven. De beschrijving van de varianten is ontleend aan de Startnotitie.

Knooppunt Everdingen volledig maken

Knooppunt Everdingen is nu nog een onvolledig knooppunt. Het is niet mogelijk om van oost naar noord vice versa en van zuid naar west vice versa te gaan. Uitbreiding van dit knooppunt is gewenst ter vergroting van de robuustheid van het netwerk van hoofdwegen. De A27 kan dan verlichting bieden voor verkeersproblemen op andere hoofdwegen, zoals de A2. Deze variant zal worden toegepast op de alternatieven A, B en C.

Beprijzing (tolheffing en km-prijs)

In de variant beprijzing betaalt de automobilist voor het gebruik van de weg. Het te betalen tarief bestaat uit een onderdeel kilometerprijs (landelijk ingevoerd) en een onderdeel tol. Kilometerprijs wordt geheven op het gehele traject van Lunetten tot Hooipolder. De precieze vorm van tolheffing moet nog worden vastgesteld. Op dit moment wordt gedacht aan tolheffing op de Merwedebrug in de alternatieven A, B en C. Echter in deze fase wordt hier niet op ingegaan. Bij alternatief D, het Hoge Snelweg-alternatief, wordt tol geheven op de doorgaande viaductconstructie boven de A27 over het gehele traject van Lunetten tot Hooipolder. De bestaande A27 blijft tolvrij.

Tunnel onder de Merwede

In de alternatieven A, B en C wordt een tunnel onder de Merwede als variant onderzocht. In alternatief D is in de basis een (boor)tunnel opgenomen en is de variant een brug over de Merwede. Deze wordt parallel aan de huidige brug verondersteld.

De tunnel in C is een boortunnel en de tunnels in A en B zijn afgezonken tunnels. In Alternatief C wordt gedacht aan een lange tunnel van Werkendam tot noordelijk van knooppunt Gorinchem. In alternatief A en B wordt een korte tunnel onderzocht. In *tabel 1.2* zijn de uitgangspunten ten aanzien van de tunnels opgenomen.

Tabel 1.2 Uitgangspunten voor tunnelvarianten op deeltraject III

Varianten	Methode/ type	Diameter tunnel	Diepteligging (m t.o.v. NAP)	Tunnelmonden in uiteindelijke situatie	In situ (uitvoering)
Variant A korte tunnel	Cut and cover	B = 31m H = 8 m	NAP - 5,30 m tot NAP - 13,3 m	N: 36,3 km tot 36,1 km Z: 33,9 km tot 33,7 km	Sleuf: 36,3 km tot 33,7 km
Variant B korte tunnel	Cut and cover	B = 38 m H = 8 m	NAP - 5,30 m tot NAP - 13,3 m	N: 36,3 km tot 36,1 km Z: 33,9 km tot 33,7 km	Sleuf: 36,3 km tot 33,7 km
Variant C lange tunnel	Boortunnel	B = 31 H = 12,5 (Ø = 2 x 12,5 m)	NAP - 25 m tot NAP - 37,5 m	N: 38,0 km tot 37,8 km Z: 33,2 km tot 33,0 km	N: 38,0 km tot 37,6 km Z: 33,4 km tot 33,0 km
Alternatief D lange tunnel	Boortunnel	Ø = 18,5m	NAP - 29,5 m tot NAP - 48 m	N: 38,0 km tot 37,8 km Z: 33,2 km tot 33,0 km	N: 38,0 km tot 37,6 km Z: 33,4 km tot 33,0 km

Ruimtereservering voor spoorlijn

In alternatief C wordt de variant ruimtereservering voor een spoorlijn onderzocht. De variant is in feite het niet onmogelijk maken van een spoorlijn. Ten opzichte van alternatief C wordt op ca. 6 locaties een strook van 20 meter breed vrijgehouden, tussen de A27 en het "knelpunt". Dit betekent dat alleen de ligging van alternatief C op circa 6 punten circa 20 meter verschuift, verder blijft alles gelijk.

Tabel 2 Overzicht varianten binnen alternatieven

Varianten	Alternatief A (2x3 met regioverbinding)	Alternatief B (deels 2x3, deels 2x4)	Alternatief C (deels 2x3, deels 4x2)	Alternatief D (Hoge Snelweg)
Knooppunt Everdingen volledig maken	X	X	X	
Beprijzing (tolheffing en km-prijs)				X
Tunnel onder de Merwede	X	X	X	
Brug over de Merwede				X
Ruimtereserverin g voor spoorlijn			X	

1.4 Leeswijzer

Dit rapport bevat het aspectrapport voor de cultuurhistorie en het cultuurlandschap als onderdeel van het thema natuurlijke omgeving en ruimte en bestemd voor de onderbouwing van de *eerste fase* van de m.e.r. A27 Lunetten-Hooipolder, conform de in oktober 2008 opgestelde richtlijnen van Rijkswaterstaat. Het huidige rapport betreft het *eerste deel* van de eerste fase en bevat de inventarisatie van de cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke waarden en verwachtingen en het beoordelingskader. In een later stadium zal op basis van het rapport de effectbeoordeling van de alternatieven en varianten plaats vinden.

In de *tweede fase* van de m.e.r. zal het/de overgebleven alternatief/alternatieven en varianten gedetailleerd worden uitgewerkt. De tweede fase valt vooralsnog buiten de scope van de huidige bureaustudie. De geïnventariseerde gegevens kunnen ook worden gebruikt voor de tweede fase.

De inventarisatie en waardering van de ontstaansgeschiedenis van het cultuurlandschap heeft plaatsgevonden op basis van vier deelaspecten: aardkunde, archeologie, historische geografie en historische (steden)bouwkunde. De geïnventariseerde gegevens worden gepresenteerd in *hoofdstuk 2* en worden ondersteund met thematische afbeeldingsreeksen (kaartseries), die geacht worden onlosmakelijk verbonden te zijn met de tekst. Het traject Lunetten-Hooipolder is opgedeeld in 4 deeltrajecten, van noord naar zuid genummerd I tot en met IV (deeltraject IV is vanwege zijn lengte in een noordelijk en een zuidelijk gedeelte weergegeven).

Na de inventarisatie van de huidige toestand wordt in de opvolgende *hoofdstukken 3 tot en met 6* ingegaan op het vigerende beleid en regelgeving, de autonome ontwikkeling, de belemmeringen en de probleemanalyse. In het laatste hoofdstuk, *hoofdstuk 7* wordt het beoordelingskader gepresenteerd.

2 Huidige situatie

2.1 Inleiding

In afzonderlijke digitale kaartlagen zijn in een GIS-omgeving (ArcGIS) vijf milieudeelaspecten geïnventariseerd (*afbeelding 1 tot en met 6*) die in de onderstaande paragrafen worden toegelicht. Het betreft: de volgende aspecten: aardkundige waarden (*paragraaf 2.2*), bekende archeologische waarden (*paragraaf 2.3 tot en met 2.7*), archeologische verwachtingen (*paragraaf 2.8*), historisch-geografische elementen/structuren en gebieden (*paragraaf 2.9 tot en met 2.11*), en tenslotte gebouwde monumenten en stads- en dorpsgezichten (*paragraaf 2.12*). De geïnventariseerde waarden dienen als basis voor de toepassing van het indicatief/kwalitatief of kwantitatief beoordelingskader dat in *hoofdstuk 7* wordt gepresenteerd en in een afzonderlijk rapport zal worden toegepast (de effectbeoordeling).

2.2 Aardkunde

Aardkundige waarden, ook wel aangeduid met aardkundig erfgoed is een relatief nieuw verschijnsel. Het begrip stamt uit de jaren negentig van de vorige eeuw. Niet dat geologische of bodemkundige fenomenen niet sinds lang in de belangstelling staan van geologen en bodemkundigen, maar het feit dat er aandacht voor is in het publieke domein en de geologische elementen onderdeel zijn gaan uitmaken van de leefomgeving en het ‘landschap’, betekent dat er ook aandacht is gekomen voor inventarisatie van deze ‘waarden’ en voor ‘waardering’ en ‘beleid’. De beleidsontwikkeling heeft zich met name voltrokken op provinciaal niveau (*paragraaf 3.2*).

Het traject van de A27 ligt bijna geheel in de in het Holoceen opgevulde delta van de rivieren de Maas en de Rijn. Alleen in de omgeving van het knooppunt Hooipolder bevindt zich Pleistoceen dekzand aan de oppervlakte. In 2001 is een gedetailleerd overzicht verschenen van de elkaar in tijd opvolgende stroomgordels. Dit overzicht (*Geological-Geomorphological map of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*) is voor het plangebied integraal overgenomen (*kaartbijlage 1a tot en met 1e*) [7]. De geulsystemen die op de kaart voorkomen zijn door middel van stratigrafie, absolute dateringen en het voorkomen van archeologische vindplaatsen gedateerd (voor legenda met de datering van de verschillende stelsels, zie *kaartbijlage 1f*). De meeste in het tracé van de A27 voorkomende archeologische terreinen en verwachtingszones hangen dan ook nauw samen met de gekarteerde geulruggen, stroomgordels en in de diepere ondergrond voorkomende rivierduinen (donken).

In 2005 verscheen het ‘handboek aardkundig landschapbeheer’ *Natuur met (W)aarde* [8]. In deze publicatie wordt per provincie een overzicht geboden van de beschikbare informatie over de aanwezigheid, het beheer en provinciaal beleid ten

aanzien van aardkundige elementen. Nadien heeft elke provincie voor zich het beleid verder gedetailleerd of anderszins voortgezet.

In 2007 is op landelijk niveau een publieksboek uitgebracht onder auspiciën van LNV met daarin een Basiskaart Aardkundige Waarden [9]. In de bijbehorende lijst worden 245 aardkundig waardevolle gebieden opgesomd met een doorlopende nummering over heel Nederland. De A27 doorsnijdt van noord naar zuid de Uiterwaarden van de Lek (nr. 148), de Alblasserwaard nr. (175) en de Linge (nr. 176). De status van deze gebieden op de genoemde kaart is niet vermeld; vermoedelijk is het een kaart op basis van op dat moment door de provincies nader begrensde gebieden.

De provincie Utrecht heeft in 1992 beleid uitgewerkt om aardkundig waardevolle gebieden waar mogelijk te beschermen en te behouden (Beleidsplan Natuur en Landschap) [10]. Daartoe is onder andere een atlas ontwikkeld en een publieksboek verschenen [11]. In het plangebied van de A27 zijn geen door de provincie gewaardeerde gebieden aanwezig.

De provincie Zuid-Holland heeft geen officieel beleid ten aanzien van aardkundige aspecten.

De provincie Gelderland heeft niet het voornemen eigen beleid te maken. De aardkundige aspecten worden gezien als onderdelen van het milieu- en landschapsbeleid. Er zijn geen waarden gedefinieerd.

De provincie Noord-Brabant heeft in haar *Streekplan Brabant in Balans (2002)* aardkundig waardevolle gebieden aangewezen en voorzien van een planologische bescherming. Ze zijn opgenomen in de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) en benaderbaar via de website van de provincie. In 2007 verscheen een publieksoek [12]. In relatie tot de A27 is deelkaart 11 geraadpleegd, waar gebied 10 zich bevindt (de Biesbosch). De Biesbosch is ontstaan tijdens een zware overstroming in 1421 (Sint-Elisabethsvloed). De gebiedscontour van het ‘gewaardeerde landschap’ blijkt echter buiten het plangebied van de A27 te liggen.

Samenvattend kan voor de A27 worden geconcludeerd dat geen aardkundige gebieden aanwezig zijn met een specifieke beleidsstatus. Niet geïnventariseerd is in hoeverre aardkundig interessante terreinen in beheer zijn bij een natuurbeschermingsorganisatie en uit dien hoofde een zekere ‘bescherming’ genieten.

2.3 Archeologie algemeen

In *paragraaf 2.4 tot en met 2.7* wordt een overzicht gegeven van de archeologische waarden en verwachtingen binnen het plangebied voor de capaciteitsverbreding van de A27 tussen Utrecht en Oosterhout. In dit plangebied komen de verschillende tracévarianten te liggen. Reclamezuilen/borden en geluidsschermen kunnen eveneens archeologische waarden aantasten. Daarnaast zorgen gronddepots, ketenparken, tijdelijke omleidingen, verwijderen tot aanleggen van ventwegen en de aanleg of verlegging van kabels en leidingen voor grootschalig grondverzet, waarbij archeologische waarden in het geding kunnen zijn. Door uit te gaan van een plangebied wordt een veilige zone besproken die na ontwikkeling van de gedetailleerde tracévarianten kan worden ingeperkt tot het feitelijk gebied van de werkzaamheden. De aantasting van het bodemarchief richt zich specifiek op ontgrondingen buiten het bestaande ruimtebeslag (buiten de bermsloten) van de A27.

Onder bedreiging van het archeologisch erfgoed wordt verstaan de potentiële aantasting van:

- bekende archeologische vindplaatsen binnen het tracé (*afbeelding 2a tot en met 2e*);
- verwachte archeologische waarden die nog in de bodem zitten, uitgedrukt in zones met een hoge, gematigde, specifieke (beekdalen) of lage archeologische verwachting (*paragraaf 2.4 tot en met 2.7; afbeelding 3a tot en met 3e*).

De infrastructurele werken behoeven niet per definitie vernietiging van genoemde waarden te betekenen. Immers, mitigerende maatregelen in de zin van inpassing, fysiek behoud of andere beschermde constructies zijn mogelijk, zodat relicten *in situ* behouden kunnen blijven. Voor behoudenswaardige archeologische vindplaatsen geldt daarnaast dat door middel van opgravend onderzoek gekozen kan worden om in ieder geval de historische informatie *ex situ* veilig te stellen. Dit soort vervolgstappen zal echter in vrijwel alle gevallen ook leiden tot aanzienlijke kosten in het voorbereidings- en uitvoeringstraject. Op grond van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz 2007) zijn de kosten van deze maatregelen geheel voor de initiatiefnemer en dienen dus in de projectkosten te worden opgenomen.

In dit eerste deel van de eerste fase van de m.e.r. A27 ligt de nadruk op een kwantitatieve benadering van de potentiële aantasting van archeologische waarden. Het ruimtebeslag van de alternatieven en varianten is in dit eerste deel van fase 1 nog niet exact bekend, waardoor de variabele zone aan weerszijden van de snelweg als veilige bufferzone gekozen is. In de beschrijving zal, indien relevant, wel globaal aangestipt worden wat de waarnemingen en terreinen aan archeologische ‘inhoud’ vertegenwoordigen. In onderhavige studie zal worden aangegeven op welke locaties mitigerende maatregelen het beste plaats kunnen vinden om de archeologische waarden – en daarmee het geld- en tijdsaspect – zoveel mogelijk te ontzien. Als

mitigerende maatregel zal vooral het advies zijn om zoveel mogelijk binnen het huidige ruimtebeslag van het bestaande wegtracé te blijven. Op locaties met een hoge potentie aan archeologische waarden zal het advies zijn om de mate van ontgraving/grondverzet tot een minimum te beperken.

In de volgende paragrafen worden de archeologische waarden per provincie behandeld. Binnen het plangebied worden de bekende archeologische waarden behandeld die aangetast kunnen worden. Het gaat in eerste instantie om AMK-terreinen met een verschillende status (wettelijk beschermd of onbeschermd) en een verschillende waarde (van waarde, hoge waarde tot zeer hoge waarde). Aan de hand van deze kennis, de geologische ondergrond en relevante waarnemingen wordt de archeologische verwachting per provincie nader toegelicht. Verder worden de onderzoeksmeldingen behandeld die relevant geacht worden voor de archeologische verwachting waar het onderzoek op betrekking heeft. Enkele relevant geachte waarnemingen in een wat ruimere zone buiten het plangebied worden hierbij uitgelicht om de archeologische verwachting nader te kunnen onderbouwen.

Methode

Naast de inventarisatie van bekende vindplaatsen wordt gewerkt met verwachtingsbeeld om de trefkans aan te geven (lage, middelhoge en hoge trefkans). Uit een recent overzicht van de resultaten van een (selectie van een) aantal verwachtingsmodellen, blijkt dat tot op heden niet één preferente methode voor het opstellen van een dergelijk model is aan te wijzen. Hoewel geografische informatiesystemen (GIS) een grote en positieve invloed hebben op de kwaliteit van de verwachtingsmodellen, is daarbij de menselijke input in de vorm van *expert judgement* nog steeds onontbeerlijk. Daarnaast leunt elke theorie in meer of mindere mate op aannames die de onderzoeker, vanuit zijn inhoudelijke expertise, aan het model 'oplegt' [13].

De gehanteerde methode voor de archeologische waarden- en verwachtingenkaart A27 is een overwegend deductieve, waarbij vanuit de kenmerken van het landschap en kennis van reeds geïdentificeerde vindplaatsen een voorspelling wordt gedaan ten aanzien van het voorkomen van nog niet ontdekte vindplaatsen binnen afgebakende landschappelijke eenheden. De belangrijkste aanname bij dit model is dat de mens in het verleden zijn vestigingskeuze in belangrijke mate liet bepalen door landschappelijke factoren als bodemgesteldheid, reliëfverschillen, en de aanwezigheid van water. Voor wat betreft de kwaliteit van het model dient evenwel rekening gehouden te worden met de beperkingen die de basisgegevens aan het model opleggen. De geologische kaarten die in dit kader zijn gebruikt, zijn op een schaal van 1:50.000 gekarteerd, en zijn daarom niet per definitie geschikt om een verwachting op perceelsniveau te kunnen opstellen. Bovendien kan er slechts in beperkte mate vanuit worden gegaan dat de reeds bekende data in Archis en van amateurs representatief (in hun ruimtelijke spreiding, aantal, aard en datering) zijn voor enerzijds de landschappelijke eenheid waarbinnen deze zijn aangetroffen en anderzijds de periode of cultuur waaraan het vondstmateriaal wordt toegeschreven.

De ervaring leert dat de mens zeer selectief zijn woonlocatie zoekt en dus ook vindt. Goed afgedekte vindplaatsen in de lager gelegen venige gebieden zullen bijvoorbeeld relatief vaak onopgemerkt blijven. Expert judgement is daarom op dit

moment nog onontbeerlijk bij het begrenzen en classificeren van verwachtingszones, waarbij naast de landschappelijke kaarten en archeologische datasets ook literatuur, historische kaarten, luchtfoto's en zeker ook het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) voor een belangrijk deel bijdragen aan de benodigde detaillering van het verwachtingenbeeld. Een nadere detaillering op basis van het AHN is relevant in de tweede fase van de m.e.r. en het daarna volgende traject waarin de omvang van het inventariserend veldonderzoek wordt bepaald.

In de beschikbare en hier gebruikte verwachtingenkaarten wordt een uitspraak gedaan over de (relatieve!) kans dat bij een bodemversturende activiteit archeologische verschijnselen aan het licht komen. Een hoge verwachting betekent dat er gerede kans bestaat op het aantreffen van sporen en of vondsten. De verwachting (trefkans) staat overigens los van de waardering van vindplaatsen op grond van hun fysieke kwaliteit (o.a. de conservering van organisch materiaal) en inhoudelijke kwaliteit. In het verwachtingsmodel zijn de grondwatertrappen enkel van invloed geweest op de beoordeling van de bewoningspotentie van een locatie en niet van de fysieke kwaliteit.

Op de kaarten wordt in verschillende klassen een onderscheid gemaakt tussen:

Geen archeologische verwachting

- Gebieden die zijn geërodeerd, afgegraven of ontgrond en waar geen behoudenswaardige archeologie meer aanwezig is;
- Grotere waterpartijen, waaronder ook geen behoudenswaardige archeologie meer aanwezig is.

Bebouwd gebied

Gebieden waarvoor geldt dat zij niet op basis van gegevens uit de bodemkundige en geomorfologische karteringen kunnen worden gewaardeerd. Belangrijk is te constateren dat voor deze zones *niet* per definitie gesteld kan worden dat er geen archeologie in de bodem (meer) aanwezig is. Voor de verschillende tracédelen wordt echter verondersteld dat het aandeel reeds verstoord terrein in deze categorie dat er voor de totale categorie in het bereik van het tracé slechts een lage verwachting geldt.

Lage archeologische verwachting

Wanneer verondersteld mag worden dat vindplaatsen afwezig zijn of een zeer lage trefkans hebben, wordt een lage verwachting toegekend. Landschappelijk gezien zijn dit enerzijds de lagere, moerassige delen met een (relatief) hoge grondwaterstand en veengroei en anderzijds de slecht ontwaterde delen en/of verspoelde delen van het dekzandgebied, die tot zeer recent ongeschikt waren voor bewoning.

Gematigde archeologische verwachting

Zones waar vindplaatsen in beperkte mate voorkomen en op basis van landschappelijke kenmerken (bodem en grondwatertrappen, nabijheid van water) bewoning en/of landbouw plaatselijk wel mogelijk zijn.

Specifieke archeologische verwachting beekdalen

Beekdalen zijn bekend om het voorkomen van prehistorische deposities, houten constructies - zoals bruggetjes en vlonders - en afvaldumps (aan de randen van dekzandruggen). Deze locaties bieden bovendien zeer goede condities voor de conservering van organisch materiaal zoals bot, hout en zaden. Van deze zones is tot op heden binnen de verschillende tracédelen relatief weinig bekend. Recente publicaties naar aanleiding van onderzoeken elders in Nederland bevestigen de noodzaak de aandacht op deze zones te vestigen [14].

In (beek)dalen die grenzen aan hoger gelegen delen van het landschap, die een reeds aangetoonde rijke bewoning- of gebruiksgeschiedenis kennen, of waar dit op basis van vergelijkbare omstandigheden verwacht wordt, is de kans op een hogere dichtheid en diversiteit aan archeologische resten groter dan in dalen die verder van dergelijke locaties verwijderd liggen [15].

De beekdalen hebben op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW-3) een extra accent gekregen, waardoor de verwachtingswaarde deels is opgehoogd.

Hoge archeologische verwachting

Landschappelijke eenheden die zonder meer als gunstig te bestempelen zijn voor bewoning en/of landbouw gedurende één of meer perioden. Het betreft de relatief hoge delen van het landschap, in de vorm van geulruggen, stroomgordelafzettingen, dekzandruggen en landduinen (met uitzondering van het (sub)recente stuifzandreliëf). Verder worden bodems met een cultuurdek, die op basis van geomorfologie een gematigde en/of hoge verwachting toegewezen hebben gekregen, hiertoe gerekend.

Archeologische waarde

In deze gebieden bestaat absolute zekerheid dat in de bodem archeologische resten bewaard zijn gebleven. Deze locaties worden ook nog eens gekarakteriseerd als waardevol voor (toekomstig) archeologisch onderzoek. Het betreft de terreinen die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) zijn vermeld.

Archeologisch Monument

Terrein van zodanige archeologische waarde dat het Rijk deze een beschermd status heeft toegekend.

2.4 Bekende archeologisch waarden provincie Utrecht: deeltraject I

2.4.1. Gewaardeerde terreinen

Noordelijk deel (Lunetten-Nieuwegein)

Op het grondgebied van de provincie Utrecht zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart zes archeologische terreinen aanwezig (AMK-terreinen). Het wettelijk beschermde AMK-terrein 322 ten oosten van het knooppunt en direct ten zuiden van de A12 betreft de resten van een Romeinse militaire en burgerlijke nederzetting, te weten het castellum Fectio met bijbehorende vicus, havencomplex, grafvelden etc., daterend uit ca. 12 v. Chr.-260/270 na Chr. Het terrein ligt op de stroomrug van de Kromme Rijn en wordt aan de noordzijde begrensd door een verlande oude bocht van de Kromme Rijn. Aan de zuidzijde ligt op een afstand van ca. 400 m een voormalige restgeul van de Houtense stroomrug. De gebouwen in dit fort waren van hout, de wallen eromheen van aarde. Het fort speelde een rol in de veroveringstochten van de Romeinen in Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland. Vechten verloor de offensieve functie in 47 na Chr. en werd toen opgenomen in de verdedigingslinie langs de Romeinse rijksgrens. Tijdens de Batavenopstand van 69-70 na Chr. werd Vechten in brand gestoken, waarna het weer werd herbouwd. De vicus ontwikkelde zich, en groeide mogelijk uit tot een belangrijk handelscentrum. In de tweede helft van de tweede eeuw werd het fort herbouwd; muren en hoofdgebouwen werden van steen opgetrokken. In de derde eeuw gingen het castellum en de vicus ten onder. In de tweede helft van de 19^e eeuw werd vlak naast het Romeinse castellum fort De Burg gebouwd, deel uitmakend van de waterlinie. Bij de aanleg zijn veel Romeinse vondsten gedaan, en vermoedelijk ook veel sporen (waaronder mogelijk grafvelden) vernield. De vicus lijkt zich ten oosten van het castellum als een lintbebouwing langs de toenmalige Rijnbedding te hebben gemanifesteerd. De resten van het castellum (in meerdere fasen) liggen grotendeels onder het opvallend hooggelegen gedeelte van perceel 899, dat al geruime tijd als fruitboomgaard in gebruik is. Het aansluitende terrein ten noordoosten hiervan is afgegraven. Van het gedeelte van de hoge rug waarop de vicus lag, is nog slechts een klein deel intact (een deel is vergraven ten behoeve van de aanleg van het 19^e-eeuwse fort). Het grafveld aan het oostelijke uiteinde van de vicus lijkt blijkens gevonden aardewerk al in de eerste eeuw in gebruik te zijn geweest en in eerste instantie op enige afstand van de vicus te hebben gelegen, maar later gedeeltelijk overbouwd of omsloten te zijn geraakt door uitbreiding van de vicus. Een depressie die het restant van een geul vertegenwoordigt, gelegen tussen het grafveld aan de westzijde van het terrein en het castellumterrein, vormde vermoedelijk de zuidelijke grens van het bewoonde areaal [16].

Noordelijk van het wegtracé van de A12, tegenover het fort Vechten, bevindt zich bij de Utrechtse Golfclub Amelisweerd AMK-terrein 5.635 (terrein van hoge archeologische waarde, onbeschermd). Bij booronderzoek in 1994 is hier een bewoningslaag met inheems Romeins aardewerk aangetroffen. Dit terrein ligt op de stroomrug van de Kromme Rijn. Bewoningssporen bevinden zich op de zuidelijke oeverwal van de voormalige bedding van de Kromme Rijn. Verder bevat het terrein een smalle verlande geul. Waarschijnlijk is dit terrein een deel van de vicus die bij het castellum Fectio hoort.

Drie AMK-terreinen zijn direct aan de oostkant gelegen van afslag 29 naar Houten en net ten noorden van het Amsterdam-Rijnkanaal. Twee AMK-terreinen liggen hier in elkaars verlengde, te weten AMK-nrs. 826 en 11.512. AMK-nr. 826, toponiem Koedijk en Oud Gerechtshuis van Wulven, betreft een in oorsprong laatmiddeleeuws kasteelterrein (13^e eeuw tot ca. 1830) met een voorterrein dat onder AMK-nr. 11.512 valt. Het kasteelterrein is wettelijk beschermd en het voorterrein kent een hoge archeologische waarde, maar ontbeert een wettelijk beschermde status. Het kasteel heeft mogelijk de vorm gehad van een woontoren met een rechthoekig voorterrein. Van dit geheel is bovengronds weinig intact. De grachten zijn grotendeels bewaard gebleven. Dit geldt ook voor de bijbehorende boerderij genaamd het 'Rechthuis'; van deze boerderij stamt het voorhuis nog uit de tijd van het kasteel. Aan de zuidwestzijde zijn nog resten aanwezig van een oude houten voetbrug die daar de verbinding vormde tussen de boerderij en het eiland.

Aan de zuidwestzijde volgt de grens van het monument over enige afstand een inmiddels verlande, oude waterloop die in verbinding stond met de kasteelgracht. Dit gedeelte is moerassig en begroeid. Mogelijk is 'Wulven' een opvolger van het ca. 600 meter zuidelijk gelegen 'Rondeel'. Dit Rondeel betreft het AMK-nr. 827 en heeft als toponiem De Staart, dat net noordelijk van het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen is en waarin een cirkelvormige dubbel gracht- en wallen-complex aanwezig is. Binnen dit complex bevinden zich vermoedelijk de resten van een laatmiddeleeuwse houten versterking. Hoe lang deze versterking in gebruik is geweest is niet bekend, maar zoals gezegd wordt verondersteld dat het de voorganger van het Oud Gerechtshuis van Wulven is. Dit terrein is wettelijk beschermd.

Zuidelijk deel (knooppunt Everdingen)

Twee AMK-terreinen bevinden zich op het grondgebied van de gemeente Vianen. AMK-nr. 10.704 is binnen het knooppunt Everdingen gelegen. Het gaat hier om een niet nader bepaalde nederzetting uit de Late Middeleeuwen. De archeologische waarde is hoog, maar geniet geen wettelijke bescherming. AMK-nr. 6.761 ligt ten zuiden van het knooppunt langs de oostkant van het wegtracé met als toponiem Polder Autena. Deze vindplaats is gelegen op een donk. Een kleine proefsleuf leverde op een diepte van 60 cm een hoeveelheid houtskool op binnen een kleiige zandlaag. De bewoning is gedateerd in de Midden Bronstijd en is van hoge archeologische waarde (onbeschermd).

2.4.2. Waarnemingen

Noordelijk deel (Lunetten-Nieuwegein)

Bij knooppunt Lunetten concentreert een veelvoud aan waarnemingen zich net ten noorden van het beschermde AMK-terrein 322 van het Romeinse fort bij het tracé van de snelweg. Alle waarnemingen hebben betrekking op de vicus en het Romeinse fort. De waarnemingen beperken zich uitsluitend tot een grote hoeveelheid aan Romeins vondstmateriaal. Onder andere amuletten, gemmen, munten, gordelbeslag, speelgoed, aardewerkvondsten en bewaard gebleven weefsel (zie *afbeelding 2a* voor de specifieke waarnemingen). Tijdens geologisch booronderzoek zijn tevens houtresten aangetroffen die mogelijk afkomstig zijn van Romeinse schepen (wng

26.260 en 26.375). Daarnaast zijn onder een tweetal waarnemingen opgravingen geschaard, onderzoek uitgevoerd door Braat (WNG 26.294) en een opgraving uit 1970 (WNG 26.379).

Rond het knooppunt Lunetten richten de waarnemingen zich enerzijds op Romeinse vondsten en anderzijds op laatmiddeleeuwse vondsten. Aan de noordwestkant van het knooppunt zijn laatmiddeleeuwse aardewerkfragmenten en een vroeg-Karolingisch aardewerkfragment gevonden (WNG 6.037). Aan deze zijde zijn eveneens kloostermoppen en een laatmiddeleeuwse kuil gevonden (WNG 43.177). Aan de zuidoostkant van het knooppunt is meer laatmiddeleeuws aardewerk gevonden (WNG 10.519).

Beneden het knooppunt bevindt zich aan de noordwestkant van Houten bij Industriegebied Doornkade een volgende concentratie aan waarnemingen. Deze hebben te maken met een Late IJzertijd en Romeinse nederzetting die tussen 1980 en 1983 voor een deel is opgegraven en gelegen was op het industrieterrein Doornkade. Al in 1955 was aan de hand van Romeins aardewerk op de locatie van het wegtracé bekend dat hier sprake is van bewoning in de directe omgeving (WNG 26.271). In totaal is 2,5 ha opgegraven. Uit de Late IJzertijd zijn afvalkuilen, greppels en palenzwermen vastgesteld. Uit de Romeinse tijd zijn drie huisplattegronden waargenomen. Omstreeks het midden van de 2de eeuw lijkt de nederzetting te zijn verlaten. De begrenzing kon niet geheel worden vastgesteld (WNG 26.273). WNG 402.592 verwijst tevens naar de opgraving in het industrieterrein naar aanleiding van vondsten op een akker van La Tène-glas, aardewerk en fibulae. Tijdens de opgraving werden een tonput en een bronzen handvat uit de Romeinse tijd gevonden. Op deze hoogte is aan de westkant van het wegtracé een volgende waarneming bekend met Romeins aardewerk (WNG 133.890).

Bij afslag 29 Houten is aan de westzijde op het terrein van de golfbaan op de Jutphaase Stroomgordel een vuurstenen afslag gevonden die zeer ruim tussen het Laat Neolithicum en de IJzertijd is gedateerd. De vondst was afkomstig uit de bouwvoor [17]. Aan de oostzijde bevindt zich een laatmiddeleeuwse kasteelterrein (AMK-terrein 826 en WNG 11.512). Onder waarnemings-nummer 404.941 is een uitgebreide beschrijving geschaard van het kasteelterrein, zoals die ook bij het AMK-terrein is beschreven. De andere beide waarnemingsnummers gaan in op het laatmiddeleeuws vondstmateriaal. Het waarnemingsnummer binnen het AMK-terrein 827, het Rondeel, geeft een beschrijving van het terrein (WNG 51.226). Verder zuidelijk, binnen de gemeentegrenzen van Nieuwegein, is bij afslag 28 laatmiddeleeuws aardewerk gevonden (WNG 10.153: kogelpot en paffrath). Net noordelijk van de Lek bestaat aan de oostkant van het wegtracé het vermoeden van de ligging van een klooster, gezien het toponiem op de militaire stafkaart van 1880. Ook de naam "t Klooster" van een oud woonhuis ter plaatse doet zoiets veronderstellen; verder zouden er in het recente verleden hier ergens kloostermoppen weggehaald zijn. De exacte locatie is echter niet bekend (WNG 43.559).

Zuidelijk deel (knooppunt Everdingen)

Tijdens een booronderzoek (OZM 25.768) zijn in een aantal boringen aardewerkscherven en houtskoolresten aangetroffen in een humeuze, zandige kleilaag in de top van de oeverafzettingen (diepte: 65-100 cm –Mv). Vermoedelijk gaat het om IJzertijd tot Inheems-Romeins aardewerk (WNG 57.710). Meerdere scherven IJzertijd-aardewerk zijn iets verder zuidelijk aan de westzijde van het wegtracé gevonden.

Waarneming 58.350 gaat in op de oppervlaktekartering en booronderzoek aan de Biezenweg in Vianen. Hierbij zijn vele aardewerkscherven (oppervlaktekartering) en houtskool en puinresten in een antropogene laag (boringen) aangetroffen (OZM 2.923). Het gaat om sporen van Middeleeuwse bewoning langs de Oude Biezenweg, die zelf een relict is van het middeleeuwse wegenpatroon. De boerderij met huisnummer 20 die in het plangebied ligt, heeft waarschijnlijk middeleeuwse voorgangers onder zich.

2.4.3. Onderzoeksmeldingsgebieden

Noordelijk deel (Lunetten-Nieuwegein)

Tussen knooppunt Lunetten en het Amsterdam-Rijnkanaal zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd. Hier worden er enkele uitgelicht die relevant kunnen zijn voor de verwachting van het plangebied. Binnen de gemeente Houten is een booronderzoek en een oppervlaktekartering verricht naar de Jutphase stroomrug aan de westkant van het wegtracé (OZM 10.789). De Jutphase stroomrug in dit (oostelijk) deel van het onderzoeksgebied is grotendeels verstoord als gevolg van afvletten voor de baksteenindustrie [17].

Net beneden het Amsterdam-Rijnkanaal is een booronderzoek uitgevoerd in de Wiersche stroomgordel in de polder Klein Vuylkop (gemeente Nieuwegein: OZM 3.428), aan de westzijde van het wegtracé. De polder ligt tussen het Lekkanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Schalkwijksche Wetering en de snelweg A27. Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de stroomgordel en het bepalen van de archeologische verwachting. Aanbevolen wordt om aantasting van de stroomgordelafzettingen te voorkomen. Indien dit door plantontwikkeling niet te vermijden is, dient voorafgaand een karterend veldonderzoek te worden uitgevoerd met als doel archeologische resten op te sporen. Uit het booronderzoek blijkt dat de stroomgordel mogelijk voor bewoning geschikt is geweest vanaf ca. 5700 tot 4200 v. Chr. (eindfase Mesolithicum en Vroeg Neolithicum). Tevens is gebleken dat de stroomgordelafzettingen niet geërodeerd zijn. Eventuele archeologische vindplaatsen kunnen, mede gezien de natte omstandigheden, goed geconserveerd zijn. Op twee locaties is in de top van het dekzand houtskool opgeboord.

Zuidelijk deel (knooppunt Everdingen)

Bij Vianen is een booronderzoek uitgevoerd voor de Inrichting Zuidelijke Lekwaterwaarden (OZM 2.819). In de boringen werden voornamelijk fragmenten baksteen aangetroffen. Deze indicatoren komen hoofdzakelijk voor in het kleidek en zijn waarschijnlijk door de rivier aangevoerd of na teruggestort te zijn daar terecht gekomen (in relatie tot kleiwinning ten behoeve van de baksteenfabricage). Uit het onderzoek is gebleken dat de onderzochte zones in de uiterwaarden een lage in

plaats van een middelmatige archeologische verwachting hebben [18]. Daarnaast is onderzoek uitgevoerd voor het project 'Ruimte voor de Lek' (OZM 28.082). Als advies is gegeven dat alle soorten verkennend en karterend onderzoek tot de mogelijkheden behoren (booronderzoek, geofysisch en magnetometrisch onderzoek, eventueel proefsleuvenonderzoek tot archeologische begeleiding).

Iets zuidelijk van afslag 27 Hagestein heeft proefsleuvenonderzoek in onderzoeksgebied Industrierrein Gaasperwaard de aanwezigheid van een waardevolle vindplaats uit de IJzertijd opgeleverd (OZM 25.768). Indien behoud *in situ* geen optie is, wordt aanbevolen de vindplaats op te graven. Een eventuele opgraving beperkt zich tot het door de planontwikkeling bedreigde deel van de vindplaats. Deze vindplaats bevindt zich in de top van oeverafzettingen van de Vuylcoopse stroomgordel. In westelijke richting zijn bij de aanleg van de A27 waarschijnlijk delen van het nederzettingsterrein verstoord geraakt. In een iets verder zuidelijk gelegen gebied is in het kader van het plangebied Gaasperwaard tevens een booronderzoek uitgevoerd (OZM 2.923). Geadviseerd wordt om de fossiele stroomrug, die duidelijk in het landschap zichtbaar is, te behouden. Hiervoor dient een strook van 100 m aan de noordzijde van de Biezenweg vrijgehouden te blijven van bebouwing [18]. Tijdens een vervolgonderzoek (uitgevoerd in januari 2008) zijn in het zuidelijk deel van dit terrein proefsleuven gegraven. Hierbij zijn archeologische sporen aangetroffen en daarom is geadviseerd om in delen van het plangebied de aangetroffen archeologische sporen te behouden (*in situ* dan wel *ex-situ*).

In het tracé van de A2 (Everdingen-Zijderveld) is een archeologische begeleiding uitgevoerd. Onbekend is wat de resultaten zijn voor het knooppunt Everdingen (OZM 21.465).

Ten zuiden van het knooppunt is ten behoeve van de mogelijke aanleg van een golfbaan aan de westkant van het wegtracé een verkennend booronderzoek uitgevoerd (OZM 15.035). Hieruit blijkt dat het noordoosten van het plangebied wordt doorsneden door een gebied met een Jonge Dryas-duin aan de oppervlakte. Ten noorden van het plangebied ligt de stroomgordel van Tienhoven en ten westen daarvan is mogelijk een Jonge Dryas terras/stroomgordel. In tegenstelling tot het duin is het terras nog als verhoging in het landschap te zien. Tijdens het veldwerk zijn geen indicaties aangetroffen voor de aanwezigheid van de Stroomgordel van Tienhoven en het Jonge Dryas duin. Meer westelijk, richting het Merwedekanaal, werd op een diepte van 3,10-3,75 m beneden het maaiveld wel een stroomgordel aangeboord. Zolang geen werkzaamheden op deze diepte worden uitgevoerd, bestaat geen reden om in dit onderzoeksgebied een vervolgonderzoek uit te voeren [19].

Voor een gebied langs de A2 zuidwestelijk van het wegtracé van de A27 is een bureaustudie uitgevoerd, waarbij een vervolgonderzoek in de vorm van verkennende boringen wordt geadviseerd (OZM 23.256). Uit dit verkennende booronderzoek is naar voren gekomen dat bij bodemingrepen ter plaatse van het parkeerterrein karterend booronderzoek geadviseerd wordt (OZM 23.495). Dit booronderzoek heeft opgeleverd dat in de gebieden met een hoge archeologische verwachting een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd dient te worden door middel van het aanleggen van proefsleuven. Het gaat hier om een strook ten zuiden van het huidige schoolgebouw ter plaatse (OZM 32.489). Noordoostelijk is eveneens een

booronderzoek uitgevoerd, waarbij geen aanwijzingen voor archeologische resten zijn aangetroffen. In de directe omgeving bevinden zich wel de resten van een 17^e eeuws woonhuis of boerderij (OZM 16.987).

2.5 Bekende archeologische waarden provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III

2.5.1. Gewaardeerde terreinen

In het plangebied binnen de grenzen van de provincie Zuid-Holland zijn drie archeologische terreinen aanwezig met een monumentenstatus (AMK-terreinen). Twee terreinen zijn aan de oostzijde van het wegtracé gelegen binnen de gemeente Giessenlanden te Hoogblokland. Het gaat hier om twee terreinen waar bewoning op een donk is aangetoond. AMK-nr. 6792 (toponiem Polder Den Beemd; Beemdweg) is een terrein van zeer hoge archeologische waarde, maar niet wettelijk beschermd. De donk bevat sporen van bewoning uit het Neolithicum en sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen en is onderdeel van een reeks donken. Tijdens booronderzoek gericht op het onderzoek van donken in de ondergrond [20] zijn op deze donk meerdere afvallagen aangeboord. Onder een laag van circa 20 cm zandige klei werden in 1963 veel middeleeuwse aardewerkfragmenten en een enkel stukje basaltlava aangetroffen. Iets lager werd een prehistorische scherf (mogelijk neolithische Vlaardingencultuur), alsmede een krabbertje en drie afslagen van vuursteen gevonden. Hier net ten zuiden van ligt eveneens een donk met een zeer hoge archeologische waarde (onbeschermd): AMK-nr. 10.445. Op deze donk zijn sporen van bewoning uit het Mesolithicum en/of het Neolithicum aangetroffen en zijn mogelijk bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd aanwezig. Tijdens booronderzoek is in ieder geval houtskool aangeboord en mogelijk is bot aangetroffen [21].

Het derde AMK-terrein is net ten noordwesten van Gorinchem gelegen (AMK-nr. 10.460; toponiem Polder Schelluinen; Nolweg; terrein van zeer hoge archeologische waarde, niet wettelijk beschermd). Het terrein ligt in de buurt van de huidige afrit van Gorinchem nog net binnen de gemeente Giessenlanden en bevat sporen van bewoning uit de Vroege tot Late Middeleeuwen, een rurale middeleeuwse vindplaats in een nat gebied. Tijdens een veldkartering en booronderzoek ten behoeve van de aanleg van de Betuweroute (OZM 5.464) kwam naar voren dat in de bouwvoor een behoorlijke hoeveelheid Middeleeuws en Post-Middeleeuws stadsafval aanwezig is. In de top van de zandige klei, tussen 0,7 m en 1,0 m beneden maaiveld is een vondstlaag aanwezig waarin houtskool, bot en aardwerk is aangetroffen. Deze vondstlaag dateert uit het eind van de Vroege Middeleeuwen en het begin van de Late Middeleeuwen. De noord- en zuidbegrenzingsen van de vindplaatsen zijn beschadigd door sloten. Het centrale deel is echter onaangetast en goed geconserveerd.

2.5.2. Waarnemingen

Bij afslag 26 Lexmond zijn twee waarnemingen bekend die verwijzen naar laatmiddeleeuws aardewerk (WNG 8.622 en 8.537). Nadere gegevens ontbreken in Archis.

Binnen de gemeente Zederik zijn bij Meerkerk aan de westzijde van het wegtracé een drietal waarnemingen bekend. In ieder geval betreft waarneming 36.705 een mogelijke terp. De andere twee waarnemingen hier ten noorden van hebben waarschijnlijk ook met mogelijke terpbewoning in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd te maken (WNG 36.704 en 24.758; deze waarneming verwijst alleen naar een foto en staat niet meer in Archis). Het kan hier om een groepje van drie terpen gaan, hoewel geen daadwerkelijke vondsten op deze locaties tot op heden zijn gedaan. De locaties behouden wel een hoge archeologische verwachting.

Aan de noordkant op de grens tussen de gemeentes Giessenlanden en Gorinchem zijn drie waarnemingen bekend, waarbij Romeins materiaal is gevonden. In de polder Kort-Scheiwijk zijn aan de westzijde van het wegtracé bewoningssporen gevonden die in de Romeinse tijd worden gedateerd (WNG 24.772). Binnen het wegtracé, mogelijk tijdens de aanleg, zijn twee locaties bekend waar Romeins aardewerk is gevonden, of in ieder geval wordt in Archis gesproken van 'het vermoeden' dat drie aardewerkscherven (terra sigillata) van deze twee locaties afkomstig zijn (WNG 26.066 en 26.067). Aan de westkant zijn bij Schelluinen enkele waarnemingen bekend langs de Voordijk die te maken hebben met de hier aanwezige lintbebouwing. Het gaat om aardewerk uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd (WNG 36681 t/m 36683, 36679).

Pal aan de oostkant van het wegtracé is bij Hoogblokland in de gemeente Giessenlanden een donk aanwezig. Tijdens hernieuwd onderzoek blijkt dat het niet duidelijk is of deze donk enige vorm van bewoning heeft gekend. Op geologische gronden behoudt de donk een hoge archeologische verwachting. Vondsten zijn tot nog toe echter niet gedaan (WNG 408570).

Rond Gorinchem zijn aan de noordzijde van de stad een aantal waarnemingen bekend binnen het plangebied, met name rond het tracé van de huidige Betuweroute. Aan de westkant van Gorinchem is een laatmiddeleeuuse Commanderie van de Duitse Orde onder een waarneming geschaard (wng 40.726) en zijn hier in de buurt, net ten noorden van het Kanaal van Steenenhoek, tufsteen en baksteen nog in verband aangetroffen (wng 24.775). De overige waarnemingen rond het tracé van de Betuweroute gaan in op de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd, maar zijn behalve het kenmerk nederzetting of huisterp verder leeg gelaten in Archis. Wel zijn bij de aanleg van een pijpleiding nog aardewerkscherven van laatmiddeleeuws grijsbakkend aardewerk gevonden (vlakbij 'Het Loo'; WNG 45.938), alsmede Nieuwe Tijd aardewerk in een slootkant bij Schelluinen (WNG 57.240; in het kader van het vooronderzoek naar het tracé van de Betuweroute). Langs de A15 is bij Arkel nog een waarneming bekend, waarbij op een akker 13e tot 15e eeuws aardewerk werd gevonden (WNG 32.156).

2.5.3. Onderzoeksmeldingsgebieden

Binnen de gemeente Zederik is tegen de noordelijke kant van het plangebied bij afslag 26 naar Lexmond een booronderzoek uitgevoerd waaruit naar voren is gekomen dat het plangebied vermoedelijk is opgehoogd tijdens de aanleg van de wegen. Er werden geen archeologische indicatoren of mogelijk archeologische lagen aangetroffen. Op basis van deze resultaten wordt aan het plangebied een lage

archeologische verwachting voor het aantreffen van (onverstoorde) archeologische waarden toegekend en wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd [22].

Ten zuiden van Meerkerk en noordelijk van afslag 25 Noordeloos is aan oostzijde van het wegtracé een booronderzoek uitgevoerd (OZM 20.335). Op basis van enkele archeologische indicatoren wordt de kans op de aanwezigheid van een vindplaats net ten zuiden van het onderzoeksgebied verondersteld. Aanbevolen wordt om hier vervolgonderzoek uit te laten voeren, indien grondverzet plaats gaat vinden. Op het onderzoeksgebied zelf wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd wegens het ontbreken van duidelijke archeologische indicatoren in combinatie met de afwezigheid van cultuurlagen.

Booronderzoek voor de aanleg van een persleiding tussen Hoogland en Schelluinen heeft ondanks de aanwezigheid van crevasses en stroomruggen geen aanwijzingen voor menselijke bewoning binnen het tracé van de persleiding aangetoond (OZM 15.902) [23].

Aan de oostkant van afslag 27 bij Gorinchem is een klein onderzoeksgebied aanwezig waarvoor bij ontgroningen dieper dan 50 cm een proefsleuvenonderzoek wordt geadviseerd (OZM 17.922) [24].

Aan de noordzijde van Gorinchem loopt de Betuweroute die uitgebreid archeologisch is onderzocht. Onderzoeksmelding 10.311 gaat in op de waardering van de vindplaatsen binnen het tracé van de Betuweroute [25]. Het gehele onderzoek op en langs de Betuweroute is afgerond. Vindplaatsen die in de buurt van de Betuweroute liggen, maar waar het tracé niet is komen te liggen, hebben een monumentenstatus gekregen (AMK-terrein), zoals het AMK-terrein 10.460. Binnen het tracé van de Betuweroute hoeft derhalve buiten deze AMK-terreinen geen archeologisch onderzoek bij grondverzet meer plaats te vinden. Aan de westkant van Gorinchem bevindt zich bij het tracé van de Betuweroute in de diepere ondergrond een donk (OZM 16.638). Tijdens booronderzoek is de aanwezige donk in kaart gebracht. Deze bevindt zich tussen 8,5 en 9,8 m beneden het maaiveld. Er zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. Uit een bestudeerd botanisch monster zijn geen antropogene invloeden op de omgeving gebleken. De hier eveneens aanwezige stroomrug kon vanwege het ontbreken van een betredingstoestemming niet worden onderzocht.

Aan de oostzijde van het plangebied, zuidelijk van de A15, is een booronderzoek uitgevoerd. In de zuidoosthoek van dit plangebied wordt een bouwbegeleiding naar een historische boerderij aanbevolen. Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt vanwege de lage ligging als ongeschikt voor bewoning beschouwd (OZM 6577) [26].

2.6 Bekende archeologische waarden provincie Gelderland: deeltraject III

2.6.1. Gewaardeerde terreinen, waarnemingen en onderzoeksmeldingsgebieden

Het plangebied beslaat voor het deel van de A15 net de westelijke grens van Gelderland en komt hiermee op het grondgebied van de gemeente Lingewaal. Waarnemingen, archeologische monumenten zijn niet bekend binnen het plangebied

in de provincie Gelderland. Alleen het onderzoek naar het tracé van de Betuweroute valt binnen het plangebied. De resultaten zijn reeds besproken en zijn voor dit deel niet van invloed op het plangebied.

De gemeentelijke waarden- en verwachtingenkaart bieden hiermee het enige houvast voor het bepalen van de archeologische verwachting voor het plangebied.

2.7 Bekende archeologische waarden provincie Noord-Brabant: Deeltraject III en IV

2.7.1. Gewaardeerde terreinen

Alleen de zuidelijke rand van een AMK-terrein beneden Geertruidenberg bij Raamsdonksveer bevindt zich nog net binnen het plangebied. Het AMK-terrein heeft twee AMK-nrs.: AMK-nr. 549 en AMK-nr. 15.307), omdat het tot 1990 in twee gemeenten lag (Raamsdonk en Geertruidenberg: later samengevoegd tot Geertruidenberg). Het terrein heeft als toponiem Karthuizer Polder; Kloosterweg en Eendrachtspolder. Het terrein is van zeer hoge archeologische waarde en geniet een wettelijk beschermde status. Het terrein bevat de resten van een klooster uit de late middeleeuwen [27][28]. Het betreft de overblijfselen van het voormalige Karthuizer klooster 'Domus Beatae Mariae Virginis'; de oudste chartreuse van Nederland (ook wel 'het Hollandsche Huis'; 'Domus Hollandiae'). Het klooster is in 1336 gesticht, vervolgens deels verwoest door de St. Elisabethsvloed (1421) en na wederopbouw (waarbij niet of nauwelijks het oorspronkelijke grondplan werd gevolgd) definitief door de Geuzen verwoest in circa 1573. In 1729 is in de noordoosthoek van het terrein een herenhuis gebouwd (het "Charartoise" van Simon van Sol). Dit huis is in 1878 gesloopt. Het klooster was de eerste vestiging van de karthuizerorde in Nederland. Het kloosterterrein had binnen de grachten een afmeting van ca. 250 x 100 meter. Een gebouw moet formaten hebben gehad van ca. 25 x 40 meter. Fundamenten van een ander 18e-eeuws gebouwtje met een inpandige kelder zijn aangetroffen. Aan de zuidzijde van het terrein is een wc-gebouwtje gevonden, waarvan een stortkoker met beeraanslag naar de gracht leidt. Ook aan de noordzijde is de gracht teruggevonden. Deze moet bij de egalisatie van het terrein in 1984 zijn verdwenen. Zowel in de jaren 60 van de 20e eeuw (opgraving en booronderzoek) als in 2001 (proefsleuven; in het kader van het AMR-project) heeft onderzoek op het terrein plaatsgevonden.

2.7.2. Waarnemingen

Net ten noorden van Oosterhout zijn aan de westzijde van het wegtracé enkele vuurstenen werktuigen gevonden (een kling, een kern en een afslag). Deze worden in het Meso- tot Neolithicum gedateerd. De vindplaats ligt ongeveer 90 m ten oosten van het Kromgat, een zijbeekje van de Donge. Gedurende de Late Middeleeuwen is hier na een inbraak een kleidek op afgezet (OZM 33.226).

De enige waarneming binnen het plangebied bij Geertruidenberg betreft volgens Archis een losse vondst van een steengoedkruik (WGN 46.611).

Binnen de gemeente Werkendam zijn vijf waarnemingen bekend binnen het plangebied. De waarnemingsnummers 31.731 en 32.375 verwijzen naar dezelfde melding. Het ging hier volgens voormalig provinciaal archeoloog Beex om het

voormalig kasteel 'de Werken', waarbij in 1974 aan de Zadwei nr. 4 bij het graven van bermsloten van de nieuwe provinciale weg funderingen werden aangetroffen. In 1976 zijn aanvullende waarnemingen gedaan (WGN 31.731). Onder een dik kleipakket werden een bijna vierkante torenfundering aangetroffen. Hierin was een stortkoker met aardewerk aanwezig waarvan het jongste als "Jacobakannen-goed" is betiteld. De onderzoeker uit 1976, Halbertsma (p.138) stelt na historisch onderzoek door Hardenberg dat het om het voormalig kasteel Muilwijk moet gaan. Verwoesting door de St. Elizabethvloed in 1421 levert een sluitdatum voor het complex. In 1992 is een nader onderzoek uitgevoerd (wng 32.375). De zware toren, een zogeheten donjon of motte, bezat eveneens een voorburcht die verder niet onderzocht is. Het formaat baksteen wijst erop dat de toren rond 1250 gebouwd is. Het kasteel is afgebroken toen de omgeving door de St. Elizabethvloed onbewoonbaar was geworden. Vermoed wordt dat de bakstenen per schip zijn afgevoerd, want afbraakpuin werd niet bij het kasteel aangetroffen [29]. De voorburcht kan als funderingsrestant dus nog aanwezig zijn in de directe nabijheid.

Waarnemingsnummer 33.815 aan de oostzijde van het wegtracé en ongeveer tegenover de waarneming van het kasteel Muilwijk betreft een melding uit 1880 (30 munten, waarvan twee van Romeinse ouderdom). Er bestaat echter onduidelijkheid over de plaatsbepaling. Beex schrijft de vondst in 1967 toe aan de herstelwerkzaamheden aan fort Altena bij Wouw. Volgens Leenders dient de vondst van de munten echter geplaatst worden bij de schans Altena aan de Uppelsedijk in de Biesbosch.

Bij de vierde waarneming bij Werkendam, WGN 24.773, is verder in Archis niets ingevoerd, waardoor het niet duidelijk is waar deze waarneming betrekking op heeft. Een laat-Romeinse munt is nog gevonden als losse vondst aan de oever van de Merwede.

2.7.3. *Onderzoeksmeldingsgebieden*

Onderzoeksmelding 2.1987, zuidelijk van afslag 23 Werkendam, betreft een booronderzoek dat geen aanleiding heeft gegeven tot een vervolgonderzoek. Verder zuidelijk zijn tot aan Geertruidenberg binnen het plangebied geen onderzoeksmeldingen uitgevoerd. Binnen de bebouwde kom van Geertruidenberg is aan de zuidwestkant een booronderzoek uitgevoerd, waaruit een hoge archeologische verwachting naar voren kwam (OZM 32.941).

Verder heeft onderzoek plaatsgevonden binnen het AMK-terrein 549 van het kloosterterrein, zoals een bureauonderzoek, boor- en weerstandsonderzoek; waarbij de resten en begrenzing van het middeleeuwse klooster in kaart zijn gebracht. Voor Oosterhout zijn geen onderzoeksmeldingen bekend binnen het plangebied.

2.8 **Verwachte waarden**

2.8.1. *Algemeen*

Voor de methodische aspecten en de klassenindeling wordt verwezen naar de inleidende paragraaf in het vorige hoofdstuk (*paragraaf 2.3*). In dit hoofdstuk wordt ingegaan op wat de zones met een hoge verwachting aan specifieke archeologische sporen en vondsten zou kunnen opleveren op basis van uitgevoerd onderzoek en

bekende vindplaatsen. Daarbij moet worden bedacht dat bij nader (verkenkend archeologisch) onderzoek kan blijken dat specifieke afzettingen in werkelijkheid een grotere verbreiding hebben of hoger in het profiel liggen (bijvoorbeeld crevasse-afzettingen, donken), dan op basis van het huidige beschikbare geologische kaartmateriaal en de daarop gebaseerde verwachting bekend is.

Oude stroomruggen in de ondergrond lijken in belangrijke mate indicatief voor de archeologische verwachting voor de provincies Utrecht, Zuid-Holland, Gelderland en het Noord-Brabantse deel bij Geertruidenberg. Bij de stroomruggen kan onder andere afhankelijk van de diepte een prehistorische tot laatmiddeleeuwse bewoning op de stroomruggen verwacht worden. Tevens kunnen donken, de toppen van rivierduinen, in het plangebied aanwezig zijn, vooral bekend. Mede afhankelijk van de diepte behoort een vroege prehistorische bewoning tot een bewoning in de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd tot de verwachting voor deze hogere en drogere plekken in het landschap. De donken vormen een relict uit het laat-glaciale landschap, waarbij stroomvlaktes van rivieren aanwezig waren met daartussen de rivierduinen, waarvan de toppen nog als donken boven de delta-afzettingen uitsteken. Deze donken kunnen reeds vanaf het Mesolithicum bewoond zijn. Tijdens deze vroege bewoningsfase in het moeraslandschap waren deze duinen de droge steunputten binnen deze moerassen. Uit booronderzoek en C14-dateringen in de Alblasserwaard komt naar voren dat de donken tenminste vanaf 5200 v. Chr. tot in de bekertijd (Laat Neolithicum) bewoond zijn geweest [30]. De natte deltasites hebben gemeen dat de resultaten van structuren betreft teleurstellend zijn, maar dit wordt ruimschoots gecompenseerd door de uitstekende conservering van de organische resten. Daarnaast zijn laatmiddeleeuwse bewoningslinten die ook gedurende de Nieuwe Tijd het bewoningspatroon bepaalden langs de oude ontginningsassen van belang. Aan de hand van de archeologische gegevens in het plangebied wordt hieronder deze verwachting nader toegelicht.

Bij Oosterhout hebben de dekzandruggen in relatie tot aanwezige beekdalen als aanvullend landschappelijk element een rol in de archeologische verwachting. Esdekken (enkeerdgronden) op de dekzandruggen hebben gezorgd voor een conserverende afdekking van prehistorische en vroeg-middeleeuwse bewoningssporen.

In de navolgende subparagrafen wordt niet ingegaan op de algemene verwachting op basis van de geologische ouderdom van de afzettingen, geulruggen en donken, maar alleen in hoeverre vastgestelde waarden de verwachtingswaarden in deze fase van het planproces kunnen ondersteunen.

2.8.2. *Verwachte waarden provincie Utrecht: deeltraject I*

Noordelijk deel (Lunetten-Nieuwegein)

Vanuit de archeologische waarden, waarnemingen en de gepleegde onderzoeken komt het beeld naar voren dat enerzijds de Romeinse tijd goed vertegenwoordigd is en anderzijds de middeleeuwse bewoningsgeschiedenis (o.a. lintbebouwing/achterkades/hoevenzwermen). Rond Lunetten en langs Houten is sprake van een archeologierijk gebied met het Romeinse castellum te Vechten en het kasteelterrein 'Koedijk'; Oud gerechtshuis van Wulven' met zuidelijk hiervan het 'Rondeel' als

belangrijkste archeologische elementen. Een specifieke hoge verwachtingswaarde (onder het knooppunt Lunetten) is door de gemeente toegekend aan het vermoedelijke tracé van de Romeinse limesweg op het grondgebied van de gemeente Utrecht. Verder is de opgegraven Late IJzertijd en Romeinse nederzetting op het industrieterrein Doornkade een indicatie voor meer bewoningssporen in de directe omgeving.

In de gemeente Vianen hebben enkele lintbebouwingen/(achter)kades een hoge verwachtingswaarde gekregen.

Zuidelijk deel (knooppunt Everdingen)

Als vroegste element is langs het tracé een donk aanwezig met bewoning te dateren in de Midden Bronstijd. Iets zuidelijk van afslag 27 Hagestein heeft daarnaast proefsleuvenonderzoek in onderzoeksgebied Industrierrein Gaasperwaard de aanwezigheid van een vindplaats uit de IJzertijd opgeleverd. Middeleeuwse bewoning kan eveneens vertegenwoordigd zijn in het plangebied. Over het algemeen zijn de waarnemingen een stuk minder in aantal dan het deel tussen Lunetten en Nieuwegein, waardoor op basis van de archeologie een minder duidelijke verwachting te uiten valt.

2.8.3. *Verwachte waarden provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III*

Zederik

De enkele waarnemingen leveren slechts hints op over laatmiddeleeuwse bewoning langs de ontginningsassen en op terpen. Bijna zeker hangt dit samen met de stand van het onderzoek tot op heden.

Giessenlanden

Binnen de gemeente Giessenlanden, als onderdeel van de Alblasserwaard, doorsnijdt het plangebied twee donken. Voor één van de donken wordt een vroege mesolithische bewoning verondersteld, maar in ieder geval lijkt bewoning vanaf het Neolithicum op deze donken aanwezig. In de gemeente Giessenlanden is verder alleen nog een melding bekend van een vondstlocatie van Romeins aardewerk in het huidige wegtracé. De lintbebouwing langs ontginningsassen, zoals van Hoogblokland met op de donken ook laatmiddeleeuwse bewoning, is tevens binnen het wegtracé aanwezig. Bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd behoren dan ook tot de verwachting op deze locaties waar de lintbebouwing wordt doorsneden door het plangebied.

Gorinchem

Laatmiddeleeuwse bewoning wordt aan de noordzijde van Gorinchem bevestigd door het grote aantal waarnemingen die ingaan op (terp-)bewoning. Verder is aan de westkant rond het tracé van de Betuweroute een donk op meer dan 8 m beneden het maaiveld aanwezig, maar bewoning werd vooralsnog niet vastgesteld.

2.8.4. *Verwachte waarden provincie Gelderland: deeltraject III*

De archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Lingewaal biedt voor dit deel van het plangebied het enige houvast. Het betreft grotendeels een hoge of middelhoge verwachting.

2.8.5. *Verwachte waarden provincie Noord-Brabant: deeltraject III en IV*

Werkendam

Aan de oostkant van het plangebied kunnen nog funderingsresten of andere sporen behorende bij het laatmiddeleeuwse kasteel Muilwijk in de ondergrond aanwezig zijn.

Geertruidenberg

Het plangebied doorsnijdt aan de noordzijde nog net het laatmiddeleeuwse Karthuizer klooster 'Domus Beatae Mariae Virginis', dat een beschermd status geniet. Dit is een van de weinig bekende archeologische relictten in het plangebied. Dit kan samenhangen met het feit dat in de huidige hoge en middelhoog gewaardeerde gebieden nog weinig (verkennend) onderzoek is uitgevoerd.

Oosterhout

Binnen het plangebied geven de vondst van enkele vuurstenen werktuigen een mogelijke indicatie voor een meso- tot neolithische bewoning.

2.9 Historische geografie

2.9.1. *Algemeen*

Voor de historisch-geografische inventarisatie worden de cultuurhistorische waardenkaarten van de betreffende provincies geraadpleegd, het CultGIS bestand (ontsloten via KICH) en de Post-militaire gebieden. VROM heeft in 2004 alle nog herkenbare historische militaire linies en stellingen in Nederland geïnventariseerd. CultGIS is binnen het project Meetnet Landschap (Ministerie van LNV, directie Kennis) ontwikkeld met als doel veranderingen te kunnen signaleren van kenmerkende cultuurhistorische patronen en bijbehorende elementen in het landschap. Het CultGIS-bestand bestaat uit de cultuurhistorische patronen en elementen die van bovenregionale betekenis worden geacht. Tenslotte heeft iedere provincie in Nederland een cultuurhistorische waardenkaart of hoofdstructuur gemaakt.

De inventarisatie van structuren en elementen zal per provincie worden behandeld (*afbeelding 4a tot en met 4f*). Naast de provinciaal specifieke structuren en elementen zijn er ook een aantal provincie overstijgende waardevolle gebieden aanwezig. Het plangebied valt (deels) in een aantal, zogenaamde, aandachtsgebieden uit CultGIS, het gaat om drie laagveengebieden: 's Gravenmoer-Raamsdonk, Vijfherenlanden en de Alblasserwaard. Daarnaast ligt het plangebied in drie nationale landschappen: Het Groene Hart, Rivierengebied en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het Groene Hart kenmerkt zich door een zeer open landschap, een karakteristiek verkavelingspatroon en beplante dijken en kades in de 'waarden'. In het Rivierengebied zijn kenmerkend de uiterwaarden, oeverwallen en komgronden. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een samenhangend systeem van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen met een groen en overwegend rustig karakter, gekenmerkt door openheid. Voor een beschrijving van de feitelijke onderdelen en

hun samenhang wordt verwezen naar de literatuur. Deze is als aparte structuur opgenomen (zie kaartserie 6). De Nieuwe Hollandse Waterlinie vindt ook zijn neerslag in het beleid van de provincies Utrecht en Zuid-Holland die deze linie extra benadrukken (*afbeelding 6a tot en met 6e*). De Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft in 2009 de status van wettelijk beschermd monument verkregen.

2.9.2. Provinciale setting

Utrecht

Het beleid voor cultureel erfgoed in de provincie Utrecht is erop gericht om cultuurhistorische waarden als essentieel onderdeel van de identiteit en de ruimtelijke kwaliteit te beschermen en te versterken. In 2003 is de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Utrecht vastgelegd in de notitie 'Niet van gisteren'. De ruimtelijke sturingsprincipes uit deze notitie zijn weer ruimtelijk verankerd in het Streekplan 2005-2015 van de provincie Utrecht (vastgesteld december 2004) [31]. In 2005 is als opvolger van de notitie en als eindpublicatie de Cultuurhistorische Atlas van Utrecht 'Tastbare Tijd' verschenen [32]. Deze atlas geeft inzicht in de aanwezige bovenlokale, samenhangende cultuurhistorische waarden. De afzonderlijke monumenten, landschapselementen en archeologische monumenten zijn opgenomen in een digitale databank.

Het streekplan is opgesteld volgens de lagenbenadering, waarbij drie lagen worden gebruikt: de fysieke ondergrond, het infrastructurele netwerk en de gebruikslaag. Cultuurhistorische elementen en structuren zijn opgenomen in de eerste laag, de fysieke ondergrond. Daarnaast heeft de provincie vijf hoofdlijnen geformuleerd, waarvan hoofdbeleidslijn 5 'landelijk gebied'. Hierin staat o.a. dat het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid gericht is op het versterken van zowel de (cultuurhistorische) identiteit, de landschappelijke diversiteit als de vitaliteit van het landelijk gebied. Dit betekent dat bij nieuwe ontwikkelingen landschappelijke kernkwaliteiten centraal staan. Daarbij gaat het zowel om de kwaliteit van de afzonderlijke landschapstypen als om de contrasten tussen de verschillende typen landschappen. Ook cultuurhistorisch waardevolle structuren die zijn opgenomen in de CHS dienen bij de planvorming in de afwegingen te worden betrokken.

Om de provinciale ambities te kunnen realiseren zijn drie vormen van sturing onderscheiden

(Strategiekaart CHS): *Veiligstellen*: cultuurhistorie is mede sturend voor de ontwikkeling, *eisen stellen*: cultuurhistorie geeft richting aan de mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen en *actief versterken*: de provincie start zelf projecten. De Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) is apart in het streekplan opgenomen [33]. In beginsel is in het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie 'behoud door ontwikkeling' van de NHW het uitgangspunt; alle ruimtelijke initiatieven moeten hier rekening houden met de NHW.

Zuid-Holland

Het vigerende Streekplan Zuid-Holland Oost (vastgesteld door GS november 2003) is, betreffende cultuurhistorie, allereerst gericht op de bescherming van waardevolle landschappen en structuren [34]. Daarnaast gaat het om het behouden van cultureel erfgoed in de vorm van belangrijke objecten of gebieden die kenmerkend zijn voor een bepaalde periode of gebeurtenis. De opgave uit het streekplan (Zuid-Holland

Oost) is om de cultuurhistorische waarden richtinggevend te laten zijn voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Dit betekent dat de waarden een plaats moeten krijgen binnen nieuwe ontwikkelingen. Hiervoor zijn twee kernpunten in het streekplan benoemd:

- Het behouden en zo mogelijk versterken van de cultuurhistorische waarden in de topgebieden. Het gaat hierbij om het behouden van de openheid van het landschap, het verkavelingspatroon en de ruimtelijke kwaliteit van de op de plankaart aangegeven bebouwingsstroken met cultuurhistorische waarden.
- Het tot een herkenbare eenheid maken van de Oude en de Nieuwe Hollandse Waterlinie en het duurzaam in stand houden hiervan.

De waardevolle structuren (archeologie, landschap en nederzettingen) en objecten zijn samengesteld op basis van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland. De Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) is allereerst gemaakt als kennisbron voor cultureel erfgoed bij ruimtelijke planvorming en ontwerp. Vervolgens is de toepassing van de kaart vastgelegd in formeel beleid (Handreiking betreffende opstelling van en advisering over ruimtelijke plannen op grond van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, vastgesteld door GS februari 2007) [35]. In deze handreiking staan uitgangspunten in ruimtelijke planvorming voor gewaardeerde landschappen, landschapselementen, nederzettingen en gebouwde monumenten in de CHS, voor zover gelegen binnen topgebieden (of beschermde dorps-/stadsgezichten) en molens. In het beleid zijn 15 topgebieden cultureel erfgoed aangewezen, waarvan de meeste samenvallen met de voormalige Belvédèregebieden. Het plangebied van de A27 ligt in topgebied 11 'Alblasserwaard/Vijfheerenlanden'.

Daarnaast hebben Gedeputeerde Staten (GS) het '*Cultuurplan 2009-2012, Mooi en Meedoen, Méér ruimtelijke kwaliteit en cultuurparticipatie*' vastgesteld in 2008, waarin de contouren geschetst zijn voor het provinciale cultuurbeleid voor de periode 2009-2012 [36]. In de visie van de provincie, met betrekking tot het cultuurbeleid ligt de nadruk op een aantal markante cultuurhistorische complexen op (boven)regionale schaal, die een ensemblewaarde met het landschap bezitten en zich niet direct richt op de individuele monumentale objecten, met uitzondering van de molens (als uniek beeldmerk van de provincie).

Het gaat daarbij om de volgende specifieke (monumentale) structuren en historische cultuurlandschappen die voorkomen binnen het plangebied:

- Molens (als uniek beeldmerk van onze provincie, ensemblewaarde);
- De militaire verdedigingslijnes: de Oude Hollandse Waterlinie en de Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- Oude vaarwegen en trekvaarten;
- De Topgebieden Cultureel Erfgoed.

Gelderland

Slechts een zeer klein deel van het plangebied valt binnen de provincie Gelderland. Dit betekent dat slechts (delen van) twee historisch-geografische lijnelementen zijn opgenomen uit de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van Gelderland, die binnen het plangebied vallen. Er dient rekening gehouden te worden met het feit dat het provinciale beleid op provinciaal niveau is gemaakt (en niet op lokaal niveau). De provincie Gelderland geeft in haar streekplan de cultuurhistorische

identiteitsdragers van tien gebieden aan en heeft een bijbehorende Cultuurhistorische Beleidskaart gemaakt [37]. De provincie hanteert deze kaart om bij ruimtelijke ontwikkeling actief bij te dragen aan behoud, herstel en ontwikkeling van cultuurhistorische kwaliteiten.

Noord-Brabant

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant zijn de cultuurhistorische waarden in de provincie, zoals historische gebouwen, landschappen en archeologische monumenten weergegeven. Cultuurhistorische en andere landschappelijke waarden dienen als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit van het onbebouwde en bebouwde gebied. De cultuurhistorische (landschaps-)waarden van bovenlokaal belang zijn door GS vastgesteld in januari 2002.

De CHW heeft onder meer een werking in het Streekplan Noord-Brabant 2002 'Brabant in Balans' (vastgesteld door GS februari 2002, gedeeltelijk herzien december 2004). De provincie Brabant hanteert, net als de Provincie Utrecht, de lagenbenadering in het streekplan. Hier wordt uitgegaan van drie lagen: de onderste laag met bodemtypologie, geomorfologie, het watersysteem en de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden, de tweede laag is de infrastructuur en de derde laag is de occupatielaag. De visie (verwoord in het streekplan) met betrekking tot cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening is als volgt: "Respecteer cultuurhistorische en andere landschappelijke waarden en gebruik ze als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit van het onbebouwde en bebouwde gebied." (pagina 54 van het Streekplan). De visie wordt vervolgens geoperationaliseerd in een beleidslijn, waarvan de kern als volgt is weergegeven: "De cultuurhistorische (landschaps-)waarden van bovenlokaal belang zijn aangegeven op de door Gedeputeerde Staten vastgestelde 'Cultuurhistorische waardenkaart' (januari 2002, en latere aanpassingen). Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet met deze waarden rekening worden gehouden." (pagina 57 van het streekplan). Op basis van deze beleidslijn toetst de Provincie ruimtelijke plannen aan de cultuurhistorische waardenkaart.

2.10 Inventarisatiemethode

De geïnventariseerde historisch-geografische elementen en structuren zijn opgenomen in een kaartserie (*afbeelding 4a tot en met 4f*). Voor iedere provincie is de betreffende waardenkaart gebruikt, deze gegevens zijn aangevuld met de gegevens uit het CultGIS bestand, deze zijn op nationaal niveau geïnventariseerd, waarbij overlappende elementen zijn geëlimineerd. Voor kaartserie 6 'de Nieuwe Hollandse Waterlinie' zijn gegevens uit het Post-Militaire landschap toegevoegd. Er dient rekening gehouden te worden met de verschillen tussen de provinciale kaarten. Het gaat daarbij om verschillen in geïnventariseerde elementen en structuren, verschillen in weergave (de geometrie van een object, punt, lijn of vlak) en verschillen in detail niveau. Ondanks de verschillen tussen de diverse bestanden is een uniforme legenda voor de historisch-geografische objecten binnen het plangebied ontwikkeld.

In eerste instantie gaat het in deze fase om een inventarisatie, dat betekent dat geen waardering aan de geïnventariseerde structuren en elementen is gehangen. Een overzicht van de geïnventariseerde elementen is gegeven in bijlage 6. Dit is slechts een indicatie, omdat ook hier de verschillen in inventarisatie methode van de bronbestanden hun doorwerking hebben. Soms is een object als één element geïnventariseerd, terwijl een zelfde soort element in een andere inventarisatie in meerdere onderdelen is opgenomen. Hierdoor zijn de getallen niet direct vergelijkbaar, maar dienen als indicatie. Bij lijn elementen kan het bijvoorbeeld zo zijn dat een waterloop de grens van het plangebied twee keer doorsnijdt (terwijl het eigenlijk het zelfde object is), een object kan dan twee keer zijn opgenomen (voor iedere doorsnijding) of een keer (voor hetzelfde object). Het kan ook zijn dat een element is doorsneden (bijv. door de A27) dan kan een object ook op meerdere manieren worden opgenomen, twee keer: aan de oostzijde van de A27 (een deel van een dijk bijv.) en aan de westzijde), of één keer omdat het eigenlijk om één object gaat. Dit is afhankelijk van de inventarisatiemethode van het bronbestand. Een alternatief zou de vergelijking van oppervlakten (of lengtes) zijn, maar ook dit gaat niet omdat sommige elementen bij het ene bronbestand bijvoorbeeld als punt-element (zonder oppervlakte) en in het andere bronbestand als vlak (met oppervlakte) zijn opgenomen.

De geïnventariseerde waarden kunnen in deze fase van de m.e.r. worden gebruikt om te bepalen in welk tracéalternatief zo veel mogelijk waarden intact blijven. In de tweede fase van de m.e.r. kunnen de waarden dienen om de kansen/mogelijkheden voor ‘behoud door ontwikkeling’ te bepalen. Als voorbeeld kan hier worden genoemd de inpassing van onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie [38].

De volgende paragrafen zijn ingedeeld naar provincie (Utrecht, Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Brabant), waarbij eerst een kleine toelichting op het provinciaal beleid met betrekking tot cultuurhistorische elementen wordt gegeven, en ten tweede een korte toelichting op de provinciale waardenkaarten. Tenslotte is in *bijlage 6*, een overzicht gegeven van alle soorten elementen, de bron, de geometrie en het aantal objecten.

2.11 Historisch geografische elementen

2.11.1 Provincie Utrecht: deeltraject I

Voor de inventarisatie van diverse elementen en structuren is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS; deelgebied ‘6 Lopikerwaard, Schalkwijk en Vianen’ en deelgebied ‘5. Nederrijn en Lek’ uit Tastbare Tijd). Het Utrechtse deel binnen het plangebied (deeltraject I en een klein deel van deeltraject II) is van oorsprong een waardengebied van cope-ontginningen, ingesloten door rivieren (o.a. de Lek). Het gebied tussen de A2 en de A27, en tussen Utrecht en Vreeswijk, is geheel veranderd door de aanleg van onder andere de Vaartsche Rijn, het Merwede kanaal en het Lekkanaal. Het oorspronkelijke copelandschap is hier grotendeels verdwenen, slechts enkele restanten zijn nog aanwezig. Het gebied ten oosten van de A27 (en ten noorden van de Lek) wordt bepaald door de in Oost-West richting lopende ontginningsas, de Schalkwijksche Wetering, die de A27 kruist. Dit gebied is voornamelijk verstoord door stedelijke dynamiek (vanuit

Houten) en de doorsnijding van infrastructurele werken als de A27 en het Amsterdam-Rijnkanaal. Ten zuiden van de Lek ligt Vianen (sinds 2001 onderdeel van de provincie Utrecht), dit gebied maakt van oorsprong deel uit van Vijfherenlanden. Door grootschalige uitbreidingen van de stad Vianen is het middeleeuwse bewoningspatroon op de stroomrug goeddeels verloren gegaan. Wel zijn oorspronkelijke cope-ontginningen bewaard gebleven, maar deze worden doorsneden door de A27 (en A2).

Het gebied rondom de Lek wordt gekenmerkt door de dynamiek van de waterbeheersing en bepaalt het uiterlijk van de rivier, de uiterwaarden (met restgeulen, verkavelingspatronen, kaden en kleiputten) en de bandijken (met wielen). Daarnaast door elementen als dijken, kribben, strekdammen en enkele grote stuwen en oversteekplaatsen.

Voor het hele gebied geldt dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie een belangrijke cultuurhistorische bijdrage levert (zie kaartserie 6; *afbeelding 6a tot en met 6e*).

2.11.2. Provincie Zuid-Holland: deeltraject II en III

Voor de inventarisatie van de historisch-geografische waarden is gebruik gemaakt van de CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) van de provincie Zuid-Holland, de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Het Zuid-Hollandse deel van het plangebied (gemeenten Zederik, Giessenlanden, Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam), grotendeels deeltraject II en de helft van deeltraject III, wordt voornamelijk gekenmerkt door het veenontginningslandschap dat wordt doorsneden door de Oude Zederik (ten noorden van Meerkerk). Het zuidelijk deel (gemeenten Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam) wordt gekenmerkt door stroomrug- en komontginningen langs de Boven-Merwede. Het veenontginningslandschap is opgebouwd uit polders, die weer bestaan uit kades, tiendwegen en perceelssloten. Daarnaast zijn grienden, hakhoutbossen, boomgaarden en eendenkooien kenmerkend voor dit landschap. Het gebied kent een karakteristiek verkavelingspatroon, de grond is vanaf de ontginningsbasis verdeeld in lange stroken, van elkaar gescheiden door (afwatering)sloten, met de boerderij op de kop van de kavel.

2.11.3. Provincie Gelderland: deeltraject III

Het plangebied valt in het gebied 'Rivierengebied' waarvoor de volgende cultuurhistorische identiteitsdragers zijn benoemd:

- *Gelaagd landschap* (iedere periode uit 5000 jaar bewoning heeft een, soms inmiddels begraven, laag in het land gelegd, zandige oeverwallen en kleikommen vormen een ingewikkeld driedimensionaal patroon)
- *Strijd en leven met het water* (de rivieren creëerden kansen maar vormden ook bedreigingen; binnendijks ontstond een ingenieus ontwateringstelsel)
- *Grens en front* (grensregio in Romeinse tijd en Middeleeuwen; later via waterlinies te verdedigen)
- Bouwmarkt (klei, zand en grind zijn door de rivieren in grote hoeveelheden neergelegd; in de loop der jaren gewonnen voor de bouw)
- *(Inter)nationaal netwerk* (rivieren waren voorwaarde voor bloeiende handel in de Middeleeuwen, kasteelbouw ter verdediging van het land).

2.11.4. *Historisch-geografische elementen provincie Noord-Brabant: deeltraject III en IV*

Het Brabantse deel dat wordt omsloten door het plangebied (de helft van deeltraject III en deeltraject IV) wordt gekenmerkt door de regio's Langstraat (gemeente Geertruidenberg), Brabants Kleigebied-Oost (gemeente Werkendam) en regio Breda (gemeente Oosterhout).

Het deel dat binnen de regio Langstraat valt wordt gekenmerkt door een landschappelijk 'frame' van wegen, dijken, waterlopen, ontginningslijnen en verkavelingrichting. Karakteristiek is het halfopen/open karakter en de opstreckende percelering van de lager gelegen klei- en veengronden.

Een groot deel van het Brabants gebied binnen het plangebied valt in de regio Brabants Kleigebied-Oost. Dit gebied wordt gekenmerkt door het landschappelijk 'frame' van rivier- en polderdijken, waterwegen, wegen, ontginningslijnen en verkavelingrichting, het open polderlandschap en het strategische landschap van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Tenslotte valt nog een klein deel van het Brabants gebied binnen de regio Breda. Deze regio wordt gekenmerkt door het historisch landschappelijk 'frame' van dijken, waterwegen, wegen, ontginningslijnen en verkavelingrelicten.

2.12 Historische (steden)bouwkunde: deeltrajecten 1 t/m IV

Voor de inventarisatie van de gebouwde monumenten is gebruik gemaakt van het Rijksmonumentenregister, de database van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en de afzonderlijke analoge gemeentelijke monumentenlijsten. Beschermd stads- en dorpsgezichten komen niet voor binnen het plangebied.

- In het Rijksmonumentenregister van de RCE bevinden zich bouwhistorische data over de door de wet beschermde gebouwde monumenten.
- Het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) is rond 1990 op rijksinitiatief per provincie op basis van criteria als gaafheid, kenmerkendheid voor periode en herkenbaarheid een aantal bouwwerken (zogenaamde MIP-objecten) uit de periode 1850-1945 geselecteerd. Een aantal van deze objecten is via het Monumenten Selectieproject (MSP) uiteindelijk geselecteerd en voorgedragen als rijksmonument. Er is dus een overlap mogelijk van gegevens uit de MIP en het Monumentenregister.
- Voor wat betreft de gemeentelijke monumenten is bij alle gemeenten nagevraagd of ze over een gemeentelijke monumentenlijst beschikken en zo ja of deze kon worden aangeleverd. Alleen de gemeenten Vianen en Gorinchem beschikken (nog) niet over een vastgestelde lijst en kennen daarom nog geen gemeentelijke monumenten. De analoge lijsten op adres (straat en huisnummer) zijn vervolgens handmatig vergeleken met het plangebied en omgezet naar een digitaal bestand met RD-coördinaten zodat ze in het kaartbeeld van het plangebied verwerkt konden worden. Uiteindelijk blijken 16 gemeentelijke monumenten binnen het plangebied te liggen. Per monument is voor zover mogelijk de hoofdcategorie aangegeven zoals vermeld op de gemeentelijke lijsten (bijvoorbeeld: woonhuis, boerderij, molen, etc.).

Het ruimtelijk beeld van de geïnventariseerde rijksmonumenten, MIP-monumenten en gemeentelijke monumenten is weergegeven in een kaartserie (*afbeelding 5a tot en met 5e*) en de achterliggende gegevens zijn opgenomen in *bijlage 6 tot en met 8*.

3 Vigerend beleid en wet- en regelgeving

In algemene zin kan het volgende worden gezegd over het beleid en de wet- en regelgeving ten aanzien van aardkundige, archeologisch, historisch-geografische waarden en het gebouwde erfgoed.

3.1 Aardkundige waarden

Voor de aardkundige waarden wordt gebruik gemaakt van provinciale overzichten en beleidsaanpakken op dit gebied (zie een nadere detaillering van de regelgeving *paragraaf 2.2*).

Ook met betrekking tot de historisch-geografische waarden wordt gebruik gemaakt van provinciale overzichten, meestal in de vorm van cultuurhistorische waardenkaarten en/of cultuurhistorische hoofdstructuurkaarten. In *paragraaf 2.9.2* wordt dieper ingezoomd op het specifieke beleid van iedere provincie afzonderlijk in relatie tot de geïnventariseerde waarden.

3.2 Archeologie

Het project *A27 Lunetten-Hooipolder* is ‘archeologieplichtig’ en zal moeten voldoen aan wat is voorgeschreven op basis van de herziene Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz; sept. 2007) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie / KNA 3.1). Kort samengevat betekent dit in het geval van m.e.r.-plichtige projecten dat het archeologisch belang moet worden meegewogen en dat gestreefd moet worden naar behoud ter plaatse (*in situ*). Wanneer behoud *in situ* niet mogelijk is, dient het archeologisch erfgoed *ex situ* (door middel van opgravingen) te worden veiliggesteld. In de KNA staat beschreven welke opeenvolgende processtappen doorlopen moeten worden en welke kwaliteitseisen daaraan zijn verbonden.

In een Convenant is in 2007 de rolverdeling tussen Rijkswaterstaat als opdrachtgever en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als adviseur nader uitgewerkt [39].

Aangezien sinds 1 september 2007 gemeentes verantwoordelijk zijn voor hun eigen erfgoedbeleid, hebben enkele gemeenten reeds een archeologische waarden- en verwachtingenkaart en beleidsadvieskaart vervaardigd of laten vervaardigen met een daaraan gekoppelde beleidsnota. De gemeente Utrecht heeft al sinds lange tijd een eigen archeologische dienst.

In de verwachtingenkaart van het plangebied is rekening gehouden met het beleid dat door enkele gemeenten is vastgesteld. In *tabel 3* is een overzicht opgenomen van de gemeenten die op dit moment beschikken over een waarden- en verwachtingenkaart. Indien geen vastgestelde beleidskaart aanwezig is, wordt teruggevallen op het provinciale beleid of het rijksbeleid.

Voor de archeologische en cultuurhistorische onderbouwing in het MER dient allereerst een bureauonderzoek uitgevoerd te worden (dit rapport) om de aanwezige (archeologische en cultuurhistorische) waarden en verwachtingen in beeld te brengen.

De archeologieplicht tot behoud in situ/ex situ geldt alleen voor die locaties waar de ondergrond daadwerkelijk wordt geroerd, vergraven of substantieel samengedrukt. Vanwege de gefaseerde MER-aanpak en de nog beschikbaar komende detailleringen van de civieltechnische ontwerpen, concentreert de inventarisatie in het eerste deel van fase 1 zich op het hele areaal waarbinnen mogelijk genoemde verstoringen kunnen optreden (het *plangebied*). In het rapport voor het tweede deel van fase 1 worden het daadwerkelijke ruimtebeslag van de alternatieven en varianten geconfronteerd met de geïnventariseerde waarden en verwachtingen.

Tabel 3 Overzicht vigerend kaartmateriaal ter bepaling archeologische verwachting

Gemeente	Waardenkaart	Vigerend kaartmateriaal	Opsteller
Utrecht (Utr.)	in ontwerp	Beleidskaart (intern)	Gem. Utrecht
Bunnik (Utr.)	ja	Beleidskaart	Vestigia
Houten (Utr.)	ja	Beleidskaart	Vestigia
Nieuwegein (Utr.)	in ontwerp	IKAW	RAAP
Vianen (Utr.)	ja	Beleidskaart	ADC Heritage
Zederik (Utr.)	nee	CHS Zuid-Holland/IKAW	-
Giessenlanden (Z-H.)	nee	CHS Zuid-Holland/IKAW	-
Hardinxveld-Giessendam	nee	CHS Zuid-Holland/IKAW	-
Gorinchem (Z-H.)	in ontwerp	CHS Zuid-Holland/IKAW	Gorinchem
Lingewaal (Gld.)	ja	CHS Zuid-Holland/IKAW	RAAP
(Woudrichem)	nee	CHS Noord-Brabant/IKAW	-
Werkendam (N-Br.)	nee	CHS Zuid-Holland/IKAW	-
Geertruidenberg (N-Br.)	concept	Beleidskaart	BAAC
Oosterhout (N-Br.)	Nee (alleen beleidsnota)	CHS Noord-Brabant/IKAW	-

3.3 Historische geografie

3.3.1. Rijk

Nationale Landschappen zijn gebieden met (inter)nationaal zeldzame, unieke en/of kenmerkende kwaliteiten op het gebied van landschap, natuur en recreatie. In de Nota Ruimte 2005 [40] zijn de begrenzingen van de Nationale Landschappen globaal weergegeven. Het uitgangspunt bij het beleid ten aanzien van de Nationale Landschappen is: 'Behoud door ontwikkeling'; de gebieden moeten zich kunnen blijven ontwikkelen op sociaal-economisch terrein, maar de landschappelijke kwaliteiten dienen meegewogen te worden in de wijze waarop die ontwikkeling plaatsvindt. Bij dit beleid wordt de zogenaamde 'ja-mits'-benadering gevolgd: sociaaleconomische ontwikkelingen zijn toegestaan mits de kernkwaliteiten van de

landschappen worden behouden of - liever nog - worden versterkt. Er bestaan echter wel beperkingen in de mate van ontwikkeling: grootschalige verstedelijking, ontwikkeling van bedrijventerreinen en infrastructuur zijn niet toegestaan in de Nationale Landschappen. De Nota Ruimte laat hieromtrent wel enige ruimte open: *“Waar deze ingrepen redelijkerwijs, vanwege een groot openbaar belang onvermijdelijk zijn, dienen mitigerende en compenserende maatregelen - zoals inpassing en grote aandacht voor ontwerp kwaliteit - te worden getroffen.”* [40]. Binnen het Rijksbeleid ten aanzien van cultuurhistorie wordt cultuurhistorie volwaardig in het planproces meegenomen (onder andere vastgelegd in de nota Ruimte en de nota Belvédère 1999). Waar mogelijk stimuleert het rijk ingrepen waarvoor cultuurhistorie als inspiratiebron wordt gebruikt, en de regionale identiteit wordt versterkt [41]. Dit betekent echter niet automatisch dat alle cultuurhistorische waarden in stad en land van rijkswege worden beschermd door de wet. Het rijk beschermt voornamelijk objecten van nationale en internationale waarde (via beschermde dorps- en stadsgezichten en Rijksmonumenten, zie paragraaf historische bouwkunde). In de praktijk komt het er op neer dat het vrijwel altijd (land)huizen, en bedrijfsgebouwen en historische kernen zijn die onder deze regimes vallen en nauwelijks historische structuren als dijken en wegen.

3.3.2. Provincie

Ook de provincie beschikt over een aantal instrumenten om cultuurhistorische waarden te ontzien dan wel te beschermen. Provincies leggen in het Streekplan vast welke cultuurhistorische objecten en structuren zij als waardevol beschouwen. Deze inventarisatie geldt als toetsingskader bij de ruimtelijke planvorming. Van gemeenten wordt verwacht dat ze bij het opstellen van bestemmingsplannen rekening houden met de waarden vastgelegd in het streekplan. Een deel van de opgenomen objecten kent een directe bescherming als rijks- en gemeentelijk monument (voornamelijk historische bouwkunde). Het andere deel van de opgenomen structuren heeft echter geen formele status als monument, maar kent hooguit een lichtere planologische vorm van attenderen.

3.3.3. Gemeenten

Gemeenten ontwikkelen steeds meer een eigen erfgoedbeleid. Een aantal gemeenten beschikt al over een cultuurhistorische waardenkaart. Het is de bedoeling dat waardevolle elementen via Monumentenverordening, Welstandstandsnota's en Beeldkwaliteitplannen worden beschermd en versterkt. Ook via het bestemmingsplan kunnen gemeenten waardevolle cultuurhistorische objecten of elementen aanmerken en onder het regime van een aanleg- of sloopvergunning plaatsen.

Historische (steden)bouwkunde

Het Rijk beschermt met name objecten van nationale en internationale waarde. Voor het gebouwde erfgoed geldt bescherming van rijkswege wanneer objecten zijn opgenomen in de lijst van rijksmonumenten. Voor verandering of sloop is een vergunning vereist. Daarnaast kunnen samenhangende delen van dorpen en steden worden beschermd wanneer ze aangewezen zijn als beschermd dorps- of stadsgezicht. Ze zijn geselecteerd volgens artikel 1b van de Monumentenwet 1988. Voor verandering of sloop is een vergunning vereist.

Op grond van de Monumentenwet kunnen ook provincies provinciale monumenten aanwijzen. Voor verandering of sloop is een vergunning vereist. De provincies Utrecht, Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Brabant kennen geen provinciale monumenten.

Via de Monumentenverordening en op basis van de Monumentenwet kunnen gemeenten gemeentelijke monumenten aanwijzen. Voor verandering of sloop van een gemeentelijk monument is een vergunning vereist. Daarnaast kunnen gemeenten via het bestemmingsplan waardevolle cultuurhistorische objecten of elementen aanmerken en onder het regime van een aanleg- of sloopvergunning plaatsen. In deze fase van het planproces is getracht de gemeentelijke gebouwde monumenten zoveel mogelijk mee te nemen.

4 Autonome ontwikkeling

De huidige situatie bestaat uit een snelweg met op- en afritten, knooppunten, kunstwerken, etc. Een toename van verkeersintensiteit en filedruk heeft in principe geen directe invloed op het aspect van de fysieke waarden van de cultuurhistorie, inclusief de archeologie en de bodem. Op termijn is het wel denkbaar dat knooppunten afzonderlijk worden geherstructureerd. Ook kunnen lokale en regionale initiatieven deeloplossingen initiëren, zoals het verbreden van provinciale of lokale wegen (waarbij ook sprake kan zijn van nieuwe kunstwerken). Daarnaast zijn veel plannen in voorbereiding of definitief vastgesteld. Voor een overzicht hiervan wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het deelonderzoek Ruimtegebruik [42].

De autonome ontwikkeling leidt onomstotelijk tot activiteiten die het bodemarchief en het cultuurlandschap op termijn aantasten. Deze te verwachten activiteiten zullen ook invloed hebben op de cultuurhistorische omgevingskwaliteit in brede zin. De ontwikkeling is niet goed te beheersen en zal van geval tot geval moeten worden gezien. Al de genoemde initiatieven vallen echter wel onder de werking van de herziene Monumentenwet (Wamz 2007) en de relevante provinciale of gemeentelijke beleidskaders, waardoor steeds een afweging wordt gemaakt waarin het cultuurhistorisch deelbelang zal worden meegenomen. In veel gevallen zal ook een m.e.r.-procedure aan de orde zijn.

5 Belemmeringen

Uitgangspunt voor alle in *hoofdstuk 2* geïnventariseerde waarden en verwachtingen voor de diverse deelaspecten aardkunde, archeologie, historische geografie en historische (steden)bouwkunde is dat deze waarden bij de geplande infrastructurele werkzaamheden zoveel mogelijk worden ontzien of dat anders mitigerende maatregelen worden getroffen. Aangezien alle waarden en verwachtingen ‘plaatsvast’ zijn, betekent dit voor de archeologie onder de vigerende wetgeving dat maatregelen voor behoud *in situ* moet worden nagestreefd en dat in het uiterste geval archeologische onderzoek (behoud *ex situ*; opgraven) noodzakelijk is. Voor de verwachte archeologische waarden betekent dit dat door middel van inventariserend veldonderzoek (IVO) allereerst moet worden gezien of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig zijn op de plaatsen waar de infrastructurele werkzaamheden de ondergrond aantasten of substantieel samendrukken. Afhankelijk van het gekozen tracé kunnen met name voor archeologisch onderzoek (opgraven) hoge kosten gemoed zijn. Het is daarom van wezenlijk belang bij de effectbeoordeling van de uiteindelijke tracés die zijn geselecteerd voor de m.e.r. 2e fase, te beschikken over gedetailleerde informatie over de daadwerkelijke grondroerende activiteiten (voor zover nieuwe ruimtebeslag optreedt). Hierbij moet ook worden gedacht aan tijdelijke voorzieningen (bouwlocaties, bouwputten, bouwopritten, pylonen, e.d.) en voorzieningen die op technische ontwerptekeningen mogelijk in eerste instantie niet zijn meegenomen (nieuwe bermsloten (breedte, diepte), etc.).

In twee aparte kaartseries (*afbeelding 7* en *afbeelding 8*) zijn de ‘harde’ en overige (‘zachte’) belemmeringen per deeltraject op één kaart gezet. Als ‘harde’ belemmeringen zijn opgevoerd de gewaardeerde archeologische (rijks)monumenten (AMK-terreinen), de gebouwde rijksmonumenten en de gemeentelijke monumenten. Daarnaast zijn de hoge en de middelhoge archeologische verwachtingszones (samen gevoegd) weergegeven.

De ‘overige’ belemmeringen betreffen de op één kaart samengebrachte geïnventariseerde waarden die niet onder ‘hard’ zijn gerangschikt.

De kaartseries houden evenwel geen *selectie* van waarden en/of verwachtingen in. In principe dienen alle geïnventariseerde waarden mee te worden gewogen in het planvormingsproces.

6 Probleemanalyse

6.1 Inleiding

De beschrijving en weergave van de huidige situatie, het relevant ruimtelijke beleid, autonome ontwikkelingen en de belemmeringen, zijn in samenhang bezien voor het opstellen van probleemanalyse. De infrastructurele werkzaamheden hebben met name een verstoringseffect op de in de ondergrond aanwezige cultuurhistorische waarden. Deze waarden zijn plaatsvast en kunnen niet worden 'gecompenseerd'. Wel kunnen - naar gelang het belang – al dan niet specifieke mitigerende maatregelen worden getroffen.

De probleemanalyse vormt de leidraad voor de trechtering, het beoordelingskader en daarmee de effectbeoordeling in fase 2. In fase 2 zal de probleemanalyse een daadwerkelijk vaste vorm krijgen en kunnen de alternatieven (en varianten) worden beschreven (zoveel mogelijk gekwantificeerd) en bekeken wat de consequenties zijn.

6.2 Aardkundige waarden

Hoewel de geologische ondergrond uiteraard de ontwikkelingsgeschiedenis representeert en derhalve in algemene zin aandacht verdient (zo min mogelijk nieuw ruimtebeslag), zijn in beleidsmatige zin binnen het plangebied geen vastgestelde waarden aanwezig. De ondergrond (geulruggen, donken, beekdalen) hangen uiteraard wel direct samen met de bewoningsmogelijkheden in pre- en protohistorie en kunnen derhalve in dat opzicht een belemmerende werking hebben (zie hierna). Daarbij moet worden bedacht dat bij nader (verkennend archeologisch) onderzoek kan blijken dat specifieke afzettingen in werkelijkheid een grotere verbreiding hebben of hoger in het profiel liggen (bijvoorbeeld crevasse-afzettingen, donken), dan op basis van het huidige beschikbare geologische kaartmateriaal bekend is.

6.3 Archeologie

De inventarisatie van de huidige situatie heeft geleid tot een inzicht in de locatie van gewaardeerde archeologische terreinen binnen het plangebied (AMK-terreinen, waaronder wettelijk beschermde terreinen). Bij het vervoltraject dient rekening te worden gehouden met de volgende formele beperkingen ten aanzien van deze archeologische vindplaatsen:

- Binnen het plangebied voor de A27 liggen wettelijk beschermde monumenten bij Houten en Lunetten (deeltraject I) en Geertruidenberg (deeltraject IV). Wettelijk beschermde archeologische monumenten (AMK-terreinen met een beschermde status) mogen niet verstoord of veranderd worden zonder schriftelijke vergunning

vooraf van de minister van OCW. De RCE zal in de praktijk het advies aan de minister leveren. Aan het verlenen van een eventuele vergunning worden strikte voorwaarden gesteld. Het rijksbeleid is namelijk gericht op behoud *in situ*. - Gewaardeerde terreinen (onbeschermde en/of opgenomen in een bestemmingsplan). Het beleid van gemeenten en provincies is eveneens gericht op behoud van deze terreinen. Planprocedures worden door gemeenten en/of provincies getoetst op de wijze van omgang bij dreigende aantasting van deze terreinen. Vervolgonderzoek wordt in vrijwel alle gevallen verplicht gesteld, waarbij boringen of proefsleuven volgens het gemeentelijke en provinciale beleid meestal de eerste stap van onderzoek is.

De inventarisatie van de huidige toestand heeft ook geleid tot een zicht op gebieden met een verhoogde verwachting op archeologische waarden (gebieden met een hoge en zeer hoge archeologische verwachtingswaarde). Voor deze gebieden geldt dat een nieuw tracé geacht wordt zo min mogelijk oppervlak van dit type gebied te doorsnijden. Indien doorsnijding ten gevolge van de uiteindelijke tracékeuze onvermijdelijk is, dan geldt een archeologische onderzoeksplicht voor het te verstoren gebied (verkennend veldonderzoek, eventueel gevolgd door karterend en waarderend veldonderzoek). Een specifieke hoge verwachtingswaarde is toegekend aan het vermoedelijke tracé van de Romeinse limesweg op het grondgebied van de gemeente Utrecht.

Opgemerkt kan nog worden dat ook ontgrondingen dieper dan 30 cm buiten het verwachte nieuwe ruimtebeslag voor de nieuwe rijbanen of aansluitingen (buiten de bermsloten), het verwijderen tot aanleggen van ventwegen, de aanleg/verlegging van kabels en leidingen buiten de bermsloten voor signaleringsborden etc. vallen onder de onderzoeksplicht.

Gezien het grote aantal provincies en gemeenten binnen het plangebied verdient het dan aanbeveling voor het hele tracé een Programma van Eisen op te laten stellen voor zowel de bekende vindplaatsen als de gebieden met een verhoogde verwachtingswaarde. Het Programma van Eisen gaat in op de methoden en technieken en de gedetailleerdheid van het onderzoek. Ook worden de uit te voeren werkzaamheden beschreven op basis waarvan kan worden aanbesteed. Aan het eind de werkzaamheden kunnen vervolgens selectievoorstellen worden voorbereid. Op basis van het door het Rijk (VROM/V&W/RWS na advies RCE in afstemming met de gemeenten) te nemen selectiebesluit, kan de uitvoering van de (eventueel) noodzakelijke mitigerende maatregelen of het definitieve onderzoek (door middel van opgravingen) in gang worden gezet.

6.4 Historisch-geografische waarden

De geïnventariseerde waarden hebben betrekking op zeer uiteenlopende historisch-geografische relicten. Deze variëren van oude verkavelingstructuren tot inundatievlakten en molenbiotopen. Een bijzonder samengesteld element vormt de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor zover deze elementen niet een beschermde status hebben als gemeentelijk of rijksmonument, geldt een inspanningsverplichting tot zo min mogelijk aantasting en indien dat onvermijdelijk is, te proberen de

waarden van een zo verantwoord mogelijke landschappelijk inpassing te voorzien. Dit geldt des te meer op die locaties waar reeds initiatieven in dit opzicht zijn ontwikkeld, bijvoorbeeld bij fort Altena ten oosten van Werkendam (eigendom van Brabants Landschap).

6.5 Historische (steden)bouwkunde

Binnen het plangebied bevinden zich geen beschermde dorpsgezichten. Het behoeft verder geen betoog dat gebouwen die beschermd zijn door het rijk, gebouwen die vallen onder inventarisatieprojecten jongere bouwkunst (MIP-objecten en/of op gemeentelijk monumentenlijsten staan, ontzien moeten worden. Deels zullen deze gebouwen ook onderdeel uitmaken van bewoningsarealen of bewoningslinten, die op zichzelf reeds een harde belemmering vormen.

7 Beoordelingskader

7.1 Inleiding

De effectbeoordeling met betrekking tot de cultuurhistorie vindt plaats aan de hand van drie facetten: archeologische waarden en verwachtingen, historische-geografische waarden en gebouwde monumenten (historische stedenbouw) [39]. Daarnaast is het a-biotische landschap (aardkunde) van belang, omdat dit facet nauw samenhangt met de locatiekeuze in het verleden en deze (geologische) ondergrond daarmee een voorspellende waarde heeft voor de aan- of afwezigheid van met name archeologische waarden (de ‘archeologische verwachting’). Elk facet van de cultuurhistorie kent in principe drie ‘kwaliteiten’, de beleefde, de fysieke en de inhoudelijke kwaliteit. In de effectbeoordeling in het eerste deel van de MER wordt ingegaan op de fysieke kwaliteit en het daaronder vallende waarderingscriterium ‘gaafheid’ en in eerste instantie de aan- of afwezigheid van een waarde of een verwachting. De belevingswaarde is hier buiten beschouwing gelaten. Dit aspect komt terug bij het deelonderzoek Landschap.

Het beoordelingskader kan per deelaspect als volgt worden beschreven. Het beoordelingskader is in tabelvorm weergegeven in *tabel 3*. Hieronder is voornamelijk het beoordelingskader voor het eerste deel van fase 1 opgenomen. Dat betekent dat de geïnventariseerde waarden en verwachtingen worden gepresenteerd als kaartbeeld binnen de plangebiedgrenzen, waardoor een eerste visueel beeld ontstaat dat in het tweede deel van fase 1 - indien relevant – nader kan worden gekwantificeerd. Een eerste inhoudelijke duiding van de geïnventariseerde waarden wordt steeds gegeven aan het begin van de hoofdstukken die de inventarisatie van de deelaspecten behandelen (*hoofdstuk 2*).

In de 2^e fase m.e.r. (na selectie van een aantal alternatieven) worden de effecten van het gekozen alternatief gedetailleerd beoordeeld. Bij die beoordeling in de 2^e fase wordt gebruik gemaakt van minimaal hetzelfde beoordelingskader uit de 1^e fase plus (waar nodig) enkele aanvullende criteria uiteengezet in de Richtlijnen [2]. Deze aanvullende criteria zullen niet in dit deelrapport aan de orde komen, maar in de 2^e fase m.e.r. nader beschreven worden.

De alternatieven worden met het nulalternatief (referentiesituatie) vergeleken. Het nulalternatief beschrijft de situatie in 2020, waarbij het huidige beleid zonder grote infrastructurele aanpassingen aan de A27 Lunetten - Hooipolder en zonder kilometerheffing wordt voortgezet [1].

7.2 Beoordelingscriteria

Hieronder volgen per deelaspect

1. Aardkundige waarden

1-1 mate van aanwezigheid van geulruggen van verschillende ouderdom (Berendsen & Stouthamer 2001) en met een verschillende archeologische potentie, cq. uitgestrektheid;

1-2 mate van rivierduingebieden en donken in de (diepere) ondergrond (Berendsen & Stouthamer 2001);

1-3 mate van aanwezigheid van gewaardeerde aardkundige gebieden en/of aardkundige monumenten op basis van het in de provincies geldende beleid.

2. Archeologische waarden en verwachtingen

2-1 mate van doorsnijding/verstoring van bekende archeologische waarden: AMK-terreinen (waaronder rijksmonumenten; ARCHIS2-database); provinciale CHS/, terreinen gemeentelijke verwachtingenkaart;

2-2 mate van verstoring/doorsnijding van *relevante*, nog niet gewaardeerde terreinen op basis van waarnemingen;

2-3 mate van verstoring/doorsnijding van verwachte archeologische waarden conform gemeentelijke verwachtingenkaart of indien deze ontbreekt volgens CHS of IKAW (derde generatie).

3. Historisch-geografische waarden

3-1 mate van verstoring/doorsnijding van elementen van de CHS van de desbetreffende provincie;

3-2 mate van doorsnijding doorsnijding van niet in de CHS voorkomende elementen uit de CultGIS-database;

3-3 mate van doorsnijding van gewaardeerde gebieden in de CultGIS-database;

3-4 mate van doorsnijding van gewaardeerde landschappen/nationale landschappen (bv. Groene Hart) en/of specifieke gewaardeerde landschappen (bv. Nieuwe Hollandse Waterlinie).

4. Historische (steden)bouwkunde

4-1 verstoring/doorsnijding van gebouwde monumenten conform de lijst van rijksmonumenten;

4-2 verstoring/doorsnijding van gebouwde monumenten conform de MIP-monumenten;

4-3 verstoring/doorsnijding van beschermde stads- en dorpsgezichten

4-4 verstoring/doorsnijding van gebouwde monumenten volgens de gemeentelijke monumentenlijsten

Tabel 3 Beoorde lingskader		fase 1, eerste deel		fase 1, tweede deel	
Aspect	Criterium	Methode	Indicator	Methode	Indicator
	aanwezigheid van 'waarde':	(binnen plangebied)		(binnen nieuw ruimtebeslag wegontwerp)	
1 Aardkunde					
1	Geologie (gebieden/elementen w.o. geuluggen/stroomgordels/donken)	vlak	Legenda-eenheid	doorsnijding	indicatief
2	Gewaardeerde gebieden (aardkundige monumenten; rijk/provincie)	vlak	(N)	doorsnijding	indicatief
2 Archeologie					
1	Bekende waarden (AMK)	vlak	(N)	verstoring/ doorsnijding	kwantitatief (N)
2	Bekende waarden (waarnemingen)	puntlocatie	(N)	verstoring/ doorsnijding	kwantitatief (N)
3	Verwachte waarden (IKAW/CHS/Beleidskaart)	vlak (hoog, middel, laag)	Legenda-eenheid	verstoring/ doorsnijding	kwantitatief (lengte m of opp. M2)
4	Verwachte waarden (diepere ondergrond)		Legenda-eenheid	wel of niet relevant	indicatief
3 Historische geografie					
1	CultGIS-elementen	vlak	(N)	verstoring/ doorsnijding	indicatief
2	Elementen CHS	vlak, lijn, punt	(N)	verstoring/ doorsnijding	indicatief
3	CultGIS-gebieden	vlak	(N)	verstoring/ doorsnijding	indicatief
4	Gewaardeerde landschappen (Nationaal Landschap/prov. Landschap)	vlak	(N)	verstoring/ doorsnijding	indicatief
4 Historische (steden)bouwkunde					
1	Rijksmonumenten	puntlocatie	(N)	verstoring/ doorsnijding	N
2	MIP-monumenten	puntlocatie	(N)	verstoring/ doorsnijding	N
3	Beschermde stads- en dorpsgezichten	vlak	(N)	verstoring/ doorsnijding	kwantitatief (lengte m of opp. M2)
4	Gemeentelijke monumenten	puntlocatie	(N)	verstoring/ doorsnijding	N

8 Literatuur en digitale bronnen

- [1] Rijkswaterstaat, 2007: *Startnotitie A27 Lunetten-Hooipolder*, 's-Gravenhage.
- [2] Rijkswaterstaat, 2008: *Richtlijnen voor het Milieu-effectrapport A27 Lunetten-Hooipolder*, 's-Gravenhage.
- [3] Rijkswaterstaat 2008, 22.
- [4] Zie voor deze indeling ook: *Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*, Amersfoort (2009).
- [5] Rijkswaterstaat, 2009: A27 Lunetten-Hooipolder, *Nieuwsbrief* 3, juni 2009.
- [6] PKB Ruimte voor de Rivier Deel 4 – Nota van Toelichting, Projectorganisatie Ruimte voor de Rivier, 2007.
- [7] Berendsen, H.J.A. /E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.
- [8] Baas, H./M.E.G. Wientjes, 2005: *Handboek aardkundig landschapbeheer Natuur met (w)aarde*, Utrecht.
- [9] Van Beuskom 2007, 150-151.
- [10] www.provincie-utrecht.nl: info dec. 2006.
- [11] Brombacher, A.A. & W. Hoogendoorn, 2000²: *Aardkundige waarden in de provincie Utrecht*, Utrecht.
- [12] Koomen, A./P. Kiden, 2007: *Van beekdal tot stuifduin: Aardkundige waarden in Noord-Brabant*, 's-Hertogenbosch.
- [13] Leusen, M. van/H. Kamermans (eds.) 2005: *Predictive Modelling for Archaeological Heritage Management: A research agenda*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 29).
- [14] Gerritsen, F./E. Rensink (eds.) 2004: *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief, Een kwestie van onderzoek en monumentenzorg*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 28).
- [15] Rensink & Derickx 2008
- [16] Hessing, W./R. Polak/W. Vos/S. Wynia, 1997: *Romeinen langs de snelweg: bouwstenen voor Vechtens verleden*, Uniepers, Abcoude.
- [17] Raemaekers, D.C.M., 1999: *Golfbaan Laagraven, gemeente Houten; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1)*, Amsterdam (RAAP-rapport 502).
- [18] Ode, O./A.J. Haartsen, 1998: *Industrieterrein Gaasperwaard, gemeente Vianen; verslag*.
- [19] Jansen, H. 2006: *Archeologisch onderzoek golfbaan De Bolgerijsche*, Assen (Grontmij Archeologische Rapporten 206).
- [20] Verbruggen, M., 2007: *Donkenonderzoek*, Amsterdam (RAAP-rapport 1234).
- [21] Groot, R.W. de/J. Ras, 2004: *Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen Bouwlocatie Onderweg 11, Hoogblokland, Heinenoord* (rapportage SOB Research)
- [22] Kooi, M/ C. Verbeek, 2008: *Zederik - Lexmond. Rijksweg. Bureauonderzoek en IVO verkennende fase*, Tilburg (Bilan-rapport 2008-088).
- [23] Diepeveen-Jansen, M./K. Klerks, 2006: *Persleiding Schelluinen, gemeente Giessenlanden. Een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) door middel van boringen*, Amersfoort (Vestigia-rapport 295).

- [24] Vos, S. de, 2006: *Gorinchem (ZH), Haarweg 23. Archeologisch vooronderzoek*, Tilburg (BILAN-Rapport 2006/97).
- [25] Asmussen, P.S.G., 1994: *Archeologische begeleiding Betuweroute. deel C: waardering van de vindplaatsen*, Amsterdam (RAAP-rapport 86).
- [26] Schorn, E.A., 2004: *Plangebied Lingewijk-Noord (Gemeente Gorinchem); Inventariserend archeologisch veldonderzoek, Karterende fase*, BAAC-rapport 04.022.
- [27] Gruijs, A., e.a., 1975: *Kartuizen in de Nederlanden, 1314-1796*. M.n. pp. 157 ff., in: *De Karthuizers en hun Delftse Klooster*, Delft.
- [28] Scholtens, H.J.J., 1941: *De Kartuizers bij Geertruidenberg*. pp. 10-21., in: *Bossche Bijdragen*.
- [29] Bloemers, J.H.F./L.P. Louwe Kooijmans/H. Sarfatij, 1981: *Verleden Land. Archeologische opgravingen in Nederland*, Meulenhoff Informatief BV, Amsterdam.
- [30] *Prehistorie van Nederland 2005*, p. 214.
- [31] Provincie Utrecht, 2004: *Streekplan 2005-2015*, Utrecht.
- [32] Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare Tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*, Utrecht.
- [33] Stuurgroep Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie, 2004: *Panorama Krayenhoff*, Utrecht.
- [34] Provincie Zuid-Holland, 2003: *Streekplan Zuid-Holland Oost 2003*, Den Haag.
- [35] Provincie Zuid-Holland, 2007: *Handreiking betreffende opstelling van en advisering over ruimtelijke plannen op grond van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland*, Den Haag.
- [36] Provincie Zuid-Holland, 2008: *Cultuurplan 2009-2012, Mooi en Meedoen, Méér ruimtelijke kwaliteit en cultuurparticipatie*, Den Haag.
- [37] Provincie Gelderland, 2005: *Streekplan Gelderland 2005 –kansen voor de regio's -*, Arnhem.
- [38] Luiten, E./J. van Hezewijk/E. Joosting Bunk/P.P. Witsen, 2004: *Panorama Krayenhoff. Linieperspectief*, Utrecht
- [39] *Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA*, Amersfoort 2009.
- [40] Ministerie van VROM, 2005: *Nota Ruimte*, Den Haag.
- [41] OCW, LNV, VROM & VW, 1999: *Nota Belvédère, Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting*, Den Haag.
- [42] Fikenscher, K.S., 2009; *1e fase m.e.r. A27 Lunetten-Hooipolder. Natuurlijke omgeving en ruimte. Deelonderzoek Ruimtegebruik*, Utrecht.

Overige bronnen

- Asmussen, P.S.G., 1991: *Archeologische begeleiding Betuweroute; Deel A: Vaststellen minst schadelijke tracé*, Amsterdam (RAAP-rapport 59).
- Asmussen, P.S.G./R.P. Exaltus, 1993: *Archeologische begeleiding Betuweroute. Deel B: Inventarisatie en deel C (gedeeltelijk): Waardering*, Amsterdam (RAAP-rapport 76).
- Deeben, J.H.C. (ed.) 2008: *De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, derde generatie*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155). *Fase 1 Cultuurhistorische effectrapportage (CHER)*, Amsterdam (RAAP-briefrapport 1998-2239/MW).
- Goossens T.A., 2001: *Aanvullend Archeologisch Onderzoek in het tracé van de Betuweroute, vindplaats 50 Giessenlanden/knooppunt Gorinchem*, Amersfoort (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 41).
- Grontmij, 2004: *Archeologisch onderzoek Uitbreiding bedrijventerrein Meerkerk (gem. Zederik)*, Houten (Grontmij Archeologische Rapporten 28).
- Louwe-Kooijmans, L.P., 1985: *Sporen in het land. De Nederlandse delta in de prehistorie*, Meulenhoff Informatief, Amsterdam.
- Provincie Noord-Brabant, 2004: *Streekplan Noord-Brabant 2002 'Brabant in Balans'*, 's-Hertogenbosch.

Digitale bronnen

- CultGIS (LNV, Ede)
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Utrecht: <http://geocement.esrinl.com/cultuurhistorie/chs1.html>.
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland: http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/kaart_chs.html.
- Cultuurhistorische Waardenkaart Gelderland: <http://www.gelderland.nl/eCache/DEF/4/612.Zm9udD0xJnRleHQ9MA.html>.
- Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant: <http://brabant.esrinl.com/chw/>.
- De Archeologische Monumentenkaart (www.cultureelerfgoed.nl)
- De Indicatieve kaart van Archeologische Waarden (IKAW, via: www.cultureelerfgoed.nl)
- Het Archeologisch Informatiesysteem (Archis, via: www.cultureelerfgoed.nl)
- Het Centraal Archeologisch Archief (CAA, RCE, Amersfoort)
- Het Centraal Monumenten Archief (CMA, RCE, Amersfoort)
- Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH, via: www.kich.nl)
- MIP-objeten (RCE, Amersfoort)
- Nationale Landschappen | Bekijk Nederland opnieuw: www.nationalelandschappen.nl.
- Post-Militaire gebieden (POMI, VROM, Den Haag)
- Rijksmonumenten (ODB, RCE, Amersfoort)

Bijlagen

- Bijlage 1 Archeologische en geologische perioden
- Bijlage 2 Beoordelingskader
- Bijlage 3 AMK-terreinen
- Bijlage 4 Onderzoeksmeldingen (Archis)
- Bijlage 5 Waarnemingen (Archis)
- Bijlage 6 Rijksmonumenten
- Bijlage 7 MIP-objecten
- Bijlage 8 Gemeentelijke monumenten
- Bijlage 9 Historisch-geografische elementen

Afbeeldingen (kaartbijlage)

Afbeelding 1a Aardkunde. Deeltraject I
Afbeelding 1b Aardkunde. Deeltraject II
Afbeelding 1c Aardkunde. Deeltraject III
Afbeelding 1d Aardkunde. Deeltraject IVa
Afbeelding 1e Aardkunde. Deeltraject IVb
Afbeelding 1f Aardkunde. Legenda naar Berendsen & Stouthamer 2001. Legenda:
aggrading = opvullende/opgevulde; incised = ingesneden; BP = Before Present (= 1950); shallow faults = ondiepe breuken; crevasse deposits = crevasse afzetting (afzetting ontstaan ten gevolge van een oeverwaldoorbraak).

Afbeelding 2a Archeologie. Waarden. Deeltraject I
Afbeelding 2b Archeologie. Waarden. Deeltraject II
Afbeelding 2c Archeologie. Waarden. Deeltraject III
Afbeelding 2d Archeologie. Waarden. Deeltraject IVa
Afbeelding 2e Archeologie. Waarden. Deeltraject IVb

Afbeelding 3a Archeologie. Verwachtingen. Deeltraject I
Afbeelding 3b Archeologie. Verwachtingen. Deeltraject II
Afbeelding 3c Archeologie. Verwachtingen. Deeltraject III
Afbeelding 3d Archeologie. Verwachtingen. Deeltraject IVa
Afbeelding 3e Archeologie. Verwachtingen. Deeltraject IVb

Afbeelding 4a Historische geografie. Deeltraject I
Afbeelding 4b Historische geografie. Deeltraject II
Afbeelding 4c Historische geografie. Deeltraject III
Afbeelding 4d Historische geografie. Deeltraject IVa
Afbeelding 4e Historische geografie. Deeltraject IVb
Afbeelding 4f Historische geografie. Legenda

Afbeelding 5a Historische bouwkunde. Deeltraject I
Afbeelding 5b Historische bouwkunde. Deeltraject II
Afbeelding 5c Historische bouwkunde. Deeltraject III
Afbeelding 5d Historische bouwkunde. Deeltraject IVa
Afbeelding 5e Historische bouwkunde. Deeltraject IVb

Afbeelding 6a Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deeltraject I
Afbeelding 6b Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deeltraject II
Afbeelding 6c Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deeltraject III
Afbeelding 6d Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deeltraject IVa
Afbeelding 6e Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deeltraject IVb

Afbeelding 7a 'Harde belemmeringen'. Deeltraject I
Afbeelding 7b 'Harde belemmeringen'. Deeltraject II
Afbeelding 7c 'Harde belemmeringen'. Deeltraject III
Afbeelding 7d 'Harde belemmeringen'. Deeltraject IVa
Afbeelding 7e 'Harde belemmeringen'. Deeltraject IVb

Afbeelding 8a 'Overige belemmeringen'. Deeltraject I
Afbeelding 8b 'Overige belemmeringen'. Deeltraject II
Afbeelding 8c 'Overige belemmeringen'. Deeltraject III
Afbeelding 8d 'Overige belemmeringen'. Deeltraject IVa
Afbeelding 8e 'Overige belemmeringen'. Deeltraject IVb

Colofon

Opdrachtgever Rijkswaterstaat Noord - Brabant
dhr. ing. H.L.E. van den Broek, mw. ir. A. Broeke

Uitgave Movares Nederland B.V.

Utrecht

Telefoon
Telefax

Ondertekenaar dhr. dr. R.M. van Heeringen, mw. drs. B.A. Brugman, dhr. drs. E. Eimermann

Projectnummer IN190309

Versie Definitief	Status Vrijgegeven		
	Naam:	Paraaf:	Datum:
Opsteller	dhr. dr. R.M. van Heeringen		26 februari 2010
Controleur	dhr. drs. W.A.M. Hessing		26 februari 2010
Vrijgegeven	dhr. drs. G.J. Sissingh Meijer		26 februari 2010

Projectdata	
Projectnaam	1 ^e fase m.e.r. A27 Lunetten-Hooipolder. Natuurlijke omgeving en ruimte. Deelonderzoek cultuurhistorie
Opdrachtgever Adres	Movares Nederland BV Postbus 2855 3500 GW Utrecht
Contactpersoon, tel.	drs. G.J. Sissingh Meijer Tel.: 030-265 36 26
Uitvoerder Projectleider	VESTIGIA BV <i>Archeologie & cultuurhistorie</i> dr. R.M. van Heeringen
Bureauonderzoek:	Archeologie: drs. E. Eimermann, dr. R.M. van Heeringen Cultuurhistorie en fysische geografie: drs. B.A. Brugman
Bevoegd gezag Namens bevoegd gezag Adviseur bevoegd gezag (cultuurhistorie)	Ministerie van Verkeer en Waterstaat en Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer Rijkswaterstaat Noord-Brabant Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (RCE)
Contactpersoon adviseur bevoegd gezag	RCE (Regio Zuid) Drs. F. van den Berg 033-4217421
Documentatie	Vestigia BV <i>Archeologie & Cultuurhistorie</i>
Provincie, gemeente	Provincie Utrecht met de gemeenten Utrecht, Bunnik, Houten, Nieuwegein en Vianen; provincie Zuid-Holland met de gemeenten Zederik, Giessenlanden, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem; provincie Noord-Brabant met de gemeenten Werkendam, (Woudrichem), Geertruidenberg en Oosterhout; provincie Gelderland met de gemeente Lingewaard.
Locatie/toponiem	Capaciteitsuitbreiding A27
CIS-code ¹	35669
Oppervlakte plangebied	Variabele afstand ter weerszijde van de alternatieven
Huidig grondgebruik	Ruimtebeslag snelweg, bebouwing tot akker en grasland
Bodemverstoringen in verleden	Aanleg snelweg binnen het huidige ruimtebeslag
Geplande bestemming plangebieden	Verbreiding snelweg, tunnel

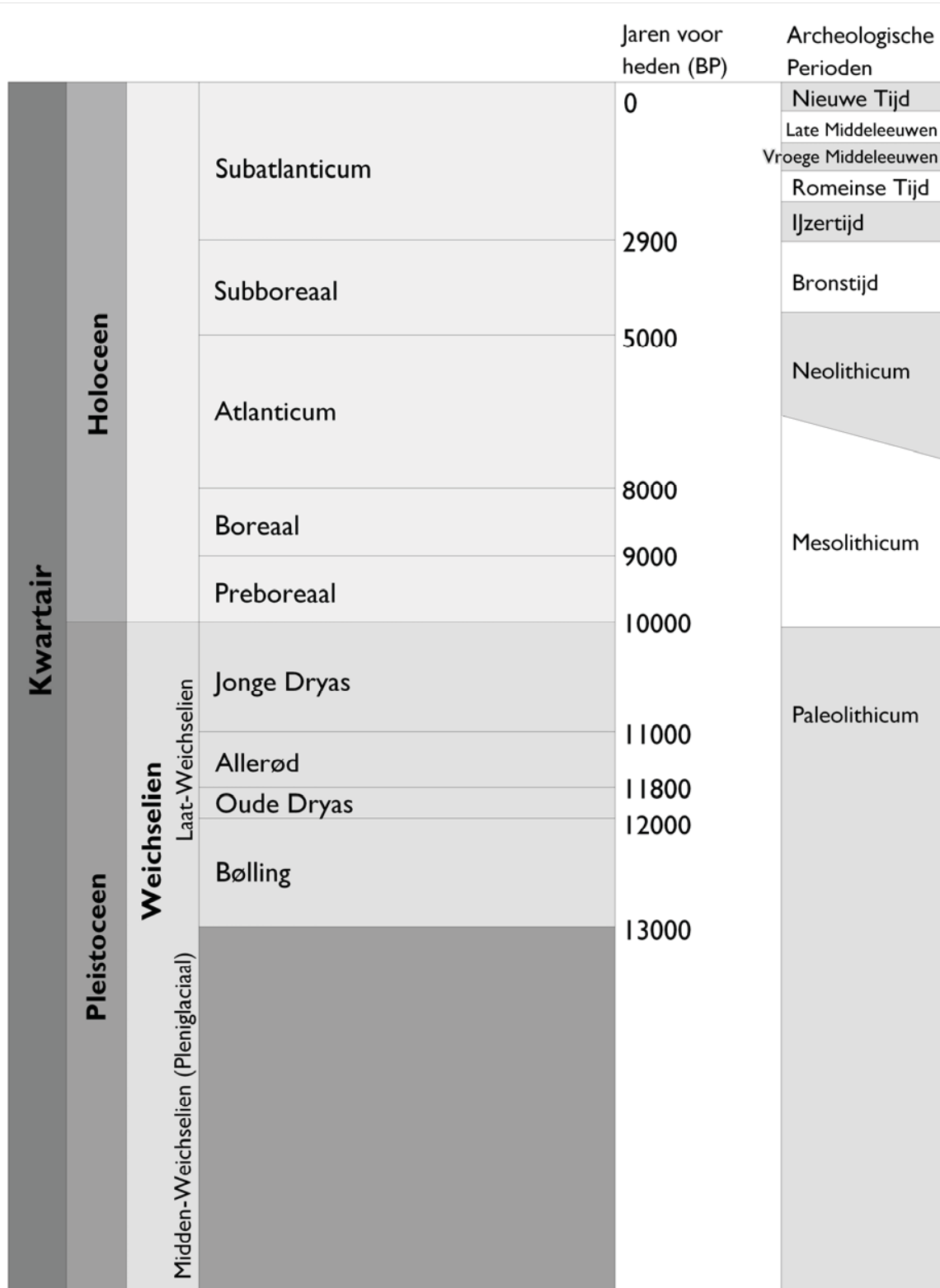
¹ Landelijk onderzoekmeldingsnummer uitgegeven door Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE/Archis) bij aanvang van het archeologisch (bureau)onderzoek.

Bijlagen

Afbeeldingen

Bijlage I Overzicht archeologische en geologische perioden

Periode	Van - tot
Vroeg-Paleolithicum Midden-Paleolithicum Laat-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr. 300.000-35.000 voor Chr. 35.000-8800 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum Midden-Mesolithicum Laat-Mesolithicum	88.00-7100 voor Chr. 7100-6450 voor Chr. 6450-4900 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum Midden-Neolithicum Laat-Neolithicum	5300-4200 voor Chr. 4200-2850 voor Chr. 2850-2000 voor Chr.
Vroege Bronstijd Midden-Bronstijd Late Bronstijd	2000-1800 voor Chr. 1800-1100 voor Chr. 1100-800 voor Chr.
Vroege IJzertijd Midden-IJzertijd Late IJzertijd	800-500 voor Chr. 500-250 voor Chr. 250-12 voor Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd Midden-Romeinse Tijd Laat-Romeinse Tijd	12 voor-70 na Chr. 70-270 na Chr. 270-450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen Late Middeleeuwen	450-1050 na Chr. 1050-1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A Nieuwe Tijd B Nieuwe Tijd C	1500- 1650 na Chr. 1650-1850 na Chr. 1850-1950 na Chr.

A27 Lunetten-Hoopolder - AMK terreinen

A27 Lunetten-Hoopolder - AMK terreinen

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Monumentnummer

322

Waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

X:

139901

Toponiem:

Fort Vechten; De Burg; Marsdijk; Polder Vechter- en

Y:

452075

Gemeente: Bunnik

Toelichting:

Dit terrein ligt op twee kaartbladen: 3IH en 32C. Het is echter alleen onder 3IH-003 geregistreerd. Het volgende is door de RDMZ beschermd: Marsdijk I: Boerderij, dwarshuis witgepleisterd afgewolfd dak, zijgevels. Vleugel in verlengde aangebouwd, haaks hierop schuur XVII-XVIII. Zie ook 3IH-031 (waarschijnlijk deel van de vicus) en 32C-022 (kampdorp behorend bij het castellum). Het betreft de resten van een Romeinse militaire en burgerlijke nederzetting, te weten het castellum Fectio met bijbehorende vicus, havencomplex, grafvelden etc., daterend uit ca. 12 v.Chr.-260/270 n.Chr. Het terrein ligt op de stroomrug van de Kromme Rijn en wordt aan de noordzijde begrensd door een verlande oude bocht van de Kromme Rijn. Aan de zuidzijde ligt op een afstand van ca. 400 m een voormalige restgeul van de Houtense stroom. De gebouwen in dit fort waren van hout, de wallen omheen van aarde. Het fort speelde een rol in de veroveringstochten van de Romeinen in Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland. Vechten verloor de offensieve functie in 47 n.Chr. en werd toen opgenomen in de verdedigingslinie langs de Romeinse rijksgrens. Tijdens de Batavenopstand van 69-70 n.Chr. werd Vechten in brand gestoken, waarna het weer werd herbouwd. De vicus ontwikkelde zich, en groeide mogelijk uit tot een belangrijk handelscentrum. In de tweede eeuw werd het fort herbouwd; muren en hoofdgebouwen werden van steen opgetrokken. In de derde eeuw gingen het castellum en de vicus ten onder. In de tweede helft van de 19e eeuw werd vlak naast het Romeinse castellum fort De Burg gebouwd, deel uitmakend van de waterlinie. Bij de aanleg zijn veel Romeinse vondsten gedaan, en vermoedelijk ook veel sporen (waaronder mogelijk grafvelden) vernield. De vicus lijkt zich ten oosten van het castellum te hebben ontwikkeld. De resten van het castellum (in meerdere fasen) liggen grotendeels onder het opvallend hooggelegen gedeelte van perceelWynia 1993: tijdschrift ussen Rijn en Lek, jaargang 27 nr. 3. De genoemde literatuur is slechts een selectie. In het kader van het AMR-project is in april 2004 booronderzoek op het terrein uitgevoerd. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier. Aanvullende informatie over het bovengrondse Fort Vechten (monument RDMZ: 511573) is aanwezig in het monumentenarchief van de ROB.

Complex id Complextype

456 Legerplaats

Begin periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Eind periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Complex id Complextype

457 Kampdorp

Begin periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Eind periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Monumentnummer 549	Waarde Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd	X: I 18557	Toponiem: Karthuizer Polder; Kloosterweg
		Y: 411193	Gemeente: Geertruidenberg

Toelichting:

Terrein met resten van een klooster uit de late middeleeuwen. Het betreft de overblijfselen van het voormalige Karthuizer klooster 'Domus Beatae Mariae Virginis'; de oudste chartreuse van Nederland (ook 'het Hollandsche Huis'; 'Domus Hollandiae'). Het klooster is in 1336 gesticht, vervolgens deels verwoest door de St. Elisabethsvloed (1421) en na wederopbouw (waarbij niet of nauwelijks het oorspronkelijke grondplan werd gevolgd) definitief door de Geuzen verwoest in circa 1573. In 1729 is in de noordoosthoek van het terrein een herenhuis gebouwd (het "Charartoise" van Simon van Sol). Dit huis is in 1878 gesloopt. Het klooster was de eerste vestiging van de kartuizerorde in Nederland. Het kloosterterrein had binnen de grachten een afmeting van ca. 250 x 100 meter. Van de oudste fase zijn stenen aangetroffen met afmetingen van 27,5 x 13,5 x 6 cm. Van de herbouwfase is een puinlaag gevonden met bakstenen van gemiddeld 21 x 10,5 x 5,5 cm. Een gebouw moet formaten hebben gehad van ca. 25x 40 meter. Fundamenten van een ander 18e-eeuws gebouwje met een inpandige kelder zijn aangetroffen. Deze fundamenten bestonden uit bakstenen van 22 x 10 x 4,5 cm. De stenen lijken secundair te zijn gebruikt. Aan de zuidzijde van het terrein is een gebouwje met een plee gevonden, waarvan een stortkoker met beeraanslag naar de gracht leidt. Ook aan de noordzijde is de gracht teruggevonden. Dezemoet bij de egalisatie van het terrein in 1984 zijn verdwenen. 1964 opgraving Renaud 1962 booronderzoek ROB Het kloosterterrein omvat 2 wettelijk beschermde monumenten: de mon.nrs 549 en 15307, omdat het tot 1990 in 2 gemeenten lag (Raamsdonk/Geertruidenberg; later samengevoegd tot Geertruidenberg). De documentatie waar naar wordt verwezen bevindt zich bij mon.nr 549 (zie CMA/Liveling). In het kader van het AMR-project zijn begin oktober 2001 proefsleuven op het terrein gegraven. Voor nadere informatie zie Liveling en/of dossier.

Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
786	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
16938	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
17502	Klooster(complex)	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC

Monumentnummer	826
Waarde	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
X:	137898
Y:	449308
Toponiem:	Koedijk; Oud gerechtshuis van Wulven
Gemeente:	Houten

Toelichting: Het betreft een kasteelterrein uit de Late Middeleeuwen (eind 13e eeuw) - Nieuwe tijd (ca. 1830). De bodem bestaat uit zavel en het terrein is gelegen op een stroomrug. Het monument bestaat uit het kasteelleiland met de oorspronkelijke omgrachting. Het kasteel bestond uit een voor- en hoofdterrein. In de 16e eeuw bestond het hoofdgebouw uit een aantal bouwdelen rond een binnenplaats; mogelijk heeft in deze eeuw een zeer ingrijpende verbouwing plaatsgevonden. Het kasteel heeft mogelijk de vorm gehad van een woontoren met een rechthoekig voorterrein; van dit geheel is bovengronds weinig intact. De grachten zijn grotendeels bewaard gebleven. Dit geldt ook voor de bijbehorende boerderij genaamd het "Rechthuis"; van deze boerderij stamt het voorhuis nog uit de tijd van het kasteel. Een deel van het voorterrein, dat tussen het hoofdterrein en de bijbehorende boerderij lag, en deze boerderij zijn geregistreerd als 38F-A32. Voor de boerderij zijn vier gemetselde pijlers met hardstenen afdekking zichtbaar: deze zijn afkomstig van het oude toegangshek. In de voorgevel van de boerderij is een grote hardstenen wapenstein ingemetseld, welke afkomstig is van het kasteel. Aan de zuidwestzijde zijn nog resten aanwezig van een oude houten voetbrug die daar de verbinding vormde tussen de boerderij en het eiland. Langs dit vervalLEN restant ligt een nieuwere en veel bredere brug die inmiddels blijikbaar ook niet veel meer wordt gebruikt en er wat vervallen bij ligt. Aan de oostzijde heeft een verstorring plaatsgevonden. Aan beide zijden van de gracht zijn in 2003 bruggenhoofden aangelegd waarop de onderslagen rusten voor een nieuwe brug, waarvan het houten brugdek aan de landzijde over korte afstand reeds was aangebracht. Door ingrijpen van de ROB zijn de vergunningplichtige werkzaamheden stilgelegd: de bedoeling was om op het kasteelleiland een parkeerterrein aan te leggen. De boerderij wordt gebruikt als feestcentrum en een vrij omvangrijk terrein voor het gebouw is al ingericht als p

Complex id	Complex type	Begin periode	Eind periode
1214	Havezathe/ridderhofstad	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Monumentnummer

827

Waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

X: 137772**Toponiem:** De Staart**Y:** 448682**Gemeente:** Houten**Toelichting:**

Het betreft een terrein waarin een cirkelvormige dubbel gracht- en wallencomplex waarbinnen zich vermoedelijk de resten van een houten versterking bevinden met als datering Middeleeuwen. Het terrein maakt deel uit van een relatief laaggelegen konkle gebied en ligt momenteel ingeklemd tussen de westelijke uitbreiding van Houten en de rijksweg A27. De bodemgesteldheid betreft klei. De bouwdatum ligt mogelijk in de late Middeleeuwen. Hoe lang deze versterking in gebruik is geweest is niet bekend. Misschien is dit de voorganger van het 600 meter noordelijk gelegen versterkt huis "Wulven", geregistreerd als 38F-005. 1995: Digitale opmeting, ROB 1993; proefopgraving; ROB Visuele inspecties: 1965: ROB, R.H.J. Klok, P.C. Houttuin, F.A. Groen en L. Keijzer 1979: ROB, R.H.J. Klok In 2004 zijn enkele raaien met de edelmanboor en guts uitgeboord vanuit het midden van het complex naar het zuiden en het westen. De boringen werden gezet met een tussenafstand van 10 m en in een aantal gevallen werden tussenboringen geplaatst. Op de rechthoekige verhoging blijkt een vuile laag aanwezig te zijn waarin wat puin en houtskool. In het kader van het AMR-project is het monument op 28 en 29 oktober 2004 bezocht. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Complex id

1215 Borg/stins/versterkt huis

Begin periode

Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC

Eind periode

Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Monumentnummer

5635

Waarde

Terrein van hoge archeologische waarde

X: 139983**Toponiem:** POLDER VECHTER- EN OUDWULVERBROEK; KO**Y:** 452699**Gemeente:** Bunnik**Toelichting:**

Bij fosfaatkartering is hier geen fosfaatvlek aangetroffen. Bij een booronderzoek in 1994 is echter wel een bewoningslaag met inheems Romeins aardewerk aangetroffen. Dit terrein ligt op de stroomrug van de Kromme Rijn. Bewonings- sporen bevinden zich op de zuidelijke oeverwal van de voormalige bedding van de Kromme Rijn. Verder bevat het terrein een smalle verlande geul. Waarschijnlijk is dit terrein een deel van de vicus die bij het castellum Fectio hoort (CMA-nr. 3). 1982: Fosfaatkartering R. Steenbeek (R.O.B., 1995-32). 1990: Boringen, RAAP 43 cat.nr. 13 1994: Booronderzoek Dienst Bouwen en Wonen, Archeologisch en Bouwhistorisch Centrum Utrecht.

Complex id

6789 Kampdorp

Begin periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Eind periode

Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC

Monumentnummer

6761

Waarde

Terrein van hoge archeologische waarde

X: 135150**Toponiem:** POLDER AUTENA; AUTENASE KADE**Y:** 442111**Gemeente:** Vianen**Toelichting:**

CAA: 38FZ-5 MK'80: (29) SAL: 38F-(29) De vindplaats is gelegen op een oude donk. Een klein sleufje leverde op een diepte van 60 cm een hoeveelheid houtskool op, ingebed in een kleilige zandlaag. Proefsleuf: 1964;

Complex id Complextype

8110 Nederzetting, onbepaald

Begin periode

Bronstijd midden: 1800 - 1100 vC

Eind periode

Bronstijd midden: 1800 - 1100 vC

Monumentnummer

6792

Waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde

X: 126441**Toponiem:** Polder Den Beemd; Beemdweg**Y:** 432311**Gemeente:** Giessenlanden**Toelichting:**

Toelichting omschrijving: Donk met sporen van bewoning uit het Neolithicum en sporen van bewoning uit de late Middeleeuwen. Toelichting waardebepaling: Dit terrein heeft een zeer hoge waarde door de hoge kwaliteit van de sporen; de hoge mate van gaafheid en conservering en daardoor de hoge informatiewaarde; door de hoge zeldzaamheid van de sporen en door de intacte landschappelijke en archeologische context van de donk als onderdeel van een reeks donken. Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006 De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden. Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde. Beslissing commissie: dit terrein krijgt de status van Zeer Hoge Archeologische Waarde. Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Ja Datum wijziging Archis: 10-05-2007 Resultaat bureauonderzoek: Er zijn meerdere afvallagen aangetroffen. Onder een laag van circa 20 cm zandige klei werden in 1963 veel middeleeuwse aardewerkfragmenten en een enkel stukje basaltlava aangetroffen. Iets lager werd een vlakke scherf van een bodem, verschaald met steengruis aangetroffen alsmede een krabbertje en drie

Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
8138	Nederzetting, onbepaald	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
8139	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Monumentnummer 10445	Waarde Terrein van zeer hoge archeologische waarde	X: 126390 Y: 431959	Toponiem: Dorpsweg; Beemdweg Gemeente: Giessenlanden
Toelichting: Toelichting omschrijving: Donk met sporen van bewoning uit het Mesolithicum en/of het Neolithicum, mogelijk ook de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Toelichting waardebeoordeling: Dit terrein heeft een zeer hoge waarde door de zeldzaamheid van de sporen en door de hoge kwaliteit van de vondsten; de hoge mate van gaafheid en conservering. De sporen hebben daardoor een hoge informatiewaarde. De donk heeft hoge ensemblewaarde in de landschappelijke en archeologische context als onderdeel van een reeks donken. Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006 De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden. Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde. Beslissing commissie: dit terrein krijgt de status van Zeer Hoge Archeologische Waarde. Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Nee Datum wijziging Archis: 10-05-2007 Resultaat bureauonderzoek: in ieder geval is houtskool aangetroffen. Mogelijk is ook bot aangetroffen. De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan Livelink. Oude omschrijving Archis/CMA: CAA: - Bebouwd.			
Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
12321	Nederzetting, onbepaald	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC

Monumentnummer 10460	Waarde Terrein van zeer hoge archeologische waarde	X: 124313	Toponiem: Polder Schelluinen; Nolweg
		Y: 428774	Gemeente: Giessenlanden

Toelichting: Toelichting omschrijving: Terrein met sporen van bewoning uit de Vroege tot Late Middeleeuwen. Toelichting waardebepalng: Dit terrein heeft een zeer hoge waarde door de redelijke gaafheid en de goede conservering van de sporen en door de hoge zeldzaamheid van de sporen; een rurale middeleeuwse vindplaats in een nat gebied is bijzonder. De sporen hebben hierdoor een hoge informatiewaarde. Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006 De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden. Status terrein voor de actualisering: Zeer Hoge Archeologische Waarde. Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van terrein van Zeer Hoge Archeologische Waarde. Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Ja Datum wijziging Archis: 10-05-2007 Resultaat bureauonderzoek: In 2000 is door het ADC in het tracé van de Betuweroute een 12e eeuwse nederzetting opgegraven. Het resterende deel van de nederzetting ligt buiten het tracé en is in situ. De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan Livelink. Oude omschrijving Archis/CMA: CAA: - RAAP 86: 103 Vindplaats ligt op een str

Complex id 12336	Complex type Nederzetting, onbepaald	Begin periode Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC	Eind periode Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
----------------------------	--	---	--

Monumentnummer 10704	Waarde Terrein van hoge archeologische waarde	X: 135604	Toponiem: KNOOPPUNT EVERDINGEN; OUDENHOF
		Y: 443219	Gemeente: Vianen

Toelichting: CAA: - MK80: (37)

Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
12589	Nederzetting, onbepaald	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC

Monumentnummer	Waarde	X:	Toponiem:	Y:	Gemeente:
11512	Terrein van hoge archeologische waarde	137960	KOEDIJK; OUD GERECHTSHUIS VAN WULVEN	449276	Houten

Toelichting:

Het betreft het voorterrein. Het versterkte huis zelf is een beschermd monument en is aangeduid onder CMA-nummer 005. Zie voor nadere informatie onder dit nummer. Het terrein is in 2004 door BAAC en Bilan onderzocht in het kader van de Herwaarderijng AMK Utrecht. Het terrein was ooit gewaardeerd als "terrein van archeologische betekenis". Na het onderstaande onderzoek is het terrein opgewaardeerd tot "terrein van hoge waarde". Er heeft een cultuurhistorisch onderzoek en een visuele inspectie plaats gevonden. Op basis van dit onderzoek is het terrein opgewaardeerd. De resultaten van het onderzoek zijn toegevoegd in Livelink en dus direct raadpleegbaar.

Complex id	Complextype	Begin periode	Eind periode
1214	Havezathe/ridderhofstad	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
13407	Havezathe/ridderhofstad	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

A27 Lunetten-Hooipolder - ARCHIS waarnemingen

bron: ArchisII (RCE)

A27 Lunetten-Hooipolder - ARCHIS waarnemingen

Waarnemingsnummer	5938
X coördinaat	138100
Y coördinaat	450500

Omschrijving

01. DETERMINATIE DOOR TENT,VAN VERWERS EN ES,VAN,RCC: DOCUMENTATIERCC: VELDKARTERING 3 I H-90-I FOTO H 2848-12 H 2849-I DIA ZELFDE NUMMERS.

Vondst ID									
175856	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AWH	
	Cultuur	INH	Aantal	230	Materiaal	KER	Code specifiek	---	
	Begin periode	IJZL	Toelichting	'INHEEMS WV 19 RANDFR EN 6 BODEMFR'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID									
175857	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AWH	
	Cultuur	INH	Aantal	3	Materiaal	KER	Code specifiek	VRSTRND	
	Begin periode	IJZL	Toelichting	'INHEEMS RANDFR' D:VINGERTOPINDRUKKEN					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID									
175858	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	STB	
	Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	KER	Code specifiek	---	
	Begin periode	IJZL	Toelichting	'INHEEMS RANDFR'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID									
175859	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AWH	
	Cultuur	INH	Aantal	4	Materiaal	KER	Code specifiek	VRSORPND	
	Begin periode	IJZL	Toelichting	'INHEEMS RANDFR' D:VINGERTOPINDRUKKEN					
	Eind periode	ROM							

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AWH
	175860	Cultuur	INH	Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	IJZL		Toelichting	'INHEEMS WANDER' D:NAGELINDRUKKEN			
		Eind periode	ROM						
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TS
	175861	Cultuur	INH	Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROM		Toelichting				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TSKOM
	175862	Cultuur	INH	Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	DR29
		Begin periode	ROMVB		Toelichting	'DRAG 29 WSCH'			
		Eind periode	ROMMA						
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TSKOM
	175863	Cultuur	INH	Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	DR27ZG
		Begin periode	ROMVB		Toelichting				
		Eind periode	ROMMA						
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TSKOM
	175864	Cultuur	INH	Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	DR27
		Begin periode	ROMVB		Toelichting				
		Eind periode	ROMMA						

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TSBORD
175865		Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROM	Toelichting					
		Eind periode	ROM						
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TNIGRA
175866		Cultuur	INH	Aantal	9	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROM	Toelichting					
		Eind periode	ROM	'1 RANDEF NIJMEEGS WSCH'					
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GEVERFD
175867		Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	KER	Code specifiek	TECH-A
		Begin periode	ROMVB	Toelichting					
		Eind periode	ROMM	'GEVERNIST ORANJE OP WIT'					
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GEVERFD
175868		Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	KER	Code specifiek	TECH-B
		Begin periode	ROMM	Toelichting					
		Eind periode	ROMM	'GEVERNIST ZWART OP WIT'					
Vondst ID		Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GLD
175869		Cultuur	INH	Aantal	72	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROM	Toelichting					
		Eind periode	ROM	'VV 2 OORFR EN 4 BODEMFR'					

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID											Code algemeen	GLDKRUIK
	175870	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT				Code specifiek	---
		Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	KER					
		Begin periode	ROM			Toelichting	'KRUJKAMFOOR'					
		Eind periode	ROM									
Vondst ID											Code algemeen	GLDPOT
	175871	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT				Code specifiek	ST146
		Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	KER					
		Begin periode	ROM			Toelichting	'HONINGPOT'					
		Eind periode	ROM									
Vondst ID											Code algemeen	RUW
	175872	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT				Code specifiek	---
		Cultuur	INH	Aantal	40	Materiaal	KER					
		Begin periode	ROM			Toelichting						
		Eind periode	ROM									
Vondst ID											Code algemeen	RUWPOT
	175873	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT				Code specifiek	NB89
		Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	KER					
		Begin periode	ROMM			Toelichting						
		Eind periode	ROMM									
Vondst ID											Code algemeen	RUWPOT
	175874	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT				Code specifiek	ST202210
		Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	KER					
		Begin periode	ROMM			Toelichting	'BRUNSTING 2 OF 5'					
		Eind periode	ROMM									

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID								Code algemeen	RUWPOT
175875	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	5	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting	'KOOKPOT'			
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	DIK
175876	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	8	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting				
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	DOLIUM
175877	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting				
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	SUIJPSTN
175878	Complex	NX	Diepte		Toestand	CPT		Code specifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	SXX			
	Begin periode	IJZL			Toelichting				
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	SPIJKER
175879	Complex	NX	Diepte		Toestand	CPT		Code specifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	2	Materiaal	MFE			
	Begin periode	IJZL			Toelichting				
	Eind periode	ROM							

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID							Code algemeen	SLAK
175880	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code spesifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	4	Materiaal	XXX		
	Begin periode	IJZL			Toelichting			
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	ARMBAND
175881	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code spesifiek	LATENE
	Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	GLS		
	Begin periode	IJZL			Toelichting			
	Eind periode	ROMV						
Vondst ID							Code algemeen	BOT
175882	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code spesifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	7	Materiaal	ODB		
	Begin periode	IJZL			Toelichting	'WV HOORNPIT'		
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	GEBIT
175883	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code spesifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	ODB		
	Begin periode	IJZL			Toelichting	'KIES VAN PAARD'		
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	BROK
175884	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code spesifiek	---
	Cultuur	INH	Aantal	1	Materiaal	SXX		
	Begin periode	IJZL			Toelichting			
	Eind periode	ROM						

Waarnemingsnummer	6021
X coördinaat	138660
Y coördinaat	451850

Omschrijving

01. DETERMINATIE DOOR TENT,VAN VERWERS EN ES,VAN.

Vondst ID	18221	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	TS
		Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROM	Toelichting	'WV RANDFR'				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID	18222	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	TSWRJF
		Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	DR45
		Begin periode	ROMMB	Toelichting	'RANDFR'				
		Eind periode	ROMMB						
Vondst ID	18223	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	TSBORD
		Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	DR31
		Begin periode	ROMM	Toelichting	'BODEMFR'				
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID	18224	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	BGRS
		Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMM	Toelichting	'TERRA NIGRA-ACHTIG WV RANDFR EN BODEMFR'				
		Eind periode	ROMM						

A27 Lunetten-Hoofdpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NX												Code algemeen	GLD
18225	Cultuur	---		Diepte	70	Toestand	FMT							Code specifiek	---
	Begin periode	ROM		Aantal	9999	Materiaal	KER								
	Eind periode	ROM				Toelichting	'WV OORFR'								
Vondst ID	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT							Code algemeen	GLDKRUIK
18226	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER							Code specifiek	---
	Begin periode	ROM				Toelichting	'RANDFR'								
	Eind periode	ROM													
Vondst ID	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT							Code algemeen	GEVBEKER
18227	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER							Code specifiek	---
	Begin periode	ROM				Toelichting	'GEVERNIJST BODEMFR VAN BEKER'								
	Eind periode	ROM													
Vondst ID	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT							Code algemeen	GEVBORD
18228	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER							Code specifiek	---
	Begin periode	ROM				Toelichting	'GEVERNIJST BODEMFR VAN BORD'								
	Eind periode	ROM													
Vondst ID	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT							Code algemeen	GEVERFD
18229	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER							Code specifiek	---
	Begin periode	ROM				Toelichting	'GEVERNIJST'								
	Eind periode	ROM													

A27 Lunetten-Hoofdpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 18230	Complex NX Cultuur ---	Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GEVERFD Code specifiek ---
Begin periode ROM	Toelichting 'GEVERNIST' D:RAADJES			
Eind periode ROM				
Vondst ID 18231	Complex NX Cultuur ---	Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GEVERFD Code specifiek ---
Begin periode ROM	Toelichting 'GEVERNIST' D:ZANDBESTROOING			
Eind periode ROM				
Vondst ID 18232	Complex NX Cultuur ---	Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GEVERFD Code specifiek ---
Begin periode ROM	Toelichting 'GEVERNIST' D:BARBOTINE			
Eind periode ROM				
Vondst ID 18233	Complex NX Cultuur ---	Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen AWG Code specifiek ---
Begin periode ROM	Toelichting 'ROM IMPORT'			
Eind periode ROM				
Vondst ID 18234	Complex NX Cultuur ---	Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen WRJFSCH Code specifiek ST148
Begin periode ROM	Toelichting 'WRJFSCH VERT RAND'			
Eind periode ROM				

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 18235	Complex NX Cultuur ---		Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materialiaal KER	Code algemeen WRIJFSCH Code specifiek ---
	Begin periode ROM Eind periode ROM		Toelichting 'BODEMFR'		
Vondst ID 18236	Complex NX Cultuur ---		Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materialiaal KER	Code algemeen DOLIUM Code specifiek ---
	Begin periode ROM Eind periode ROM		Toelichting 'RANDFR'		
Vondst ID 18237	Complex NX Cultuur ---		Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materialiaal KER	Code algemeen RUWKOM Code specifiek NB104
	Begin periode ROMM Eind periode ROMM		Toelichting 'BRUNSTING 9'		
Vondst ID 18238	Complex NX Cultuur ---		Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materialiaal KER	Code algemeen RUWPOT Code specifiek NB89
	Begin periode ROMM Eind periode ROMM		Toelichting		
Vondst ID 18239	Complex NX Cultuur ---		Diepte 70 Aantal 9999	Toestand FMT Materialiaal KER	Code algemeen RUWPOT Code specifiek ST2022.10
	Begin periode ROMM Eind periode ROMM		Toelichting 'BRUNSTING 2 OF 5'		

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID									Code algemeen	RUWPOT
18240	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting	'KOOKPOT'				
	Eind periode	ROM								
Vondst ID									Code algemeen	RUWDEKSL
18241	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting					
	Eind periode	ROM								
Vondst ID									Code algemeen	RUW
18242	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting					
	Eind periode	ROM								
Vondst ID									Code algemeen	AWG
18243	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting	'VAATWERK ROM NIET'				
	Eind periode	ROM								
Vondst ID									Code algemeen	DAKPAN
18244	Complex	NX		Diepte	70	Toestand	FMT		Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	9999	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROM			Toelichting					
	Eind periode	ROM								

A27 Lunetten-Hooidoel - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	18245	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	DAKPAN
Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	E:STEMPEL ONLEESBAAR						
Eind periode	ROM								
Vondst ID	18246	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	BROK
Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	STU	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting							
Eind periode	ROM								
Vondst ID	18247	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	XXX
Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	MFE	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	'IJZER VOORWERP'						
Eind periode	ROM								
Vondst ID	18248	Complex	NX	Diepte	70	Toestand	FMT	Code algemeen	BOT
Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	AXB	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	'SKELETDEEL'						
Eind periode	ROM								

Omschrijving

Waarnemingsnummer 6036
X coördinaat 138070
Y coördinaat 452060

01. DETERMINATIE DOOR TENT,VAN VERWERS EN ES,VAN,RCC: DOCUMENTA TIERCC: VELD KARTERING 3 I H-87- I DIA ZELFDE
 NRS ALS FOTO FOTO H 2836-3 TOT H 2838CC: 6- I2 EN H 2838- I TOT H 2838- I2

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID								Code algemeen	AWH
18286	Complex	XXX	Diepte			Toestand	FMT	Code specifiek	---
	Cultuur	XXX	Aantal	6		Materiaal	KER		
	Begin periode	IJZL	Toelichting	'INHEEMS WV RANDFR'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	TS
18287	Complex	XXX	Diepte			Toestand	FMT	Code specifiek	---
	Cultuur	---	Aantal	1		Materiaal	KER		
	Begin periode	ROM	Toelichting	'BODEMFR'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	GLD
18288	Complex	XXX	Diepte			Toestand	FMT	Code specifiek	---
	Cultuur	---	Aantal	2		Materiaal	KER		
	Begin periode	ROM	Toelichting	'WV MET OORAA NZET'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	RUW
18289	Complex	XXX	Diepte			Toestand	FMT	Code specifiek	---
	Cultuur	---	Aantal	8		Materiaal	KER		
	Begin periode	ROM	Toelichting	'WV RANDFR'					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	DAKPAN
18290	Complex	XXX	Diepte			Toestand	FMT	Code specifiek	---
	Cultuur	---	Aantal	1		Materiaal	KER		
	Begin periode	ROM	Toelichting						
	Eind periode	ROM							

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
18291	XXX		FMT	AW
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	2	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	XXX			
	Eind periode			
	XXX			

Waarnemingsnummer	6037
X coördinaat	Y coördinaat
138240	452130

Omschrijving

01. DETERMINATIE DOOR TENT,VAN VERWERS EN ES,VAN

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
36376	XXX		FMT	STGL
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	4	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
36932	XXX		FMT	AW
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	4	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	XXX			
	Eind periode			
	XXX			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
38169	XXX		FMT	ROODGRAP
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	1	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB	O.A. EEN 'POOTJE		
	Eind periode			
	LMEB			

A27 Lunetten-Hoopfolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 38493	Complex XXX Cultuur ---	Diepte Aantal 6	Toestand FMT Material KER	Code algemeen PSTG Code spesifiek ---
Begin periode LMEA Eind periode LMEB	Toelichting 'VROEG STEENGOED'			
Vondst ID 39023	Complex XXX Cultuur ---	Diepte Aantal 2	Toestand FMT Material KER	Code algemeen PAFFRATH Code spesifiek ---
Begin periode LMEA Eind periode LMEA	Toelichting			
Vondst ID 39834	Complex XXX Cultuur ---	Diepte Aantal 17	Toestand FMT Material KER	Code algemeen GRS Code spesifiek ---
Begin periode LMEB Eind periode LMEB	Toelichting BLAUWGRIJS			
Vondst ID 41544	Complex XXX Cultuur ---	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Material KER	Code algemeen BOLPOT Code spesifiek DORWIII
Begin periode VMEC Eind periode VMEC	Toelichting 'IID-3 VROEG KAROLINGISCH WSCH'			
Vondst ID 42151	Complex XXX Cultuur ---	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Material GLS	Code algemeen VAATWERK Code spesifiek ---
Begin periode LME Eind periode LME	Toelichting			

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
47030	XXX		FMT	BADORF
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	1	KER	DORWII
	Begin periode	Toelichting		
	VMEC	'BADORF RADSTEMPEL BAKSEL 3'		
	Eind periode			
	VMED			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
50948	XXX		FMT	ROOD
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	7	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			

Waarnemingsnummer	8537
X coördinaat	130300
Y coördinaat	440750

Omschrijving

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
39962	NHT		FMT	GRS
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB	BLAUWGRIJS		
	Eind periode			
	LMEB			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
41269	NHT		FMT	ANDENNE
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LME			
	Eind periode			
	LME			

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STG
42403	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	9999				
	Eind periode	LMEB	Toelichting				
Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWG
48664	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	9999				
	Eind periode	NT	Toelichting				

Waarnemingsnummer	8622
X coördinaat	Y coördinaat
130300	440750

Omschrijving

MEER GEGEVENS CAA; ZIE OOK INVNR HI1978/2,49.

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STG
24262	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	NT	9999				
	Eind periode	NT	Toelichting				
Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
24263	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	9999				
	Eind periode	LMEB	Toelichting				

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
24264	XXX		FMT	ROOD
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	KER	SLIBVERS
	Begin periode	Toelichting		
	NT			
	Eind periode			
	NT			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	8633
--------------------------	------

AD 102 JAAR VAN VONDST ONZEKER.RCC: DOCUMENTATIERCC: ARCHIEF RMO PBA SARFATIJH JAARVERSLAG ROB 1975 105

X coördinaat	135790	Y coördinaat	444040
---------------------	--------	---------------------	--------

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
62096	NX		FMT	AWH
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	31	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	IJZ	V:VOORNAMELIJK SCHERFGRUIS; O:'GLAD OF RUW'		
	Eind periode			
	IJZ			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
62097	NX		FMT	AWH
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	17	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	IJZ	O:'BESMETEN'; V:'VOORNAMELIJK SCHERFGRUIS'		
	Eind periode			
	IJZ			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
62098	NX		FMT	AWH
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	5	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	IJZ	O:'GEPOLIJST'; V:'VOORNAMELIJK SCHERFGRUIS'		
	Eind periode			
	IJZ			

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWH
62099	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	IJZ	Toelichting	RANDFRAGMENTEN;O:'2X GEPOLIJST EN 2 MET GLAD			
	Eind periode	IJZ		OPPERVLAK;V:'SCHERFGRUIS'			
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWH
62100	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	IJZ	Toelichting	'BODEMFRAGMENT'; O:'GEPOLIJST';V:'SCHERFGRUIS'			
	Eind periode	IJZ					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWH
62101	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	IJZ	Toelichting	BODEMFRAGMENTEN; V:'SCHERFGRUIS'			
	Eind periode	IJZ					

Waarnemingsnummer	10153	Omschrijving
X coördinaat	136720	01.DETERMINATIE DOOR ES,VAN VERWERS HAAN,DE NOORDAM
Y coördinaat	447490	

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
35200	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	KGP
35201	Cultuur	---	Aantal	1	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting					
	Eind periode	LME						
Vondst ID	Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
35202	Cultuur	---	Aantal	1	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting					
	Eind periode	LME	'BLAUWGRIS'					

Waarnemingsnummer	10155
X coördinaat	138060
Y coördinaat	451400

Omschrijving

01. DETERMINATIE DOOR ES,VAN VERWERS HAAN,DE NOORDAM

Vondst ID	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PINGSDRF
35207	Cultuur	---	Aantal	3	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting					
	Eind periode	LME						
Vondst ID	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
35208	Cultuur	---	Aantal	3	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting					
	Eind periode	LME						

Vondst ID		Complex	NX				Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AW
35209		Cultuur	---	9			Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting								
		Eind periode	LME									
Vondst ID		Complex	NX				Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PSTG
35210		Cultuur	---	4			Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting								
		Eind periode	LME	'VROEG STEENGOED'								
Vondst ID		Complex	NX				Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	STGL
35211		Cultuur	---	5			Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting								
		Eind periode	LME	'LAAT STEENGOED'								
Vondst ID		Complex	NX				Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	KGP
35212		Cultuur	---	12			Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting								
		Eind periode	LME									
Vondst ID		Complex	NX				Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
35213		Cultuur	---	7			Aantal		Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting								
		Eind periode	LME	'BLAUWGRISJ'								

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	ROOD
35214	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					

Waarnemingsnummer	10424
X coördinaat	137930
Y coördinaat	449350

Omschrijving

01. DETERMINATIE VAN VAN TENT,WJ EN NOORDAMJW.

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STGL
35539	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
35540	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	ROOD
35541	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STGL
35542	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	NTA	Toelichting	'WAARVAN TWEE FRAGMENT MET BAARDMAN'			
	Eind periode	NTA					

Omschrijving

Waarnemingsnummer	10519
X coördinaat	138510
Y coördinaat	451680

01. DETERMINATIE VAN TENT,WJ VERWERS,WJH ES,WAVAN ENNOORDAM,JW.

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PINGSDRF
31833	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
31834	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STGL
31835	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting	'LAAT STEENGOED'			
	Eind periode	LMEB					

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
31836	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting	'BLAUWGRIS WAARVAN EEN ROLROND OOR'			
	Eind periode	LMEB					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWG
31837	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	NT	Toelichting	'VAATWERK RECENT'			
	Eind periode	NT					

Waarnemingsnummer	I 0888
X coördinaat	Y coördinaat
138250	450870

Omschrijving

01. DETERMINATIE VAN TENT.WIVAN VERWERS,WJH EN NOORDAMJW.

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PSTG
32213	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting	'STEENGOED VROEG'			
	Eind periode	LMEB					

Waarnemingsnummer	I 8672
X coördinaat	Y coördinaat
139700	452400

Omschrijving

AD 106 VOOR 301.AD 118 OPPERVLAKTEVONDST.AD 301 INSCRIPTIE ACHTERZIJDE BASIS :VERV AD 301:SER(V)AND(VS)
C.C()A()A.FECIT (...)APRI .

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	98731	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	BEELD
Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	KER	Code specifiek	GODHEID		
Begin periode	ROM	Toelichting	'MERCURIUS MET RAM' E:INSCRIPTIE SER(V)ANDVS C.C.(.)A.FECIT (...).APRI						
Eind periode	ROM								
Vondst ID	98732	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	AMULET
Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	ODG	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting							
Eind periode	ROM								

Waarnemingsnummer	23117
X coördinaat	139800
Y coördinaat	452600

Omschrijving

Diam. buik: 4.73 cm.; diam. rand buiten: 2.72 cm., binnen: 1.95 cm. Uitstort uit Romeinse Rijnbedding. Gewicht: 39.6 gr.

Vondst ID	82164	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	VAATWERK
Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	Klein engmondig bekerkje op standvoet. Hoogte: 6.69-7.12 cm. Zie bes.						
Eind periode	ROM								

Waarnemingsnummer	23324
X coördinaat	139700
Y coördinaat	452400

Omschrijving

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	SLEUTEL
130780	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting				
	Eind periode	ROM					

Waarnemingsnummer

23381

X coördinaat Y coördinaat

139700 452400

Omschrijving

Ad 4. Voet, naald en veer ontbreken. Gewicht: 2.9 gr., grootste breedtekap: 1.08 cm.Ad 5. D: overlangse groeve op beugel, met aanwijzing voor versiering aanweerszijden ervan.Ad 7. Voor de vorm vergelijk: Walke 1965, Taf. 99, l en 12. Breedte voor-plaat: 0.94 cm., dikte: 0.19 cm.Ad 8. Cf Oldenstein 1976, Taf. 48, 528 en 529, en p. 171. Gewicht: 11.8 gr.diam. knop: 1.96 cm., totale L: 1.68 cm.Ad 9. Bovenop de bol ook een knopje. Gewicht: 2.2 gr., hoogte: 0.89 cm.diam. (bol + knopjes): 1.70 cm.Ad 10. Ronde kop. Centrum iets conisch oplopend met knopje er bovenop. Ge-wicht: 3.1 gr., diam.: 1.71 cm., dikte: 0.27 cm.

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	VISHAAK
191815	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	MFE	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting	Gewicht: 2.1 gr.			
	Eind periode	ROM					

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	FIBDRAAD
191816	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	ALMGRN15
	Begin periode	ROMM	Toelichting	Boehme 1972, groep 14, var.B. Naald ontbreekt. L.:4.54 cm., gewicht: 3.8 gr			
	Eind periode	ROMM					

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	FIBDRAAD
191817	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	ALMGRN15
	Begin periode	ROMM	Toelichting	Naald en 3 windingen. Gewicht: 3.8 gr., L: 3.13 cm.			
	Eind periode	ROMM					

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 191818	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal MBR	Code algemeen FIBULA Code specifiek KAPFIB
Begin periode ROMV Eind periode ROMV	Toelichting Haalebos 1984-85, Fig. 5, type 3. D: dubbele geribde groeve op kap. Zie bes.			
Vondst ID 191819	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal MBR	Code algemeen FIBDRAAD Code specifiek ALMGRN16
Begin periode ROMM Eind periode ROMM	Toelichting Zeer klein frag. Gewicht: 1.4 gr., bewaarde L: 3.00 cm. Zie bes.			
Vondst ID 191820	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal MBR	Code algemeen MEDISCH Code specifiek ---
Begin periode ROM Eind periode ROM	Toelichting Knotsvormig uiteinde. Gewicht: 1.4 gr., bewaarde L: 3.61 cm.			
Vondst ID 191821	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand CPT Materiaal MBR	Code algemeen GORDEL Code specifiek BESLAG
Begin periode ROM Eind periode ROM	Toelichting D: aarvormig patroon op voorplaat. Gewicht: 8.3 gr., L: 6.02 cm. Zie bes.			
Vondst ID 191822	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand CPT Materiaal MBR	Code algemeen XXX Code specifiek BESLAG
Begin periode ROMMB Eind periode ROMMB	Toelichting Ronde, geprofileerde kopplaat, massieve cilindrische stift. Zie bes.			

A27 Lunetten-Hoopvolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	VLP	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	XXX
191823	ROM	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG
		Begin periode	ROM	Toelichting	Centrum: halve, holle bol; aan de rand vier ronde knopjes met groefje. Bes.				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID	VLP	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	XXX
191824	ROM	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG
		Begin periode	ROM	Toelichting	O: blauwe, gele, groene en oranje email. Centrale stift. Zie bes.				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID	VLP	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	HAARNLD
191825	ROM	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	WIJSTER
		Begin periode	ROMLB	Toelichting	Knop en klein stuk van steel. Gewicht: 10.4 gr., bewaarde L: 2.79				
		Eind periode	ROMLB						

Waarnemingsnummer 23437

X coördinaat Y coördinaat

I 39700 452400

Omschrijving

Ad 5. De andere vier minder duidelijk, een zelfs onzeker. Gewichten:70.5, 43.2, 42.4 en (de onzekere) 41.0 gr.Ad 7. Afmetingen: 1.75 x 1.78 cm., dikte: 0.55 cm. Byzantijns? Det. doorPKP volgt.Ad 14. Diam. kop:2.23 cm., gewicht:9.5 gr. Cf Oldenstein 1976, Taf.50,567Ad 15. Cf Oldenstein 1976, Taf. 46, 485-489.Ad 16. Knop van houten kastje? L:3.12,diam.kop:1.61 cm. Gewicht:12.8 gr.Ad 18. Diam.:1.26 cm.,gewicht:1.1 gr.Ad 19. D:Ringetjes rond rand. Diam.:1.55 cm.,hoogte:1.13 cm.,gew.:5.8 gr.Ad 20. Diam.rand:2.22,diam.'bol van hoed':1.21,hoogte:1.37 cm.,gew.:7.8 gr.Ad 21. Afmetingen:2.79 x 2.69 cm.,hoogte (incl.nieten):1.21 cm. Gew.:6.2 gr.Ad 22. D: bovenkant lijkt de vorm van een schelp te hebben. Afmetingen:2.80 x 1.88 cm.,hoogte:1.40 cm.,breedte geleider:2.02 cm.,gew.:7.3 gr.Ad 23. Cf Oldenstein 1976, Taf.34,269. Afmetingen:2.82 x 1.82 cm.,totalehoogte:1.20 cm.,gewicht:7.6 gr. Hol.Ad 26. Afmetingen 2e:1.76 x 1.08 cm., gewicht:1.9 gr.Ad 35. Dikte: 0.25 cm., gewicht: 1.8 cm.Ad 37. Cf Walke 1965, Taf.111,27, maar zonder cirkels; voor ronde uitsteek-sel onderaan ibid.Taf.111,26. L:2.83,breedte:1.49,dikte:0.41 cm.,gew.:2.4 gr.Ad 39. Diam.buiten:1.41,binnen:0.84 cm.,gewicht:4.8 gr.Ad 41. L van kop tot staart:2.26 cm.(deel van staart ontbreekt).Gew.:3.9 gr.Ad 46. Afm.:3.62 x 1.88 cm., gewicht:18.8 gr.Ad 47. Resterende lengte:3.57 cm.,dikte:0.53 cm.,gewicht:6.8 gr.Ad 48. Veer en achterknopje ontbreken. L:3.31 cm., breedte kopplaat: 2.33cm.,gewicht:8.1 gr.Ad 55. Bevestiging is bronzen lusje. Cf Oldenstein 1976, Taf.51,591-596.Diam.:3.25 cm.,dikte kopplaat:0.07 cm.,gewicht:4.4 gr.Ad 57. Wapenschild:torentje met daarboven vogelfiguur. Gewicht:16.0 gr.diam.:2.61 cm.

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID								Code algemeen	TSKOM
130781	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	DR29	
	Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	KER			
	Begin periode	ROMVB	Toelichting	Wandscherf. D niet gedetermineerd. 1e eeuw.					
	Eind periode	ROMMA							
Vondst ID								Code algemeen	FLES
130782	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	---	
	Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	GLS			
	Begin periode	ROM	Toelichting	Wandscherf.					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	SPEELGD
130783	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	SPEELSCH	
	Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	GLS			
	Begin periode	ROM	Toelichting						
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	RING
130784	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code specifiek	---	
	Cultuur	ROM	Aantal	6	Materiaal	MBR			
	Begin periode	ROM	Toelichting	Diam. (buitenwerks); 2.80, 2.33, 2.23, 2.13, 2.05 en 1.92 cm.					
	Eind periode	ROM							
Vondst ID								Code algemeen	GEWICHT
130785	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code specifiek	---	
	Cultuur	ROM	Aantal	5	Materiaal	MPB			
	Begin periode	ROM	Toelichting	1 ca. dubbelconisch; gew.:24.4 gr.,diam.:2.58 cm.,dikte:0.69 cm. Zie bes.					
	Eind periode	ROM							

Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	GEWICHT
130786	ROM	Aantal	Materiaal	MPB	Code specifiek	---
Begin periode	ROM	Toelichting	Plat, rond gewicht. Diam.:ca. 3.2 gr, dikte:ca. 0.38cm, gewicht: 20.3 gr.			
Eind periode	ROM					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	GEWICHT
130787	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
Begin periode	ROML	Toelichting	Vierkant (munt-?)gewicht. D:ingegroefd, o.m. kruis. Gew.:11.8 gr. Zie bes.			
Eind periode	ROML					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	MUNT
130788	ROM	Aantal	Materiaal	MAG	Code specifiek	---
Begin periode	ROM	Toelichting	Det. door KPK volgt.			
Eind periode	VME					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	MUNT
130789	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
Begin periode	IJZL	Toelichting	Det. door KPK volgt.			
Eind periode	ROML					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	XXX
130790	ROM	Aantal	Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG
Begin periode	ROM	Toelichting	Stripvormig (kist-?)beslag. D:puntcirkels. L:9.5,dikte:0.11,breedte:2.02 cm			
Eind periode	ROM					

A27 Lunetten-Hoofdpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID																				
	130791	Complex	VLP									Toestand	FMT				Code algemeen	KAN		
		Cultuur	ROM		Aantal	1						Materiaal	MBR				Code specifiek	---		
		Begin periode	ROM		Toelichting															
		Eind periode	ROM																	
		Complex	VLP									Toestand	FMT				Code algemeen	SCHROOT		
Vondst ID	130792	Cultuur	ROM		Aantal	7						Materiaal	MBR				Code specifiek	---		
		Begin periode	ROM		Toelichting															
		Eind periode	ROM																	
		Complex	VLP									Toestand	FMT				Code algemeen	SPIJKER		
Vondst ID	130793	Cultuur	ROM		Aantal	5						Materiaal	MBR				Code specifiek	---		
		Begin periode	ROM		Toelichting															
		Eind periode	ROM																	
		Complex	VLP									Toestand	CPT				Code algemeen	SPIJKER		
Vondst ID	130794	Cultuur	ROM		Aantal	1						Materiaal	MBR				Code specifiek	---		
		Begin periode	ROMM		Toelichting															
		Eind periode	ROMM																	
		Complex	VLP									Toestand	CPT				Code algemeen	XXX		
Vondst ID	130795	Cultuur	ROM		Aantal	1						Materiaal	MBR				Code specifiek	BESLAG		
		Begin periode	ROMMB		Toelichting															
		Eind periode	ROMMB																	

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID							Code algemeen	XXX
130796	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code specifiek	BESLAG
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR		
	Begin periode	ROM		Toelichting	Knop in de vorm van paddestoelvormig beslag met tegenplaat, met stift. Bes.			
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	XXX
130797	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	BESLAG
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR		
	Begin periode	ROM		Toelichting	Sierknop met kegelvormige kop. Diam.:1.55 cm.,gew.:4.1 gr.			
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	XXX
130798	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	BESLAG
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR		
	Begin periode	ROM		Toelichting	Sierknop met platte, ronde kop. O: emailvers. (blauwgroen en oranje). Bes.			
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	XXX
130799	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	BESLAG
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR		
	Begin periode	ROM		Toelichting	MBR of MAG (verzilverd?). Schildnagel? Bandvormige stift afgebroken. Bes.			
	Eind periode	ROM						
Vondst ID							Code algemeen	PAARDETG
130800	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code specifiek	BESLAG
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR		
	Begin periode	ROMMB		Toelichting	'Hoedvormig'. 2 nieten a.d.onderzijde. Cf Oldenstein 1976, Taf.49. Bes.			
	Eind periode	ROMMB						

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID														
	130801													
Complex	VLP	Diepte							Toestand	FMT	Code algemeen	PAARDETG		
Cultuur	ROM	Aantal							Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG		
Begin periode	ROMMB	Toelichting	Schelpvormig, 3 (wsch.4) nieten. Cf Oldenstein 1976, Taf.57,696-699. Bes.											
Eind periode	ROMMB													
Vondst ID														
	130802													
Complex	VLP	Diepte							Toestand	CPT	Code algemeen	PAARDETG		
Cultuur	ROM	Aantal							Materiaal	MBR	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	Riemgeleider met driehoekige bovenkant. D: rode email (?) bovenop. Bes.											
Eind periode	ROM													
Vondst ID														
	130803													
Complex	VLP	Diepte							Toestand	CPT	Code algemeen	PAARDETG		
Cultuur	ROM	Aantal							Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG		
Begin periode	ROMMB	Toelichting	Zeshoekige grondplaat met vulva in reliëf. Onder twee nieten. Zie bes.											
Eind periode	ROMMB													
Vondst ID														
	130804													
Complex	VLP	Diepte							Toestand	FMT	Code algemeen	AMULET		
Cultuur	ROM	Aantal							Materiaal	MBR	Code specifiek	PHALLUS		
Begin periode	ROM	Toelichting	Of MAG? Alleen phallus over, vorm verder onbekend. Gew.:4.2 gr.											
Eind periode	ROM													
Vondst ID														
	130805													
Complex	VLP	Diepte							Toestand	CPT	Code algemeen	XXX		
Cultuur	ROM	Aantal							Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG		
Begin periode	ROM	Toelichting	Ringvormig met centraal gat: meubelbeslag? Diam.:ca.2.75 cm,gew.:8.2 gr.											
Eind periode	ROM													

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID							Code algemeen	KNOOP
	130806						Code specifiek	---
Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT			
Cultuur	ROM	Aantal	2	Materiaal	MBR			
Begin periode	ROMM	Toelichting						
Eind periode	ROMM							
								Rechthoekig, voor zadeltas. Afmetingen l:1.87 x l.86 cm.,gew.:6.7 gr. Bes.
Vondst ID							Code algemeen	GORDEL
	130807						Code specifiek	BESLAG
Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT			
Cultuur	ROM	Aantal	2	Materiaal	MBR			
Begin periode	ROMMB	Toelichting						
Eind periode	ROMMB							
								Pelta. Cf Oldenstein 1976, Taf.53.
Vondst ID							Code algemeen	XXX
	130808						Code specifiek	BESLAG
Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT			
Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR			
Begin periode	ROM	Toelichting						
Eind periode	ROM							
								Klein frag. Gewicht: 1.4 gr.
Vondst ID							Code algemeen	PAARDETG
	130809						Code specifiek	RIEMVERD
Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT			
Cultuur	ROM	Aantal	2	Materiaal	MBR			
Begin periode	ROM	Toelichting						
Eind periode	ROM							
								Twee mousketonhaken.
Vondst ID							Code algemeen	HANGER
	130810						Code specifiek	---
Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT			
Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR			
Begin periode	ROM	Toelichting						
Eind periode	ROM							
								Hartvormig. Knop onderaan afgebroken. L.:2.17 cm.,dikte:0.24 cm.,gew.:4.6 g

Vondst ID 130811	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal MBR	Code algemeen HANGER Code specifiek ---
Begin periode ROMM Eind periode ROMM	Toelichting Lunula. Beide uiteinden afgebroken. Breedte:2.32 cm.,gew.:2.5 gr.			
Vondst ID 130812	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand CPT Materiaal MBR	Code algemeen HANGER Code specifiek ---
Begin periode ROMMB Eind periode ROMMB	Toelichting Opengewerkt,hartvormig.Oog dwars.Afm.:4.73 x 2.50,dikte:0.24 cm.,gew.:7.6 gr			
Vondst ID 130813	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand CPT Materiaal MBR	Code algemeen HANGER Code specifiek ---
Begin periode ROM Eind periode ROM	Toelichting Afm.:2.97 x 2.38 cm,dikte:0.3-0,4 cm.,gew.:6.4 gr.			
Vondst ID 130814	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand CPT Materiaal MBR	Code algemeen HANGER Code specifiek ---
Begin periode ROM Eind periode ROM	Toelichting Osporen van verguldsel. Afm.: 1.94x1.12 cm.,dikte:0.25 cm.,gew.:1.8 cm.			
Vondst ID 130815	Complex VLP Cultuur ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal MBR	Code algemeen SCHEDE Code specifiek ---
Begin periode ROMMB Eind periode ROMMB	Toelichting Schedebevestiging. Cf Oldenstein 1976, Taf.42. Afm.:2.06 x 1.11 cm. Bes.			

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID							Code algemeen	XXX
	130816						Code specifiek	BESLAG
		Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR	
		Begin periode	ROMMB	Toelichting		Opengewerkt. Afm.:2.19 x 1.98,dikte:0.22 cm.,gew.:2.2 gr.		
		Eind periode	ROMMB					
Vondst ID							Code algemeen	ZEGELDS
	130817						Code specifiek	---
		Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR	
		Begin periode	ROM	Toelichting		Deksel met 3 openingen, om elke opening een ingegroefde cirkel. Zie bes.		
		Eind periode	ROM					
Vondst ID							Code algemeen	PAARDETG
	130818						Code specifiek	HANGER
		Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR	
		Begin periode	ROM	Toelichting		Cf Walke 1965,Taf.B,5g. Oog afgebroken. L:3,88 cm.,gew.:7.9 gr.		
		Eind periode	ROM					
Vondst ID							Code algemeen	KRAAL
	130819						Code specifiek	---
		Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MBR	
		Begin periode	ROM	Toelichting		Paardetg. Cylindr.doorboring. Cf Walke 1965, Taf.B,5.d.e.i. Zie bes.		
		Eind periode	ROM					
Vondst ID							Code algemeen	XXX
	130820						Code specifiek	BESLAG
		Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	
		Cultuur	ROM	Aantal	2	Materiaal	MBR	
		Begin periode	ROM	Toelichting		Sierknoppen.		
		Eind periode	ROM					

Vondst ID										Code algemeen	HAARNLD
	I30821	Complex	VLP	Diepte				Toestand	FMT	Code specifiek	---
		Cultuur	ROM	Aantal	I			Materiaal	MBR		
		Begin periode	ROM	Toelichting	Kop van speld in vorm van hondje.Cf Kalee 1991,fig.15,9 en fig.16 links.Bes						
		Eind periode	ROM								
Vondst ID										Code algemeen	PIJLPUNT
	I30822	Complex	VLP	Diepte				Toestand	CPT	Code specifiek	---
		Cultuur	ROM	Aantal	I			Materiaal	MFE		
		Begin periode	ROM	Toelichting	Drie vleugels. L:3.50 cm.,diam.onderkant schacht:0.90 cm.,gew.:5.6 gr.						
		Eind periode	ROM								
Vondst ID										Code algemeen	VAATWERK
	I30823	Complex	VLP	Diepte				Toestand	FMT	Code specifiek	---
		Cultuur	ROM	Aantal	I			Materiaal	MBR		
		Begin periode	ROM	Toelichting	Attache met buste van Minerva,Cf AKU 1985-87,afb.22.L:3.10 cm.,gew.:11.8 gr						
		Eind periode	ROM								
Vondst ID										Code algemeen	VAATWERK
	I30824	Complex	VLP	Diepte				Toestand	FMT	Code specifiek	HENGSEL
		Cultuur	ROM	Aantal	I			Materiaal	MBR		
		Begin periode	ROM	Toelichting	Onderdeel in vorm van Silenuskop. L:5.12 cm.,gew.:45.6 gr.						
		Eind periode	ROM								
Vondst ID										Code algemeen	FIBULA
	I30825	Complex	VLP	Diepte				Toestand	FMT	Code specifiek	DIERFIB
		Cultuur	ROM	Aantal	I			Materiaal	MBR		
		Begin periode	VMEA	Toelichting	Of MAG? Paard. Lengte:3.19 cm.,dikte:0.22 cm.,gew.:4.1 gr. Resten v.bevest.						
		Eind periode	VMEB								

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID								Code algemeen	XXX
	I30826	Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	I		Materiaal	MBR	Code specifiek
		Begin periode	ROM	Toelichting	Fibula of beslag in vorm van dier. Geen sporen van bevestiging. Zie bes.				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID								Code algemeen	XXX
	I30827	Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	I		Materiaal	MBR	Code specifiek
		Begin periode	ROM	Toelichting	Ondef.vw. O:sporen van verzilvering of vertinning. Rode email(?) Zie bes.				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID								Code algemeen	FIBULA
	I30828	Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	I		Materiaal	MBR	Code specifiek
		Begin periode	ROM	Toelichting	Sterk geprofileerde type.cf Almgren IV (Taf.IV,91). Zie bes.				
		Eind periode	ROM						
Vondst ID								Code algemeen	FIBULA
	I30829	Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	I		Materiaal	MBR	Code specifiek
		Begin periode	ROMV	Toelichting	Alleen m.groefjes vers.beugel bewaard. L:3.93 cm.,gew.:3.39 cm.				
		Eind periode	ROMV						
Vondst ID								Code algemeen	FIBULA
	I30830	Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	I		Materiaal	MBR	Code specifiek
		Begin periode	ROMM	Toelichting	Overzilverd. Spiraalhuls. Cf Haalebos 1986,fig.20,4. Klein frag.				
		Eind periode	ROMM						

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	FIBDRAAD
130831	ROM	Aantal		Materiaal	Code specifiek	ALMGRN15
Begin periode	ROMM	Toelichting	Veer en naald ontbreken. L:5.03 cm.,diam.beugel:0.35 cm.,gew.:3.3 gr.			
Eind periode	ROMM					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	FIBULA
130832	ROM	Aantal		Materiaal	Code specifiek	---
Begin periode	ROMMB	Toelichting	Overtind,D:cirkels. Militaire fib. Cf.Bohme 1972,Taf.15,679-68 l. Klein fr.			
Eind periode	ROMMB					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	FIBULA
130833	ROM	Aantal		Materiaal	Code specifiek	---
Begin periode	ROM	Toelichting	Klein frag, ondef.			
Eind periode	ROM					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	DAKPAN
130834	ROM	Aantal		Materiaal	Code specifiek	---
Begin periode	ROM	Toelichting	E: EXG[(EXGERINF)			
Eind periode	ROM					
Vondst ID	VLP	Diepte	Toestand	CPT	Code algemeen	XXX
130835	ROM	Aantal		Materiaal	Code specifiek	BESLAG
Begin periode	ROMMB	Toelichting	E:graffito VICTORINI VERI langs rand van licht gewelfde,ronde kopplaat.Bes.			
Eind periode	ROMMB					

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
130836	VLP ROM		FMT MFE	XXX ---
	Begin periode	Aantal	Toelichting	Code specifiek
	ROM	7	Ondef. voorwerpen. Vier moeten nog schoongemaakt.	---
	Eind periode			
	ROM			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
130837	XXX ---		CPT MBR	STEMPEL ---
	Begin periode	Aantal	Toelichting	Code specifiek
	LME	1	Rond stempel met wapenschild (D) en randschrift (E). Zie bes.	---
	Eind periode			
	LME			

Waarnemingsnummer 23586**X coördinaat** 139700**Y coördinaat** 452400**Omschrijving**

Ad 1. Van het oog voor het hengsel is een restant over, eindigend wsch. in een zwanekop (D).Ad 2. Diam.: 3.28 cm., gewicht: 8.0 gr.Ad 3. Gewicht: 23.2 gr.,diam.:5.14 cm. Datering misschien Rom., maar later(Renaissance) is ook mogelijk. Van bevestiging slechts sporen bewaard.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
191845	VLP ROM		FMT MBR	VAATWERK ---
	Begin periode	Aantal	Toelichting	Code specifiek
	ROM	1	Attache voor rand van emmer o.i.d. Gewicht: 33.6 gr. Zie bes.	---
	Eind periode			
	ROM			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
191846	VLP ROM		FMT MBR	FIBSCHYF EMAILLE
	Begin periode	Aantal	Toelichting	Code specifiek
	ROMM	1	O: witte email in driehoekige cellen, gelegen in een cirkel langs rand. Bes	---
	Eind periode			
	ROMM			

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GEWICHT
191847	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MPB	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting	Rond. D:op voorzijde borstbeeld van vrouw. Gewicht: 15.2 gr.,diam.:3.21 cm.				
	Eind periode	ROM						
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	XXX
191848	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	BESLAG
	Begin periode	ROM	Toelichting	O : verguld! Drafb.van man (Neptunus?) op zeedier. Ronde schijf. Zie bes.				
	Eind periode	ROM						
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	VAATWERK
191849	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MPB	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting	Model van amphoor: wijgave? speelgoed? zalfjesje? L:7.2 cm.,gewicht:67.5 g				
	Eind periode	ROM						
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	MEDISCH
191850	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	WONDHAAK
	Begin periode	ROM	Toelichting	Of haak van ketting of weeginstrument. L:7.5 cm.,gewicht:17.8 gr.				
	Eind periode	ROM						
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	GUTS
191851	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting	Misschien voor medisch gebruik? L:10.4 cm.,gewicht:28.8 gr.				
	Eind periode	ROM						

Vondst ID 191852 **Complex** VLP **Diepte** **Toestand** CPT **Code algemeen** XXX
Cultuur ROM **Aantal** I **Materiaal** MBR **Code specifiek** ---

Begin periode ROM **Toelichting** Oog met buigbare uiteinden. Gewicht: 7.6 gr.

Eind periode ROM

Vondst ID 191853 **Complex** VLP **Diepte** **Toestand** CPT **Code algemeen** AMULET
Cultuur ROM **Aantal** I **Materiaal** MBR **Code specifiek** PHALLUS

Begin periode ROM **Toelichting** Met ring en 2 armen. Grootste L: 6.99 cm., gewicht: 24.4 gr.

Eind periode ROM

Waarnemingsnummer 24758

X coördinaat 127740 **Y coördinaat** 437410

Omschrijving

Meerkerk, Broekseweg.Opm. SVD d.d. 22.07.1992: Fiche ontbreekt. Het betreft hier een foto van weiland naast boerderij. Zie documentatie.

Vondst ID 24975 **Complex** XXX **Diepte** **Toestand** XXX **Code algemeen** XXX
Cultuur XXX **Aantal** 9999 **Materiaal** XXX **Code specifiek** ---

Begin periode XXX **Toelichting** Vondst/spoorgegevens zijn niet ingevoerd

Eind periode XXX

Waarnemingsnummer 24767

X coördinaat 127740 **Y coördinaat** 437410

Omschrijving

Meerkerk, Broekseweg. Mogelijk een huisterp vermoedelijk op een donk. Lignauwlijks hoger dan de naaste omgeving. Wetenschappelijke betekenis?Categorie: Bveldcontrole door R. Klok op d.d. 30-11-1979Rapporteur H. Sarfatij

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
90455	Cultuur	---	Aantal	XXX	OPHOGING
	Begin periode	LME	Toelichting	---	Code specifiek
	Eind periode	LME	"huisterp ?".		---

Waarnemingsnummer	24772
X coördinaat	125000
Y coördinaat	430000

Omschrijving

Waarneming uit de literatuur. Bewoningssporen (volgens G. van den Beemt uit de Romeinse tijd).

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	Code algemeen
90463	Cultuur	XXX	Aantal	9999	XXX
	Begin periode	ROM	Toelichting	"bewoningssporen uit de Romeinse tijd".	Code specifiek
	Eind periode	ROM			---

Waarnemingsnummer	24773
X coördinaat	124000
Y coördinaat	425000

Omschrijving

coördinaten: 124.00/425.00 - 128.00/425.00Zie Oud-Archief

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	Code algemeen
155254	Cultuur	XXX	Aantal	9999	XXX
	Begin periode	XXX	Toelichting	Vondst/spoorgegevens zijn niet ingevoerd	Code specifiek
	Eind periode	XXX			---

Waarnemingsnummer	24775
X coördinaat	123000
Y coördinaat	428000

Omschrijving

Schelluinen op kerf/kerkhofterrein ?Op c. 40 cm diepte vond de heer Leendertse bij de aanleg van een water-leiding een tiental stukken tufsteen in verband en enkele losse bakstenen.

Vondst ID	90464	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	BOUWMAT
		Cultuur	XXX	Aantal	10	Materiaal	STU	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting	tufsteen op c. 40 cm diepte, in verband. afm: o.a. 16x6x29 en 18x7x27 cm.				
		Eind periode	LMEA						
Vondst ID	90465	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	BAKSTEEN
		Cultuur	XXX	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	BAKVOLI
		Begin periode	LMEA	Toelichting	enkele bakstenen, afmeting: 14x7,5x28 cm.				
		Eind periode	LMEB						

Waarnemingsnummer	25119
X coördinaat	124000
Y coördinaat	426000

Omschrijving

Munt, gevonden op de oever van de Merwede.Coördinaten zijn bij benadering.

Vondst ID	106094	Complex	XXX	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	MUNT
		Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	MCU	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMLA	Toelichting	"Munt van C. de Grote; van de derde grootte" (=3 Aes?)				
		Eind periode	ROMLA						

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
106095	XXX	XXX	XXX	MUNT
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	I	MCU	---
	Begin periode	Toelichting	munt van Licinius.	
	ROMLA			
	Eind periode			
	ROMLA			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	26066
X coördinaat	125500
Y coördinaat	430575

3 fragmenten TS, determinatie J.A. Trimpe Burger. Over de vondstomstandigheden wordt geen melding gedaan. Scherven zijn afkomstig van 2 lokaties, de 2de lokatie is beschreven onder waarnemingsnummer 26067.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
91090	XXX		FMT	TSKOM
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROMM	3	KER	DR37MOG
	Begin periode	Toelichting	3 fragm. dr. 37, waarvan 2 uit Lavoye en 1 wrsch. uit Lavoye.	
	ROMM			
	Eind periode			
	ROMM			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	26067
X coördinaat	125300
Y coördinaat	430000

Drie fragmenten TS. Determinatie door J.A. Trimpe Burger. Over de vondstomstandigheden wordt niets gezegd. De vondsten zijn (vermoedelijk) van 2 lokaties afkomstig. De 2de lokatie wordt beschreven onder waarnemingsnr. 26066.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
91091	XXX		FMT	TSKOM
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROMM	3	KER	DR37MOG
	Begin periode	Toelichting	3 fragmenten dr. 37, waarvan 2 uit Lavoye en 1 wrsch. uit Lavoye.	
	ROMM			
	Eind periode			
	ROMM			

Waarnemingsnummer	26260
X coördinaat	Y coördinaat
139000	452300

Omschrijving

Houtresten, mogelijk van schepen, aangeboden tijdens studentenkarteringenno.l.v. de heer Hoekstra van STIBOKA in een oude Rijnbedding, datering: Romeins.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
91402	ESCH		FMT	XXX
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	OPH	---
	Begin periode	Toelichting	houtresten, mogelijk afkomstig van schepen.	
	ROM			
	Eind periode			
	ROM			

Waarnemingsnummer	26271
X coördinaat	Y coördinaat
138150	450400

Omschrijving

Verkenning Oude Rijngebied in april 1955, vindplaatsnr. 53.Vindplaats van aardewerk, bouwland met flauwe verhoging in zwaardere kleurdan het overige, 100 x 75 m.Op papieren fiche wordt voor gedetailleerde beschrijving naar dossier31 oost, archief ROB verwezen. Dit slaat hoogst wrsch. op het briefarchiefvan de ROB. Hierin werd echter geen informatie over deze waarnemingsaangetroffen (A. Otte, 22 maart 1995).

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
91438	XXX		XXX	CULTLAAG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX		---	---
	Begin periode	Toelichting	"flauwe verhoging in bouwland, zwarter van kleur dan omgeving."	
	ROM			
	Eind periode			
	ROM			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
91439	XXX		FMT	RUW
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX		KER	---
	Begin periode	Toelichting	randfragment van ruwwandig aardewerk	
	ROM			
	Eind periode			
	ROM			

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AWH
91442	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	ROM	Toelichting	scherven van inheems-Romeins aardewerk			
	Eind periode	ROM					

Waarnemingsnummer	26273
--------------------------	-------

X coördinaat	Y coördinaat
I 38200	450500

Omschrijving

Opraving van (agrarische) nederzetting op het industrieterrein Doornkadeter hoogte van de voormalige Langeweg, in de periode 1980-1983. In totaal 2,5 ha opgegraven. Datering: late IJzertijd tot midden 2de eeuw. Uit de late IJzertijd zijn afvalkuilen, greppels en palenzwermen vastgesteld. Uit de Romeinse tijd zijn ook 3 huishoudgronden waargenomen. Hoewel de begrenzing van de nederzetting niet geheel kon worden vastgesteld hebben hier waarschijnlijk niet meer dan 1 of 2 boerderijen tegelijkertijd bestaan. In het vondstmateriaal overheerst de categorie inheems aardewerk. Omstreeks het midden van de 2de eeuw lijkt de nederzetting te zijn verlaten.

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	XXX	Code algemeen	XXX
133582	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	XXX	Code specifiek	---

Begin periode IJZM**Eind periode** IJZL**Toelichting** Diverse grondsporen en aardewerk.

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	XXX	Code algemeen	KUIL
133583	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	---	Code specifiek	AFVALKL

Begin periode IJZL**Eind periode** IJZL**Toelichting**

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	XXX	Code algemeen	GREPPEL
133584	Cultuur	XXX	Aantal	Materiaal	---	Code specifiek	---

Begin periode IJZL**Eind periode** IJZL**Toelichting**

Vondst ID	Complex	Diepte	Toelichting	Toestand	Code algemeen
I33605	GX	XXX		XXX	XXX
	Cultuur	Aantal		Materiaal	Code specifiek
	---		I	XXX	---
	Begin periode		Toelichting		
	IJZL		los fragment schedel		
	Eind periode				
	ROMV				

Waarnemingsnummer 26294

X coördinaat	Y coördinaat
I39300	452250

Omschrijving

Opravingen van W.C. Braat in 1931-1932 en 1936-1937 net ten oosten van het stenen fort en in meer oostelijke richting in 1938 en 1939. In 1931 '32, '36 en '37 werden, net als bij vorige onderzoeken, aan derievierbedding houten constructies gevonden die geïnterpreteerd werden als aanlegsteiger. Op grond van het aardewerk dat Braat onder de aanlegsteiger vond, concludeerde hij dat zowel het fort uit periode I, als de aanlegsteiger geassocieerd konden worden met de expeditie van Germanicus in 16 na Chr. Hij vermeldde hierbij niet dat tussen dit aardewerk ook TS meteen datering tot en met 70 na Chr. zat. De vele paalsporen, net buiten het fort, interpreteerde hij, waarschijnlijk correct, als consolidatie van de ondergrond. Tenslotte trof hij een V-vormige gracht aan, die hij als oostzijdebeschouwd van het door Holwerda gevonden fort uit periode I (zie waarn. 26286). In '38 en '39 concentreerde Braat zich op een iets oostelijker gedeelte van het terrein waar hij hoopte de vicus te vinden. Hij vond inderdaad gebouwsporen en waterputten uit 2 periodes, met daartussen een ophogings-laag (ditzelfde zien we ook in het legerkamp zelf). Hiervan bestaan geen verslagen. Tijdens WO II werden hier opnieuw bewoningssporen gevonden bij de aanleg van de snelweg Utrecht-Arnhem. Deze sporen zijn niet verder opgetekend.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toelichting	Toestand	Code algemeen
92144	VLP	XXX		XXX	GRACHT
	Cultuur	Aantal		Materiaal	Code specifiek
	ROM	---	I	---	SPTSGR
	Begin periode		Toelichting		
	ROMVA		spitsgracht, geïnterpreteerd als oostzijde van fort uit periode I (Holw.)		
	Eind periode				
	ROMVA				
Vondst ID	Complex	Diepte	Toelichting	Toestand	Code algemeen
92145	VLP			CPT	PAALGAT
	Cultuur	Aantal		Materiaal	Code specifiek
	ROM	9999		---	---
	Begin periode		Toelichting		
	ROMVA		walbekisting van vaallum (niet gevonden) behorende bij periode I.		
	Eind periode				
	ROMVA				

A27 Lunetten-Hooipolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID		Complex	VLP	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	WATERPUT
92146		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	---	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMV	Toelichting	waterputten aan zowel binnen als buitenzijde van fort.				
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID		Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	BOUWMAT
92147		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	STU	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMM	Toelichting	grote hoeveelheid tufsteen in waterput.				
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	PAALGAT
92148		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	---	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMV	Toelichting	wirwar v. palen aan oostz. v. oostgracht, wrsch. versterking ondergrond.				
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID		Complex	IX	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	CONSTRUC
92149		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	OPH	Code specifiek	---
		Begin periode	ROMV	Toelichting	parallel en haaks op noordel. rivierbedd., geïnterpr. als aanlegsteiger				
		Eind periode	ROMV						
Vondst ID		Complex	IX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TS
92150		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	ARRETINA
		Begin periode	ROMVA	Toelichting	vroegge sigillata, gevonden onder "aanlegsteiger" (volgnr. 6).				
		Eind periode	ROMVA						

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	92151	Complex	IX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	TS
Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	ZDGALL		
Begin periode	ROMVA	Toelichting	TS, tot c. 70 AD gedateerd, gevonden onder "aanlegsteiger" (volgr. 6)						
Eind periode	ROMMA								
Vondst ID	92152	Complex	NKD	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	GRONDSR
Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	---	Code specifiek	---		
Begin periode	ROMV	Toelichting	gebouwsproen uit 2 perioden, met (klei) ophoging ertussen.						
Eind periode	ROMM								
Vondst ID	92153	Complex	NKD	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	OPHOGING
Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	---	Code specifiek	---		
Begin periode	ROMV	Toelichting	ophogingslaag tussen 2 lagen met gebouwsproen.						
Eind periode	ROMM								
Vondst ID	92154	Complex	NKD	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	WATERPUT
Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	OPH	Code specifiek	---		
Begin periode	ROMV	Toelichting	tonputten.						
Eind periode	ROMM								

Waarnemingsnummer	26375	Omschrijving	
X coördinaat	139000	Y coördinaat	452300

Houtresten aangeboord t.t.v. studentenkarteringen o.l.v. Hoekstra van deStiboka in een oude Rijnbedding.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
189533	XXX		FMT	PAAL
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	OPH	---
	Begin periode	Toelichting	Houtresten mogelijk afkomstig van schepen?	
	ROM			
	Eind periode			
	ROM			

Waarnemingsnummer 26378

X coördinaat	Y coördinaat
139690	452470

Omschrijving

In januari, februari en april 1969 is nabij het castellumterrein enRijksweg nr. 12 een pijpleiding gelegd. Daarvoor werd op ca 100 m tennoorden van de omgrachting van het castellum, een o.n.o.-w.z.w. lopende, 1.50 m brede en ca 400 m lange sleuf gegraven. Hierin konden enkelewaarnemingen worden gedaan.Nabij de fortweg werd op een diepte van ca. 1.45 m een venige afvalaangaangetroffen met veel Romeinse scherven (datering IIB-III A), alsmedebotten, oester- en mosselschelpen. Ter hoogte van 'De Burg' kwamen in de profielen en het vlak banen van grofgeelgrijs tot grijs zand voor, afgewisseld door algen van bruingrijze klei.Op 0.50 m onder de grasmat werd een ongeveer 1.70 m lang en 0.25 m diktuftsteenblok in het profiel aangetroffen. Verwijdering van de bovenlaag aande noord- en zuidzijde van de sleuf bracht minstens 14 blokken aan hetlicht, die met de lange zijden tegen elkaar gelegd bleken te zijn. Mogelijkhebben deze blokken deel uit gemaakt van een weg. Datering: op grond vanstratigrafie die bij de opgravingscampagne in 1970 aan het licht kwam,Post-Romeins.Op enige afstand van bovengenoemde plaats kwamen een versierd kalkstenenfragment van een altaar? en een sterk gesleten 'vrouwenkopje' te voorschijn.Ten slotte werd, nabij de op de noordwestelijke hoek van 'De Burg'uitlopende sloot een schervenrijke laag van ca. 10 cm dikte aangetroffen.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
92272	XXX		XXX	CULTLAAG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	1	---	---
	Begin periode	Toelichting	Venige afvallaag met veel Romeinse scherven	
	ROMMB			
	Eind periode			
	ROMMB			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
92273	XXX		FMT	AWG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	9999	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMMB			
	Eind periode			
	ROMMB			

A27 Lunetten-Hoopolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 92274	Complex XXX	Diepte	Toestand XXX	Code algemeen AFVAL
	Cultuur ROM	Aantal 9999	Materiaal ODS	Code specifiek ---
	Begin periode ROMMB	Toelichting	oesterschelpen	
	Eind periode ROMMB			
Vondst ID 92275	Complex XXX	Diepte	Toestand XXX	Code algemeen AFVAL
	Cultuur ROM	Aantal 9999	Materiaal ODB	Code specifiek ---
	Begin periode ROMMB	Toelichting		
	Eind periode ROMMB			
Vondst ID 92276	Complex IVEG	Diepte	Toestand FMT	Code algemeen STEENBLK
	Cultuur ---	Aantal 15	Materiaal STU	Code specifiek ---
	Begin periode ROMMB	Toelichting	tufsteenblokken, in vroege-ME secundair als wegdek gebruikt ???	
	Eind periode VMEB			
Vondst ID 92277	Complex XXX	Diepte	Toestand FMT	Code algemeen WIJSTEEN
	Cultuur ROM	Aantal 1	Materiaal SKA	Code specifiek ---
	Begin periode ROM	Toelichting	Randfragment met bladmotief in laagrelief, mogelijk van een altaar	
	Eind periode ROM			
Vondst ID 92278	Complex XXX	Diepte	Toestand FMT	Code algemeen BEELD
	Cultuur ROM	Aantal 1	Materiaal SKA	Code specifiek GODHEID
	Begin periode ROM	Toelichting	Sterk gesleten vrouwekopje	
	Eind periode ROM			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
92279	XXX	XXX	XXX	AW
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	I	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM	laag van 10 cm dik met veel scherven, o.a. TS. drag. 3 l en 33.		
	Eind periode			
	ROMM			

Waarnemingsnummer 26379

X coördinaat	Y coördinaat
I 39690	452470

Omschrijving

De opgraving (22 juni - 10 dec 1970) besloeg een strookvormig terrein met een lengte van ruim 300 m, gelegen direct ten zuiden van en parallel aan RW12. De breedte van de strook bedroeg bijna overal ca. 15 m. Alleen vlakbij de militaire afrit naar het 19e eeuwse Fort Vechten, die de oostgrens van het onderzochte terrein vormt, kon de opgraving ca. 25 m in zuidelijke richting worden uitgebreid. In de zuidelijke uitbreiding werd de ongeveer O.N.O.-W.Z.W. verloopende Rijnbedding uit de Romeinse tijd aangesneden. De opvulling bestond deels uit alternerende lagen zand en klei (natuurlijk), deels uit dikke, naar het noorden afhellende lagen sterk verontreinigde, venige grond (nederzettingssafal). Deze stortgrond leverde een overvloed aan vondsten op uit de 2e eeuw n.Chr., waaronder veel voorwerpen van hout en leer. Het geheel was afgedekt door een bijna horizontale puinlaag, die o.m. aardewerkscherven uit de 1e helft van de 3e eeuw bevatte. In samenhang met de stortlagen werd veel staand en liggend paalwerk aangetroffen, in rijen loodrecht op en evenwijdig aan de oever. Deze palenrijen hebben mogelijk gefungeerd als grondkering in een laat stadium van de beddingopvulling. Op een later tijdstip, na 250 n. Chr., heeft het water zich opnieuw een weggebaand door de oorspronkelijke bedding, waarbij de Romeinse stortlagengedeeltes zijn opgeruimd. Het restant van deze doorbraak is een kronkelende, ongeveer oost-west verloopende stroomgeul. De breedte was ca. 20 m, de diepte minstens 2 m. De opvulling bestond onderin uit grind en grof zand, bovenin uit zavelige tot zware klei.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
92280	XXX	9999	XXX	GRONDSPR
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	---	---	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM	Stortlagen met nederzettingssafal		
	Eind periode			
	ROMM			
	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
	XXX	9999	FMT	PAAL
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	OPH	---	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM	Palenrijen loodrecht en evenwijdig aan oever, grondkering?		
	Eind periode			
	ROMM			

Vondst ID						Code algemeen	Code specifiek	
92282	Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	AWG	
	Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	KER	---	
	Begin periode	ROMM			Toelichting			
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID						Code algemeen	Code specifiek	
92283	Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	SCHOEISL	
	Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	ODL	---	
	Begin periode	ROMM			Toelichting			
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID						Code algemeen	Code specifiek	
92284	Complex	XXX	Diepte		Toestand	XXX	XXX	
	Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	MXX	---	
	Begin periode	ROMM			Toelichting	Diverse metalen voorwerpen		
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID						Code algemeen	Code specifiek	
92285	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	EMMER	
	Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	MBR	---	
	Begin periode	ROMM			Toelichting			
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID						Code algemeen	Code specifiek	
92286	Complex	XXX	Diepte		Toestand	XXX	WERTUIG	
	Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	OPH	---	
	Begin periode	ROMM			Toelichting	Diverse houten voorwerpen		
	Eind periode	ROMM						

Waarnemingsnummer	31731
X coördinaat	Y coördinaat
123050	423680

Omschrijving

CAA: meldingsformulier ingevuld door G.Beex n.a.v. vondstmelding van funde-ringsresten gedaan bij aanleg vd nwe provinciale weg (rapp.14.6.1974).E.e.a. werd hem op 11.5.1974 gemeld door G.den Besten, Zadwei 4 te Werken-dam, die daags tevoren de resten had gevonden. Naar aanleiding van eenop 14 juni uitgevoerde inspectie stelde Beex het volgende vast: "Bij het graven van bermsloten van nieuwe provinciale weg. In de sloot nog vaste fundering elders veel losse steen en puin aan de oppervlakte."Als toponiem geeft hij op 'Steenkamp'; coördinaten 123.05 / 423.65 *).Conclusie: funderingen van "voormalig kasteel 'de Werken"- echter z. onder!Kennelijk een jaar later (zie Halbertsma 1977, 136) zijn de resten door deROB gedocumenteerd (25-27 juni). In voorjaar van 1976 werd enig aanvullendonderzoek uitgevoerd.*) Vindplaatscoördinaten iets t.o.v. oudere waarden gewijzigd (fundering inNoord.bermsloot vd prov.weg). Gevonden werden onder een dik kleipakket- bijna vierkante torenfundering: c 11 x 12 m. Hierin een stortkoker met aw, waarvan het jongste als "Jacobakannen-goed" wordt betiteld.- hieromheen een schildmuur- gracht.Halbertsma (p.138) bespreekt tenslotte de mogelijke naam van de ontgravenresten. O.g.v. historisch onderzoek door Hardenberg komt hij tot de slotsomdat het hier om de locatie vh vml.kasteel Muilwijk moet gaan. Verm. levert 1421 verwoesting door de St.Elizabethsvloed een sluitdatum voor het complexVoor het hier in 1992 uitgevoerde onderzoek zie Waarnemingsnummer 32375.Zie catalogus Kastelen, index nr.228 (met verwijzing naar item in VerledenLand). Ook: Hendriks 1990, p.71 nr. 091.

Vondst ID	Complex	VK	Diepte	0	Toestand	FMT	Code algemeen	FUNDERIN
137116	Cultuur	---	Aantal	1	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting		fundering donjon (ca 1250) op vaste zand			
	Eind periode	LMEB						
Vondst ID	Complex	VK	Diepte	0	Toestand	CPT	Code algemeen	BAKSTEEN
137117	Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	BAKVOLI
	Begin periode	LMEA	Toelichting		7,5 x 13,5 x 31,5 =3190 cm3			
	Eind periode	LMEB						
Vondst ID	Complex	VK	Diepte	0	Toestand	FMT	Code algemeen	AW
137118	Cultuur	---	Aantal	9999	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting		niet gespec.aw uit stortkoker			
	Eind periode	LMEB						

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
137119	VK	0	FMT	STGKAN
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	KER	SIEGBURG
	Begin periode	Toelichting	uit stortkoker (jongste aw-soort)	
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
137120	VK	0	FMT	MUUR
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	1	KER	---
	Begin periode	Toelichting	steenformaat hiervan: 7 x 14 x 29	
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
137121	VK	0	XXX	GRACHT
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	1	---	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			

Waarnemingsnummer	32156
X coördinaat	Y coördinaat
127550	428950

Omschrijving

Geofactoren: BO/R/N/95/A-Absolute datering complex: ca. 1200 - 1450. Volgens coördinaten in gemeente Gorinchem; volgens melding in gemeente Giessenlanden; net op de grens (idale).

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
157543	NX		FMT	STG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	LMEB			
	Eind periode			
	LMEB			

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
157544	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB					
	Eind periode	LMEB	Toelichting				
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
157545	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	AFVAL
157546	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	XXX	Code specifiek	---
	Begin periode	NT	Toelichting	Afval en bemesting; laten liggen			
	Eind periode	NT					
Waarnemingsnummer		32375		Omschrijving			
X coördinaat		Y coördinaat		Vervolg onderzoek 1975, zie waarnemingsnummer 31731.			
	123050		423650				
Vondst ID	Complex	VK	Diepte	Toestand	XXX	Code algemeen	XXX
134717	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	XXX	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting				
	Eind periode	LMEB					

Waarnemingsnummer	33226
X coördinaat	119800
Y coördinaat	409150

Omschrijving

Vondstomst.: Opp.vondsten afkomstig vd aangeploegde toppen van dekzandruggetjes ofrivierduinen in het stroomdal vd Donge. De vindplaats ligt ca 90 m ten Ovan het Kromgat, een zijbeekje vd Donge.In de late ME is hier een na een inbraak klei op afgezet, ter pl. 30-40 cm(DIII B).

Vondst ID	31657	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	KERN
		Cultuur	XXX	Aantal	1	Materiaal	SVU	Code specifiek	DISCOIDE
		Begin periode	MESO	Toelichting					
		Eind periode	MESO						
Vondst ID	31658	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	KLING
		Cultuur	XXX	Aantal	1	Materiaal	SVU	Code specifiek	---
		Begin periode	NEO	Toelichting					
		Eind periode	NEO	MO: 'gemaakt na hergebruik v e geslepen bijl: ... eindretouche distaal'.					
Vondst ID	31659	Complex	XXX	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	AFSLAG
		Cultuur	XXX	Aantal	2	Materiaal	SVU	Code specifiek	---
		Begin periode	MESO	Toelichting					
		Eind periode	NEO						

Waarnemingsnummer	33815
X coördinaat	123650
Y coördinaat	423450

Omschrijving

Volgens melding van G. Beex d.d. 08-03-1967 gevonden in 1880 bij herstel-werkzaamheden aan fort Altana bij Wouw (coord. 84.000/393.850). Het betrof 30 munten waarvan 2 Romeinse (det. de heer Ort). Volgens K. Leenheers moeten deze munten geplaatst worden bij een anderAltana, nl. de schans Altana aan de Uppelsedijk in de Biesbosch (coord.123.650/423.450). Deze schans is 300 m breed en 450 m lang.

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	MUNT
114616	Cultuur	---	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
	Begin periode	ROMVA	Toelichting	Voorzijde: 2 hoofden Augustus en Agrippina; Keerzijde Krokodil en palmboom				
	Eind periode	ROMVA						
Vondst ID	Complex	XXX	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	MUNT
114617	Cultuur	---	Aantal	I	Materiaal	MBR	Code specifiek	---
	Begin periode	ROMMA	Toelichting	Voorzijde: kop Traianus; Keerzijde: Keizer te paard				
	Eind periode	ROMMA						

Waarnemingsnummer	36679	Omschrijving
X coördinaat	123050	Y coördinaat
	429420	

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte		Toestand	XXX	Code algemeen	XXX
124639	Cultuur	---	Aantal	I	Materiaal	XXX	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting					
	Eind periode	NT						

Waarnemingsnummer	36680	Omschrijving
X coördinaat	123080	Y coördinaat
	429170	

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124640	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	36681
X coördinaat	Y coördinaat
123080	429120

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124641	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	36682
X coördinaat	Y coördinaat
123080	429130

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124642	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

A27 Lunetten-Hoopolder - ARCHIS waarnemingen

Waarnemingsnummer		36683		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat	123090	429000		
Vondst ID	Complex	124643	NHT	Diepte	XXX
	Cultuur		---	Aantal	XXX
	Begin periode		LME	Toelichting	
	Eind periode		NT		
				Code algemeen	XXX
				Code specifiek	---
Waarnemingsnummer		36684		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat	123360	428600		
Vondst ID	Complex	124644	NHT	Diepte	XXX
	Cultuur		---	Aantal	XXX
	Begin periode		LME	Toelichting	
	Eind periode		NT		
				Code algemeen	XXX
				Code specifiek	---
Waarnemingsnummer		36685		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat	123430	428600		

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124645	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	36686
X coördinaat	Y coördinaat
123520	428620

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124646	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	36687
X coördinaat	Y coördinaat
123530	428630

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124647	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Omschrijving	
Waarnemingsnummer	36688
X coördinaat	Y coördinaat
124000	428750

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124648	Cultuur	---	Aantal	XXX	OPHOGING
	Begin periode	LME		Materiaal	Code specifiek
	Eind periode	NTC	Toelichting	---	---

Omschrijving	
Waarnemingsnummer	36689
X coördinaat	Y coördinaat
124280	428720

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124649	Cultuur	---	Aantal	XXX	XXX
	Begin periode	LME		Materiaal	Code specifiek
	Eind periode	NT	Toelichting	---	---

Omschrijving	
Waarnemingsnummer	36690
X coördinaat	Y coördinaat
124400	428920

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124650	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Waarnemingsnummer 36691

X coördinaat 124500
Y coördinaat 428890

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124651	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Waarnemingsnummer 36692

X coördinaat 124760
Y coördinaat 428930

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124652	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

A27 Lunetten-Hoipolder - ARCHIS waarnemingen

Waarnemingsnummer		36693		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat				
125280	429140				
Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124653	Cultuur	---	Aantal	XXX	XXX
Begin periode	LME	Toelichting			
Eind periode	NT				
Waarnemingsnummer		36694		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat				
125900	429010				
Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124654	Cultuur	---	Aantal	XXX	XXX
Begin periode	LME	Toelichting			
Eind periode	NT				
Waarnemingsnummer		36704		Omschrijving	
X coördinaat	Y coördinaat				
127720	437420				

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124655	---	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Waarnemingsnummer 36705**X coördinaat Y coördinaat**

127680 437350

Omschrijving

Deze waarneming bevat tevens de administratieve gegevens van voormalig monument 36705/38G-A12: Toelichting omschrijving: Terrein met een mogelijke terp uit de Late Middeleeuwen Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006 De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden. Status terrein voor de actualisering: Archeologische Betekenis. Beslissing commissie: dit terrein dient afgevoerd te worden. Datum wijziging Archis: 22-05-2007 Resultaat bureauonderzoek: de commissie heeft besloten dat alle terreinen van Archeologische Betekenis (nagenoeg allemaal mogelijke terpen) worden afgevoerd van de AMK. Dit terrein is nog nooit archeologisch onderzocht. De administratieve gegevens worden opgeslagen onder waarneming 36705. Oude omschrijving Archis/CMA: Terrein aangeleverd door F. van den Beemt, dient nog de-inspecteerd te worden. Groepje van 3 huisterpen, voor preciese locatie zie waarnemingen.

Vondst ID	Complex	NHT	Diepte	Toestand	Code algemeen
124656	---	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	NT			

Waarnemingsnummer 40726**X coördinaat Y coördinaat**

123240 428230

Omschrijving

Commanderij van Duitse Orde. In het veld is een bult te zien. Verder geen gegevens.

Vondst ID	Complex	RKLO	Diepte	Toestand	Code algemeen
169473		---		XXX	XXX
	Cultuur		Aantal	Materiaal	Code specifiek
			9999		---
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	LME			

Waarnemingsnummer	43173
X coördinaat	Y coördinaat
139750	452500

Omschrijving

Vondsten afkomstig uit een overgenomen collectie uit Vechten, voornamelijk gedaan op de terreinen 1A en 1C (zie kaart bij lijst), in omstreeks 1956, en maart 1960. Lijst zat in archief van oude PA van Utrecht (W.J. van Tent). Hier vermelde coördinaten zijn die van genoemde terreinen.

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	Code algemeen
177262		ROM		FMT	TSBORD
	Cultuur		Aantal	Materiaal	Code specifiek
			1	KER	DR31
	Begin periode	ROMM	Toelichting		
	Eind periode	ROMM			
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	Code algemeen
177263		ROM		FMT	TSKOM
	Cultuur		Aantal	Materiaal	Code specifiek
			1	KER	DR33
	Begin periode	ROMVB	Toelichting		
	Eind periode	ROMM			
Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	Code algemeen
177264		ROM		FMT	TSKOM
	Cultuur		Aantal	Materiaal	Code specifiek
			1	KER	DR37
	Begin periode	ROMM	Toelichting		
	Eind periode	ROMM			

Vondst ID								Code algemeen	TNBEKER
	177265							Code specifiek	HBW28
		Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1		Materiaal	KER	
		Begin periode	ROMVB	Toelichting					
		Eind periode	ROMMA						
Vondst ID								Code algemeen	GEVBEKER
	177266							Code specifiek	---
		Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	10		Materiaal	KER	
		Begin periode	ROMM	Toelichting					
		Eind periode	ROMM						
									D: met rolstempel versierd
Vondst ID								Code algemeen	GEVERFD
	177267							Code specifiek	TECH-C
		Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	2		Materiaal	KER	
		Begin periode	ROMMB	Toelichting					
		Eind periode	ROMMB						
Vondst ID								Code algemeen	GEVERFD
	177268							Code specifiek	TECH-B
		Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	2		Materiaal	KER	
		Begin periode	ROMVB	Toelichting					
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID								Code algemeen	GEVERFD
	177269							Code specifiek	TECH-A
		Complex	VLP	Diepte			Toestand	FMT	
		Cultuur	ROM	Aantal	1		Materiaal	KER	
		Begin periode	ROMVB	Toelichting					
		Eind periode	ROMM						

Vondst ID	Complex	VLP	Diepte	Toestand	Code algemeen
177270	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	ROMM	Toelichting		
	Eind periode	ROMM			

Waarnemingsnummer	43177
X coördinaat	138000
Y coördinaat	452000

Omschrijving

CAA: "Oud CAA-fiches" (kopieën) van veldverkenningen van J.A. van derSchaar, mei 1973. Alleen bij "de Koppel" werden in een kuil kloostermoppengevonden; nauwkeurige beschrijving vindplaats niet gegeven.

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	Code algemeen
177279	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LME	Toelichting		
	Eind periode	LME			

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	Code algemeen
177280	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	Begin periode	LMEA	Toelichting		
	Eind periode	LMEA			

Waarnemingsnummer	43206
X coördinaat	139370
Y coördinaat	452350

Omschrijving

Vondsten gedaan in de door het graven van een sloot opgeworpen aarde langsde Rijksweg Utrecht-Arnhem in de nabijheid van fort Vechten.

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID								Code algemeen	TSKOM
	177408	Complex	NKD	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	---
		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	KER		
		Begin periode	ROMM	Toelichting		Dat.: 2de eeuw, D: o.a. met fries, mensfiguur, dier, Inv.nrs. 1970-2A-2/3			
		Eind periode	ROMM						
Vondst ID								Code algemeen	TSKOM
	177409	Complex	NKD	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	DR27
		Cultuur	ROM	Aantal	9999	Materiaal	KER		
		Begin periode	ROMVB	Toelichting		Dat. 40-150, Inv.nr. 1970-2A-5			
		Eind periode	ROMMA						
Vondst ID								Code algemeen	TS
	177410	Complex	NKD	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	MOGALL
		Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	KER		
		Begin periode	ROMMA	Toelichting		E: MELAVSUS F (Rheinzabern), ca. 130-140, Inv.nr. 1971-1A-1			
		Eind periode	ROMMA						
Vondst ID								Code algemeen	TSKOM
	177411	Complex	NKD	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	---
		Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	KER		
		Begin periode	ROMMA	Toelichting		E: stempel [S.]. Oost-Gallisch, Inv.nr. 1971-1A-2			
		Eind periode	ROMMB						
Vondst ID								Code algemeen	TSBORD
	177412	Complex	NKD	Diepte		Toestand	FMT	Code specifiek	DR1831
		Cultuur	ROM	Aantal	I	Materiaal	KER		
		Begin periode	ROMMA	Toelichting		Dat. 85-110, Inv.nr. 1971-1A-3			
		Eind periode	ROMMA						

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 177413	Complex NKD ROM	Diepte Aantal 1	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen TSBORD Code specifiek DR32
	Begin periode ROMMB	Toelichting Dat. 160-170, Inv.nr. 1971-1A-4		
	Eind periode ROMMB			
Vondst ID 177414	Complex NKD ROM	Diepte Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GEVBEKER Code specifiek NB32
	Begin periode ROMMB	Toelichting Br. 5a, met barbotine, 37-117 (!), Inv.nr. 1970-2b		
	Eind periode ROMMB			
Vondst ID 177415	Complex NKD ROM	Diepte Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GEVBEKER Code specifiek NB32
	Begin periode ROMMB	Toelichting Inv.nrs. 1970-2C-2/10, 1971-1C-1/15		
	Eind periode ROMMB			
Vondst ID 177416	Complex NKD ROM	Diepte Aantal 9999	Toestand FMT Materiaal KER	Code algemeen GLDKRUIK Code specifiek ---
	Begin periode ROMM	Toelichting Inv.nrs. 1970-2D-1/5, 1971-1D-1/2, 1970-2E, 1971-1E-1		
	Eind periode ROMM			

Waarnemingsnummer	43207
X coördinaat	139370
Y coördinaat	452350

Omschrijving

Vondsten gedaan in de door het graven van en sloot opgeworpen aarde langsde Rijksweg Utrecht-Arnhem in de nabijheid van fort Vechten.

Vondst ID 177417 **Complex** NKD **Diepte** **Toestand** FMT **Code algemeen** RUWPOT
Cultuur ROM **Aantal** 9999 **Materiaal** KER **Code specifiek** ---

Begin periode ROMM **Toelichting** Inv.nrs. 1971-2-1/5, Dat. 70-200
Eind periode ROMM

Waarnemingsnummer	43208
X coördinaat	139370
Y coördinaat	452350

Omschrijving

Oppervlakte-vondst strook grond ten zuiden van de Rijksweg Utrecht-Arnhem in de nabijheid van het fort Vechten.

Vondst ID 177418 **Complex** NKD **Diepte** **Toestand** FMT **Code algemeen** TS
Cultuur ROM **Aantal** 9999 **Materiaal** KER **Code specifiek** ---
Begin periode ROMMA **Toelichting** E: stempel M CRISSVS F (Rheinzaabern), ca. 130-200 na Chr.
Eind periode ROMMB

Waarnemingsnummer	43210
X coördinaat	139700
Y coördinaat	452500

Omschrijving

Vondsten gedaan tijdens (?) en na opgraving ROB (zie waarn. 26379).

Vondst ID 177447 **Complex** XXX **Diepte** **Toestand** XXX **Code algemeen** MES
Cultuur --- **Aantal** 1 **Materiaal** MXX **Code specifiek** ---
Begin periode ROMM **Toelichting** D: met benen handvat
Eind periode ROMM

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
177448	XXX		XXX	MUNT
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	I	MAG	DENARIUS
	Begin periode	Toelichting	DM: 18 mm	
	ROMV			
	Eind periode			
	ROMM			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
177449	XXX		FMT	GEVERFD
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	I	KER	TECH-B
	Begin periode	Toelichting		
	ROMVB			
	Eind periode			
	ROMM			

Waarnemingsnummer	43559
X coördinaat	136500
Y coördinaat	446500

Omschrijving

Ergens zou hier een klooster gestaan hebben, gezien het toponiemi op demilitaire stafkaart van 1880. Ook de naam "t Klooster" van een oud woonhuister plaatse doet zoiets veronderstellen; verder zouden er in het recenteverleden hier ergens kloostermoppen weggehaald zijn. Met deze informatie in het achterhoofd is de heer Langzaat het terrein gaanverkennen. Bij lage zonnestand heeft hij vertekeningen in het veld gezien:verkleuringen van zo'n 12 meter lang en 50 cm breed, die plotseling afbui-gen. Waar hij dat precies gezien heeft, zegt hij niet: vandaar de admini-stratieve coördinaten, die hier overigens wel wat bijgesteld zijn (op hetverslag staan de coördinaten van het blok I 36/446).

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
180412	RKLO		XXX	XXX
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	9999	---	---
	Begin periode	Toelichting		
	XXX			
	Eind periode			
	XXX			

Waarnemingsnummer	45938
X coördinaat	124500
Y coördinaat	428950

Omschrijving

Vondsten zijn los gevonden nadat een pijpleiding is aangelegd. Sleuf isongeveer 50 cm. diep gegraven met een breedte van eveneens ca 50 cm.Locatie" ten zuiden van de Haarweg vlakbij "Het Loo".

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
199178	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting				
	Eind periode	LMEB					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	KGP
199179	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LME	Toelichting				
	Eind periode	LME					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PINGSDRF
199180	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					
Waarnemingsnummer 46611							
X coördinaat 118600							
Y coördinaat 410300							
Omschrijving Op kaartje slechts een kruisje met rfr.steengoed. Losse vondst.							
Vondst ID	Complex	---	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	STG
211692	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting				
	Eind periode	NTA	'randfragment'				

Waarnemingsnummer	5 226
X coördinaat	13770
Y coördinaat	448685

Omschrijving

Onderzoek betreft een terrein met een cirkelvormig dubbel gracht- en walcomplex waarbinnen zich vermoedelijk de resten van een houten versterking bevinden (monument CMA-code 38F-006). Door de aanwezigheid van een bestaande sloot aan de noordoostzijde, die qua vorm het verloop volgt van de beide nog aanwezige cirkelvormige grachtrestanten, lijkt het niet onmogelijk dat deze sloot het restant vertegenwoordigt van een derde, deels verdwenen gracht. Om vast te stellen of deze veronderstelling juist is, werd in het kader van het project AMR op dit monument een aanvullend booronderzoek uitgevoerd. De complete lay-out van de hier veronderstelde middeleeuwse versterking is in het veld nog goed herkenbaar. Het centrale gedeelte wordt gevormd door een rond plateau waaromheen zich een brede gracht lijkt te bevinden, waarvan de buitenzijde nu wordt geaccentueerd door een wat diepere greppel. Daaromheen bevindt zich een wat hoger gelegen zone met een breedte van ca. 15 m, waarin de rest van een wal zou kunnen worden herkend. De buitenzijde van deze wal wordt begrensd door een greppel die als het restant van een 2de gracht wordt geïnterpreteerd. De oorspronkelijke toegang tot het complex bevindt zich aan de oostzijde en deze is, zowel ter plaatse als op luchtfoto's en de eerder door de ROB vervaardigde hoogtelijnenkaart, goed herkenbaar. Het verloop van de tweede gracht ten noorden van deze toegang wordt hier duidelijk onderbroken. Ten zuiden van de toegang is een opvallende onregelmatigheid in de aanleg zichtbaar. Hier bevindt zich een wat hoger gelegen, min of meer rechthoekig terreingedeelte en de tweede gracht is hier niet aanwezig. Deze stopt aan de zuidzijde van de verhoging. Een verklaring voor dit fenomeen is niet voorhanden. Behalve de aanwezige sloot aan de noordzijde buiten de tweede gracht zijn in het veld, noch op de luchtfoto's of de hoogtelijnenkaart, aanwijzingen te vinden dat dit een restant van een 3de gracht zou zijn. De eerste boorraai werd vanuit het centrum van het complex in zuidwestelijke richting gezet. Het centrale plateau blijkt te bestaan uit vaste grond; in dit geval klei met op een dieper niveau wat venige niveaus. Slechts één boring langs de rand van dit plateau leverde tot op een diepte van ca. 50 cm wat puinspikkels, houtskool en enkele kleine, middeleeuws aandoende aardewerkscherfjes op. De boringen in de aansluitende hoofdgracht leverde een onverwacht beeld op. De veronderstelling was dat hier een grachtvulling zou worden aangetroffen, maar het blijkt dat deze gracht nauwelijks veel dieper is geweest dan nu het geval is en dat dus in feite niet van een gracht gesproken kan worden. De bovenste 15 cm van de bodem in dit natte gebied is hier recent verstoord door vertrapping door het vee. Hieronder blijkt de bodem tot een diepte van ca. 30 tot 40 cm antropogeen te zijn beïnvloed. In dit niveau komen wat puinspikkels voor, maar dieper blijkt de bodem geheel natuurlijk van opbouw en van een diepere gracht ontbreekt elk spoor. Ook de veronderstelde wal tussen de binnen- en buitengracht kon niet met zekerheid worden aangetoond. Ook in deze zone is een wat vertrapte bovenlaag aanwezig, maar ook hier is de bodem daaronder natuurlijk van opbouw. De buitengracht, die zich (voor zover deze althans niet later is uitgegraven zoals aan de westzijde het geval is) voordoet als een duidelijk smalle depressie, blijkt ook nooit veel breder en dieper te zijn geweest. Van een derde gracht werd in deze raai geen spoor gevonden. Deze laatste zou moeten hebben gelopen juist ten zuiden van de sloot die hier de percelen 826 en 3064 van elkaar scheidt. Ofschoon zich het perceel 826 waar de zichtbare grachten zich bevinden, nooit is geploegd, blijkt dat bij perceel 3064 wel het geval te zijn. De boringen op het centrale plateau en de aansluitende gracht gaven weer hetzelfde beeld als bij de andere raaien. Op de rechthoekige verhoging blijkt een vuile laag aanwezig te zijn, waarin wat puin en houtskool voorkomt.

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 232342	Complex VKM	Diepte 40	Toestand FMT	Code algemeen KGP
Cultuur ---	Aantal 2	Materiaal KER	Code specifiek ---	
Begin periode LMEA	Toelichting			
Eind periode LMEA				
Vondst ID 232343	Complex VKM	Diepte 60	Toestand FMT	Code algemeen XXX
Cultuur ---	Aantal 1	Materiaal SXX	Code specifiek ---	
Begin periode PALEO	Toelichting A A			
Eind periode NTC				

Waarnemingsnummer 57240
X coördinaat 124606
Y coördinaat 428873

Omschrijving

Bij de tracebegeleiding Betuweroute is bij Schelluinen een slootwaargenomen die door het materiaal dat erin zat in de nieuwe tijd is tederen.

Vondst ID 258473	Complex IPER	Diepte 2	Toestand CPT	Code algemeen AWG
Cultuur ---	Aantal 2	Materiaal KER	Code specifiek GLAZUUR	
Begin periode NT	Toelichting			
Eind periode NTC				
Vondst ID 320401	Complex IPER	Diepte 1	Toestand NVT	Code algemeen GREPPEL
Cultuur ---	Aantal 1	Materiaal ---	Code specifiek ---	
Begin periode LME	Toelichting Een sloot ontdekt bij tracebegeleiding Betuweroute			
Eind periode NT				

Waarnemingsnummer	57242
X coördinaat	124325
Y coördinaat	428750

Omschrijving

In juni 2000 is door het ADC een 12e eeuwse vindplaats opgegraven in hettracce van de Betuweroute. De grondsporen betreffen twee kuilen entwee greppels. Waarschijnlijk doorsnijdt het trace de randzone van eenlaattmiddeleeuws erf met huisplaats. Het merendeel van de vondsten isafkomstig uit de spoorvullingen. De (oorspronkelijke) vondstlaag lijktvrijwel geheel afgetopt.

Vondst ID	258487	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PINGSDRF
		Cultuur	---	Aantal	169	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting	inclusief dakvormige afgeschuinde rand				
		Eind periode	LMEA						
Vondst ID	258488	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
		Cultuur	---	Aantal	264	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting					
		Eind periode	LMEA						
Vondst ID	258489	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	KGK
		Cultuur	---	Aantal	110	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting					
		Eind periode	LMEB						
Vondst ID	258490	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	ANDENNE
		Cultuur	---	Aantal	117	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting					
		Eind periode	LMEA						

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	ELMPT
258491	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	PSTG
258492	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	GRS
258493	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEB	Toelichting				
	Eind periode	LMEB					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	ROOD
258494	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	LMEA	Toelichting				
	Eind periode	LMEA					
Vondst ID	Complex	NX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	BADORF
258495	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
	Begin periode	VMEC	Toelichting				
	Eind periode	VMED	vermoedelijk secundaire vondsten				

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID 258496	Complex NX Cultuur ---	Diepte Aantal 2	Toestand FMT Material KER	Code algemeen AWG Code specifiek ---
Begin periode ROM Eind periode ROM	Toelichting vermoedelijk secundaire vondsten			
Vondst ID 258497	Complex NX Cultuur ---	Diepte Aantal 25	Toestand FMT Material KER	Code algemeen AWG Code specifiek ---
Begin periode NT Eind periode NT	Toelichting vermoedelijk secundaire vondsten			
Vondst ID 258498	Complex NX Cultuur ---	Diepte Aantal 2	Toestand FMT Material ---	Code algemeen KUJIL Code specifiek ---
Begin periode LMEA Eind periode LMEA	Toelichting			
Vondst ID 258499	Complex NX Cultuur ---	Diepte Aantal 2	Toestand FMT Material ---	Code algemeen GREPPEL Code specifiek ---
Begin periode LMEA Eind periode LMEA	Toelichting			

Waarnemingsnummer	57710
X coördinaat	136100
Y coördinaat	444400

Omschrijving

Tijdens een karterend booronderzoek langs de A27 in Vianen zijn in een aantal boringen aardewerkscherven en houtskoolresten aangetroffen in een humeuze, zandige kleilaag in de top van de oeverafzettingen. Diepte: 65-100 cm -Mv.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
259887	NBAS	FMT	HOUTSKL	
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	10	OPH	---
	Begin periode	Toelichting		
	PALEO			
	Eind periode			
	NTC			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
259888	NBAS	FMT	AWH	
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---	7	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	NEO	In twee boringen zijn 7 sterk gefragmenteerde, verweerde stukjes handgevormd aardwerk aangetroffen. Vermoedelijk ijzertijd-/Romeins inheems aardewerk.		
	Eind periode			
	NTC			

Waarnemingsnummer	58301
X coördinaat	Y coördinaat
138900	452100

Omschrijving

Losse vondsten gedaan van grond die in de 70-er jaren bij de verbreding van de A12 bij het viaduct werd gestort. Oorspronkelijk komt de grond uit een restgeul ten noorden van het castellum. Gevonden met veel AW, ribkom en vensterglas.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
262239	VLP	FMT	ARBAND	
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	1	MCU	---
	Begin periode	Toelichting		
	IJZL	Halve armband met verdikte, geprofileerde uiteinden		
	Eind periode			
	ROMV			

Waarnemingsnummer	58303
X coördinaat	Y coördinaat
139755	452580

Omschrijving

Dhr Elberse vond Romeinse dakpanfragmenten bij de aanleg van de noordelijke bermsloot langs de A12. Ook in verband liggende tufsteenblokken (12x32x10 cm), mogelijk een hergebruik van de tufsteen voor bestrating, omdat ze vlak onder het maaiveld liggen.

Vondst ID 262241 **Complex** VLP **Diepte** **Toestand** CPT **Code algemeen** MUUR
Cultuur ROM **Aantal** I **Materiaal** SXX **Code spesifiek** ---

Begin periode ROM **Toelichting** In verband liggende driehoekige tufsteenbrokken.
Eind periode ROM

Waarnemingsnummer	58305
X coördinaat	139450
Y coördinaat	452400

Omschrijving

Gerestaureerde en ingelijste weefselfragmenten.

Vondst ID 262243 **Complex** VLP **Diepte** **Toestand** FMT **Code algemeen** KLEDING
Cultuur ROM **Aantal** 2 **Materiaal** OTE **Code spesifiek** ---
Begin periode ROM **Toelichting** Weefselfragmenten
Eind periode ROM

Waarnemingsnummer	58309
X coördinaat	139975
Y coördinaat	452580

Omschrijving

F. Lindeman vond tijdens grondwerk van Rijkswaterstaat o.m. een gouden Romeinse vingerring met ringsteen, een groot deel van een ts-kom en crematieresten (het laatste werd niet verzameld). De ring lag ongeveer 10 m. van het 'taludskelet' (mondlinge mededeling J. Vogel). De overeenkomstige dossiers zijn samengevoegd tot één.

Vondst ID 262251 **Complex** VLP **Diepte** **Toestand** FMT **Code algemeen** TSKOM
Cultuur ROM **Aantal** I **Materiaal** KER **Code spesifiek** DR30ZG
Begin periode ROMVB **Toelichting** met crematieresten.
Eind periode ROMVB

Vondst ID	262252	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	GRAF
Cultuur	ROM	Aantal	1	Material	---	Code specifiek	INHUMGRF		
Begin periode	ROM	Toelichting							
Eind periode	ROM								
Vondst ID	262253	Complex	VLP	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	RING
Cultuur	ROM	Aantal	1	Material	MXX	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting							
Eind periode	ROM	Gouden ring met ringsteen							

Waarnemingsnummer	58350
--------------------------	-------

Omschrijving

Tijdens een oppervlaktekartering en booronderzoek aan de Biezenweg in Vianen zijn vele aardewerkscherven (oppervlaktekartering) en houtskool en puinresten in een antropogene laag (boringen) aangetroffen. Het gaat om sporen van Middeleeuwse bewoning langs de oude Biezenweg, die zelf een relict is van de middeleeuwse wegenpatroon. De boerdrijf met huisnummer 20 die in het plangebied ligt, heeft waarschijnlijk middeleeuwse voorgangers onder zich.

X coördinaat	135800	Y coördinaat	443750
---------------------	--------	---------------------	--------

Vondst ID	262490	Complex	NHP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	STG
Cultuur	---	Aantal	1	Material	KER	Code specifiek	---		
Begin periode	LMEB	Toelichting							
Eind periode	NTA								
Vondst ID	262491	Complex	NHP	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	ROOD
Cultuur	---	Aantal	2	Material	KER	Code specifiek	---		
Begin periode	LMEB	Toelichting							
Eind periode	NTC								

A27 Lunetten-Hooidolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID												Code algemeen	PAFFRATH
262492	Complex	NHP		Diepte			Toestand	FMT				Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	1		Materiaal	KER					
	Begin periode	LMEA					Toelichting						
	Eind periode	LMEA											
Vondst ID												Code algemeen	KGP
262493	Complex	NHP		Diepte			Toestand	FMT				Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	7		Materiaal	KER					
	Begin periode	VMEC					Toelichting						
	Eind periode	LMEB											
Vondst ID												Code algemeen	STG
262494	Complex	NHP		Diepte			Toestand	FMT				Code specifiek	SIEGBURG
	Cultuur	---		Aantal	1		Materiaal	KER					
	Begin periode	LMEB					Toelichting						
	Eind periode	LMEB											
Vondst ID												Code algemeen	GRS
262495	Complex	NHP		Diepte			Toestand	FMT				Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	1		Materiaal	KER					
	Begin periode	LMEB					Toelichting						
	Eind periode	LMEB											
Vondst ID												Code algemeen	PSTG
262496	Complex	NHP		Diepte			Toestand	FMT				Code specifiek	---
	Cultuur	---		Aantal	1		Materiaal	KER					
	Begin periode	LMEA					Toelichting						
	Eind periode	LMEB											

Vondst ID	Complex	NHP	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	HOUTSKL
262497		NHP		FMT			
	Cultuur	---	Aantal	Materiaal	OPH	Code specifiek	---
			5	OPH			
	Begin periode	PALEO	Toelichting	In boringen l t/m 6			
	Eind periode	NTC					

Waarnemingsnummer	59188
--------------------------	-------

X coördinaat	Y coördinaat
139650	452460

Omschrijving

Inv.nr : 1969/5.1-5.11 ; verbreding A12,verlegging NATO pijpleiding, 10 mei tot eind mei 1969. 1970/2.10-2.15;verbreding A12,aanleg bermvloot,vondsten uit stort,7 feb 1970. 5.1-5.3/2.10 : -210 fragm.ROM,terra sigillata,waarvan 1 compleet profiel Drag.32 met stempel MILURO(Oost.gall.,Antonine), 1 bodemscherf met stempel(retro)RONIC(La Grauf Flavisch),1 bodemscherf met stempel ...Fl en 2 rand-scherven met graffiti,Det.S.L.Wynia. 5.4/2.11 : -15 fragm.ROM,terra nigra(achtig),waarvan 1 versierd. 5.5/2.12 : -154 fragm.ROM,gevernist aardewerk van oa.borden en bekers. 5.6/2.14 : -55 fragm.ROM,gladwandig aardewerk van oa.kruik(amfoor), rookschaaltje. 5.7/2.13 : -23 fragm.ROM,dikwandig aardewerk van oa.wrijfschaal,dolium en amfoor. 5.8/2.15 : -245 fragm.ROM,ruwwandig aardewerk van oa.borden,potten, deksels en kruiken. 5.9 : -4 fragm.ROM,Bouwmateriaal,waarvan 1 imbrexfragm.met stem- pelrest,1 tegulafragm. 5.10 : -12 fragm.ROM,glas afkomstig van ronde en vierkante fles- sen,inmaakpotje en vensterglas. 5.11 : -8 fragm.ljzer,waarvan oa.7 nagels met kop.

Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	TS
266265		ROM		FMT			
	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
			210	KER			
	Begin periode	ROMM	Toelichting	Toelichting			
	Eind periode	ROMM					
Vondst ID	Complex	XXX	Diepte	Toestand	FMT	Code algemeen	TNIGRA
266266		ROM		FMT			
	Cultuur	ROM	Aantal	Materiaal	KER	Code specifiek	---
			15	KER			
	Begin periode	ROMM	Toelichting	Toelichting			
	Eind periode	ROMM					

A27 Lunetten-Hoofpolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID							Code algemeen	AWG
266267	Complex	XXX				Toestand	FMT	
	Cultuur	ROM		154		Materiaal	KER	Code specifiek
	Begin periode	ROMM			Toelichting			---
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID							Code algemeen	GLD
266268	Complex	XXX				Toestand	FMT	
	Cultuur	ROM		55		Materiaal	KER	Code specifiek
	Begin periode	ROMM			Toelichting			---
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID							Code algemeen	DIK
266269	Complex	XXX				Toestand	FMT	
	Cultuur	ROM		23		Materiaal	KER	Code specifiek
	Begin periode	ROMM			Toelichting			---
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID							Code algemeen	RUW
266270	Complex	XXX				Toestand	FMT	
	Cultuur	ROM		245		Materiaal	KER	Code specifiek
	Begin periode	ROMM			Toelichting			---
	Eind periode	ROMM						
Vondst ID							Code algemeen	BOUWMAT
266271	Complex	XXX				Toestand	FMT	
	Cultuur	ROM		4		Materiaal	KER	Code specifiek
	Begin periode	ROMM			Toelichting			---
	Eind periode	ROMM						

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
266272	XXX		FMT	FLES
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	12	GLS	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM			
	Eind periode			
	ROMM			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
266273	XXX		FMT	XXX
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	9	MFE	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM			
	Eind periode			
	ROMM			
Waarnemingsnummer 59388				
X coördinaat 138150				
Y coördinaat 450640				
Omschrijving				
Inv.nr : 1974/6.10A-6.10F/6.11/6.12A-6.12E;Yondsten uit Wegcunet S13. 6.10A-6.10F : -26 fragm.handgevoemd INH.aardewerk,waarvan 2x versierd (spatel- en vingertopindrukken). 6.11 : -3 fragm.ROM.terra sigillata,waarvan oa.1x bord,1x kom. 6.12A : -1 randscherf ROM.terra nigra-achtig aardewerk,Arentsburg kom.Br.plaat 7 nr 7. 6.12B : -17 fragm.ROM.gladwandig aardewerk. 6.12C : -4 fragm.ROM.dikwandig aardewerk,waarvan 1x randscherf Vrijf- schaal met vert.rand Br.37,1x wandscherf Amfoor en 2x wandscherven Dolium met lijsten. 6.12D : -9 fragm.ROM.ruwwandig aardewerk,waarvan oa.1x randscherf kookpot met omgeslagen rand en verversiering in boogvorm Br.1a,1x randscherf kom Br.9,1x randscherf deksel. 6.12E : -2 botjes.				
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
267233	XXX		FMT	AWH
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	INH	26	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMVA			
	Eind periode			
	ROMVA			
Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
267234	XXX		FMT	TS
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	3	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMM			
	Eind periode			
	ROMM			

A27 Lunetten-Hoopolder - ARCHIS waarnemingen

Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	AWG
	267235	Cultuur	ROM	Aantal	1	Materiaal	KER	Code specifiek	---
Begin periode			ROMM		Toelichting				
Eind periode			ROMM						
Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	GLD
	267236	Cultuur	ROM	Aantal	17	Materiaal	KER	Code specifiek	---
Begin periode			ROMM		Toelichting				
Eind periode			ROMM						
Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	DIK
	267237	Cultuur	ROM	Aantal	4	Materiaal	KER	Code specifiek	---
Begin periode			ROMM		Toelichting				
Eind periode			ROMM						
Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	RUW
	267238	Cultuur	ROM	Aantal	9	Materiaal	KER	Code specifiek	---
Begin periode			ROMM		Toelichting				
Eind periode			ROMM						
Vondst ID		Complex	XXX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	BOT
	267239	Cultuur	---	Aantal	2	Materiaal	OXB	Code specifiek	---
Begin periode			PALEO		Toelichting				
Eind periode			NTC						

Waarnemingsnummer	127608
X coördinaat	124315
Y coördinaat	428740

Omschrijving

Een nederzettingsterrein dat in het laatste deel van de Vroege- en het eerste deel van de Late Middeleeuwen, het centrale deel is onaangetast en opmerkelijk goed geconserveerd.

Vondst ID	150958	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	KGP
		Cultuur	XXX	Aantal	I	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LME	Toelichting	uit boring				
		Eind periode	LME						
Vondst ID	150959	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PINGSDRF
		Cultuur	XXX	Aantal	I	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting	uit boring				
		Eind periode	LMEA						
Vondst ID	150960	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	PAFFRATH
		Cultuur	XXX	Aantal	I	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	LMEA	Toelichting	uit boring				
		Eind periode	LMEA						
Vondst ID	150961	Complex	NX	Diepte		Toestand	FMT	Code algemeen	BADORF
		Cultuur	XXX	Aantal	I	Materiaal	KER	Code specifiek	---
		Begin periode	VMEC	Toelichting	uit boring				
		Eind periode	VMEC						

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
150962	NX	XXX	XXX	CULTLAAG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	---	---	---
	Begin periode	Toelichting		
	VMEC	met houtskool, bot en aardewerk		
	Eind periode			
	LME			

Waarnemingsnummer 132587

X coördinaat	Y coördinaat
138200	450500

Omschrijving

Terrein met hoogstamboomgaard. In de boringen zijn geen aanwijzingenaangetroffen voor eerdere bewoning. Het terrein staat bekend onder CMA-code 3 IH-27. Bij een veldverkenning in 1976 zijn reeds grote hoeveelheden aardewerk aangetroffen (CAA-nr. 3 IH-20Z). Het grootste deel van het terrein is al verstoord door de aanleg van de Rijksweg A27 en een provinciale weg. Het terrein is voor het grootste deel verwerkt. Ligging op de Jurphasestroomrug, langs restgeul in het westen. Vroegere bewoning is waarschijnlijk, maar er zijn geen restanten meer te vinden. Ten oosten van het terrein aan de andere zijde van de A27 ligt een nederzetting uit de Romeinse tijd (Van Dockum, 1990: 298). Zie RAAP-Rapport 277, cat.nr. 15

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
158954	XXX	FMT	GRS	---
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	1	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	XXX	bodem; waarschijnlijk romeinse tijd midden a/b		
	Eind periode			
	XXX			

Waarnemingsnummer 133890

X coördinaat	Y coördinaat
137950	450425

Omschrijving

Vondsten gedaan tijdens een oppervlaktekartering. Staan mogelijk in verband met waarnemingsnr. 132587. Verder zie cat.nr. 15, RAAP-Rapport 277.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
151922	XXX	FMT	AWH	---
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	3	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	IJZL			
	Eind periode			
	ROM			

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
151923	XXX		FMT	TS
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	I	KER	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROMMA	dragendorff 18/31		
	Eind periode			
	ROMMA			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	138563
X coördinaat	Y coördinaat
137375	449275

RAAP heeft in september 1999 ten behoeve van de aanleg van een golfbaan een booronderzoek uitgevoerd in Laagraven. In drie zones zijn vondsten gedaan. De vondsten behoren tot nederzettingen die waren gelegen op de Juthfase stroomrug. Deze waarneming betreft een losse vondst uit boring 29, zone 2. Zone 1 = waarn.nr. 138562 Zone 3 = waarn.nr. 138564

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
197217	NX		CPT	AFSLAG
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	XXX	I	SVU	RETOUCHE
	Begin periode	Toelichting		
	NEOLB	geretoucheerde afslag uit bouwvoor		
	Eind periode			
	IJZ			

Omschrijving

Waarnemingsnummer	402592
X coördinaat	Y coördinaat
138191	450556

B. Elberse vond op het oog op een geploegde akker een gem van rode jaspis, stukjes La Tène glas, aardewerk en fibulae. Op de akker vond hierna een opgraving plaats. Later vond hij bij de aanleg van de oostelijke bermloot van de snelweg (plek A) een houten tonput en een bronzen handvat. Plek A: 50x20m; 138.130/450.529 Datering door B. Elberse zelf op Late IJzertijd-Romeins. Hij deed de vondsten begin jaren 80.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
284466	XXX		XXX	WATERPUT
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	I	OPH	---
	Begin periode	Toelichting		
	ROM	houten tonput		
	Eind periode			
	ROM			

Vondst ID 284467	Complex XXX	Diepte XXX	Toestand XXX	Code algemeen GEM
	Cultuur ROM	Aantal I	Materiaal SXX	Code specifiek ---
	Begin periode ROMV	Toelichting gem van rode jaspis		
	Eind periode ROML			
Vondst ID 284468	Complex XXX	Diepte XXX	Toestand FMT	Code algemeen XXX
	Cultuur XXX	Aantal 0	Materiaal GLS	Code specifiek ---
	Begin periode IJZL	Toelichting onbekend aantal stukjes La Tène glas		
	Eind periode ROM			
Vondst ID 284469	Complex XXX	Diepte XXX	Toestand XXX	Code algemeen FIBULA
	Cultuur ROM	Aantal 0	Materiaal MXX	Code specifiek ---
	Begin periode ROM	Toelichting Onbekend aantal (fragmenten van?) fibulae		
	Eind periode ROM			

Waarnemingsnummer	402710
--------------------------	--------

X coördinaat	Y coördinaat
---------------------	--------------

I 39951	452653
---------	--------

Omschrijving

B. Elberse zag op de bodem van een nieuw gegraven bermsloot langs de A12 een 3 m lange balk van rond zacht hout en vanaf de kant tot in de bedding een dikke (ijzer-)slakkenlaag. Hij telde 3 concentraties van turfsteen en dakpannen. De sleuf van de bermsloot doorsnijdt 2 of 3 geulen. Op de geulbodems zag hij nauwelijks scherven. Het profiel was ca. 1 m breed en 2 m diep. Tot het vondstmateriaal behoren meerdere munten, dakpannen, turfsteen en hout. De datering van het materiaal is Romeins (A. van Rooijen). Het gaat mogelijk om de resten van beschoeiing en smidse-afval.

Vondst ID 284756	Complex ---	Diepte ---	Toestand FMT	Code algemeen DAKPAN
	Cultuur ROM	Aantal 0	Materiaal KER	Code specifiek ---
	Begin periode ROM	Toelichting onbekend aantal fragmenten van dakpan		
	Eind periode ROM			

Vondst ID	284757	Complex	---	Diepte		Toestand	CPT	Code algemeen	MUNT
Cultuur	ROM	Aantal	0	Materiaal	MXX	Code specifiek	---		
Begin periode	ROM	Toelichting	onbekend aantal munten						
Eind periode	ROM								

Waarnemingsnummer

	404941
X coördinaat	Y coördinaat
137900	449310

Omschrijving

Het betreft een kasteelterrein uit de Late Middeleeuwen (eind 13e eeuw) - Nieuwe tijd (ca. 1830). De bodem bestaat uit zavel en het terrein is gelegen op een stroomrug. Het monument bestaat uit het kasteleiland met de oorspronkelijke omgrachting. Het kasteel bestond uit een voor- en hoofdterrein. In de 16e eeuw bestond het hoofdgebouw uit een aantal bouwdelen rond een binnenplaats; mogelijk heeft in deze eeuw een zeer ingrijpende verbouwing plaatsgevonden. Het kasteel heeft mogelijk de vorm gehad van een woontoren met een rechthoekig voorterrein: van dit geheel is bovengronds weinig intact. De grachten zijn grotendeels bewaard gebleven. Dit geldt ook voor de bijbehorende boerderij genaamd het "Rechtshuis"; van deze boerderij stamt het voorhuis nog uit de tijd van het kasteel. Een deel van het voorterrein, dat tussen het hoofdterrein en de bijbehorende boerderij lag, en deze boerderij zijn geregistreerd als 38F-A32. Voor de boerderij zijn vier gemetselde pijlers met hardstenen afdekking zichtbaar: deze zijn afkomstig van het oude toegangshek. In de voorgevel van de boerderij is een grote hardstenen wapenstein ingemetseld, welke afkomstig is van het kasteel. Aan de zuidwestzijde zijn nog resten aanwezig van een oude houten voetbrug die daar de verbinding vormde tussen de boerderij en het eiland. Langs dit vervalLEN restant ligt een nieuwere en veel bredere brug die inmiddels blijikbaar ook niet veel meer wordt gebruikt en er wat vervalLEN bij ligt. Aan de oostzijde heeft een verstorning plaatsgevonden. Aan beide zijden van de gracht zijn in 2003 bruggenhoofden aangelegd waarop de onderslagen rusten voor een nieuwe brug, waarvan het houten brugdek aan de landzijde over-korte afstand reeds was aangebracht. Door ingrijpen van de ROB zijn de vergunningplichtige werkzaamheden stilgelegd: de bedoeling was om op het kasteleiland een parkeerterrein aan te leggen. De boerderij wordt gebruikt als feestcentrum en een vrij omvangrijk terrein voor het gebouw is al ingericht als parkeerplaats. Aan de zuidwestzijde volgt de grens van het monument over enige afstand een inmiddels verlande, oude waterloop die in verbinding stond met de kasteelgracht. Dit gedeelte is moerassig en begroeid. Mogelijk is "Wulven" een opvolger van het ca. 600 meter zuidelijk gelegen "Rondeel", geregistreerd als 38F-005. 1982: Fosfaatruitering R. Steenbeek (R.O.B., 1995-32). 2003: Restauratie: grotendeels dichtgegroeide gracht langs de buitenzijde weer opgegraven. Het volgende is door de RDMZ beschermd: MRS-nr. 22686, Wulfseweg 10: Boerderij XVIII. Terzijde eiland met grachten, de oude slotplaats. 4 hekpijlers. In het kader van het AMR-project is het terrein op 29 maart 2004 bezocht. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Vondst ID 295288	Complex VK Cultuur ---	Diepte Aantal	Toestand FMT Materiaal ---	Code algemeen GRACHT Code specifiek ---
	Begin periode LME Eind periode NTC	Toelichting		
Vondst ID 295289	Complex VK Cultuur ---	Diepte Aantal 9999	Toestand XXX Materiaal SXX	Code algemeen FUNDERIN Code specifiek ---
	Begin periode LME Eind periode NTC	Toelichting		
Vondst ID 295292	Complex IBRU Cultuur ---	Diepte Aantal	Toestand FMT Materiaal OPH	Code algemeen HOUTSKL Code specifiek ---
	Begin periode LME Eind periode NTC	Toelichting Resten van een houten voetbrug die de verbinding vormde tussen boerderij en eiland		
Vondst ID 295296	Complex VK Cultuur ---	Diepte Aantal	Toestand CPT Materiaal SXX	Code algemeen GEVELSTN Code specifiek ---
	Begin periode LMEB Eind periode NTC	Toelichting Hardstenen wapenstein met de tekst 'Het gerechtshuis van Wuiven'. Deze steen is afkomstig van het kasteel, en is na de sloop daarvan in de gevel van de boerderij inmerserseld		
Vondst ID 295297	Complex VK Cultuur ---	Diepte Aantal 4	Toestand CPT Materiaal SXX	Code algemeen FUNDERIN Code specifiek ---
	Begin periode LME Eind periode NTC	Toelichting Gemetselde pijlers met hardstenen afdekking van het oude toegangshek van het kasteel.		

Waarnemingsnummer	407819
X coördinaat	Y coördinaat
14000	452600

Omschrijving

B. Elberse vond langs de A12 in de stortgrond afkomstig van Vechten in de jaren 1976-1978 ca 5 gemmen. Rond 1998 vond hij in de stort van de opgraving anderhalve gem. Deze losse vondsten hebben ongetwijfeld te maken met de Romeinse legerplaats of vicus.

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
308363	XXX		FMT	GEM
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	ROM	7	GLS	---
	Begin periode	Toelichting	ca 7 gemmen (of een fragment daarvan)	
	ROMV			
	Eind periode			
	ROML			

Waarnemingsnummer	408570
X coördinaat	Y coördinaat
125965	431773

Omschrijving

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006 De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden. Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde. Beslissing commissie: dit terrein dient afgevoerd te worden. Datum wijziging Archis: 10-05-2007 Resultaat bureauonderzoek: Van de donk zijn zo ver bekend nooit vondsten gedaan of anderszins bewoning vastgesteld. Oude omschrijving Archis/CMA: CAA: - Deels ge-egaliseerd Boring 1991-1994 De administratieve gegevens van dit monument zijn ondergebracht onder waarneming 408570

Vondst ID	Complex	Diepte	Toestand	Code algemeen
312207	XXX		XXX	OPHOGING
	Cultuur	Aantal	Materiaal	Code specifiek
	---		---	---
	Begin periode	Toelichting	Van de donk zijn zo ver bekend nooit vondsten gedaan of anderszins bewoning vastgesteld.	
	PALEO			
	Eind periode			
	NTC			

A27 Lunetten-Hoopolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

A27 Lunetten-Hoopolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		2819
	X	135558
	Y	445555

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

ABO

Plaats Vianen

Gemeente Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding

Project: Uiterwaardinrichting Vianen en Everdingen in opdracht van Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfherenlanden. Inrichting Zuidelijke Lekuitervwaarden (IZL) in het kader van het programma Rijn Interreg Activiteiten. Zie ook meldingsnummer 2818.
Literatuur: Oude Rengerink, J.A.M., 2000: Uiterwaardinrichting Vianen en Everdingen, Inrichting Zuidelijke Lekuitervwaarden (IZL); Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI), RAAP-rapport 533.

Onderzoeknummer 19

Selectieadvies RAAP, 2000: geen.

Selectiebesluit

Toelichting

Hoewel bij het booronderzoek in veel boringen archeologische indicatoren (voornamelijk baksteenfragmentjes) zijn aangetroffen, is er geen aanleiding om hierin aanwijzingen voor de eventuele aanwezigheid van (een) archeologische vindplaats(en) te zien. De indicatoren komen hoofdzakelijk voor in het kleidek. Vrijwel zeker gaat het om materiaal dat door de rivier is aangevoerd of na kleiwinning is teruggestort. Uit het onderzoek is gebleken dat de onderzochte zones in de uiterwaarden een lage in plaats van een middelmatige archeologische verwachting hebben.

A27 Lunetten-Hooidolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	2923
X	136008
Y	443567

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Vianen **Gemeente** Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding Archeologisch onderzoek in het kader van de Cultuurhistorische Effectrapportage (CHER, fase 1) op plangebied Gaasperwaard ten zuidoosten van Vianen. Op het terrein zal een industrieterrein worden aangelegd. Het onderzoek bestond uit een booronderzoek en een beperkte oppervlaktekartering. Literatuur: Ode, O. en A.J. Haartsen, 1998: Industrieterrein Gaasperwaard, gemeente Vianen; verslag Fase I Cultuurhistorische effectrapportage (CHER), RAAP-briefrapport 1998-2239/MW.

Onderzoeknummer 133

Selectieadvies RAAP (1998) adviseert: - de fossiele stroomrug, die duidelijk in het landschap zichtbaar is, te behouden; - ten noorden van de Biezenweg een strook van ca. 100 m aan de noordzijde van de Biezenweg vrij te houden van bebouwing; mogelijk kan de waardevolle en beeldbepalende bebouwing van Biezenweg 20 behouden blijven; - om bodemingrepen in een strook van 100 m ten noorden van de Biezenweg archeologisch te laten begeleiden, i.v.m. de aanwezigheid van eventuele middeleeuwse voorgangers.

Selectiebesluit
Toelichting

Meldingsnummer	3428
X	136733
Y	448345

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats Nieuwegein

ABO

Gemeente Nieuwegein

Toelichting Onderzoeksmelding

In het kader van de CHER heeft RAAP een booronderzoek uitgevoerd in de Wiersche stroomgordel in de polder Klein Vuylkop (gemeente Nieuwegein). De polder ligt tussen het Lekkanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, de Schalkwijksche Wetering en de snelweg A27. Doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de stroomgordel en het bepalen van de archeologische verwachting. Literatuur: Tol, A.J., 2001: Bedrijventerrein Het Klooster, gemeente Nieuwegein; archeologisch onderzoek in het kader van de CHER. RAAP-briefrapport 2001-1723/RT.

Onderzoeknummer

552

Selectieadvies

RAAP 2001: Aanbevolen wordt om aantasting van de stroomgordelafzettingen te voorkomen. Indien dit door plantontwikkeling niet te vermijden is, dient voortgaand een karterend veldonderzoek te worden uitgevoerd met als doel archeologische resten op te sporen.

Selectiebesluit

Toelichting

Uit het booronderzoek blijkt dat de stroomgordel mogelijk voor bewoning geschikt is geweest vanaf ca. 5700 tot 4200 v. Chr. (eindfase Mesolithicum en Vroeg Neolithicum). Tevens is gebleken dat de stroomgordelafzettingen niet geërodeerd zijn. Eventuele archeologische vindplaatsen kunnen, mede gezien de natte omstandigheden, goed geconserveerd zijn. Op twee lokaties is in de top van het dekzand houtskool opgeboord.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	4024
X	126538
Y	428956

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats Gorinchem

XXX

Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

kaartblad: 38G coördinaten: 126.530/428.930 toponiem:Grote Haarsekade gemeente: Gorinchem aanvang en duur: 3 augustus 2001, 1 dag type onderzoek en onderzoekers: boooonderzoek, C.C. Nicholson en B. Huybreghse motief: n.a.v. bouwwerkzaamheden complextype en datering: - Resultaat onderzoek: er werden geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	4109
X	126320
Y	431907

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

XXX

Dorpsweg 35

Hoogblokland

Gemeente Giessenlanden

Toelichting Onderzoeksmelding

Het onderzoek betreft een booronderzoek op het CMA-terrein 38G-43 (donk) L.R. van Wijgen, 2002: Aanvullende Archeologische Inventarisatie Bouwlocatie Dorpsweg 35, Hoogblokland SOB Research, juli 2002, isbn 90-5801-095-3

Onderzoeknummer

921

Selectieadvies

er wordt geen aanvullend onderzoek noodzakelijk geacht gezien het voorkomen van de archeologische indicatoren en de beperkte mate van nieuwbouw.

Selectiebesluit

Toelichting

in drie boringen werden mogelijke archeologische indicatoren aangetroffen: twee keer bot en een keer houtskool. De vondsten worden als drie afzonderlijke vondstlocaties beschouwd.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	5230
X	126460
Y	428960

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats Gorinchem

ABO

Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

Kaartblad: 38G Coördinaten: 126.450/429.000 Toponiem: Grote Haarsekade Gemeente: Gorinchem Provincie: Zuid-Holland Type onderzoek: booronderzoek Aanvang: 16-10-2003 Beeindiging: Geschatte duur: 1 dag Onderzoeker(s): S. Kluiving, J.J. van Suijlekom
Motief: - bouwwerkzaamheden Complexiteit(n): Datering: Diversen:

Onderzoeknummer 1545

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer		5356
	X	140466
	Y	445084

Naam Onderzoek**Onderzoekstype Toponiem****Plaats**

XXX

Schalkwijk

Houten

Toelichting Onderzoeksmelding

Kaartblad:38F Coördinaten: 141.000/445.000 Toponiem: Gemeente:Schalkwijk Provincie:Utrecht Type onderzoek:veldkartering
Aanvang:medio 1985 Beëindiging:eind 1985 Geschatte duur: Onderzoeker(s):C. Blommesteijn Motief: kiezelen uit: - overig: in het kader van een ruilverlaka velling - wetenschappelijk onderzoek Complex type(n): (huis)terpen Datering:IJzertijd - Middeleeuwen Diversen:rapport: C.M. Blommesteijn, 1986: Schalkwijk, een archeologische kartering: inventarisatie en waardering. Binnen het gehele onderzoeksgebied is een gering aantal percelen onderzocht. Een overzicht van deze percelen staat in het rapport. Er zijn circa 120 vindplaatsen bekeken en van een waarde voorzien.

Onderzoeknummer

1672

Selectieadvies

verschillende vindplaatsen zijn voorgedragen voor de

Selectiebesluit**Toelichting**

betreft het onderzoek: C.M. Blommesteijn, 1986: Schalkwijk, een archeologische kartering: inventarisatie en waardering. (ROB)

Meldingsnummer	5464
X	124316
Y	428748

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Schelluinen

ABO

Gemeente Giessenlanden

Toelichting Onderzoeksmelding

Kaartblad: 38G Coördinaten: 124.315/428.740 Toponiem: Knooppunt Gorkum Gemeente: Giessenlanden Provincie: Zuid-Holland Type onderzoek: booronderzoek Aanvang: 01-06-1993 Beeindiging: 1994 Geschatte duur: Onderzoeker(s): Motief: infrastructurale werken Complexiteit(n): XXXX Datering: VME en LME Diversen: Waarderend onderzoek op Betuweroute-vindplaats RAAP cat.nr. 103.

Onderzoeknummer

1761

Selectieadvies

RAAP 1994: Aanbeveling: De vindplaats ligt, op de 0-versie van de plantekeningen, exact in het trace van de Betuweroute. Daar de trace-ligging in de A-versie ca. 100m naar het zuiden is verschoven, wordt de vindplaats niet meer door door aanleg van de Betuweroute bedreigd. De vindplaats komt in aanmerking om ingevolge de Monumentenwet te worden beschermd.

Selectiebesluit

Toelichting

Literatuur: Asmussen, P.S.G., 1993: Archeologische begeleiding Betuweroute; Deel B: Inventarisatie; Deel C (gedeeltelijk): Waardering. RAAP-rapport 76. Asmussen, P.S.G., 1994: Archeologische begeleiding Betuweroute. Deel C: Waardering van de vindplaatsen. RAAP-rapport 86.

Meldingsnummer	5574
X	146905
Y	449074

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats Cothen

XXX

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Toelichting Onderzoeksmelding

Dit onderzoek betreft het Kromme Rijnproject van de ROB, uitgevoerd eind jaren 1960 tot en met medio jaren 1980. Op de ROB zijn kaarten aanwezig (schaal 1:10.000) met daarop de onderzochte percelen en grafheuvels. De begrenzing van het onderzoeksgebied is hiervan overgenomen. Meer informatie hierover is aan te vragen bij de afdeling documentatie of Archis-West. De resultaten van het onderzoek staan (deels) beschreven in : Van Es en Hessing, 1994: Romeinen, Friezen en Franken in het hart van Nederland.

Onderzoeksnummer 1856

Selectieadvies -

Selectiebesluit

Toelichting

Dit betreft het Kromme Rijnproject. De resultaten van het onderzoek staan (deels) beschreven in : Van Es en Hessing, 1994: Romeinen, Friezen en Franken in het hart van Nederland.

Meldingsnummer	6577
X	127042
Y	428517

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Gorinchem **Gemeente** Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding Project: Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek in plangebied Lingewijk-Noord

Onderzoeknummer 2683

Selectieadvies BAAC 2004: Voor de zuidoosthoek van het gebied, waar een boerderij heeft gestaan (kaart uit 1872), wordt een bouwbegeleiding aanbevolen om te kijken of er eventueel resten van deze boerderij bewaard zijn gebleven. Gezien het feit dat het grootste deel van het onderzoeksgebied vanwege de lage ligging ongeschikt is voor bewoning, wordt hier verder geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Selectiebesluit

Toelichting Literatuur: Schorn, E.A., 2004: Plangebied Lingewijk-Noord (Gemeente Gorinchem); Inventariserend archeologisch veldonderzoek, Karterende fase. BAAC-rapport 04.022.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		7206
X	X	118506
Y	Y	411194

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

Gemeente   Geertruidenberg

AGO

Kartuizerklooster

Toelichting Onderzoeksmelding

bureauonderzoek, boor- en weerstandsonderzoek; naast geplande bouwwerkzaamheden, ook inrichting en visualisatie terrein aanleiding onderzoek 14-03-2005 Veldwerk afgerond. Voorlopige resultaten: resten en begrenzing van middeleeuws klooster in kaart gebracht 290 bij 70 m (LMEA-NTA). Resten en grachten landhuis in kaart gebracht. Omvang landhuis: 27,5 bij 17 m. (NTB-NTC).

Onderzoeknummer

5194

Selectieadvies

komt nog

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	9491
X	128410
Y	437087

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Meerkerk **Gemeente** Zederik

Tolstraat 37

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer 11431

Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het door Synthegra Archeologie bv uitgevoerde Inventariserend Veldonderzoek bestaat er geen bezwaar tegen de uitvoering van de voorgenomen plannen op het onderzochte terrein. Mochten er tijdens de werkzaamheden alsnog archeologische indicatoren van mendelijke bewoning of andere activiteiten tijdens de prehistorie of een latere periode worden aangetroffen, dan geldt hiervoor conform de Monumentenwet uit 1988 een meldingsplicht bij het bevoegd gezag. In de provincie Zuid-Holland, dus ook in de gemeente Zederik, is dat de provinciaal archeoloog drs. R.H.P. Proos.

Selectiebesluit

Toelichting

Noch uit het onderzoek van de beschikbare relevante bronnen, noch uit het inventariserende booronderzoek zijn aanwijzingen (archeologische indicatoren) naar voren gekomen, waaruit kan blijken, dat de locatie voor de negentiende eeuw bewoond of bebouwd is geweest. Literatuur: Klaveren, H.W. van, Inventariserend Veldonderzoek Tolstraat 37 te Meerkerk (gemeente Zederik). Synthegra Archeologie Rapport 175039, 2005.

Meldingsnummer	9701
X	126110
Y	429033

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

ABO

Schotdeuren

Gorinchem

Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

Coördinaten: 126109/429032 Datum einde onderzoek: 08-03-2005 Projectmedewerker: E. de Boer Complextypen: --- Datering: --- Diversen: Het plangebied (0,4 ha) ligt mogelijk net op de stroomgordel van Spijk. Het gebied heeft een lage archeologische trefkans. Er zullen 4 boringen gezet worden met Edelman (7 cm) tot max 4 m -mv.

Onderzoeknummer

5410

Selectieadvies

Er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. In het plangebied zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een stroomgordel of kunstmatige hoogte. Er werden geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Selectiebesluit

Toelichting

Literatuur: Boer, E. de, 2005: Gorinchem, Schotdeuren (ZH). Archeologisch vooronderzoek. BILAN rapport 2005/34.

A27 Lunetten-Hoopolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		10182
X	X	152286
Y	Y	431963

Naam Onderzoek
XXX
Onderzoekstype Toponiem
Plaats Onbekend
Gemeente Tiel

Toelichting Onderzoeksmelding
 Onderzoek in het kader van de Betuweroute. Het betreft bureauonderzoek met steeksproefsgewijs uitgevoerd veldwerk om adviezen te kunnen geven over het minst schadelijke trace. Literatuur: Asmussen, P.S.G., 1991: Archeologische begeleiding Betuweroute; Deel A: Vaststellen minst schadelijke trace. RAAP-rapport 59.

Onderzoeknummer 10182

Selectieadvies Niet van toepassing.

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer		10246
	X	137840
	Y	451380

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Onbekend **Gemeente** Houten

Toelichting Onderzoeksmelding De administratieve gegevens van deze onderzoeksmelding en het bijbehorende onderzoek zijn een samenvatting van de gegevens van de verschillende terreinen die besproken worden in de genoemde RAAP-publicatie. Veldverkenning en booronderzoek Literatuur: Marinelli, M.G., 1997: Provincie Utrecht. Herinrichting Groenraven-Oost. Karterend en waarderend archeologisch onderzoek, RAAP-rapport 277.

Onderzoeknummer 10246

Selectieadvies Nog niet ingevuld

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	10256
X	138024
Y	450509

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Onbekend **Gemeente** Houten

Toelichting Onderzoeksmelding De administratieve gegevens van deze onderzoeksmelding en het bijbehorende onderzoek zijn een samenvatting van de gegevens van de verschillende terreinen die besproken worden in de genoemde RAAP-publicatie. Toelichting Onderzoek: ""; Onderzoekstypen: "Veldverkenning en booronderzoek"; Literatuur: Marinelli, M.G., Provincie Utrecht. Herinrichting Groenraven-Oost. Karterend en waardierend archeologisch onderzoek,, RAAP-rapport 277, | 1997

Onderzoeknummer 10256

Selectieadvies Nog niet ingevuld

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hooidolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	10309
X	152286
Y	431963

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

ABO

Plaats

Onbekend

Gemeente

Tiel

Toelichting Onderzoeksmelding

Veldverkenning en booronderzoek binnen het trace van de Betuweroute. Het onderzoek betreft een inventarisatie en kartering. Tevens zijn 9 vindplaatsen ten westen van Geldermalsen gewaardeerd. Opmerking: Het onderzoeksgebied ligt waarschijnlijk door de grootte ervan, niet overal exact op de goede plaats. Literatuur: Asmussen, P.S.G. en R.P. Exaltus, 1993: Archeologische begeleiding Betuweroute. Deel B: Inventarisatie en Deel C (gedeeltelijk): Waardering, RAAP-rapport 76.

Onderzoeknummer

10309

Selectieadvies

RAAP 1993: Voor aanbevelingen per cat.nr.: zie het rapport. De waarderingen van de 9 vindplaatsen zijn in Archis verwerkt in aparte onderzoeksmeldingen per vindplaats.

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		10559
X		117542
Y		409738

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Oosterhout **Gemeente** Oosterhout

Toelichting Onderzoeksmelding Booronderzoek. Literatuur: Oude Rengerink, J.A.M., 1999: Dijkverbetering dijkvak 32, langs haven Wilhelminakanaal; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie, RAAP-rapport 489.

Onderzoeknummer 10559

Selectieadvies RAAP, 1999; geen.

Selectiebesluit

Toelichting Zie waarn.nr. 45440.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	10560
X	119086
Y	414389

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Geertruidenberg **Gemeente** Geertruidenberg

Toelichting Onderzoeksmelding Booronderzoek. Literatuur: Oude Rengerink, J.A.M., 1999: Dijkverbetering dijkvak 40, Bergsche Hoek; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-I), RAAP-rapport 492.

Onderzoeknummer 10560

Selectieadvies Nog niet ingevuld

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	10713
X	139315
Y	451116

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

ABO

Gemeente

Woerden
Houten

Toelichting Onderzoeksmelding

Bureau- en (karterend en waarderend) booronderzoek vanwege spoorverbreding van de spoorlijn Woerden (Utrecht) Geldermalsen. Dit onderzoek betreft het traject Harmelen-Houten dat onderverdeeld is in vijf deeltracés (in het totaal 16,25 km).
Zie ook onderzoeksmeldingsnr. 10714.
Literatuur:
Jager, D.H. de, 2001: Randstadspoor / VleuGel, provincie Utrecht; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie, RAAP-rapport 752.

Onderzoeknummer

10713

Selectieadvies

RAAP, 2001: AAO op de vindplaatsen 5 en 6, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22 en eventueel vindplaats 7. Begeleiding van grondwerkzaamheden voor de vindplaatsen 1, 2, 3, 4, 8, 9, 11, 12 en 16.

Selectiebesluit

Toelichting

Binnen de verbredingszones komen archeologische sporen voor uit de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	10789
X	137342
Y	449311

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats Houten

ABO

Gemeente Houten

Toelichting Onderzoeksmelding

Oppervlaktekartering en booronderzoek. Literatuur: Raemaekers, D.C.M., 1999: Golfbaan Laagraven, gemeente Houten; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1), RAAP-rapport 502.

Onderzoeknummer 10789

Selectieadvies

RAAP, 1999; geen.

Selectiebesluit

Toelichting

Zie waarn.mrs. 138562 en 138563. De Jutphase stroomrug in dit (oostelijk) deel van het onderzoeksgebied is grotendeels verstoord als gevolg van afvletten t.b.v. de baksteenindustrie.

Meldingsnummer	15035
X	134043
Y	442013

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

ABO

De Bolgerije

Plaats Vianen

Gemeente Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding

Ten behoeve van een m.e.r. voor de mogelijke aanleg van een golfbaan zal een verkennend booronderzoek worden uitgevoerd om enkele geologische elementen op te sporen die naar voren zijn gekomen tijdens het bureauonderzoek (Grontmij Archeologische Rapporten 206). Het veldonderzoek wordt uitsluitend in het noordelijke gedeelte van het plangebied uitgevoerd. Het noorddoosten van het plangebied wordt doorsneden door een gebied met een Jonge Dryas duin aan de oppervlakte. Ten noorden van het plangebied ligt de stroomgordel van Tienhoven en ten westen daarvan is mogelijk een Jonge Dryas terras / stroomgordel. In tegenstelling tot het duin is het terras nu wel nog als verhoging in het landschap te zien.

Onderzoeknummer

13453

Selectieadvies

Gezien de resultaten wordt dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

Selectiebesluit

Het advies is overgenomen door de provinciaal-archeoloog, dd 01-03-2006.

Toelichting

Tijdens het veldwerk zijn geen indicaties aangetroffen voor de aanwezigheid van de Stroomgordel van Tienhoven en het Jonge Dryas duin. De laatste werd zelfs tot een diepte van 5 m -mv niet aangetroffen. Meer westelijk, richting Merwedekanaal, werd in 4 boringen op een diepte van 3,10 / 3,55 - 3,75 m -mv zand in de ondergrond aangetroffen (M50 260/330) hetgeen wijst op de aanwezigheid van een stroomgordel, zoals werd verwacht. De diepte is echter dusdanig dat deze niet zal worden verstoord door de komende werkzaamheden. De ondergrond bestaat over het algemeen uit matig zware klei op veen op klei. Globaal gezien is de bovenste meter komklei met daaronder veen, variërend van riet/zeggeveen tot broekveen, doorsneden door 1 of meerdere kleibandjes met daaronder, vanaf gemiddeld 3 m -mv, een kleipakket. Literatuur: Jansen, H. 2006. Archeologisch onderzoek golfbaan De Bolgerijsche. Grontmij Archeologische Rapporten 206.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	15902
X	124708
Y	430262

Naam Onderzoek ABO   **Onderzoekstype** Hoogblokland, Schelluinen   **Plaats** Giessenlanden
Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer 14429

Selectieadvies

Het gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van fossiele sromm- en crevasseruggen in een klei/veengebied. In geen van de boringen zijn tekenen van bodemvorming en van indicatoren van menselijke aanwezigheid aangetroffen. derhalve is geen nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	16638
X	122188
Y	428154

Naam Onderzoek ABO   **Onderzoekstype** Schelluinen west   **Toponiem** Schelluinen   **Plaats** Schelluinen
Gemeente Giessenlanden

Toelichting Onderzoeksmelding Het booronderzoek zal zich richten op een in de diepere ondergrond aanwezig rivierduin.

Onderzoeknummer 18385

Selectieadvies Geen vervolgonderzoek noodzakelijk.

Selectiebesluit

Toelichting Tijdens het onderzoek is de aanwezige donk in kaart gebracht. Het hoogste punt bevindt zich op 860 cm beneden maaiveld, het diepste punt op 980 cm beneden maaiveld. Er zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. Uit een bestudeerd botanisch monster zijn geen antropogene invloeden op de omgeving gebleken. De aanwezige stroomrug kon vanwege het ontbreken van betredings toestemming niet worden onderzocht. Dit zal in de toekomst nog wel moeten plaatsvinden.

Meldingsnummer	16978
X	134418
Y	444759

Naam Onderzoek ABO **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Onbekend **Gemeente** Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer 14355

Selectieadvies

In het plangebied zijn geen duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen aangetroffen. Ter hoogte van het perceel Buitenlandsepoort 56 kunnen mogelijk nog resten van een 17-e eeuwse woonhuis of boerderij worden verwacht.

Selectiebesluit

Toelichting

Het perceel ligt buiten het plangebied, maar in de direct aangrenzende gebieden binne het plangebied kunnen mogelijk nog wel resten van deze woonplaats aanwezig zijn (beerputten, perceelsgreppels e.d.) Aanbevolen wordt om bij werkzaamheden binnen een zone van 5 meter rond het perceel en dieper dan de bouwvoor 40 cm - mv deze onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	17922
X	125639
Y	429085

Naam Onderzoek **Onderzoekstype** **Toponiem** **Plaats** **Gemeente**
ABO Gorinchem Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding S. De Vos. 2006. Gorinchem (ZH), Haarweg 23. Archeologisch vooronderzoek. BILAN-Rapport 2006/97.

Onderzoeknummer 15775

Selectieadvies BILAN 2006: Indien de geplande bodemingrepen niet dieper gaan dan 50 cm onder maaiveld is geen vervolgonderzoek nodig. Indien dit wel het geval is, dient er een waardeerend inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven plaats te vinden.

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	19822
X	138995
Y	451842

Naam Onderzoek   **Onderzoekstype**   **Toponiem**   **Plaats**   **Vechten**
APP   Vindplaats | 4 Marsdijk   Houten

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	20335
X	127409
Y	435470

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

ABO

Uitbreiding bedrijventerrein Meerkerk

Plaats Meerkerk

Gemeente Zederik

Toelichting Onderzoeksmelding

Titel publicatie: Archeologisch onderzoek Uitbreiding bedrijventerrein Meerkerk (gem. Zederik) Grontmij Archeologische Rapporten 28 - Grontmij Houten 2004. Het plangebied is gesitueerd ten zuiden van Meerkerk. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op vier percelen grasland direct ten zuiden van het huidige bedrijventerrein van Meerkerk en op een smal, lang perceel langs de Energieweg. Het plangebied wordt aan de westzijde begrensd door de Energieweg, aan de noordzijde door de bebouwing van het huidige bedrijventerrein en het erf van een boerderij en aan de oostzijde door de Burggraaf. De oppervlakte van het onderzochte akkerareaal bedraagt 11 ha. Het veldonderzoek heeft bestaan uit totaal 74 boringen in het plangebied en 4 boringen net buiten het plangebied. Hierbij zijn in vier boringen binnen een klein gebied enkele archeologische indicatoren aangetroffen. Deze lijken te wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een vindplaats in het gebied net ten zuiden van het huidige plangebied. Bij toekomstige ontwikkelingen daar, dient dan ook hiermee rekening gehouden te worden. Het is daarom raadzaam in dat geval voor dat terrein in een vroeg stadium van een mogelijke planontwikkeling verder archeologisch onderzoek te laten voeren.

Onderzoeknummer 19234

Selectieadvies

Naar aanleiding van het bureauonderzoek en een aanvullend IV0 wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Selectiebesluit

Toelichting

Wegens het ontbreken van duidelijke archeologische indicatoren in combinatie met de afwezigheid van cultuurlagen kan daarom worden geconcludeerd dat in het huidige plangebied waarschijnlijk geen archeologische sporen en waarden aanwezig zullen zijn.

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	20513
X	125954
Y	429217

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

BOK

Bedrijventerrein Gorinchem-Noord

Gorinchem

Gemeente

Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

Eerste plannen voor de realisatie van dit bedrijventerrein dateren uit 2003. Het plangebied heeft in de loop van de jaren enkele aanpassingen gekend.

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	21008
X	118557
Y	411194

Naam Onderzoek	Onderzoekstype	Toponiem	Plaats	Gemeente
	APP	Karthuizer Polder; Kloosterweg	Raamsdonksveer	Geertruidenberg

Toelichting Onderzoeksmelding Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier behorende bij ODB45970.

Onderzoeknummer 16650

Selectieadvies

Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier behorende bij ODB45970.

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	21987
X	123712
Y	423130

Naam Onderzoek	Onderzoekstype	Toponiem	Plaats	Werkendam
	ABO	Gantel, locatie I	Gemeente	Werkendam

Toelichting Onderzoeksmelding In het kader van de geplande aanleg van een Ecologische Verbindingszone langs de Gantel, wordt een inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd. Opgedeeld in 3 locaties, 3 meldingen.

Onderzoeknummer 17427

Selectieadvies geen vervolgonderzoek noodzakelijk

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	22117
X	124590
Y	426855

Naam Onderzoek   **Onderzoekstype** BOK   **Toponiem** Avelingen   **Plaats** Gorinchem
Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding Bureauonderzoek naar aanleiding van de afgraving van de uiterwaarden van de Merwede ter hoogte van het bedrijventerrein Avelingen.

Onderzoeksnummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	22760
X	120275
Y	411934

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

ABO

Omschoorweg

Raamsdonksveer

Gemeente

Geertruidenberg

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		23256
X	134022	
Y	444206	

Naam Onderzoek **Onderzoekstype** **Toponiem** **Plaats** **Gemeente**

BOK Vianen Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP-projectcode: VITS

Onderzoeknummer 19072

Selectieadvies geadviseerd is verkennend onderzoek

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	23369
X	123774
Y	426205

Naam Onderzoek ABO   **Onderzoekstype** Kerkeind   **Toponiem** Sleeuwijk
Plaats   Sleeuwijk
Gemeente   Werkendam

Toelichting Onderzoeksmelding In het plangebied worden 26 boringen uitgevoerd.

Onderzoeknummer 18898

Selectieadvies Op basis van het bureauonderzoek en het gehanteerde veldonderzoek (karterend booronderzoek) wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. Er werden uitsluitend indirecte indicatoren aangetroffen.

Selectiebesluit Het bevoegd gezag (M. Parlevliet) volgt de advisering.

Toelichting Sprengers, N.H.A. 2007. Plangebied begraafplaats Kerkeidne te Sleeuwijk, gemeente Werkendam; archeologisch vooronderzoek : een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase), RAAP-notitie 2326, Weesp.

Meldingsnummer		25768
	X	136034
	Y	444330

Naam Onderzoek APP   **Onderzoekstype** Lange Dreef   **Toponiem**   **Plaats** Vianen
Gemeente Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP Code VIAG2

Onderzoeknummer 20641

Selectieadvies

Het onderzoek heeft aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een waarde-volle vindplaats uit de IJzertijd. Indien behoud in situ geen optie is, wordt aanbevolen de vindplaats op te graven. Een eventuele opgraving beperkt zich tot het door de planontwikkeling bedreigde deel van de vindplaats. Geadviseerd wordt om tijdens de eventuele opgraving allereerst de zuidelijke begrenzing van de vindplaats zo exact mogelijk vast te stellen, omdat dit tijdens het proefsleuvenonderzoek niet mogelijk was. Het onderzoek dient zich primair te richten op de archeo-logische resten samenhangende met vegetatieniveau 2. Bij de aanleg van de opgravingsputten dient wel rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van een zeer lokale verspreiding (bijv. deposities in kuilen).

Selectiebesluit

Toelichting

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek in onderzoeksgebied Industrierrein Gaasperwaard, vindplaats 1 in de gemeente Vianen, is vastgesteld dat een behoudenswaardige vindplaats uit de (Vroeg-) IJzertijd aanwezig is. Deze vindplaats bevindt zich in de top van oeverafzettingen van de Vuyloopse stroomgordel op circa 0,5 m +NAP (circa 0,9 m -Mv; vegetatiehorizont 2). Op circa 1,0 m +NAP (0,4 m -Mv) bevindt zich vegetatiehorizont 1 die later in de IJzertijd en wellicht ook de Romeinse tijd en/of Vroeg- Middeleeuwen het maaiveld vormde. Enkele scherven uit de IJzertijd wijzen erop dat dit niveau in ieder geval in de IJzertijd bewoning heeft gekend. Het proefsleuvenonderzoek heeft geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van deze bewoningsresten opgeleverd. Deze moeten in de nabije omgeving gezocht worden. De aanwezigheid in het onderzoeksgebied van sporen met een zeer lokale verspreiding (bijvoorbeeld deposities in kuilen) valt echter niet uit te sluiten. Op de specifieke onderzoeksvragen in het PvE (voor zover van toepassing) kunnen de volgende antwoorden worden gegeven: Algemene vragen: 1.A Zijn in het onderzoeksgebied binnen circa 1 m -Mv archeologische waarden aanwezig die (mogelijk) bedreigd worden door de geplande inrichting? Ja. 2.A Zijn er aanwijzingen voor nederzettingen uit de IJzertijd en/of Romeinse tijd? A ja. Een nederzetting uit de IJzertijd, wellicht de Vroeg- IJzertijd, bestaande uit enkele verspreid gelegen huisplaatsen. 3.A In welke mate is het onderzoeksgebied verstoord? A Het onderzoeksgebied heeft een zeer hoge verticale gaafheid omdat de afgedekte bewoonbare niveaus uit (vegetatie)horizonten 1 en 2 vrijwel volledig bewaard zijn gebleven. Ruimtelijke gezien is slechts in beperkte mate sprake van verstoringen door enkele crevassegeulen en perceelsgreppels uit de Late

Middeleeuwen en/of Nieuwe tijd. 4.A Hoe ziet de geologische/bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied eruit? A De diepere ondergrond bestaat uit beddingafzettingen van de Vuylcoopse stroomgordel. Daarboven bevindt zich een eerste pakket oeverafzettingen met in de top een vegetatieniveau (vegetatiehorizont 2). In een aantal sleuven is vastgesteld dat het oeverpakket met vegetatiehorizont 2 door smalle, sterk zandige crevassegeulen is opgeruimd. Deze crevassegeulen moeten ergens in de IJzertijd zijn ontstaan. Op de crevassegeulen en het eerste oeverpakket bevindt zich een tweede oeverpakket. In de top ervan is eveneens een vegetatiehorizont aangetroffen (vegetatiehorizont 1). Vegetatiehorizont 1 is oorspronkelijk afgedekt geweest door een enkele decimeters dik pakket komklei (behorende bij de Hagestein stroomgordel of de Lek). Deze komklei is in het onderzoeksgebied vrijwel geheel opgenomen in de bouwvoor. 5.A Is in het onderzoeksgebied vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet? A Indien de vindplaats niet door planaanpassing in situ behouden kan worden, dient deze door middel van een opgraving ex situ behouden te worden. Een eventuele opgraving beperkt zich tot het deel van de vindplaats gelegen binnen het door de planontwikkeling bedreigde deel van de vindplaats. Omdat de zuidelijke begrenzing van de vindplaats tijdens onderhavig onderzoek niet exact kon worden vastgesteld, dient dit tijdens een eventuele opgraving te gebeuren. Het onderzoek dient zich primair te richten op de archeologische resten samenhangende met vegetatieniveau 2. Bij de aanleg van de opgravingsputten dient wel rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van een zeer lokale verspreiding (bijv. deposities in kuilen). 6.A Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan? A Zie vraag 6. Specifieke vragen indien archeologische resten worden aangetroffen (vindplaats IJzertijd): 7.A Wat is de horizontale begrenzing, de ligging en de omvang van de vindplaats/de archeologische resten? De omvang van de vindplaats binnen het onderzoeksgebied bedraagt circa 200 bij 60 m (kaartbijlage 1 en figuur 3). Op grond van de verspreiding van grondsporen en vondsten lijkt de noordelijke begrenzing maximaal ter hoogte van het centrale deel van sleuf 1 te liggen. De zuidelijke begrenzing van de vindplaats valt vermoedelijk ook binnen het onderzoeksgebied. De exacte ligging kon echter door de aanwezigheid van een fietspad en een bosperceel niet vastgesteld worden. Omdat het niet waarschijnlijk is dat de nederzetting tot in het zuidelijker gelegen komgebied (zie figuur 2) doorloopt, kan ervan worden uitgegaan dat de begrenzing hier maximaal op de overgang van oever- naar komafzettingen ligt. De vindplaats zal ongetwijfeld in oostelijke en westelijke richting tot buiten het onderzoeksgebied doorlopen. In westelijke richting zijn bij de aanleg van de A27 waarschijnlijk delen van het nederzettingsterrein verstoord geraakt. 8.A Wat is de diepteligging, de dikte en de stratigrafische positie van de archeologische laag waarin de archeologische indicatoren zijn aangetroffen? De top van vegetatiehorizont 2 ligt tussen 0,15 en 0,8 m +NAP (ca. 0,9 m -Mv). Het betreft een oud loopvlak bovenin een oeverpakket van de Vuylcoopse stroomgordel. In de vegetatiehorizont, die een dikte heeft van maximaal 20 cm, zijn scherven aardewerk, verbrand en onverbrand bot aangetroffen. 9.A Wat is de aard, datering en conserveringsstoestand van de archeologische laag? A Vegetatiehorizont 2 betreft een oud loopvlak met veel vondsten die als nederzettingssafval zijn te interpreteren. Deze vondsten dateren uit de IJzertijd, wellicht de Vroege IJzertijd. In zijn algemeenheid geldt dat het vegetatiehorizont 2 op of net iets boven het grondwaterniveau ligt. Op grond hiervan zijn de conserveringsomstandigheden voor (onverbrand) organisch materiaal en metaal over het algemeen matig tot goed. 10.A Zijn in het onderzoeksgebied archeologische grondsporen aanwezig? Ja. 11.A Wat is de aard, datering en conserveringsstoestand van deze grondsporen? Het gaat, naast enkele kuilen en greppels, voornamelijk om grotere en kleinere paalkuilen. De grondsporen vormen de resten van een nederzetting uit de IJzertijd wellicht de Vroege IJzertijd, bestaande uit enkele verspreide geleugenhuisplaatsen. De conserveringsstoestand is identiek aan de archeologische laag (zie vraag 12). 12.A Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringsstoestand. A Aardewerk, (onverbrand) dierlijk bot, metaalslakken en natuursteen. De

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

vondst-dichtheid is gering (minder dan 1 vondst/m²). De conserveringstoestand van de niet-organische vondsten is goed. Het onverbrande botmateriaal dat in vegetatiehorizont 2 is aangetroffen, was matig geconserveerd: het was sterk gefragmenteerd en vrij broos waardoor het niet nader gedetermineerd kon worden. I 3.A Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats? A Ja

Meldingsnummer	25769
X	135910
Y	443294

Naam Onderzoek APP   **Onderzoekstype** Toponiem   **Plaats** Hagestein
Biezenweg   **Gemeente** Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP code VIAG4

Onderzoeknummer 19765

Selectieadvies

In delen van het plangebied dienen de aangetroffen archeologische sporen te worden behouden (in situ dan wel ex-situ)

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoofdholder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

---

Meldingsnummer		26116
X	121582	
Y	427973	

Naam Onderzoek	Onderzoekstype	Toponiem	Plaats	
	ABO	Kerkweg (tussen 22 en 22a)	Schelluinen	Giessenlanden

Toelichting Onderzoeksmelding Een van de onderzoeken uit Grontmij Archeologische Rapporten 189, Norde en Van der Roest 2006. Grontmij Midwest Houten 2006.

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	27411
X	124583
Y	426856

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Plaats

ABO

Avelingen

Gorinchem

Gemeente Gorinchem

Toelichting Onderzoeksmelding

In verband met voorgenomen bouwwerkzaamheden, die eventueel aanwezige archeologische waarden zouden kunnen verstoren, voert RAAP een archeologisch vooronderzoek uit (RAAP-code: GOAV) door middel van mechanisch booronderzoek

Onderzoeknummer 21325

Selectieadvies

Tijdens het mechanisch booronderzoek zijn geen archeologische vindplaatsen aangetroffen. Er wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen

Selectiebesluit

Toelichting

Meldingsnummer	27425
X	139518
Y	452150

Naam Onderzoek ABO   **Onderzoekstype** Toponiem   **Plaats** Vechten
Gemeente Bunnik

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP Projectcode: JTCF Booronderzoek en geofysisch onderzoek

Onderzoeknummer 20504

Selectieadvies Resultaten worden nog aangeleverd

Selectiebesluit

Toelichting Er komt een tweede fase van dit project. De gegevens zullen gebundeld worden in 1 rapportage.

A27 Lunetten-Hooipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		28082
X		135939
Y		445358

Naam Onderzoek BOK **Onderzoekstype** Toponiem **Plaats** Vianen **Gemeente** Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding Onderzoek t.b.v. het project 'Ruimte voor de Lek'. RAAAP-rapport 1723

Onderzoeknummer 22876

Selectieadvies

Archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase en karterende fase, bestaande uit booronderzoek, geofysisch en magnetometrisch onderzoek en eventueel preofsluivenonderzoek. Tevens kan bij de uitvoering van de voorgestelde ingrepen archeologische begeleiding van de werkzaamheden worden overwogen.

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	29777
X	123671
Y	423615

Naam Onderzoek

Onderzoekstype Toponiem

Sleeuwijk

Plaats

ABO

Gemeente Werkendam

Toelichting Onderzoeksmelding

Als gevolg van het realiseren van een nieuwe ontsluiting bij de Tol te Sleeuwijk is er een archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek (verkennende fase) uitgevoerd.

Onderzoeknummer 22010

Selectieadvies

zie baac rapport 08.0252

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	30993
X	121099
Y	410813

Naam Onderzoek

Raamsdonk 10 locaties

Onderzoekstype Toponiem

ABO Raamsdonk

Plaats

Raamsdonk

Gemeente

Geertruidenberg

Toelichting Onderzoeksmelding

Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek dmv boringen, verkennende fase.

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		32489
	X	134021
	Y	444208

Naam Onderzoek	Onderzoekstype	Toponiem	Plaats	Gemeente
	ABO	't Slijk	Vianen	Vianen

Toelichting Onderzoeksmelding

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		32817
	X	139518
	Y	452150

Naam Onderzoek	Onderzoekstype	Toponiem	Plaats	Bunnik
	NMD	Castellumterrein Fectio	Gemeente	Bunnik

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP projectcode UTCF2 Het project bestaat uit meerdere fasen van metaaldetectie (en booronderzoek, zie onderzoeksmelding 27425).

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	32939
X	120256
Y	411896

Naam Onderzoek   **Onderzoekstype**   **Toponiem**   **Plaats**   Geertruidenberg
Toelichting   **Gemeente**   Geertruidenberg

Toelichting Onderzoeksmelding   BAAC-rapport V-08.0490

Onderzoeknummer   24704

Selectieadvies   hoge archeologische verwachting: bouwdossier en karterend booronderzoek lage archeologische verwachting reeds onderzocht:
karterend vervolgonderzoek lage archeologische verwachting verkennend booronderzoek deels verstoord

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer	32941
X	119964
Y	411515

Naam Onderzoek   **Onderzoekstype**   **Toponiem**   **Plaats**   Geertruidenberg
Toelichting   **Onderzoeksmelding**   BAAC rapport V-08.0490   **Gemeente**   Geertruidenberg

Onderzoeknummer 24706

Selectieadvies hoge archeologische verwachting bouwdoosier en karterend booronderzoek

Selectiebesluit

Toelichting

A27 Lunetten-Hoipolder - Onderzoeken en Onderzoeksmeldingen

Meldingsnummer		33071
	X	139517
	Y	452152

Naam Onderzoek Castellumterrein Fectio   **Onderzoekstype** ABO   **Toponiem** Fort Vechten   **Plaats** Vechten
Gemeente Bunnik

Toelichting Onderzoeksmelding RAAP-projectcode: UTCF2 Het totale onderzoek bestaat uit een booronderzoek en een metaaldetectieonderzoek. Deze onderzoeksmelding betreft het booronderzoek 2e fase

Onderzoeknummer

Selectieadvies

Selectiebesluit

Toelichting

RIJKSMONUMENTEN

OBJRIKSNR	PLAATS	NAAM	CATEGORIE	FUNCTIE	TRAJECT
7599	Ameide		Gebouwen, woonhuizen	Woonhuis	II
16692	Gorinchem	Oostmolen	Molens	Industrie- en poldermolen	III
16693	Gorinchem	Westmolen	Molens	Industrie- en poldermolen	III
25816	Lexmond		Molens	Industrie- en poldermolen	II
28422	Meerkerk		Kerkelijke gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	II
28425	Meerkerk		Agrarische gebouwen	Boerderij	II
33082	Schelluinen	Schelluinen	Kastelen, landh. ed.	Kasteel, buitenplaats	III
45461	Houten				I
45462	Houten				I
510294	Sleeuwijk		Kerkelijke gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	III
511615	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Verdedigingswerken	Omwalling	I
511616	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Verdedigingswerken	Omwalling	I
511617	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Verdedigingswerken	Omwalling	I
511618	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Verdedigingswerken	Bomvrij militair object	I
511619	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Openbare gebouwen	Militair verblijfsgebouw	I
511620	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Openbare gebouwen	Militair wachtgebouw	I
511621	Oud-Wulven	Fort `t Hemeltje	Verdedigingswerken	Kazemat	I
515487	Meerkerk		Gebouwen, woonhuizen	Woonhuis	II
515489	Meerkerk		Gebouwen, woonhuizen	Woonhuis	II
515773	Werkendam	Het Landeke	Molens	Industrie- en poldermolen	III
520055	Raamsdonksveer		Gebouwen, woonhuizen	Nutsbedrijf	IV
520871	Vianen		Losse objecten, ed.	Begraafplaats en -onderd	I

RIJKSMONUMENTEN

MIP-OBJECTEN

MIP_Key	NAAM	STRAAT	NUMMER	POSTCODE	PLAATS	FUNCTIE	TRAJECT
14898		Keizersveer	7;9;11;13	4273LD	Keizersveer	Woonhuizen	IV
16462		Het Gat	1	4941WV	Raamsdonksveer	Boerderij	IV
16463		Het Gat	3	4941WV	Raamsdonksveer	Boerderij	IV
16558		Kerklaan	13	4944VA	Raamsdonk	Woonhuis	IV
16559		Kerklaan	15	4944VA	Raamsdonk	Boerderij	IV
16618		Oosterhoutseweg	18	4941WZ	Raamsdonksveer	Watertoren	IV
16667		Wilhelminalaan	17	4941GJ	Raamsdonksveer	Woonhuis	IV
17192		Buurtje	1	4254LL	Sleeuwijk	Woonhuis	III
17241		Kerkeinde	Bij:30	4254LD	Sleeuwijk	N.H. Kerk	III
17242		Kerkeinde	30	4254LD	Sleeuwijk	Dijkhuis	III
17243		Kerkeinde	34	4254LD	Sleeuwijk	Boerderij	III
17244		Kerkeinde	56	4254LE	Sleeuwijk	Boerderij	III
17248		Kerkeinde	41	4254LD	Sleeuwijk	Woonhuis	III
17249		Kerkeinde	53	4254LE	Sleeuwijk	Dijkhuis	III
17250		Kerkeinde	65	4254LG	Sleeuwijk	Boerderij	III
17251		Kerkeinde	67	4254LG	Sleeuwijk	Woonhuis	III
17331		Rijksweg	1	4255GE	Nieuwendijk	Boerderij	IV
17373	SLIM	Tol	1	4251PX	Werkendam	School	III
70327	Het Hemeltje	Fortweg	9	3992 LK	Houten	militair	I
70328		Fortweg	11	3992 LX	Houten	militair	I
113631	Renbaan Mereveld	Mereveldseweg	AAN		Utrecht	Paardenrenbaan	I
124523		Haarweg	64		Gorinchem	Boerderij	III
133552		Kerkplein	1		Schelluinen	Kerk	III
133553		Voordijk	2		Schelluinen	Schoolhuis	III
133556		Nolweg	16		Schelluinen	Boerderij	III
133557		Nolweg	31		Schelluinen	Boerderij	III
133572		Zouwendijk	97		Meerkerk	Woonhuis	II
133573		Zouwendijk	77		Meerkerk	Boerderij	II
133574		Zouwendijk	41		Meerkerk	Boerderij	II
133575		Zouwendijk	33		Meerkerk	Woonhuis	II
133576		Zouwendijk	31		Meerkerk	Woonhuis	II
133577		Zouwendijk	27;29		Meerkerk	Woonhuis	II
133583		TOLSTRAAT	1		Meerkerk	Woonhuis	II
133586		Dorpsplein	8		Meerkerk	Woonhuis	II
133604		Marijkeweg, Prinses	34		Meerkerk	Woonhuis	II
133605		Kerkplein	3		Meerkerk	Kerk	II
133606		Broekseweg	1		Meerkerk	woonhuis-landbouwbedrijf	II
133607		Broekseweg	3		Meerkerk	Boerderij	II
133620		Lakerveld	40		Lexmond	Boerderij	II
133679		Boezemweg	23		Lexmond	molen-gemaal	II
133680	De Hoop	Zederikkade	223		Meerkerk	Gemaal	II

GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

NUMMER	STRAAT	NUMMER	PLAATS	GEMEENTE	FUNCTIE	TRAJECT
GM01	Dorpsplein	8	Meerkerk	Zederik	woonhuis	II
GM02	Lakerveld	49	Lexmond	Zederik	boerderij	II
GM03	Lakerveld	17	Lexmond	Zederik	boerderij	II
GM04	Lakerveld	40	Lexmond	Zederik	boerderij	II
GM05	Zouwendijk	41	Meerkerk	Zederik	boerderij	II
GM06	Zouwendijk	77	Meerkerk	Zederik	boerderij	II
GM07	Dorpsweg	35	Hoogblokland	Giessenlanden		II
GM08	Kerkplein	1	Schelluinen	Giessenlanden		III
GM09	Nolweg	16	Schelluinen	Giessenlanden		III
GM10	Nolweg	31	Schelluinen	Giessenlanden		III
GM11	Voordijk	2	Schelluinen	Giessenlanden		III
GM12	Kerkeinde	30	Sleeuwijk	Werkendam	dijkhuis/woonhuis	III
GM13	Kerkeinde	41	Sleeuwijk	Werkendam	woonhuis	III
GM14	Het Gat	3	Raamsdonkveer	Geertruidenberg		IV
GM15	Oosterhoutseweg	79	Raamsdonkveer	Geertruidenberg		IV
GM16	Wilhelminalaan	17	Raamsdonkveer	Geertruidenberg		IV

Historisch-geografisch elementen en structuren

Element	Provincie						
	Geometrie	CultGIS	POMI	Noord-Brabant	Utrecht	Zuid-Holland	Gelderland
Zichtrelatie	vlak		5				
Molenbiotoop	vlak		1			4	
Eendenkooi	vlak			1			
Stiltegebied (750m rond eendenkooi)	vlak				1		
Broek	vlak			2			
Griend	vlak	2					
Hakhout-/griendzone	vlak				2		
Historische groen	vlak		3				
Boezem	vlak					1	
Kanaal/diep	vlak	2		1			
Rivier	vlak	1		1		2	
Veenstroompje	vlak	2					
Wiel	vlak	2					
Vaart/tocht/wetering	vlak	13		2			
Uiterwaard	vlak			1		2	
Kade	vlak	11					
Rivierdijk	vlak	2					
Dwarsdijk	vlak	1					
Bebouwing/industrie/delfstofwinning (na 1850)	vlak					11	
Grootschalige groen en/of recreatievoorzieningen (na 1945)	vlak					2	
Bewoning langs ontginningsas	vlak	4					
Stroomrugdorp	vlak					3	
Knooppuntdorp	vlak					6	
Polderlint	vlak					5	
Stedelijke kern	vlak					5	
Donkdorp	vlak					2	
Dijkdorp	vlak	1					
Overige geconcentreerde bewoning	vlak	1					
Historische stedenbouw	vlak		2				
Blokverkeveling	vlak			2			
Kleinschalige verkeveling	vlak	1					
Strokenverkeveling	vlak	5			3		
Polder - restverkeveling	vlak			3			
Stroomrug- en komontginning	vlak					1	
Droge vervening	vlak	1					

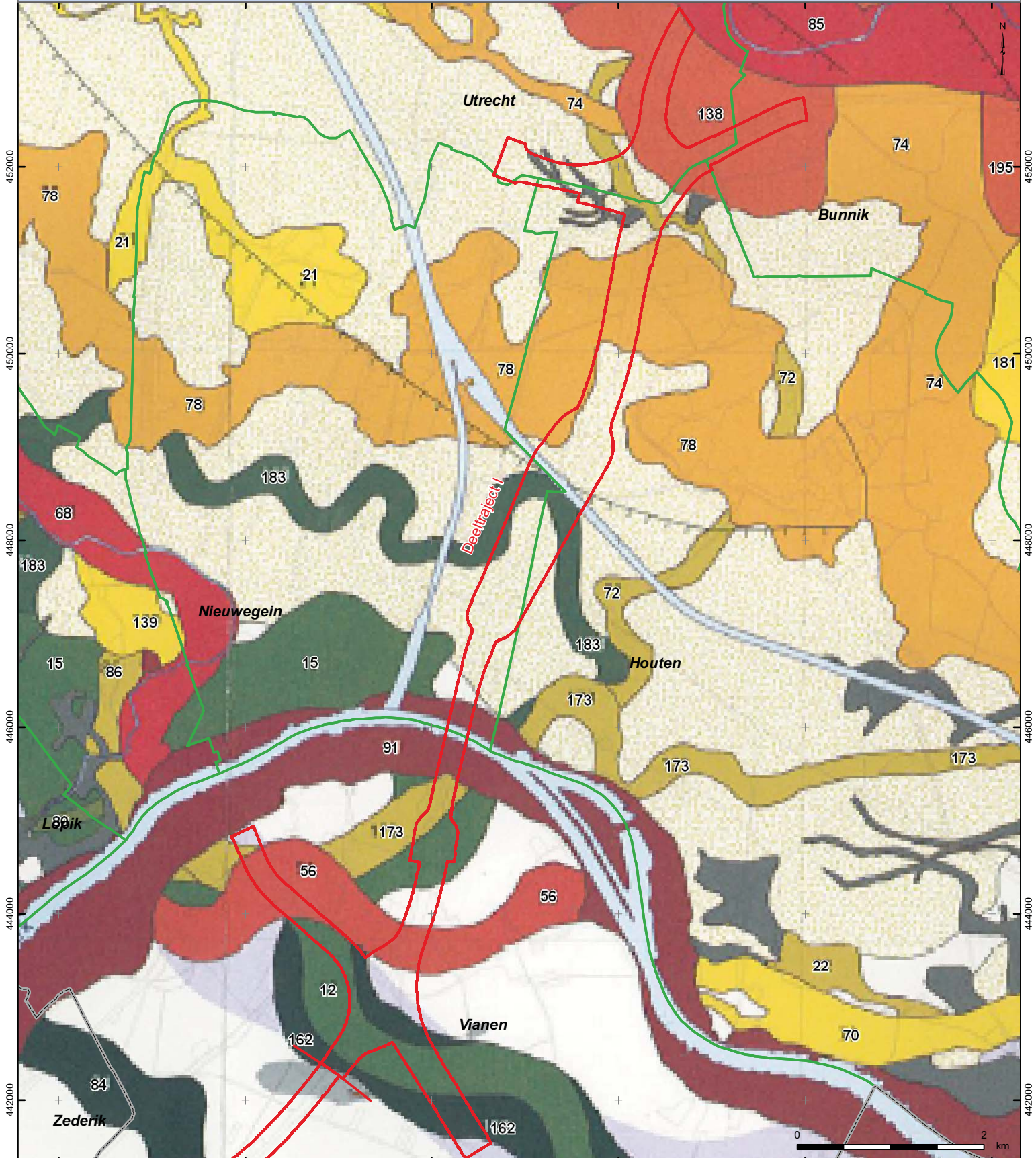

Provincie
Geometrie CultGIS POMI Noord-Brabant Utrecht Zuid-Holland Gelderland

Element	Geometrie	CultGIS	POMI	Noord-Brabant	Utrecht	Zuid-Holland	Gelderland
Veenontginning	vlaak					2	
Boomgaardzone	punt					1	
Verspreide bebouwing	punt		76				
watermolen met scheprad	punt					3	
Zichtlijnen	lijn			2			
Dijk / kade	lijn		34	5			1
Rivierdijk	lijn					4	
Historisch lokale weg	lijn		18	4			
Historische verkeersweg	lijn		2				1
Mogelijk Romeinse weg	lijn			1			
Poldergrens	lijn					21	
Spoorweg	lijn			1	7		
Boezemwater / hoofdwatering / kanaal	lijn			2	4		

Linie

(groeps)schuilplaats	punt				5		Nieuwe Hollandse Waterlinie
Kazemat	punt				1		Nieuwe Hollandse Waterlinie
Inundatiegebied - grens	lijn			3			Nieuwe Hollandse Waterlinie
Limiedijk	lijn		1				Oude Hollandse Waterlinie
Limiedijk	lijn		5	7			Nieuwe Hollandse Waterlinie
Inundatiekanaal	lijn		1	2			Nieuwe Hollandse Waterlinie
Fort	vlaak			1	2		Nieuwe Hollandse Waterlinie
Verboden kring	vlaak			1	11		Nieuwe Hollandse Waterlinie
Inundatievlakte	vlaak					7	Nieuwe Hollandse Waterlinie
Inundatievlakte	vlaak		2				Oude Hollandse Waterlinie

LEGENDA

Plangebied traject A27

Bron: Berendsen & Stouthamer 2001
Legenda, zie afbeelding 1f

Provinciegrenzen

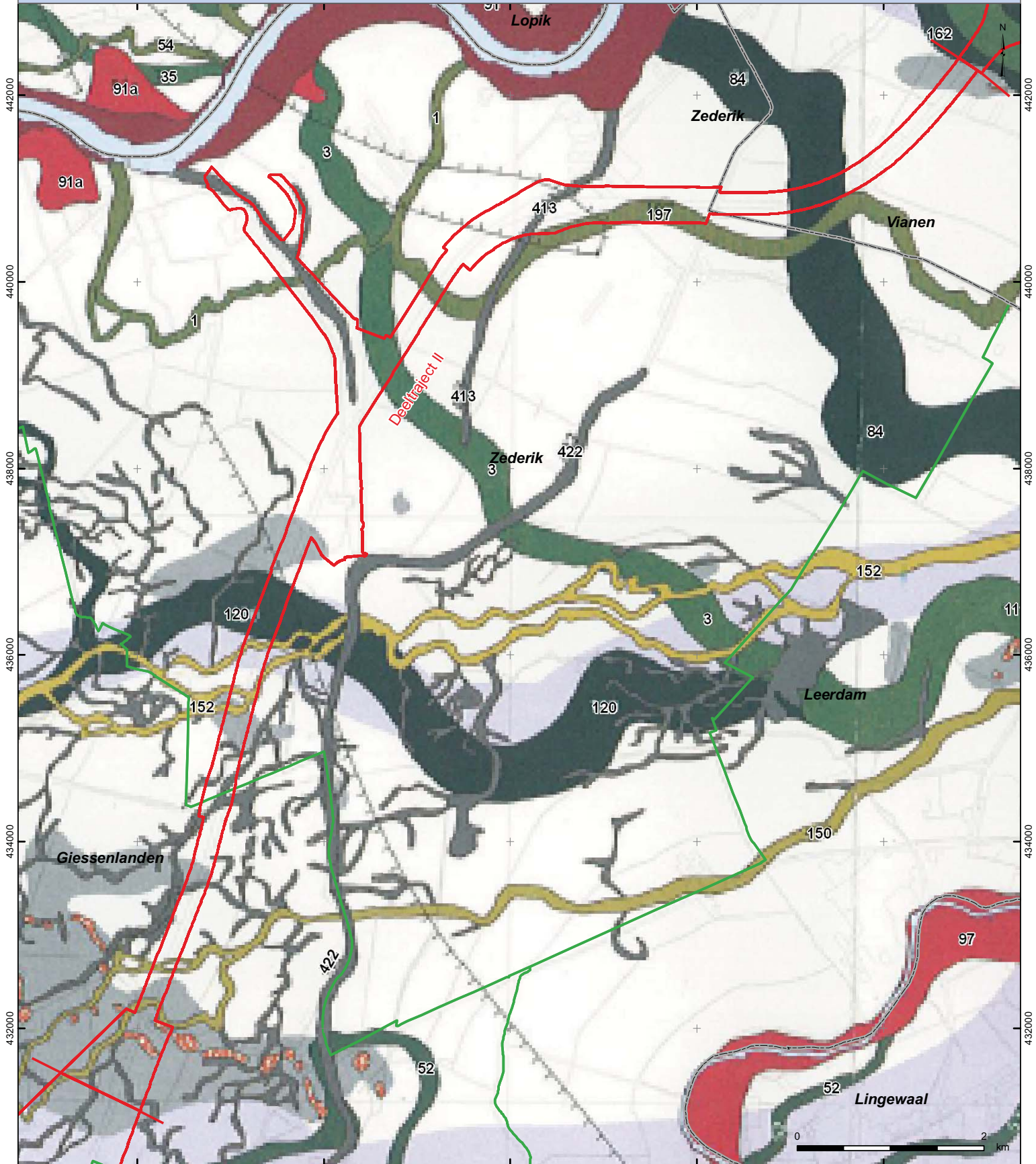
Gemeentegrenzen

AFBEELDING 1a:
GEOLOGISCHE-
GEOMORFOLOGISCHE KAART
Deeltraject I

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

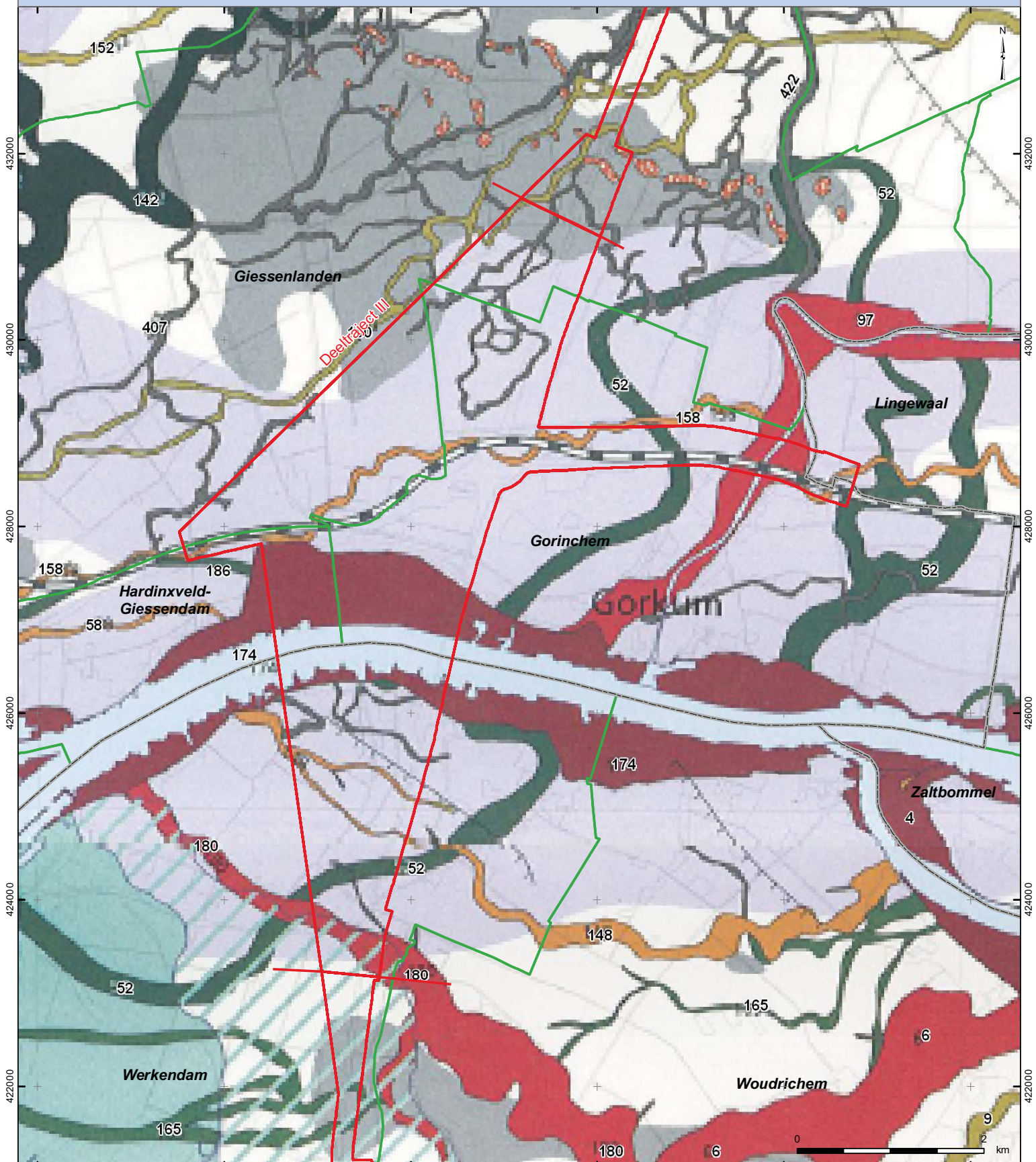
Bron: Berendsen & Stouthamer 2001
 Legenda, zie afbeelding 1f

AFBEELDING 1b:
 GEOLOGISCHE-
 GEOMORFOLOGISCHE KAART
 Deeltraject II

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

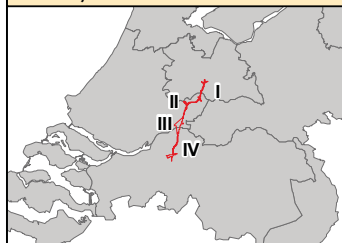
- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

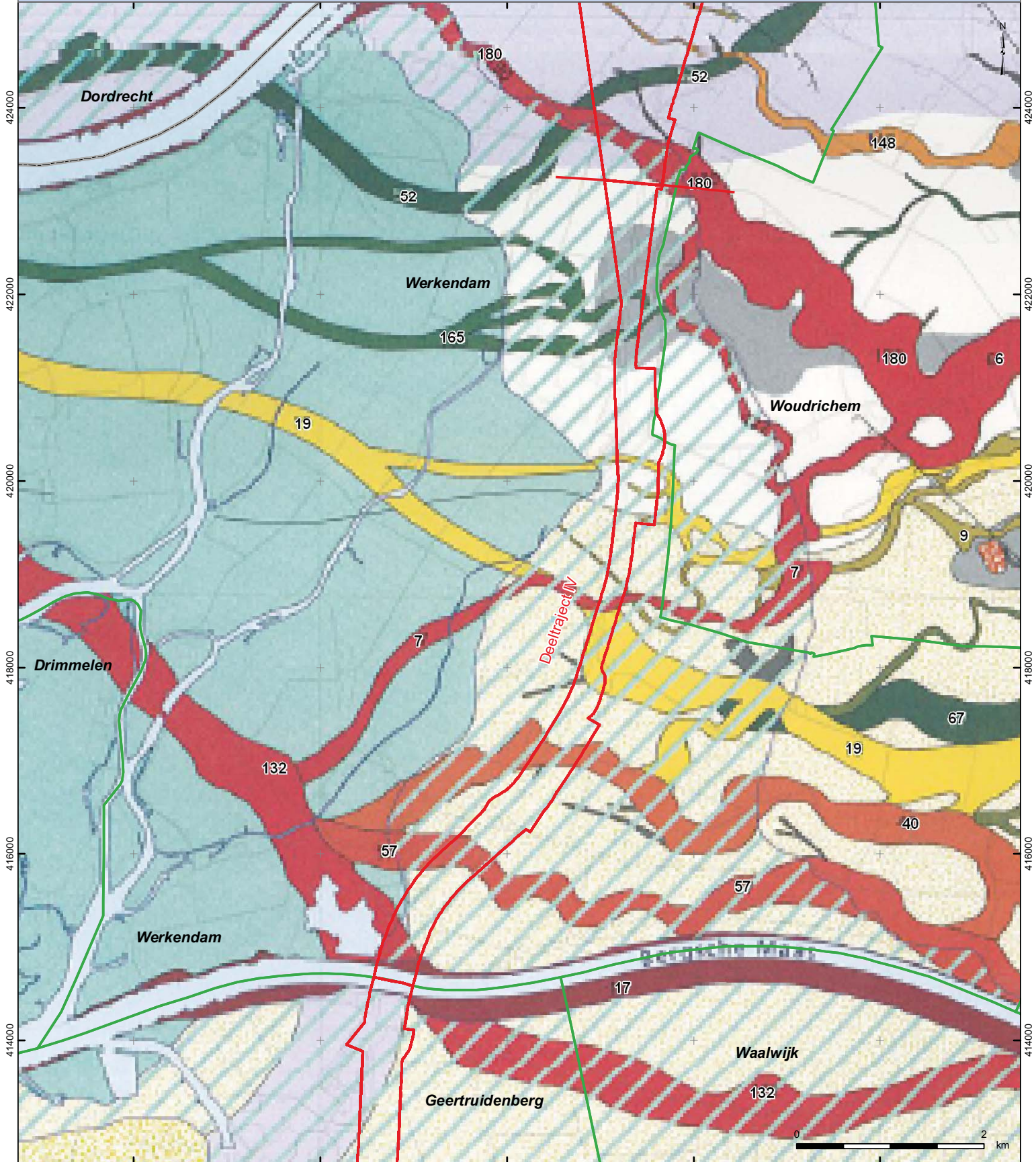
Bron: Berendsen & Stouthamer 2001
 Legenda, zie afbeelding 1f

AFBEELDING 1c:
 GEOLOGISCHE-
 GEOMORFOLOGISCHE KAART
 Deeltraject III

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Bron: Berendsen & Stouthamer 2001
Legenda, zie afbeelding 1f

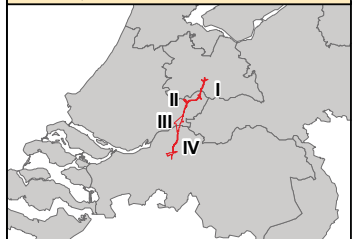
Provinciegrenzen

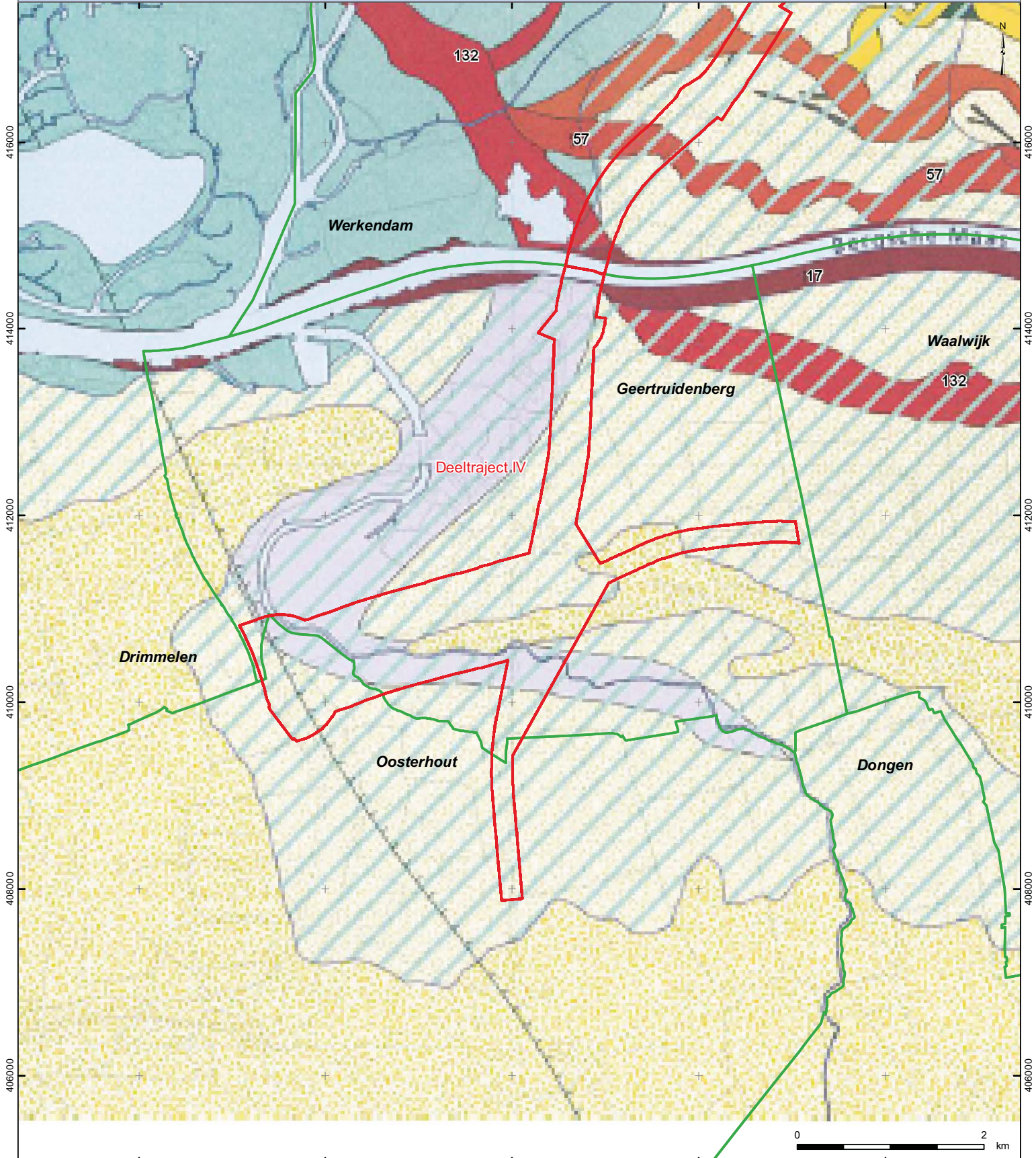
Gemeentegrenzen

AFBEELDING 1d:
GEOLOGISCHE-
GEOMORFOLOGISCHE KAART
Deeltraject IVa

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Bron: Berendsen & Stouthamer 2001
Legenda, zie afbeelding 1f

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

AFBEELDING 1e:
GEOLOGISCHE-
GEOMORFOLOGISCHE KAART
Deeltraject IVb

NOV 2009/1 598/BB

Holocene aggrading channel belts

- 0-500 yr BP
- 500-1000 yr BP
- 1000-1500 yr BP
- 1500-2000 yr BP
- 2000-2500 yr BP
- 2500-3000 yr BP
- 3000-3500 yr BP
- 3500-4000 yr BP
- 4000-4500 yr BP
- 4500-5000 yr BP
- 5000-5500 yr BP
- 5500-6000 yr BP
- 6000-8000 yr BP
- Crevasse deposits

Holocene incised channel belts

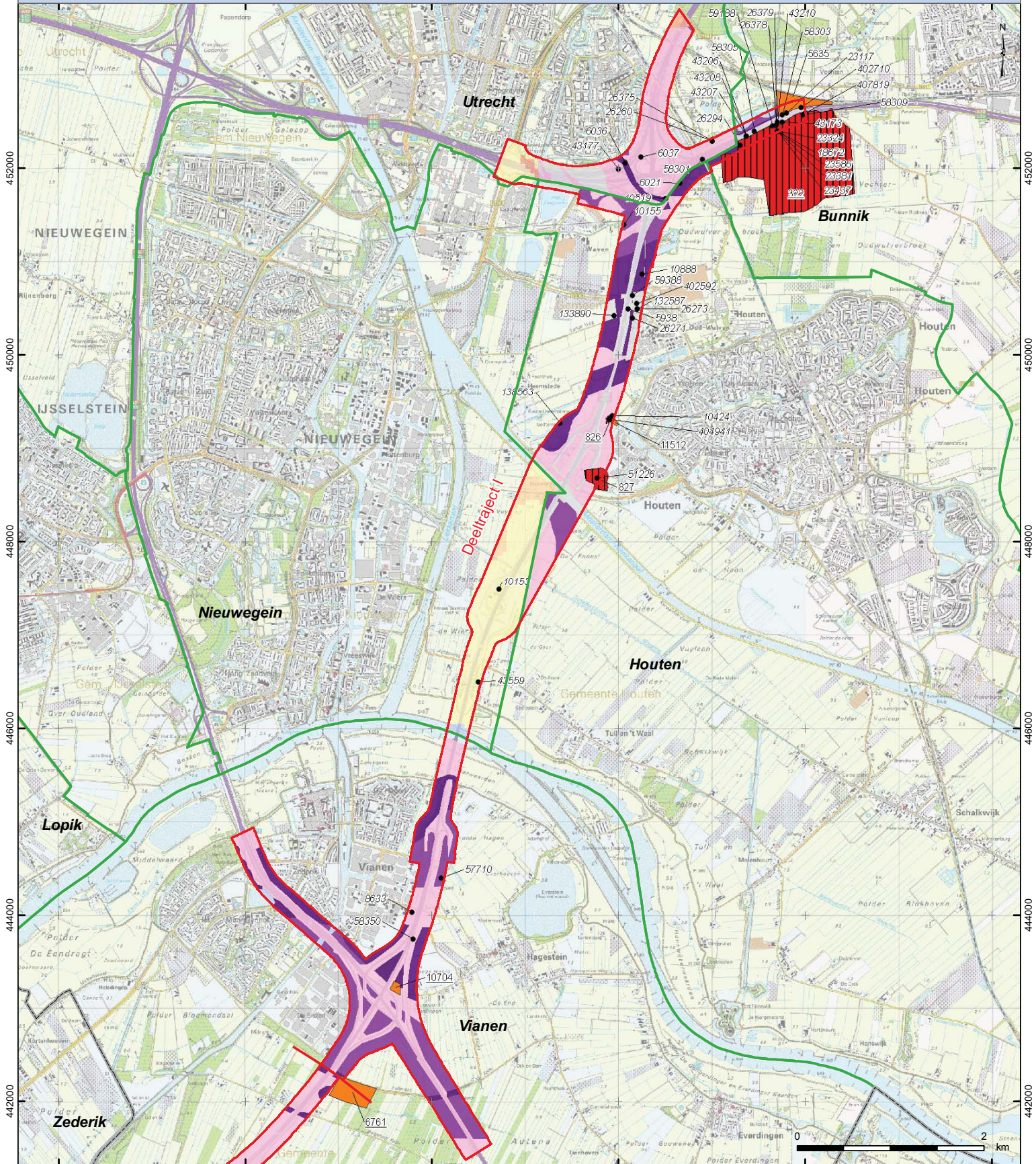
- 2000 - 3000 yr BP
- 3000 - 4000 yr BP
- 4000 - 5000 yr BP
- 5000 - 6000 yr BP
- 6000 - 9000 yr BP
- Holocene incised valleys of small tributaries

Miscellaneous

- Present rivers, lakes, canals
- Shallow faults
- W-E cross-section 'Betuwe-railroad'

AFBEELDING 1f:
LEGENDA GEOLOGISCHE-
GEOMORFOLOGISCHE KAART

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AMK-terreinen: met nummer

- Terrein van zeer hoge waarde, beschermd
- Terrein van zeer hoge waarde
- Terrein van hoge waarde

- Waarnemingen (Archis2) met nummer

Verwachtingswaarde:

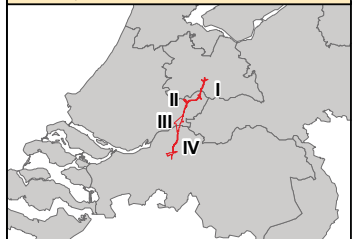
- IKAW Hoge trefkans
- IKAW Middelhoge trefkans
- IKAW Lage trefkans
- Niet gekarteerd
- Water

Gemeentelijke waardenkaarten:

- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans

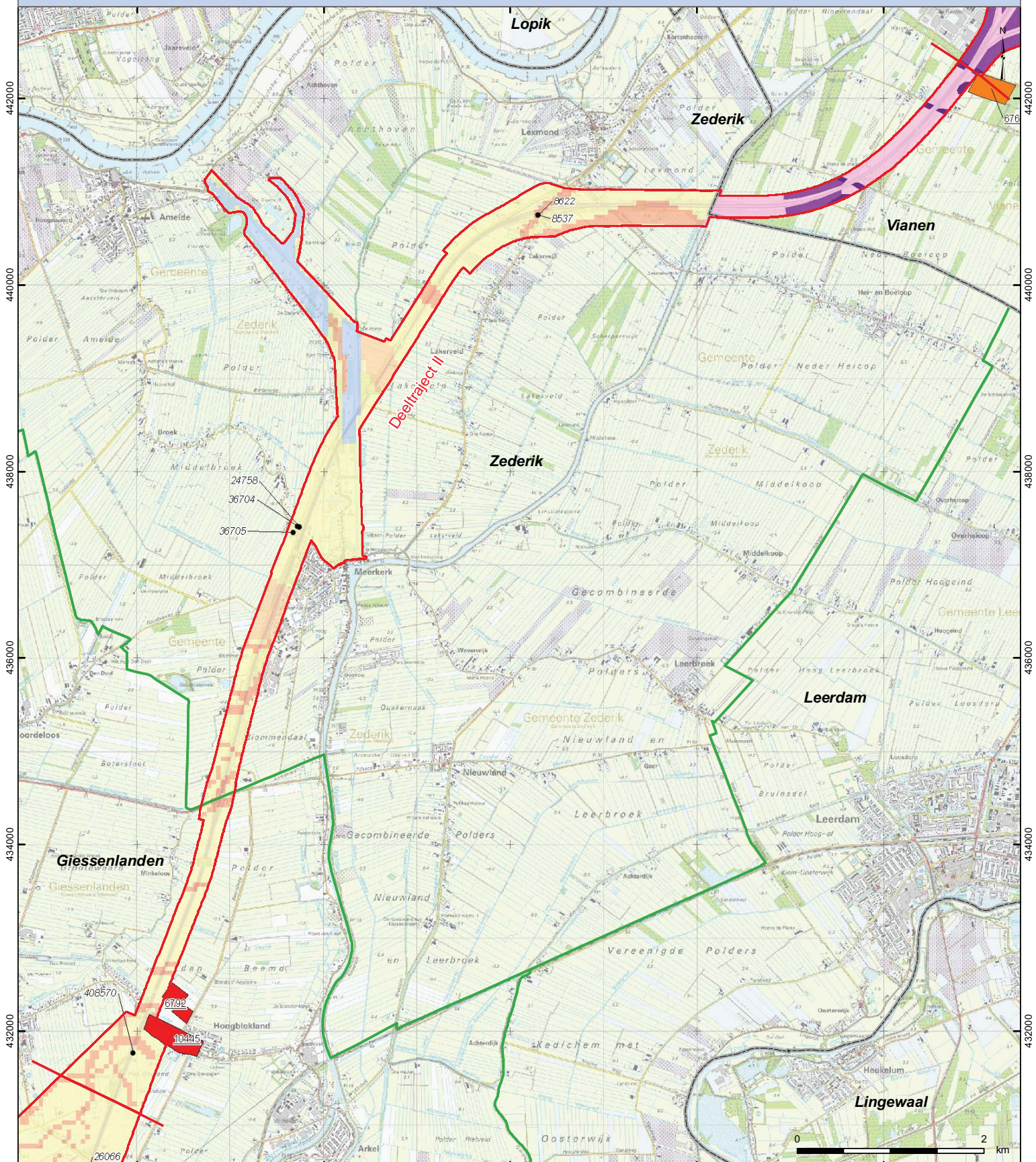

AFBEELDING 2a: ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN, AMK-TERREINEN EN WAARNEMINGEN Deeltraject I

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AMK-terreinen: met nummer

Terrein van zeer hoge waarde, beschermd

Terrein van zeer hoge waarde

Terrein van hoge waarde

• Waarnemingen (Archis2) met nummer

Verwachtingswaarde:

IKAW

Hoge trefkans

Middelhoge trefkans

Lage trefkans

Niet gekarteerd

Water

Gemeentelijke waardenkaarten:

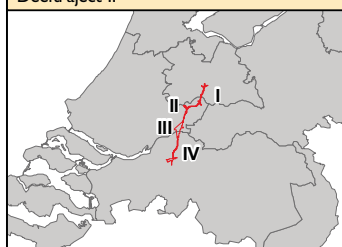
Hoge trefkans

Middelhoge trefkans

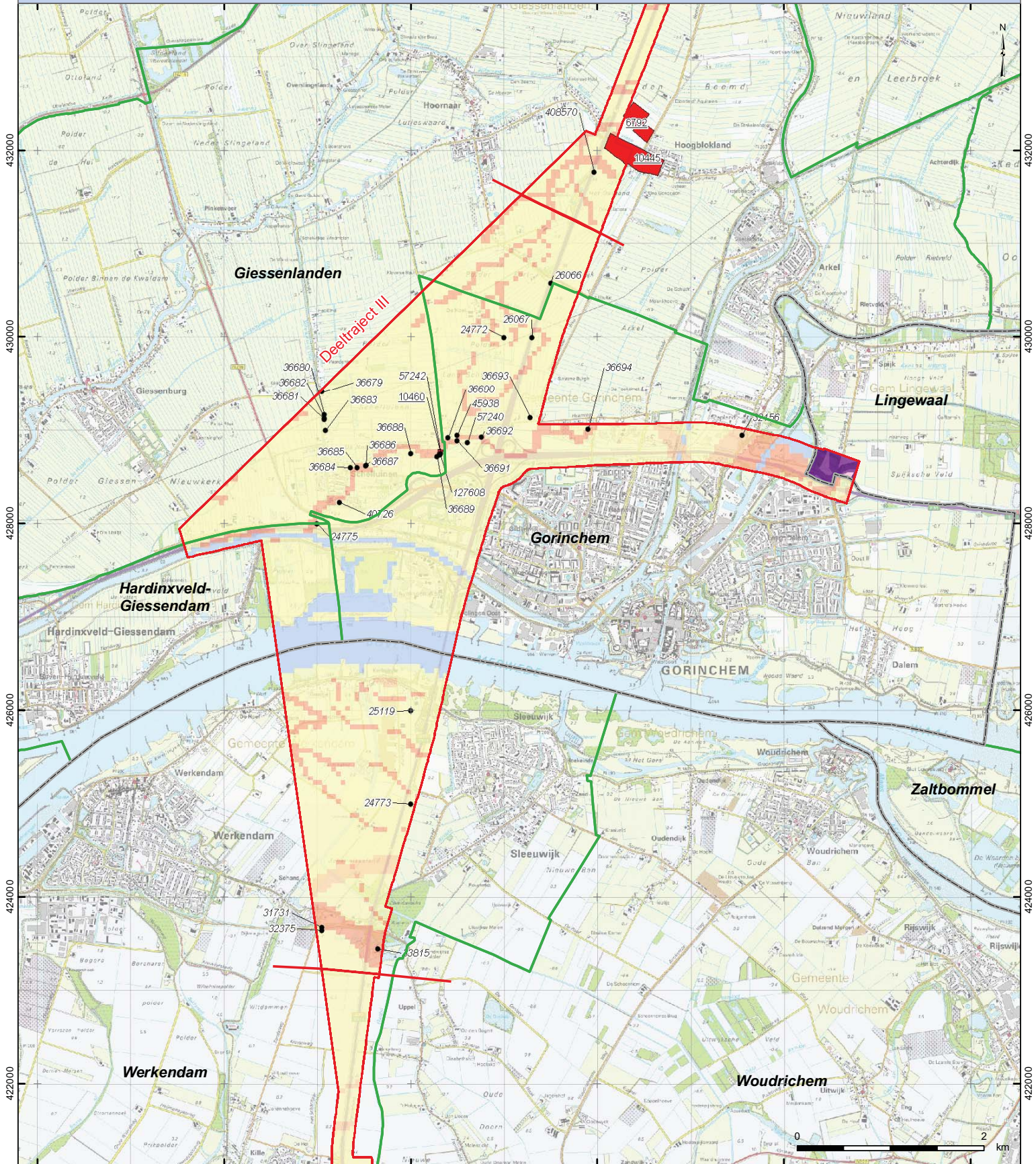
Lage trefkans

AFBEELDING 2b: ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN, AMK-TERREINEN EN WAARNEMINGEN Deeltraject II

NOV 2009 | 598/BB

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

- AMK-terreinen: met nummer
- Terrein van zeer hoge waarde, beschermd
  - Terrein van zeer hoge waarde
  - Terrein van hoge waarde
  - Waarnemingen (Archis2) met nummer

Verwachtingswaarde:

- IKAW
- Hoge trefkans
  - Middelhoge trefkans
  - Lage trefkans
  - Niet gekarteerd
  - Water

Gemeentelijke waardenkaarten:

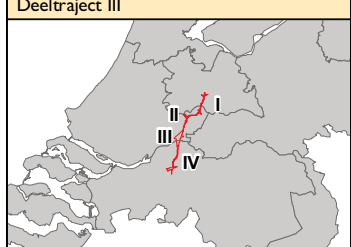
- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans

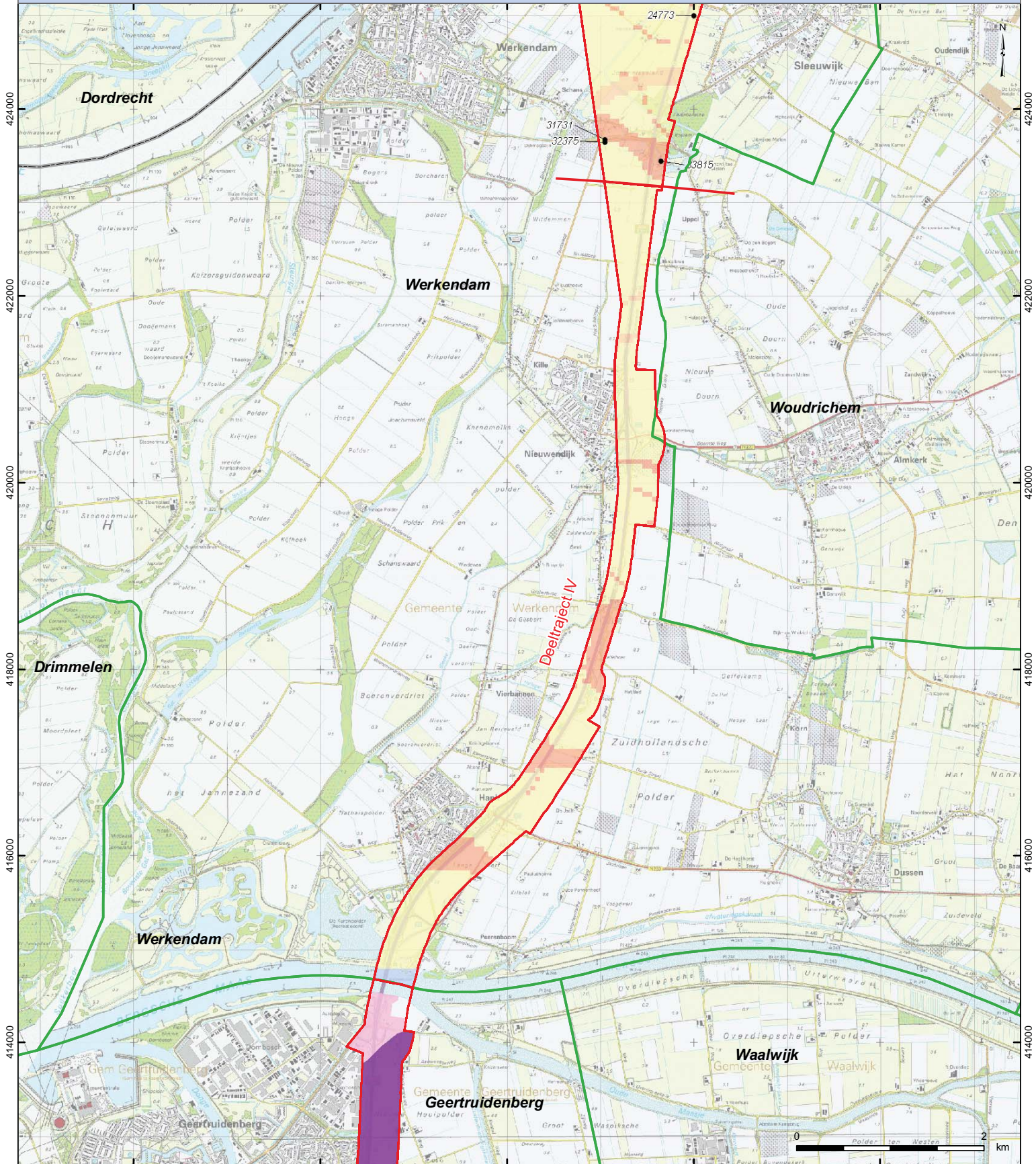
Bron ondergrond: TOP25

NOV 2009/1 598/BB

AFBEELDING 2c: ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN, AMK-TERREINEN EN WAARNEMINGEN Deeltraject III

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AMK-terreinen: met nummer

- Terrein van zeer hoge waarde, beschermd
- Terrein van zeer hoge waarde
- Terrein van hoge waarde

- Waarnemingen (Archis2) met nummer

Verwachtingswaarde:

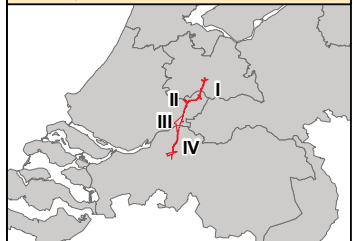
- IKAW**
- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans
- Niet gekarteerd
- Water

Gemeentelijke waardenkaarten:

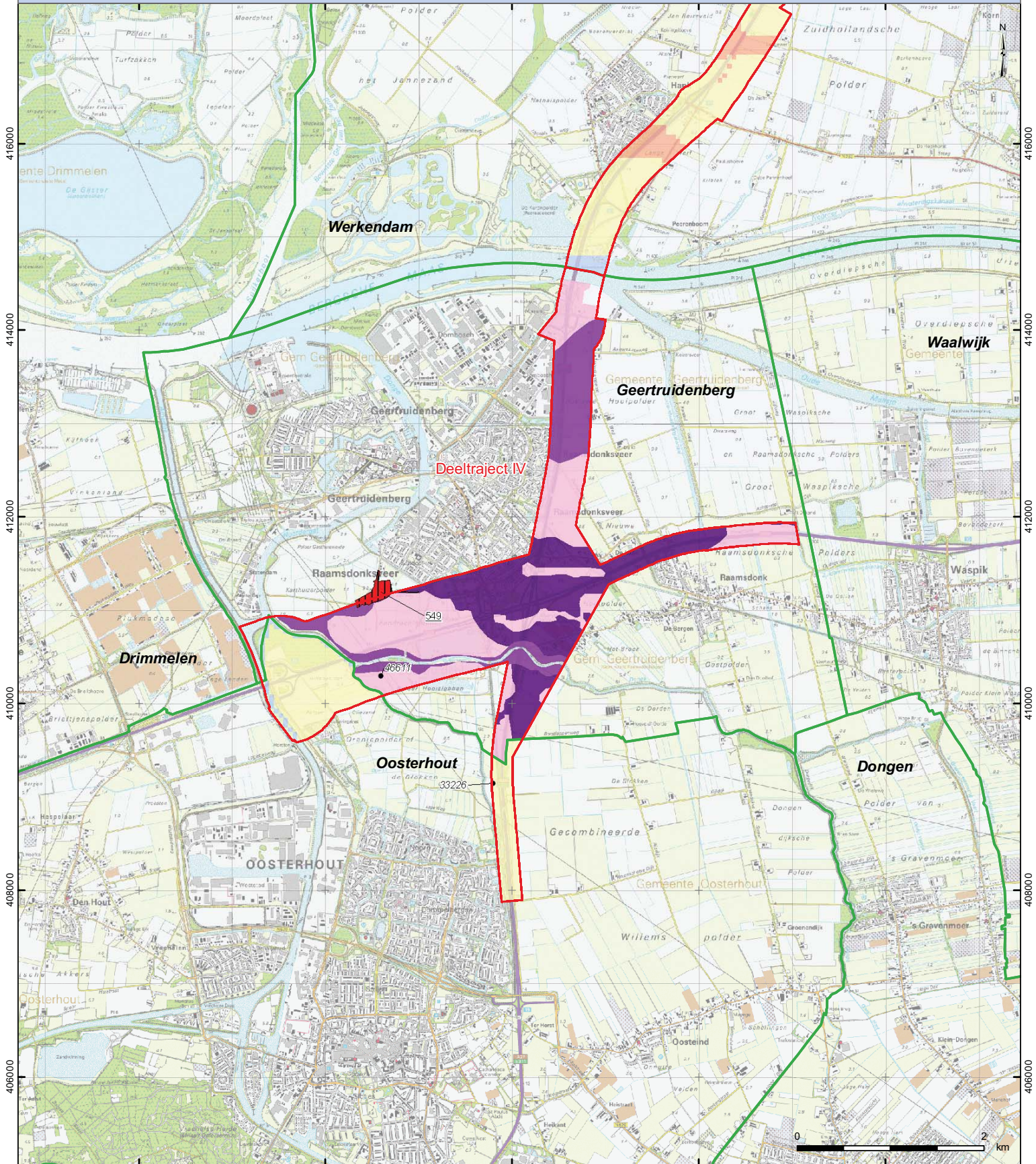
- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans

AFBEELDING 2d: ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN, AMK-TERREINEN EN WAARNEMINGEN Deeltraject IVa

NOV 2009/1 598/BB

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

AMK-terreinen: met nummer

- Terrein van zeer hoge waarde, beschermd
- Terrein van zeer hoge waarde
- Terrein van hoge waarde

- Waarnemingen (Archis2) met nummer

Verwachtingswaarde:

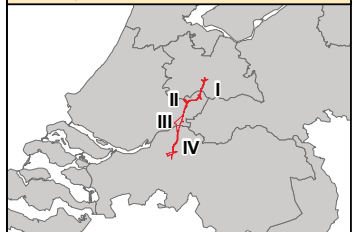
- IKAW**
- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans
- Niet gekarteerd
- Water

Gemeentelijke waardenkaarten:

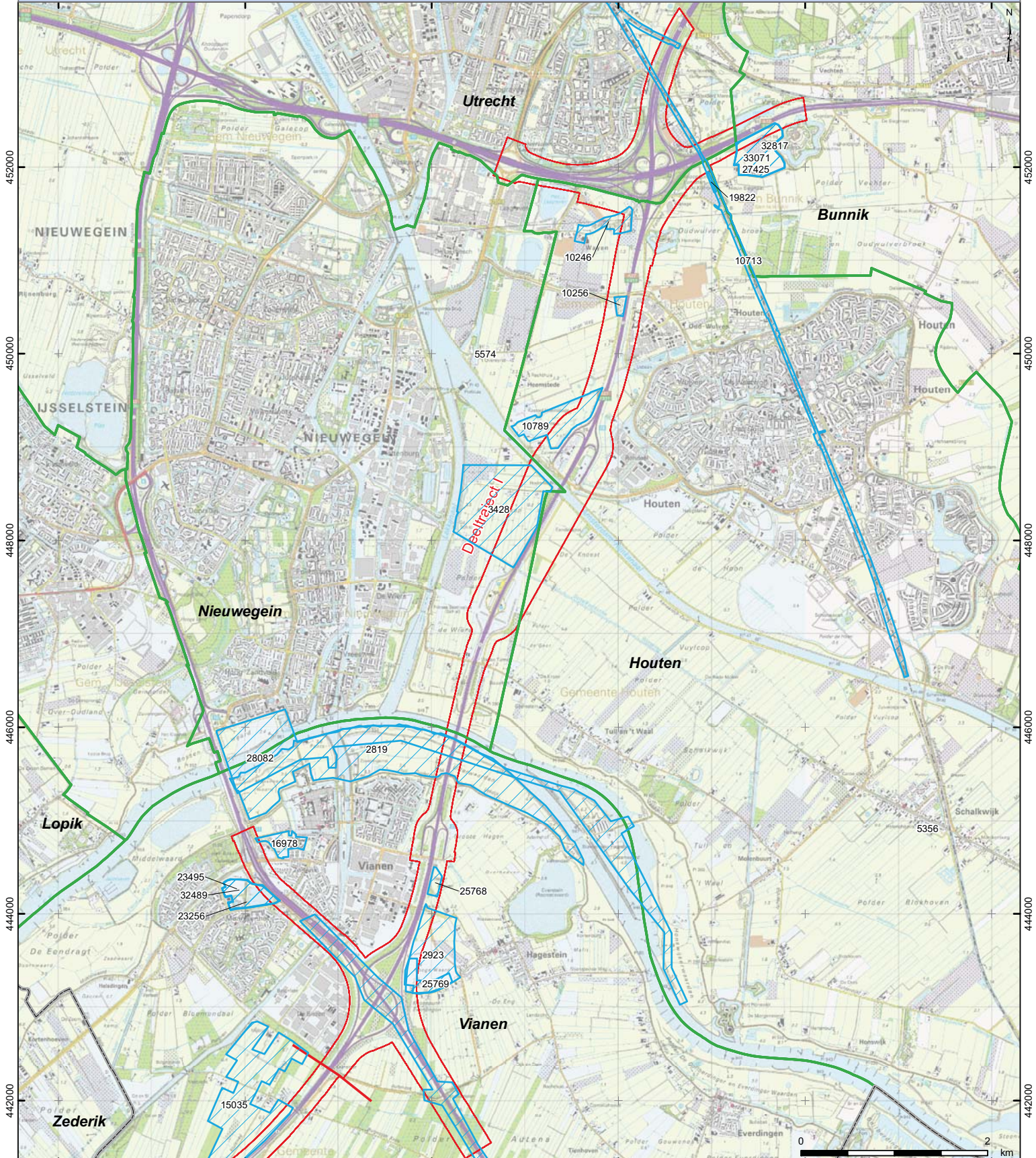
- Hoge trefkans
- Middelhoge trefkans
- Lage trefkans

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 2e: ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN, AMK-TERREINEN EN WAARNEMINGEN Deeltraject IVb

NOV 2009/1 598/BB

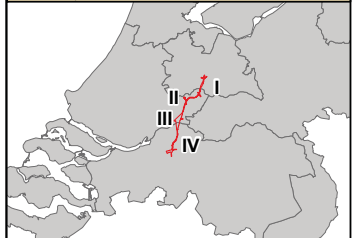

LEGENDA

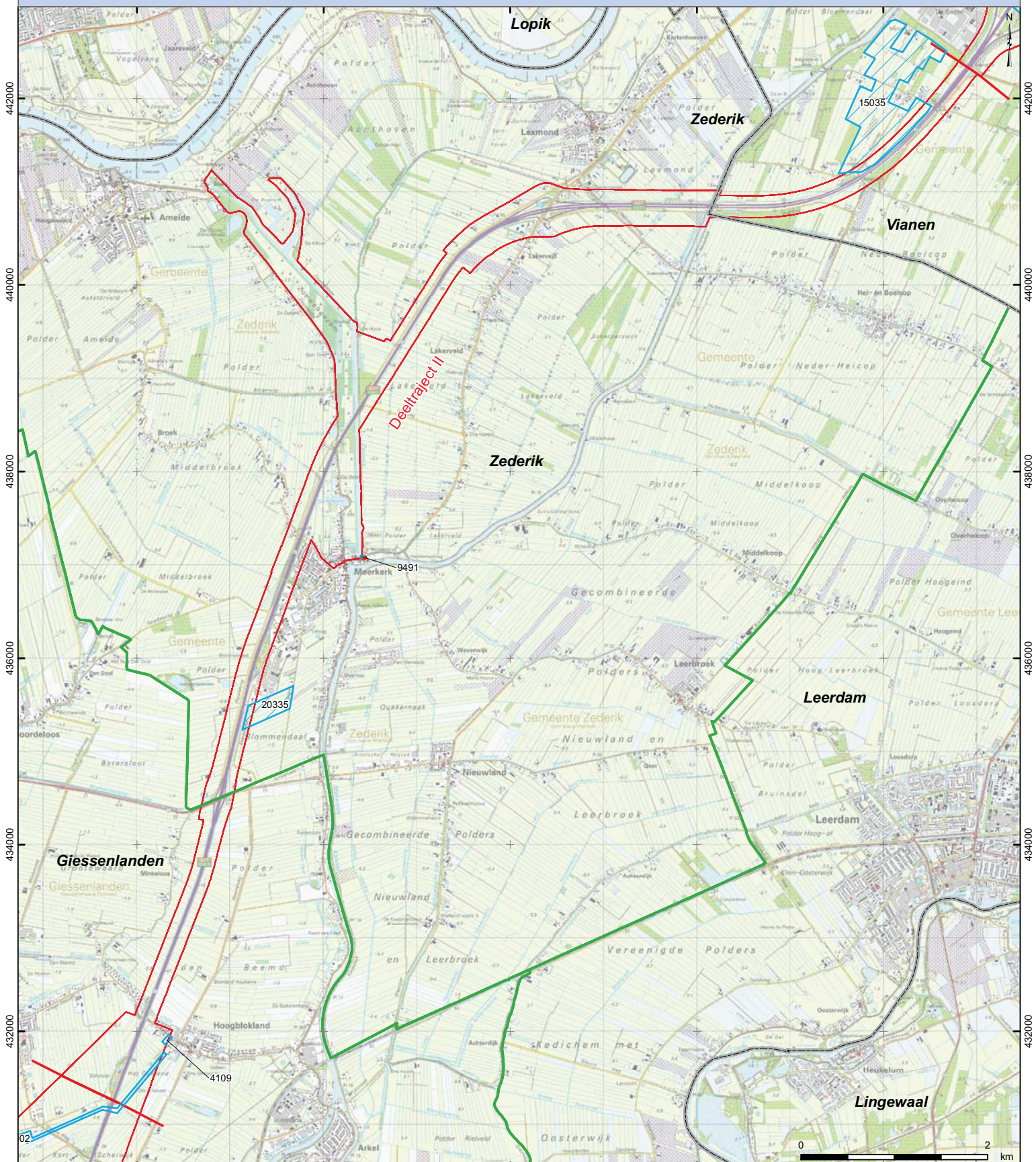
- Plangebied traject A27
- Onderzoeksmeldingen (Archis2) met nummer
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 3a:
ONDERZOEKSMELDINGEN
Deeltraject I

SEPT2009 | 1598BB

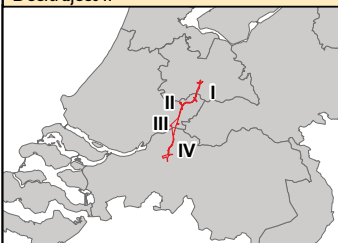

LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Onderzoeksmeldingen (Archis2) met nummer
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 3b:
ONDERZOEKSMELDINGEN
Deeltraject II

LEGENDA

Plangebied traject A27

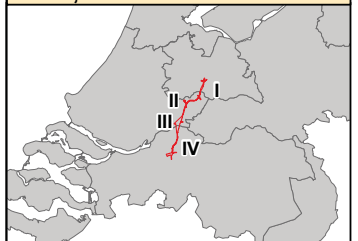
Onderzoeksmeldingen (Archis2) met nummer

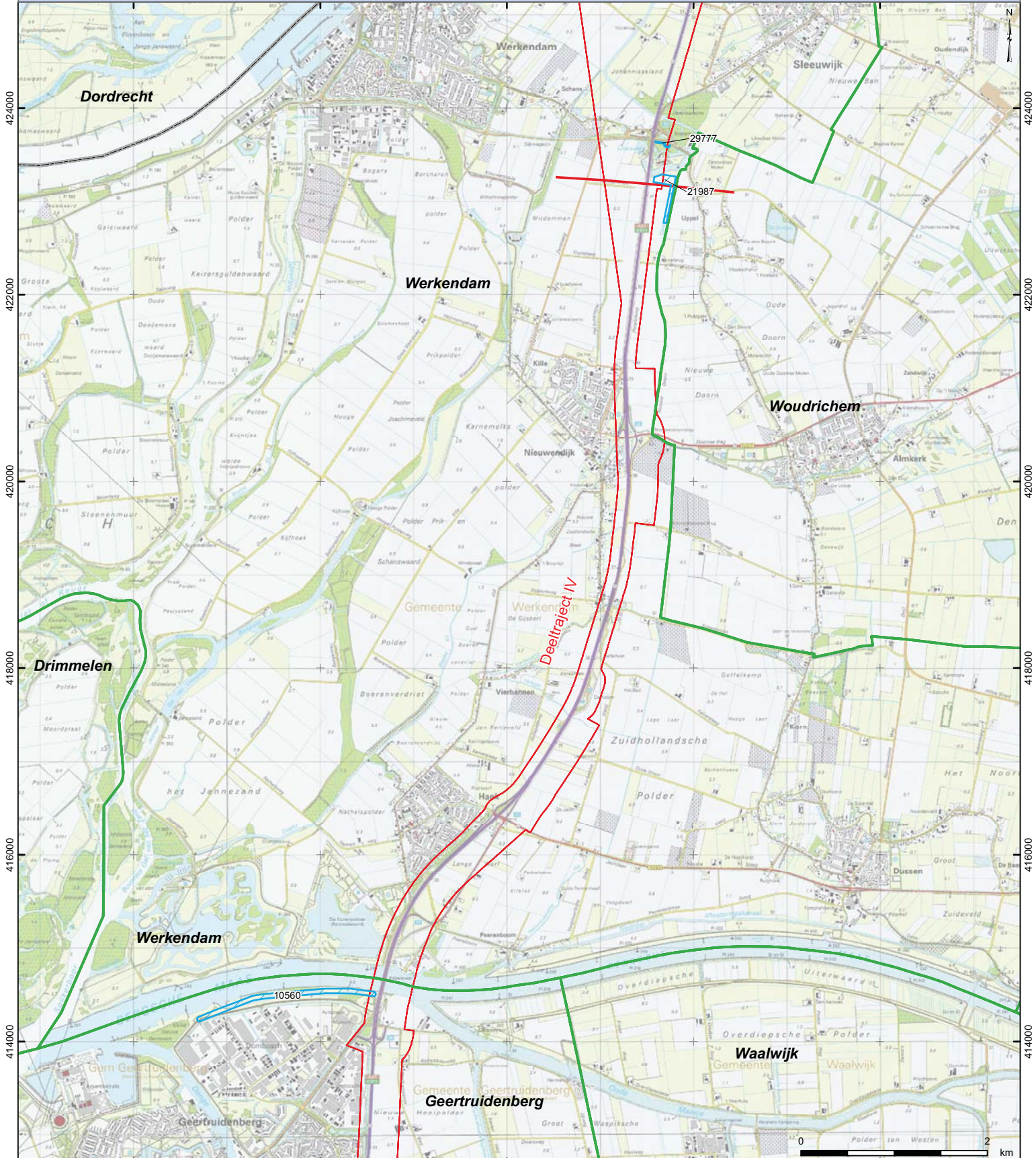
Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 3c:
ONDERZOEKSMELDINGEN
Deeltraject III

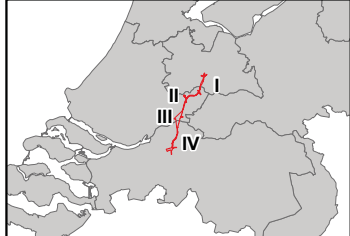
LEGENDA

Plangebied traject A27
  Onderzoeksmeldingen (Archis2) met nummer

Provinciegrenzen
 Gemeentegrenzen

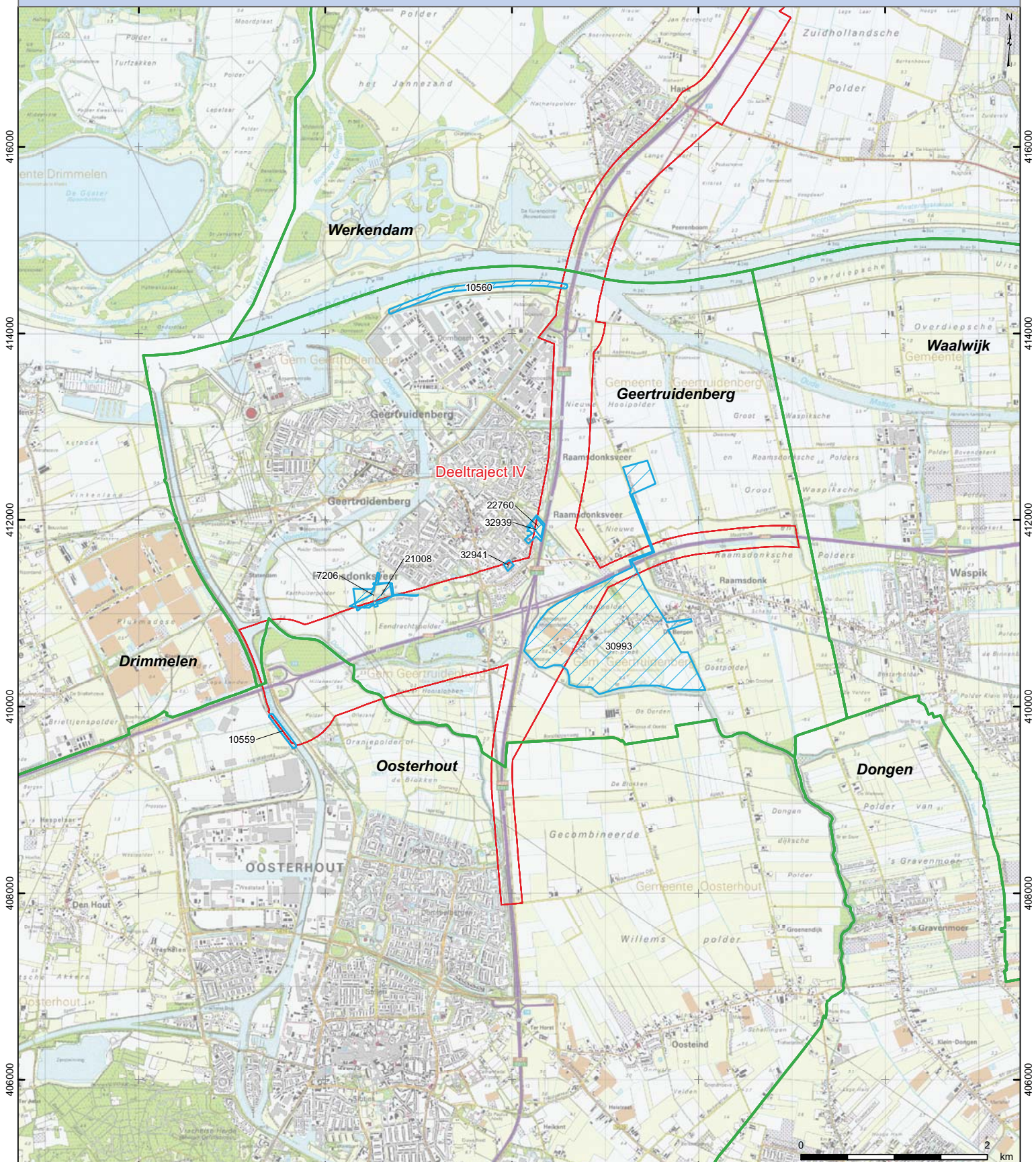
Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 3d:
ONDERZOEKSMELDINGEN
Deeltraject IVa

SEPT2009/1598BB

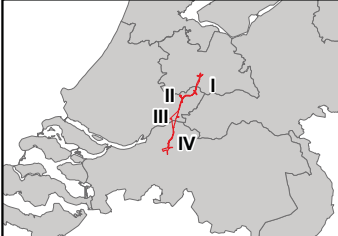

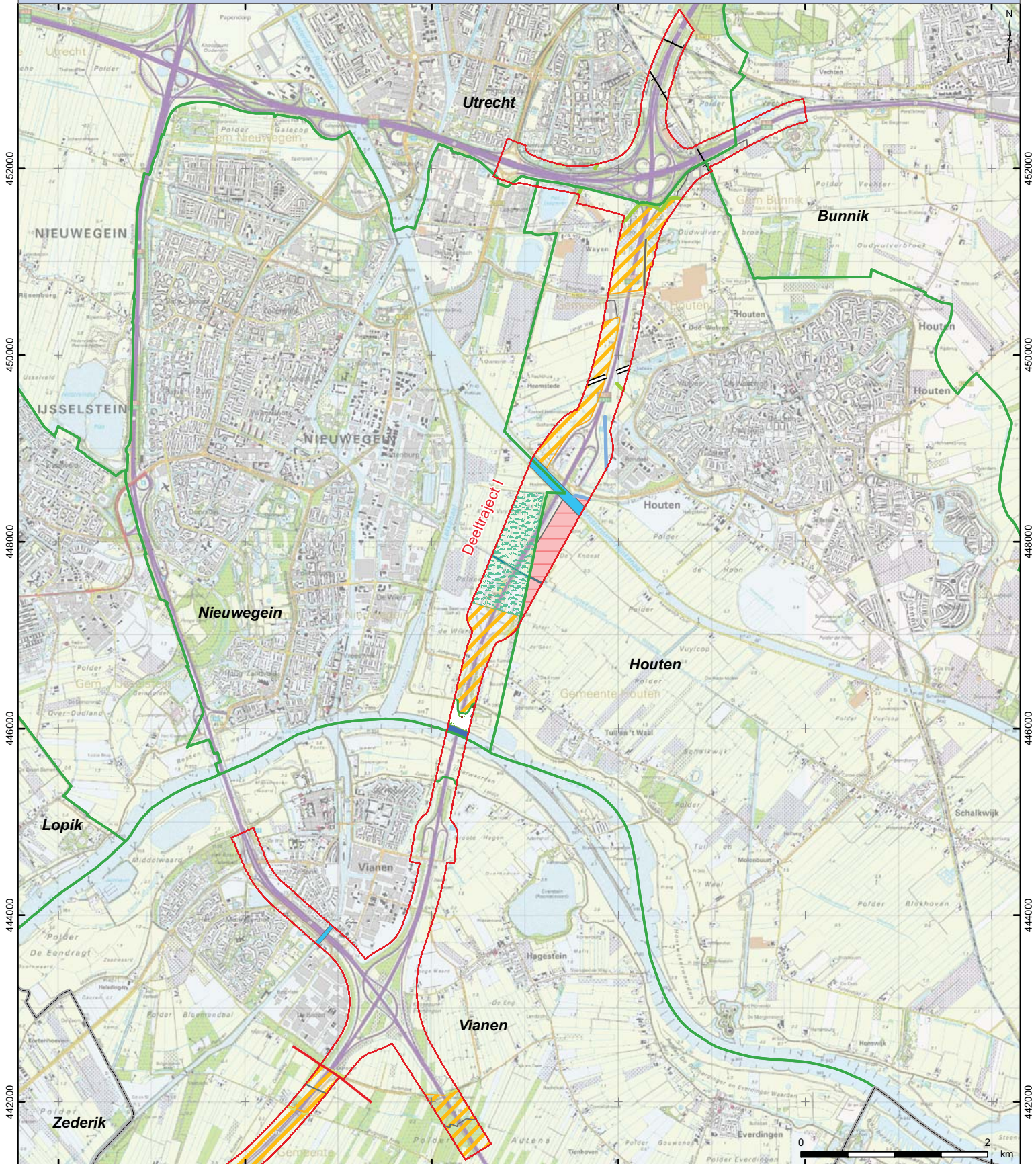
LEGENDA

- Plangebied traject A27
- Onderzoeksmeldingen (Archis2) met nummer
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 3e:
ONDERZOEKSMELDINGEN
Deeltraject IVb

LEGENDA

Plangebied traject A27

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Voor legenda historisch-geografische elementen en structuren zie kaart 4f.

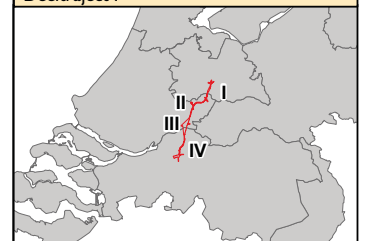
(Bronnen kaartserie 4a t/m 4f: CHW Utrecht, CHW Gelderland, CHS Zuid-Holland, CHW Noord-Brabant en CultGIS)

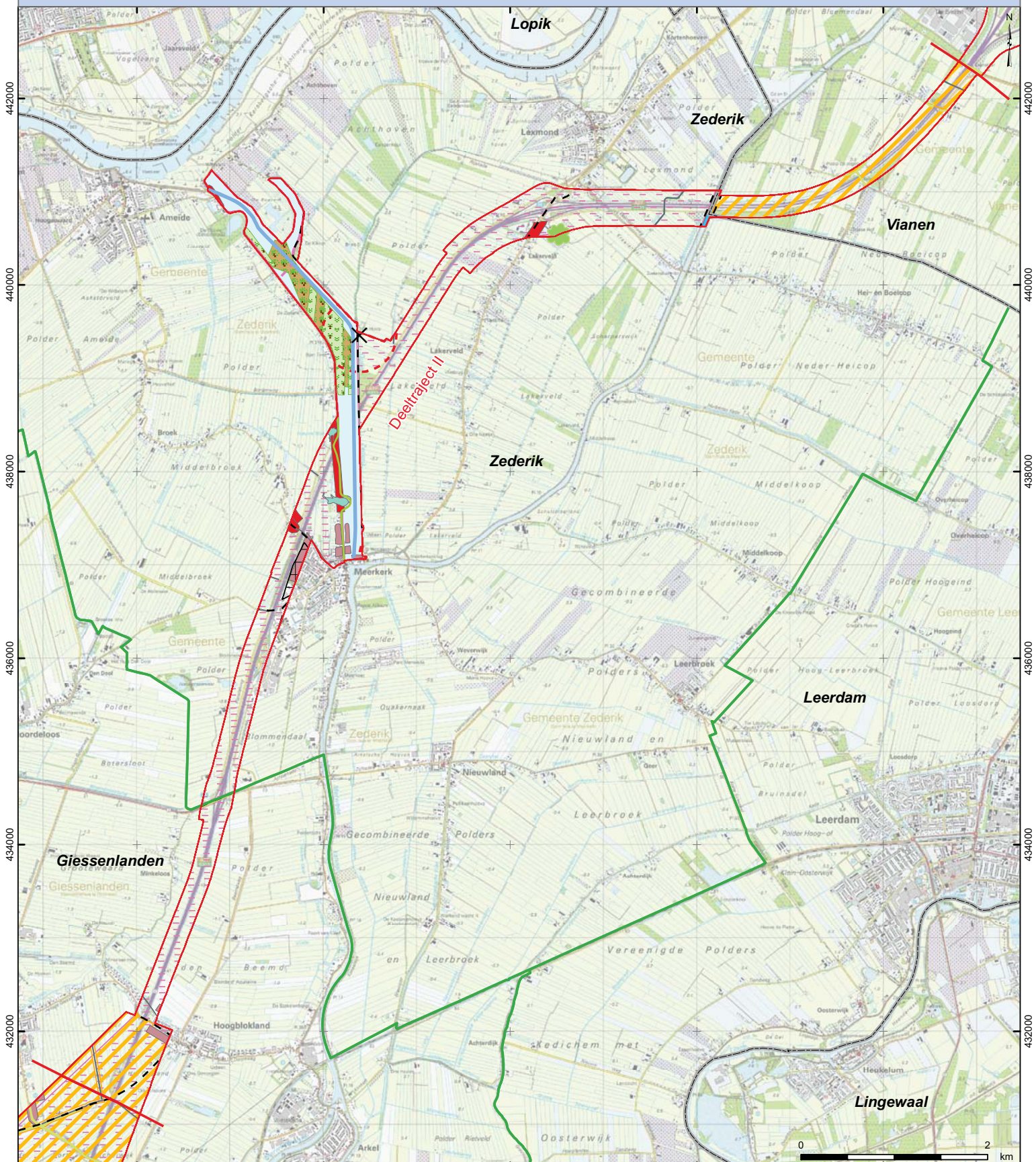
Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 4a:
HISTORISCHE GEOGRAFIE
Deeltraject I

SEPT2009 | 1598BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Voor legenda historisch-geografische elementen en structuren zie kaart 4f.

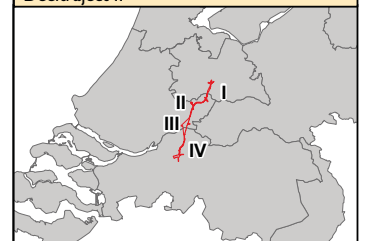
(Bronnen kaartserie 4a t/m 4f: CHW Utrecht, CHW Gelderland, CHS Zuid-Holland, CHW Noord-Brabant en CultGIS)

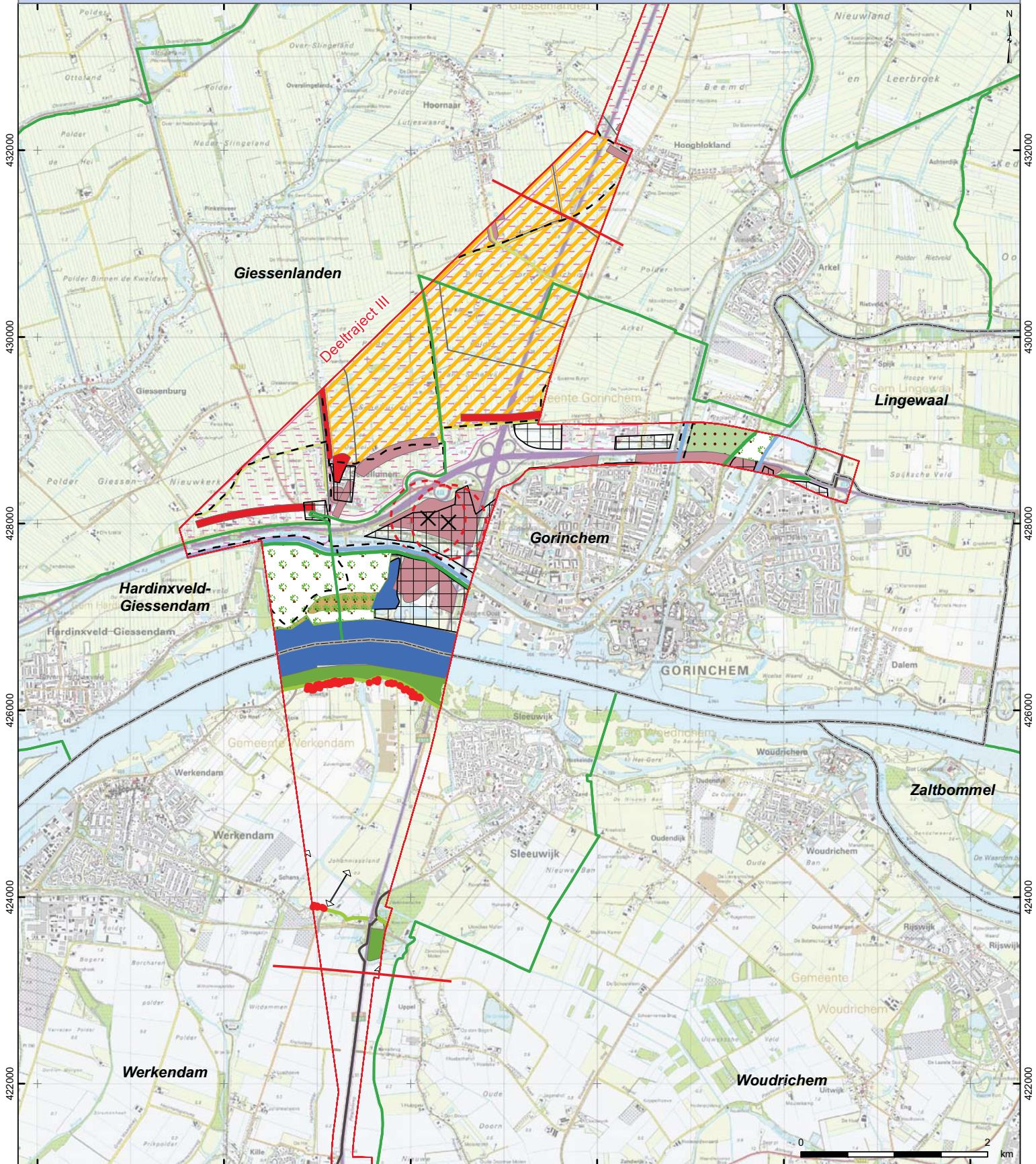
Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 4b:
HISTORISCHE GEOGRAFIE
Deeltraject II

SEPT2009 | 1598BB

LEGENDA

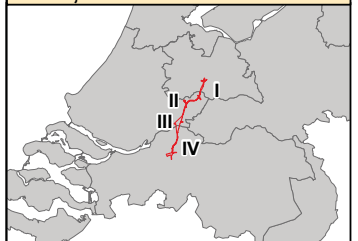
- Plangebied traject A27
- Provinciegrenzen
- Gemeentegrenzen

Voor legenda historisch-geografische elementen en structuren zie kaart 4f.

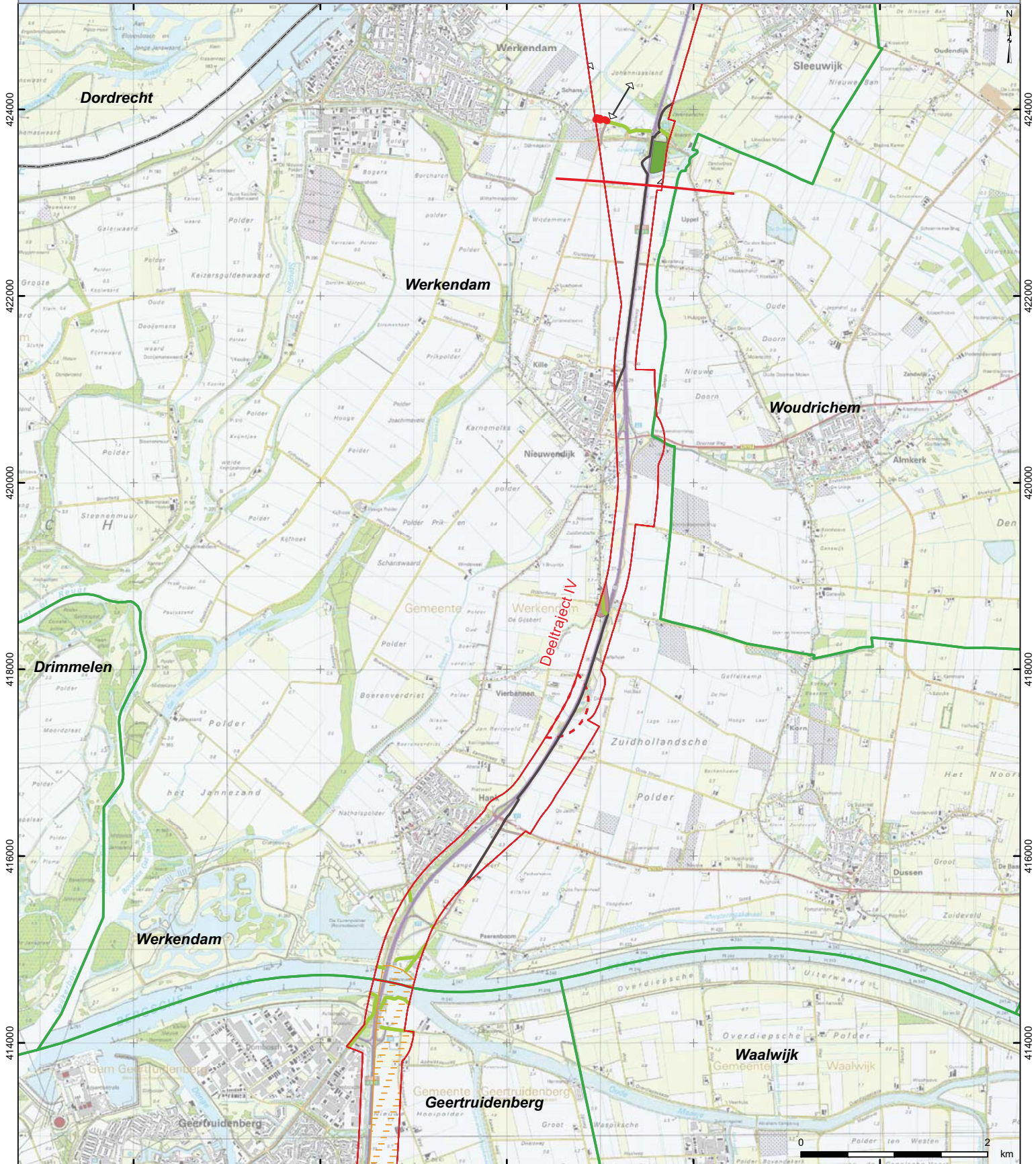
(Bronnen kaartserie 4a t/m 4f: CHW Utrecht, CHW Gelderland, CHS Zuid-Holland, CHW Noord-Brabant en CultGIS)

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 4c:
HISTORISCHE GEOGRAFIE
Deeltraject III

SEPT2009/1598BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Voor legenda historisch-geografische elementen en structuren zie kaart 4f.

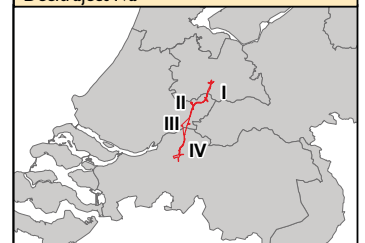
(Bronnen kaartserie 4a t/m 4f: CHW Utrecht, CHW Gelderland, CHS Zuid-Holland, CHW Noord-Brabant en CultGIS)

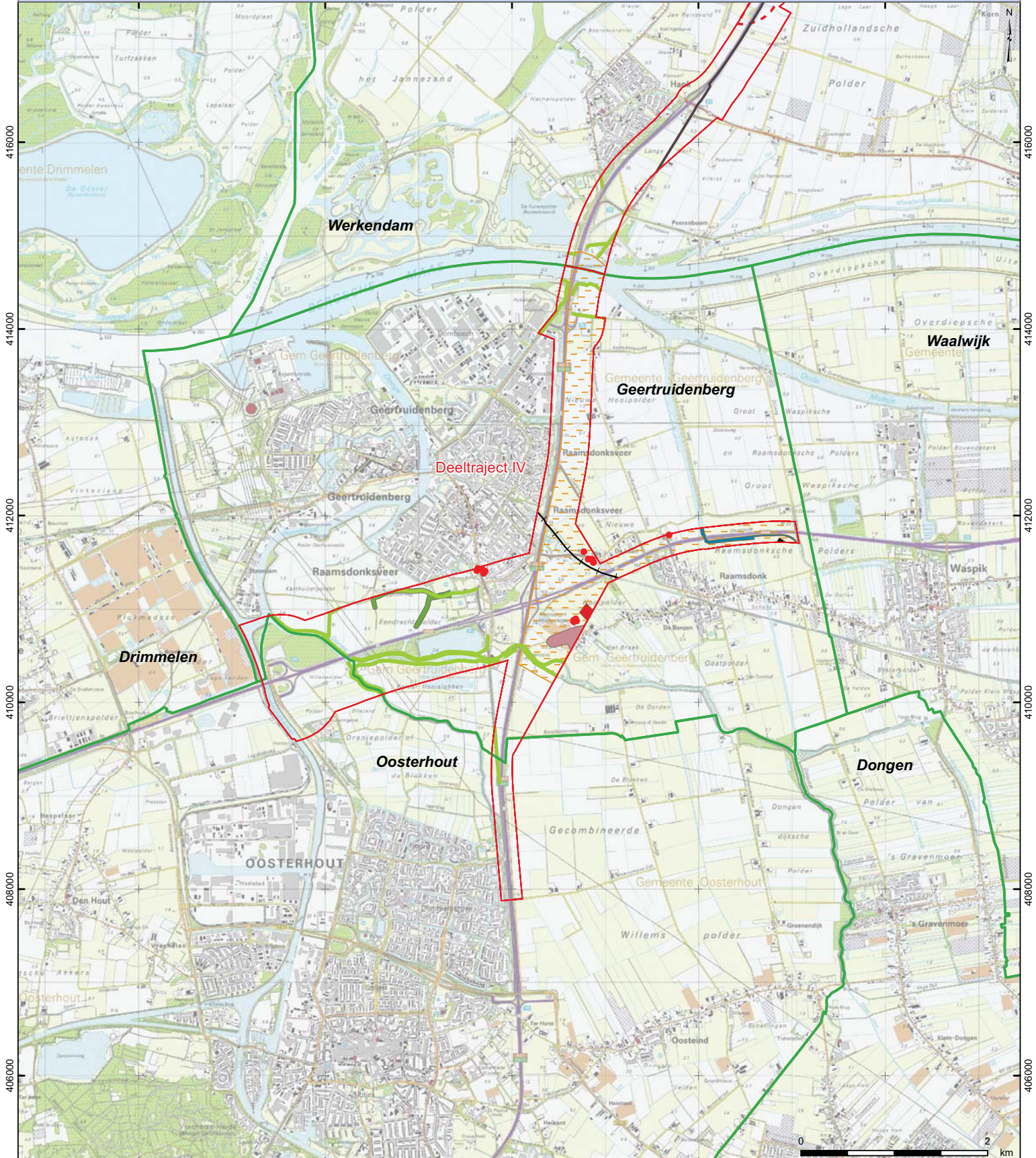
Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 4d:
HISTORISCHE GEOGRAFIE
Deeltraject IVa

SEPT2009/1598BB

LEGENDA

Plangebied traject A27

Provinciegrenzen

Gemeentegrenzen

Voor legenda historisch-geografische elementen en structuren zie kaart 4f.

(Bronnen kaartserie 4a t/m 4f: CHW Utrecht, CHW Gelderland, CHS Zuid-Holland, CHW Noord-Brabant en CultGIS)

Bron ondergrond: TOP25

AFBEELDING 4e:
HISTORISCHE GEOGRAFIE
Deeltraject IVb

SEPT2009/1598BB

